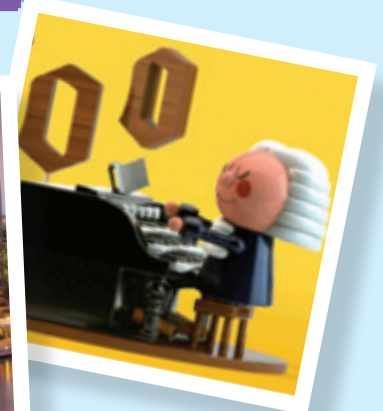
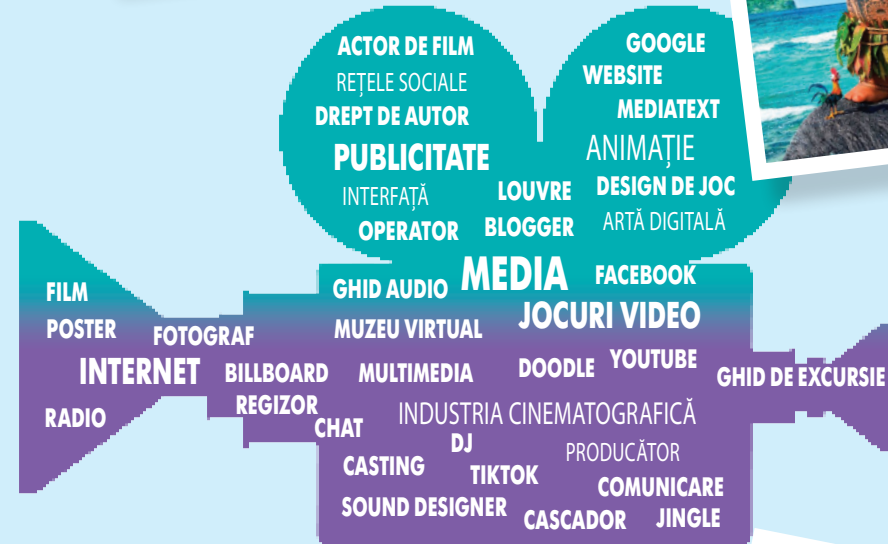

Arta în spațiul culturii

Arta și mass-media

Liudmyla Masol, Olena Kalinichenko

Manual (curs integrat) pentru
clasa a 7-a cu predare în limba română
a instituțiilor de învățământ mediu general

*Recomandat de Ministerul Învățământului și Științei al
Ucrainei*

Київ
Видавничий дім «Освіта»
2024

УДК 741.02*кл7(075.2)
М31

Перекладено за виданням:

Масол Л. М. Мистецтво : підруч. інтегрованого курсу для 7 класу
закладів загальної середньої освіти / Л. М. Масол, О. В. Калініченко. – К. :
Видавничий дім «Освіта», 2024. – 272 с. : іл.

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(Наказ Міністерства освіти і науки України від 05.02.2024 № 124)

Підручник розроблено за модельною навчальною програмою
«Мистецтво. 7–9 класи» (інтегрований курс)
для закладів загальної середньої освіти (авт. Масол Л. М.)

ВИДАНО ЗА РАХУНОК ДЕРЖАВНИХ КОШТІВ. ПРОДАЖ ЗАБОРОНЕНО

Semne

— cunosc arta

— creez o compoziție

— cânt un cântec

— ascult muzică

— privesc un film

Rubrici

Cutiuța artei

Excursie virtuală

Galeria cu portrete

Alfabetizare vizuală

Sfaturi artistice

Secretele profesiilor creative

Salut! Îți amintești de mine? Eu sunt robotul Med-Art. Ne-am întâlnit în anii anteriori de studiu. Și în acest an vom călători împreună pe cărările artei cu ajutorul **Artnavigator**. Vei putea să asculți muzică 🎧, să urmărești fragmente din filme și desene animate 🎬, să te scufunzi în atmosfera operei, a baletului și a musicalului, să asști la concerte ale unor interpreți renumiți și ale unor DJ-ilor de renume mondial, să realizezi tururi virtuale ale unor muzee celebre, să admiri tablouri ale unor autori ucraineni și străini, să te familiarizezi cu partituri de cântece, să afli o mulțime de informații suplimentare utile despre artă și multe altele. Haideți să călătorim!

<http://inform1.yakistosviti.com.ua/mystetstvo/7-klas>
<https://vse.ee/caoo>

Масол Л. М.

М31 Мистецтво : підруч. інтегр. курсу для 7 кл. з навч.
румунською мовою закл. заг. сер. осв. / Л. М. Масол,
О. В. Калініченко ; пер. Є. Г. Руссу. — К. : Видавничий дім
«Освіта», 2024. — 272 с. : іл.

ISBN 978-966-983-529-1 (рум.)

УДК 741.02*кл7(075.2)

© Масол Л. М., Калініченко О. В., 2023

© Калініченко О. В., Садова В. В.,
художнє оформлення, 2023

© Видавничий дім «Освіта», 2024

© Руссу Є. Г., переклад румунською
мовою, 2024

ISBN 978-966-983-529-1 (рум.)

ISBN 978-966-983-475-1 (укр.)

ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ

Музика М. Вербицького

Вірші П. Чубинського

Урочисто

Ще не вмер-ла Ук - раї - ни і сла-ва, і во - ля
ще нам, брат - тя мо - ло-ді - ї, у - сміх-не-ть - ся до - ля.
Зги - нуть на - ші во - рі-жень-ки, як ро - са на сон - ці.
За - па-ну - єм і ми, брат-тя, у сво - їй сто - рон - ці.
Ду - шу й ті - ло ми по - ло - жим за на - шу сво - бо - ду,
і по-ка - жем, що ми, брат - тя, ко-заць-ко - го ро - ду.

Simbolurile muzicale ale Ucrainei

- ? *Ce simboluri muzicale ale țării noastre cunoști? Ce cântece ucrainene ai ascultat în timpul vacanței? Pe care dintre ele le poți interpreta?*
Amintește-ți ce știi despre istoria Imnului Național al Ucrainei și despre autorii lui.

Osip Kurylas.
 Portretul lui Mykola Lysenko

Unele opere muzicale, datorită profunzimii semnificațiilor și sentimentelor lor și a corespondenței lor cu aspirațiile poporului, devin simboluri muzicale ale națiunii. Principalul simbol muzical al unei țări este imnul său național.

Piesa „Rugăciune pentru Ucraina” a lui Mykola Lysenko este, de asemenea, considerată simbolul muzical național al Ucrainei datorită conținutului său patriotic. Cântecele, care se numea inițial „Dumnezeu este mare, unul și singur” („Imnul copiilor”), a fost creat la sfârșitul secolului al XIX-lea și destinat copiilor, așa cum au relatat autorii în prefața la publicarea lucrării.

Muzică de M. Lysenko, versuri de O. Konysky. „Dumnezeu este mare, unul și singur”.

- ? *Care este natura muzicii? Te simți înălțat? Gândește-te de ce această piesă este considerată un simbol muzical al spiritualității poporului ucrainean.*

Simbolurile muzicale ale ucrainenilor includ cântece populare, cunoscute în întreaga lume pentru expresivitatea și emoționalitatea lor melodică. Acesta este un bun de neprețuit al poporului ucrainean, o expresie a istoriei și culturii sale.

Cântecele ucrainene sunt diverse în ceea ce privește genurile și natura influenței lor asupra unei persoane: cele *lirice* calmează, cele pline de umor – distrează, cele *istorice* – cheamă la o luptă eroică pentru independență.

? Amintește-ți și numește genurile și grupurile de genuri ale cântecelor populare ucrainene. Faceți un nor de cuvinte din ele.

În patrimoniul mondial al UNESCO, care include bunurile culturale ale întregii omeniri, a fost adunată o fonotecă de cântece populare din diferite țări. 15.500 de mostre sunt depozitate în fondul Ucrainei. Aceasta este doar o mică parte din comorile de cântece ale poporului nostru.

Cântecul „Niprul larg urlă și geme ...”, bazat pe versurile Marelui Kobzar și pe muzica lui Danylo Kryzhanivskiy este un simbol muzical al ucrainenilor, a devenit un cântec național. A devenit un cântec național. Imaginea Niprului furibund reprezintă forțele puternice ale poporului iubitor de libertate și neînving.

? Cântecul popular „Niprul larg urlă și geme...” pe versurile lui T. G. Șevcenko (interpretat de corul H. Veriovka într-un videoclip).

? Compară peisajul cântecului cu tablourile pictorilor ucraineni. Care dintre ele este în ton cu conținutul cântecului? Descrie videoclipul pe baza vizualizării imaginii muzicale a Niprului.

1 – Arhip Kuindzhi. Dimineața pe Nipru;

2 – Kostiantyn Trutovsky. Taras Shevchenko cu kobza pe Nipru

O contribuție semnificativă la studiul cântecului ucrainean a fost adusă de folcloriștii Kliment Kvitka și Filaret Kolessa. Folcloriștii maghiari Bela Bartok și Zoltán Kodály au înregistrat aproximativ 11.000 de melodii ale diferitelor popoare, inclusiv ale românilor, slovacilor, ucrainenilor, arabilor, sârbilor, turcilor etc.

Pe lângă înregistrarea cântărilor autentice, compozitorii au creat numeroase aranjamente corale ale cântecelor populare. Celebra capodoperă corală „Shchedryk” a lui Mykola Leontovici a fost tradusă în multe limbi. În timpul sărbătorilor de Crăciun și Anul Nou în Europa și America „Carol of the Bells” („Imnul clopoțeilor”) se aude pretutindeni. Această melodie ucraineană o întâlnim și în filmul „Singer acasă”.

Symbolismul cântecului folcloric – ritualic, istoric, liric – exprimă viziunea națională asupra lumii a ucrainenilor. Imaginile-amulette din arta cântecului sunt folosite în ritualuri și obiceiuri, sunt brodate pe cămăși și prosoape, reproduse în ornamentele picturilor și ouălor de Paște. Printre acestea se numără plante (călin, salcie, stejar, plop), flori (mac, brebenoc, crăițe, nalbă, albăstrele), păsări (privighetoare, rândunică, barză, cuc, vultur, pescăruș).

? *Amintește-ți câteva cântece populare ucrainene și cele moderne în care menționează imagini-simboluri. Cântă și completează aceste exemple: «Ой у лузі червона калина похилилася...», «Чорнобривців насіяла мати...», «Знов зозулі голос чути в лісі...». Explică semnificația imaginilor din cântec. Ce flori-simboluri recunoști pe harta Ucrainei?*

Harta uriașă brodată, pe care șase mii de ucraineni din diferite regiuni au brodat teritoriul regiunii lor, este inclusă în Cartea Recordurilor din Ucraina. Există, de asemenea, o hartă florală originală care amintește de simbolul național al costumului ucrainean – o coroană de fecioară.

Solomiya Krushelnytska

Celebra cântăreață ucraineană Solomiya Krushelnytska care a cântat cu succes pe scenele de operă din întreaga lume, a inclus cântece ucrainene și arii în programele concertelor sale din diferite țări.

Repertoriul cântăreței americane de origine ucraineană, Kvitka Tsisyk, o cunoscută cântăreață de blues și jingle-uri comerciale,

include multe cântece populare ucrainene. Ea a fost distinsă cu prestigioasele premii internaționale „Oscar” și „Globul de Aur”.

Astăzi, cântecele ucrainene devenite simboluri ale spiritului eroic și iubitor de libertate, sunt interpretate de artiști din multe țări și răsună în diferite limbi. De exemplu, cântăreața germană Marleine Maas a interpretat celebrul nostru cântec «Ой у лузі червона калина...» în patru limbi.

Versiunile cover ale hiturilor ucrainene devin trenduri muzicale în multe țări.

Kvitka Tsisyk

Mykola Leontovych

Cântece populare ucrainene în aranjamente corale de Mykola Leontovych: „Shchedryk” în diferite limbi și altele (la alegere).

Cântecul «Чорнобривці» (muzică de V. Vermenich, versuri de M. Syngaevsky (interpretat de Oleksandr Ponomaryov). Cântecul «Черемшина» (muzică de V. Mykhailiuk, versuri de M. Yuriychuk) interpretat de Kvitka Tsisyk).

? *Împărtășește-ți impresiile, emoțiile și gândurile despre melodiile pe care le-ai ascultat. Gândește-te, de ce simplul motiv în patru note al unui colind ucrainean a unit întreaga lume. Ce trăsături ale tradițiilor populare au fost încorporate în cântecele compozitorilor care au devenit clasice ale scenei pop ucrainene?*

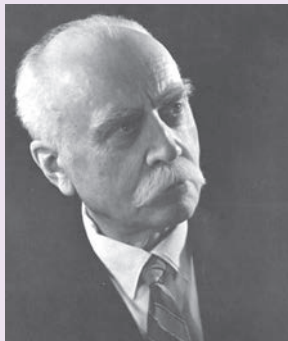
O contribuție semnificativă la răspândirea surselor folclorice a fost făcută de compozitorul-simfonist ucrainean Levko Revutsky. Melodiile populare au devenit materialul principal al temelor celei de-a Doua simfonii, care constă din 3 părți. Lucrarea cuprinde cântece populare: în 1 p. — «Ой весна, весниця», «Ой не жаль мені»; în a 2-a p. — «Ой Микито, Микито», «Ой там в полі сосна», «У Києві на ринку»; în a 3-a p. — «А ми просо сіяли».

Levko Revutsky. Simfonia nr. 2 în mi major (fragmente).

? *Caracterizează melodiile populare ucrainene care răsună în simfonie.*

Galeria cu portrete

Lev (Levko) Mykolaiovych Revutskyi (1889–1977) – compozitor, profesor, muzician și persoană publică ucraineană. Studiile muzicale profesionale și le-a obținut la Conservatorul din Kiev și a început să studieze pianul la o vârstă fragedă de cinci ani. Printre mentorii săi remarcabili a fost Mykola Lysenko.

Activitatea pedagogică a compozitorului i-a marcat întreaga viață: a lucrat ca profesor în sat și a fost profesor la Conservatorul din Kiev. Levko Revutskyi este autorul unor lucrări de diferite genuri, inclusiv vocale și corale (cantata «Хустина» pe versurile lui Taras Shevchenko) și simfonice (simfonii, concerte pentru pian).

Patrimoniul său include peste 120 de aranjamente de cântece populare. Stilul compozitorului s-a format pe baza unei cunoașteri profunde a folclorului muzical național și a transformării tradițiilor muzicii profesionale moderne.

Колискова майбуття*

Музика і вірши В. Дроботенко

1. Зачерпну я у долоні
Кришталевої води,
По траві пройду босоніж —
Залишу свої сліди...
Свіжий вітер заколише
У колисці майбуття
І ніколи не залишить
Упродовж мого життя!..

Приспів:

Візьму з собою пісню поля,
Що мати вчила з ранніх літ,
І на зорі шукати долю
Піду за мріями у світ!..

Двічі

* Тут і далі всі приклади об'єктів мистецтва та їх фрагменти в підручнику наведено виключно з навчальною метою.

2. Білі хмари, мов вітрила, Кличуть в зоряний політ, Виростають, руки-крила, І несуть в незнаний світ!	Лиш надія не згасає, Що повернемося знов! Нас в житті оберігає Віра й батьківська любов!

Прислів. / Двічі

Cutiuța artei

Aranjamentul unui cântec popular este un aranjament al unei melodii cu o singură voce pentru cor sau instrumente.

UNESCO este Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (în engleză – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, UNESCO), care este dedicată păstrării patrimoniului cultural al umanității.

Un simbol este un semn al anumitor idei, concepte, fenomene (poate fi un cuvânt, imagine, număr).

Generalizez, argumentez, sistematizez

Ce ai reținut cel mai bine din lecție? Despre ce lucrare sau autor ai dori să afli mai multe? Ce compozitor ucrainean a realizat aranjamente corale ale cântecelor populare? Care dintre interpreții contemporani promovează în mod activ muzica ucraineană în activitatea lor? Ce organizație este responsabilă pentru păstrarea patrimoniului cultural mondial?

Cercetare independentă, căutare media

Alege un cântec ucrainean binecunoscut care a devenit un simbol muzical al Ucrainei. Cercetează și compară diferitele aranjamente ale cântecului. Crează propria ta versiune a acestei melodii, care poate deveni un fundal muzical pentru un site sau un blog, dedicat promovării culturii ucrainene.

Fantezez, experimentez, acționez

Creați un cor virtual al clasei online sau organizați un flash mob pentru a interpreta cântece ucrainene – simboluri ale victoriei (*muncă în echipă*).

Simboluri vizuale ale Ucrainei

? Dacă va trebui să primești oaspeți din alte țări, ce le vei povesti despre Ucraina? Cu ce impresionează și uimește întreaga lume patria noastră?

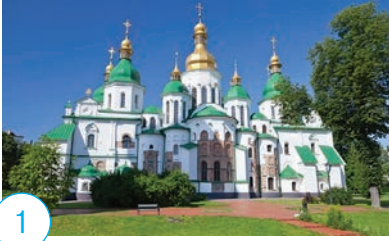
Ucraina impresionează lumea cu patriotismul și eroismul poporului său. Și, de asemenea, cu cultura și arta, care reprezintă simbolurile țării noastre. Simbolurile artistice vizuale sunt imagini speciale, desene, ornamente sau picturi care reflectă unicitatea și frumusețea unei culturi. Ele mărturisesc identitatea, istoria și valorile unui anumit popor și fac cultura acestuia unică. Aceste simboluri joacă un rol important în păstrarea și transmiterea patrimoniului cultural generațiilor viitoare.

Patrimoniul cultural poate fi material și nematerial.

Patrimoniul material reprezintă obiecte fizice sau locuri care au o mare importanță istorică sau culturală. De exemplu, clădiri antice, muzee, monumente.

Patrimoniul nematerial cuprinde obiceiuri, tradiții, cunoștințe și abilități. Acestea sunt, desigur, cântece, precum și meșteșuguri, povești, rețete culinare. Ele dezvăluie identitatea poporului, ceea ce contribuie la respectarea diversității culturale și a creativității umane.

Există capodopere arhitecturale în Ucraina pe care UNESCO le-a recunoscut ca patrimoniu mondial. Printre acestea se numără Catedrala Sfânta Sofia din Kiev (1), Lavra Pecherska din Kiev (2), ansamblul centrului istoric al orașului Lviv (3), vechiul oraș Chersonesos Tavriya (4), reședința mitropoliților Bucovinei și Dalmației (acum Universitatea Națională Yuriy Fedkovich Cernăuți) (5), opt biserici de lemn din regiunea carpatică a Ucrainei și Poloniei, inclusiv Biserica Sfânta Treime din Zhovkva, construită fără nici un cui (6).

1

2

3

4

5

6

? *Ce gânduri și sentimente aveți atunci când admirați monumentele de arhitectură din Ucraina incluse în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO?*

Patrimoniul cultural nematerial al umanității include fenomenele culturii ucrainene, care au devenit simbolurile sale artistice vizuale:

- Pictura decorativă Petrykivka ca fenomen al artei populare ornamentale;
- tradiția ceramicii pictate din Kosiv;
- ornek – ornament tătar din Crimeea.

? *Comparați plăcile decorative pictate în tradițiile Petrykivka, Kosiv și ornek în ceea ce privește compoziția și culoarea. Care ornamente sunt simetrice?*

Pictura Petrykiv

Ceramica Kosiv

Ornament ornek

În Ucraina există o listă națională a elementelor patrimoniului cultural nematerial al Ucrainei. Aceasta include tradițiile artelor decorative și aplicate, care s-au dezvoltat timp de secole în diferite regiuni și au nevoie acum de sprijin și protecție din partea statului. Acestea sunt centre renumite de ceramică, sculptură, țesut, țesutul covoarelor, broderie, împletituri din răchită, pictură, încondeierea ouălor, unde maeștrii artei populare contribuie la restaurarea memoriei istorice și spirituale a poporului cu munca lor.

Pictură Samchykivka
(regiunea Khmelnytsky)

Reshetylivka
covoare țesute
(regiunea Poltava)

Broderie Borshchiv
(regiunea Ternopil)

1

2

1 – spătar sculptat
(regiunea Ternopil);
2 – ceramică din Opishnia
(regiunea Poltava)

? *Ce exemple de meșteșuguri populare ucrainene, prezentate în ilustrații, recunoști?*
Ce exemple, după părerea ta, ar putea fi adăugate la această listă?

i *Varianta 1. Creează un poster publicitar și educațional „Simbolurile artei vizuale din Ucraina” (colaj din diferite materiale: desene proprii, inscripții, texte, decupaje din reviste, materiale tipărite, etc.).*

Varianta 2. lucrul în grupuri. Creați pentru clasa voastră un calendar pentru anul viitor, în care pe fiecare pagină să desenați un model a unuia dintre tipurile de arte decorative și aplicate din Lista națională a elementelor patrimoniului cultural nematerial al Ucrainei.

ЖОВТЕНЬ

	1	2	3	4	5	
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

ЛЮТИЙ

		1	2	3		
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29		

Cutiuța artei

Simbolurile artei vizuale sunt imagini artistice care reflectă unicitatea și frumusețea unei anumite culturi.

Arta decorativă și aplicată este un tip de artă decorativă legată de crearea și decorarea artistică a obiectelor de uz casnic.

Patrimoniul cultural este un set de valori culturale moștenite de contemporani de la generațiile anterioare.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Explică, ce sunt simbolurile artelor vizuale. Ce lucruri neașteptate ai aflat despre ele? Dă exemple de patrimoniu cultural material și nematerial. Ce monumente culturale din Ucraina sunt recunoscute de UNESCO drept patrimoniu mondial?

Cercetare independentă, căutare media

Cercetează simbolurile vizuale ale regiunii tale de pe Lista națională a patrimoniului cultural al Ucrainei, află despre istoria, particularitățile regionale și dezvoltarea actuală a acesteia. Împărtășește informațiile cu colegii tăi pe rețelele de socializare.

Fantezez, experimentez, acționez

Organizați o expoziție de postere publicitare și educaționale „Simbolurile artei vizuale din Ucraina”. Invitați la vernisaj pictori profesioniști, meșteri populari, profesori și părinți. Realizați un reportaj foto despre rezultate.

Noua viață a melodiilor populare în muzica instrumentală

- ? *Gândește-te care instrument muzical este simbolul culturii ucrainene?
În ce filme sună melodiile de dans ucrainene?*

Strunele kobzei și ale bandurei au captivat de mult timp inimile ucrainenilor. În trecut, kobzarii cântau în acompaniament cu kobza și bandura și erau purtătorii ideilor patriotice și a stărilor de spirit iubitoare de libertate ale ucrainenilor. În picturile populare „Cazacul Mamai”, personajul principal este întotdeauna înfățișat cu o cobză / bandură. El este un luptător-apărător (simbolizat de o sabie) și un gardian spiritual al ucrainenilor (simbolizat de un instrument muzical). Astfel, bandura a devenit, de asemenea, un simbol muzical al Ucrainei.

Mamai. Zaporozhets din Crimeea (imagine populară)

Simbolul muzical și coregrafic al ucrainenilor este hopakul, unul dintre cele mai răspândite dansuri populare. Are o origine de luptă zaporjeană și implică utilizarea mișcărilor virtuozitate într-un ritm rapid, inclusiv salturi și rotiri uimitoare.

- ? *Urmărește un videoclip cu hopak în diferite versiuni coregrafice și alege-o pe cea mai interesantă după părerea ta. Explică, de ce hopakul este numit arta cavaleriească a cazacilor sau a opta minune a lumii.*

Hopak interpretat de ansamblul Pavlo Virsky

Aranjamentul instrumental al melodiilor de dans a devenit foarte răspândit în rândul compozitorilor și interpreților. Acestea sunt interpretate, de obicei, de ansambluri, orchestre de instrumente populare, iar în prezent și de trupe rock.

Orchestra de instrumente populare ucrainene

Melodiile instrumentale populare, ca și cântecele, i-au fermecat pe compozitorii ucraineni și au fost sursa creației lor.

Coloritul etnic original al muzicii de dans huțulesciene a trezit interesul lui Levko Kolodub și Myroslav Skoryk.

Levko Kolodub. Dans huțulesc.

Myroslav Skoryk. Dans huțulesc din filmul „Umbrele strămoșilor uitați” (cu fragmente de film).

- ?** Compară dansurile huțule. Ce stări, timbruri și ritmuri sunt caracteristice folclorului din regiunea Carpaților? Potrivește muzica cu tablourile dedicate Hutsulshchynei. Explică-ți alegerea.

1

2

1 – Antin Manastyrskyi. Hutsulshchyna; 2 – dansul „Arkan”

În „Rapsodia huțulă” Gheorghe Maiboroda slăvește natura din regiunea Carpaților. Introducerea amintește de o înregistrare de trembită care răsună în munți. Melodia cântecului „Verkhovyna, lumea noastră” evoluează de la un sunet trist la unul solemn.

Gheorghe Maiboroda. Rapsodia huțulă (fragment).

Pavlo Scholz. Fantezie (Variațiuni) pe tema cântecului popular ucrainean „Verkhovyna, lumina noastră” («Верховино, світку ти наш» (în diferite interpretări). Cântecul „Verkhovyna, lumina noastră” (interpretat de Emeritul Cor Popular Academic Transcarpatic).

- ?** Compară interpretările corale și instrumentale ale cântecului. Execută mișcări de dans după melodiile populare interpretate de către trei muziceni în funcție de schimbările tempo-ului și caracterului muzicii.

Nu numai artiștii ucraineni au fost interesați de colectarea și aranjarea dansurilor populare.

- ?** Amintește-ți denumirile dansurilor populare maghiare și cehe pe care le-ai ascultat în anii precedenți la orele de artă.

Compozitorul german Johannes Brahms era pasionat de dansurile maghiare. Melodiile populare sună în lucrările sale instrumentale.

Cehul Antonín Dvořák a creat două colecții de 16 dansuri slave pentru orchestră simfonică. În primul ciclu dansurile cehe includ gânduri ucrainene, iar în cel de-al doilea – dansuri ale diferitelor popoare.

Johannes Brahms. Dans maghiar nr. 5 Antonín Dvořák. Dansuri slave (la alegere).

Dans maghiar

Polka cehă

Generalizez, argumentez, sistematizez

Cine dintre compozitorii din țară și din străinătate au folosit dansuri populare în lucrările lor instrumentale? Despre care dintre ei ai aflat pentru prima dată? Care dintre melodiile de dans ascultate te-au interesat cel mai mult? Care dintre ele te-au făcut să vrei să le ascuți în timpul unei descărcări emoționale?

Appreciază activitatea ta la lecție în timpul studierii subiectului:

1) Am lucrat bine; 2) Pot obține rezultate mai bune, dacă voi fi mai activ; 3) Am nevoie de ajutor, pentru că nu am înțeles totul.

Cercetare independentă, căutare media

Efectuează un sondaj online pentru a afla ce cântece și dansuri folclorice sunt populare în rândul colegilor tăi. Concluzionează, dacă melodiile populare încă mai influențează asupra intereselor muzicale ale adolescenților din ziua de azi sau dacă și-au pierdut actualitatea.

Fantezez, experimentez, acționez

Improvizează un ritm pentru un dans popular ucrainean și inventează mișcări de dans pentru acesta.

Arta populară care impresionează lumea

? Ce tipuri de arte decorative ucrainene sunt cele mai răspândite în Ucraina? Care dintre ele se dezvoltă în prezent în ținutul tău natal?

La fiecare popor predomină anumite tipuri de artă, care sunt determinate de mediul natural, de particularitățile vieții de zi cu zi și de tradițiile, care s-au dezvoltat de-a lungul secolelor.

Broderiile, țesutul covoarelor, sculptura, ceramica, încondeierea ouălor și alte tipuri de artă populară sunt răspândite în Ucraina. *Pictura Petrykivka* este recunoscută ca un simbol artistic al Ucrainei – pictură populară decorativă și ornamentală, care își are originea în regiunea Dnipropetrovsk din

satul Petrykivka în secolul al XVII-lea. Astăzi, putem vedea această pictură pretutindeni: pe pereții unei case de la sat și ai unei clădiri înalte din oraș, pe mobilă și pe vase, pe o jucărie din lemn și pe o unitate flash electronică, pe o felicitare și pe o mașină.

? Cum crezi, de ce pictura Petrykivka a fost atât de populară atât pentru adulți, cât și pentru copii timp de secole?

Probabil, pentru că această pictură a absorbit toată frumusețea și diversitatea naturii ucrainene. Plantele din tablou sunt stilizate și iau forme fantastice de „bulbi”, „bucle”, care sunt fără precedent în natură, înconjurate de ierburi flexibile și frunze cioplite. Printre varietatea de flori și ierburi căpșunile și strugurii își afișează maturitatea. Plantele, care au devenit simboluri binecunoscute ale Ucrainei, cum ar fi viburnumul, crăițele, brebenocul și nalba, sunt cel mai des reprezentate.

O pasăre de foc fantastică poate fi adesea văzută printre motivele florale. Gama de culori a compozițiilor este alcătuită din galben, roșu, albastru și verde.

Olena Shcherban.
Pictura Petrykivka
pe hârtie

Obiecte de uz casnic
cu elemente de Petrykivka

Pictură murală
pe o clădire înaltă

Alfabetizare vizuală

Fiecare maestru al picturii Petrykivka creează o compoziție după propriul gust și urmează doar reguli generale. Elementul principal al „petrykivka” este o linie ondulată – *un cursor* pe care apar, pe rând, frunze, flori și fructe de pădure. El simbolizează dragostea și fericirea în familie, bunăstarea în viață. Pictura începe tocmai cu desenul cursorului: pentru aceasta vopseaua verde este diluată până la starea de smântână și se trasează o linie ondulată. Desenul este executat secvențial, elementele modelului nu se suprapun niciodată una peste alta.

? În Art Navigator învață elementele picturii Petrykivka și ordinea de pictură a florilor și frunzelor. Fă cunoștință cu artiștii populari, care au creat picturi în această tehnică.

Tradiția *ceramicii Kosiv* provine din Hutsulshchyna, din orașul Kosiv. Acest tip de ceramică este recunoscut prin desenele originale pe țigle, împletirea complicată de ornamente florale pe vase, obiecte ceremoniale și jucării.

Ceramica Kosiv era decorată cu imagini stilizate de flori, copaci, animale și oameni. Scene întregi din viața de zi cu zi erau reprezentate pe țigle. Culorile tradiționale sunt verde, galben și cafeniu pe un fond alb.

? *Gândește-te, ce condiții naturale au contribuit la dezvoltarea olăritului anume în Kosovo.*

Olarii realizau boluri și farfurii de diferite meniri, forme și dimensiuni. Acestea erau de uz zilnic, ceremoniale și altele, care erau expuse pe un raft deasupra ușii casei. Pentru apă, lapte, kvass se foloseau borcane și ulcioare, iar pentru apă se foloseau căni (ulcioare mai mici). Rulourile și vasele gemene aveau un model special. Ghici de ce.

? *Ce imagini predomină pe produsele din Kosiv? Cum crezi, de ce imaginile cu muzicieni și dansatori sunt frecvente printre motivele ceramicii kosovare? Compară ceramica din Kosiv cu cea din Opishnia în ceea ce privește culoarea de fond, ornamentele, desenele etc.*

Una dintre cele mai vechi realizări culturale ale poporului tătar din Crimeea este ornamentul național *ornek*.

Compoziția este de obicei realizată în nuanțe de roz, verde, galben și albastru.

Astăzi cunoștințele și experiența de a crea ornamente sunt folosite de maiștri în diverse meșteșuguri: ceramică, bijuterii, sculptură în lemn, sticlă și pictură murală. Ornamentul *ornek* este folosit pentru a decora obiecte de uz casnic, haine, încălțăminte și mobilier. Banca Națională a Ucrainei a emis monede comemorative din argint, care aparțin seriei „Patrimoniul ucrainean” și dedicate picturii *Petrykivka* și ceramicii *Kosiv*.

Monede comemorative „Pictură Petrikivka” și „Pictura Kosiv”

Varianta 1. Pictează un obiect bazat pe pictura Petrykivka sau pe ornamentul Ornek pentru tine sau ca un cadou.

Varianta 2. Imaginează-te olar și creează schițe ale unui cămin decorat cu țigle Kosiv (*acuarelă umedă*). Apreciază-ți lucrarea pentru conformitatea cu tradițiile ceramicii Kosiv.

Cutiuța artei

Stilizarea este o imagine simplificată (generalizată), păstrând în același timp forma generală.

Ceramica – produse artistice realizate din lut ars.

Gama de culori – nuanțe de culori armonios legate între ele, folosite pentru a crea opere de artă.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Care este rolul culorii și al ornamentelor în arta decorativă ucraineană? Cum influențează arta decorativă asupra emoțiilor și sentimentelor umane? Dă un exemplu de operă de artă decorativă care îți evocă emoții pozitive. Care este diferența dintre produsele decorative artistice și obiectele obișnuite, pe care le folosim în viața de zi cu zi?

Cercetare independentă, căutare media

Cercetează particularitățile tipurilor de arte decorative care sunt răspândite în regiunea ta. Gândește-te la ceea ce poate contribui la dezvoltarea tradițiilor naționale în domeniul artelor și meșteșugurilor și ce rol au școlarii în acest sens.

Fantezez, experimentez, acționez

Vizitează site-ul web al Muzeului Național de Artă decorativă populară ucraineană din Kiev. Află dacă muzeul are expuse produse ale meșterilor populari din regiunea ta. Află numele meșterilor populari.

Aranjamentul – a doua viață a unei piese muzicale

? Ce asociații îți evocă cuvântul *aranjament*? Ce legătură are cu florile și cu muzica? Fă un arbust asociativ.

Știi deja cum melodiile cântecelor și dansurilor populare înfloresc cu noi culori sonore atunci, când sunt interpretate de un cor sau de o orchestră.

În muzica academică, modificarea unei lucrări pentru un alt grup de interpreți, diferit de cel original, se numește *aranjament*. Aceasta este realizată de autor sau de alți muzicieni numiți *aranjatori*.

Alături de aranjament, se folosesc termeni înrudiți:

prelucrare (de obicei melodii populare),

traducere (adaptarea unui text muzical pentru a fi interpretat la alte instrumente),

orchestrație (traducere a muzicii pentru o orchestră simfonică),

transcripție (modificări, pe baza cărora opera capătă un sens artistic independent).

În timpul aranjamentului se schimbă nu doar timbrul, armonia, textura, ci și genul. De exemplu, ei creează o fantezie bazată pe temele unei opere sau a unei suite de dansuri de balet.

prelucrare

orchestrație

transcripție

aranjament

Aranjatori remarcabili au fost Niccolò Paganini (1) și Franz Liszt (2) – compozitori romantici și virtuozii de neîntrecut.

Aceștia au făcut o adevărată revoluție în artele interpretative.

? Cercetează independent biografiile lui N. Paganini și F. Liszt, pline de fapte interesante, evenimente extraordinare și legende.

Niccolò Paganini a compus 24 de capricii complexe din punct de vedere tehnic pentru vioară, care necesitau un nivel înalt de măiestrie din partea interpretului. Franz Liszt a scris multe transcripții de muzică clasică, inclusiv un studiu pentru pian pe tema Capriciului nr. 24. Aranjamentul compozitorului-pianist nu este mai puțin virtuos decât originalul. În zilele noastre, acest capriciu sună în cele mai diverse interpretări. Clipul cu aranjamentul celebrului capriciu al virtuozului chitarist Viktor Zinchuk a ocupat locul trei la festivalul internațional „Cerbul de Aur” din România (1996).

Remarcabilul compozitor ucrainean Myroslav Skoryk a creat o transcriere orchestrală a capriciilor lui N. Paganini, iar mai târziu un aranjament coregrafic – baletul „Capriciile destinului” despre Maestro, creatorul muzicii geniale.

Scene din baletul „Capriciile destinului” de N. Paganini – M. Skoryk

Niccolo Paganini. Capriciul nr. 24.

Niccolo Paganini – Franz Liszt. Studiul nr. 6 pentru pian.

Niccolo Paganini – Miroslav Skoryk. Capriciul nr. 24 pentru orchestră simfonică.

? *Cum se schimbă tema lui Paganini în diferite aranjamente? Descrie-ți impresiile tale. Cum are loc „modernizarea muzicii” orchestrale a lui M. Skoryk? Urmărește un episod din filmul „Paganini. Vioristul diavolului”, în care este interpretat Capriciul nr. 24.*

Béla Bartók a îmbogățit melodia populară străveche cu cele mai noi mijloace orchestrale în „Muzică pentru coarde, percuție și celestă”, ceea ce a făcut posibilă obținerea unui sunet coloristic original.

Galeria cu portrete

Bela Bartók (1881-1945) a fost un remarcabil compozitor, pianist, profesor și folclorist maghiar. Artistul și-a petrecut anii de tinerețe în Transcarpatia. Originalitatea artei muzicianului inovator este legată de un studiu aprofundat al folclorului. În timpul numeroaselor expediții, a înregistrat aproximativ 11 mii de melodii populare: 3700 ungurești, multe românești, ucrainene etc. Moștenirea lui Bartók include lucrări de diferite genuri: simfonice și instrumentale de cameră. Cea mai cunoscută dintre ele este „Muzică pentru coarde, percuție și celestă”.

Bela Bartok. Muzică pentru coarde, percuție și celestă. Final.

Ce mijloace de timbru originale a folosit compozitorul?

Tema principală a lucrării este sub formă de variații pe o temă spaniolă. Are un model ritmic neschimbat (în partea de tobă). Datorită orchestrației și dezvoltării dinamice, muzica capătă un efect hipnotic.

Maurice Ravel. Bolero (desene animate, balet).

Bate din palme sau bate la tobe în ritmul bolero.
Comentează vizualizarea piesei prin coregrafie și animație.

Dansul Bolero
(Baletul Național al Spaniei)

Скрипка Паганіні

Музика Т. Ярової

Вірші Д. Кременя

1. Плаче струна, сміється й плаче вічно й нині,
Звук чарівний віки й століття не вмира.
Світ не вмира, у ньому грає Паганіні.
Що то за гра, о що то за гра.
Скільки розлук між нас печально пролетіло.
Музика рук і світла музика зроста.
Сонячний стан, гінке музичне скрипки тіло.
Скільки зітхань, скільки прощань.

Приспів.

(Див. додаток)

Cutiuța artei

Aranjament (fr. *arrangement* – ordine, aranjament) este traducerea unui text muzical pentru a fi interpretat de un grup de interpreți diferit de cel original.

Capriccio, capriciu (în italiană: *capriccio* – capriciu)

O piesă muzicală scrisă
într-o formă liberă

Un peisaj care reprezintă
fantezii arhitecturale

Celeste – instrument muzical de percuție cu claviatură, cu o formă asemănătoare cu cea a unui pian și sună ca un clopoțel.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Care informație din lecție a fost nouă și interesantă pentru tine? Ce piesă te-a făcut să vrei să asculți din nou această muzică? Ce tipuri de aranjamente există în muzica academică?

Cercetare independentă, căutare media

Află care alți compozitori au creat aranjamente pe teme de capriciile lui N. Paganini. Ascultă aceste piese.

Fantezez, experimentez, acționez

Încearcă să fii în calitate de aranjator: experimentează cu melodiile tale preferate pe sintetizator și creează tonuri de apel.

"Și ți-am dat un prosop brodat pentru noroc, pentru soartă..."

? Ce știi deja despre broderia ucraineană? Ce lucruri împodobește ea în familia ta?

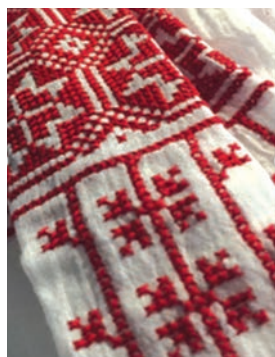

Probabil, tu crezi că magia există doar în basme, filme și jocuri pe calculator. Atunci găsește un prosop brodat printre lucrurile bunicii tale – acolo se află adevărata magie! De altfel, imaginile brodate ale unei stele cu opt colțuri, ale unui viburnum, ale unei păsări și ale unui copac al vieții ascund dorințe codificate pentru o recoltă bogată, sănătate și dragoste fericită...

Prosoapele serveau ca un fel de amulete care îi protejau pe oameni de forțele rele. Simbolismul culorilor avea o mare importanță: roșu – dragoste, lumină, luptă; negru – tristețe, durere, moarte; verde – exuberanța primăverii, reînnoirea vieții.

Pentru a se proteja de soarta rea, au început să decoreze hainele cu broderii. Așa a apărut cămașa brodată – cămașa – talisman.

Broderia este o podoabă a costumelor naționale tradiționale ale multor popoare din lume și reflectă caracteristicile etnice ale culturii diferitelor țări.

? Găsește motive florale și geometrice în broderie.

- 1 – un ansamblu de îmbrăcăminte ucraineană pentru femei;
- 2 – broderie pentru bărbați cu simbol muzical

1

2

Mexico

Ucraina

Polonia

? *Compară cămășile brodate în costume naționale.*

Astăzi, arta broderiei capătă o nouă și originală aplicare. Tehnicile de broderie s-au diversificat atât de mult, încât acum există peste 100 de tipuri de broderie! Ca și până acum, cea mai preferată tehnică de broderie este punctul de cruciuliță. În multe țări europene se răspândește o formă originală de artă stradală (strytart) – decorarea gardurilor orașelor, a băncilor stradale din plasă metalică și chiar a fațadelor clădirilor cu decoruri luminoase într-o tehnică care amintește de punctul de cruce. Imaginile de pe plasă sunt „brodate” cu panglici, frânhii și chingi.

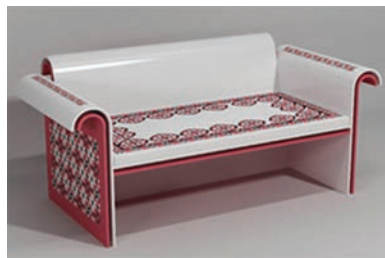
Motivele broderiei au fost reînviată în designul mobilierului.

Designerul Yaroslav Galant a creat o colecție de mobilier „Modele ucrainene”. Pentru a face acest lucru, el a filetat frânhii roșii și negre prin găurile de pe produse.

Mostre de artă stradală

? *Care este motivul ornamentului folosit în decorul mobilierului? Identifică tipurile de ornamente în funcție de amplasarea lor.*

Țesutul covoarelor este un meșteșug artistic tradițional în Ucraina. Covoarele erau confecționate din lână, în și cânepă. Firele erau vopsite cu coloranți vegetali și minerali. Culorile și modelele aveau propriile particularități în diferite regiuni etnice. Pe malul drept și în Galicia, predominau ornamentele geometrice în culori contrastante, cu diamante, stele și motive din lemn rupt. Pe malul stâng- vegetative, în special florale, reprezentând uneori păsări și animale, care au dimensiuni mai mici decât formele vegetale. Un motiv popular este „ghiveciul cu flori” – un simbol al arborelui vieții, al familiei.

Podillia

Hutsulshchyna

Georgia

Serbia

? Compară modelele și ornamentele covoarelor din diferite regiuni etnice ale Ucrainei.

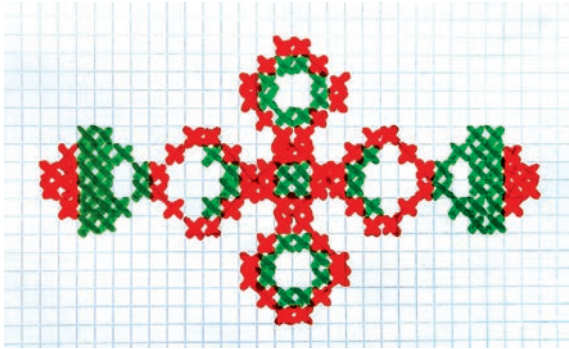
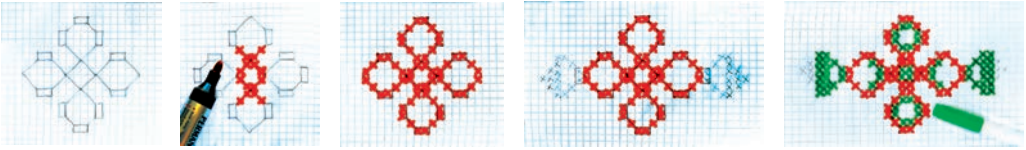
Cutiuța artei

Etnie (din greacă: *ethnos* – popor) – obiceiuri, cântece, muzică, dansuri, cultura materială a unui anumit popor.

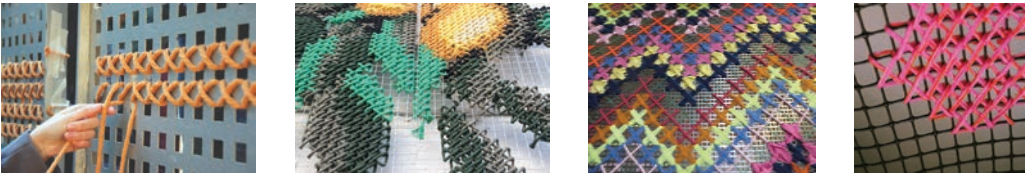
Artă stradală (*strytart*) (în engleză: *street art* – artă stradală) – un tip de artă plastică, al cărei scop este, în principal, decorarea locurilor publice.

Varianta 1. Creează o schiță (o geantă, o șapcă, un tricou etc.) pe baza broderiei ucrainene (*pixuri, markere*). Folosește hârtie în pătrățele pentru schiță. Dacă dorești, realizează broderia.

Varianta 2. Creează un decor cu o imitație de broderie în cruciuliță. Folosește panglici, cordoane, frânghii.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Ce nou ai învățat despre broderie și țesutul covoarelor? Ai dori să te implici în aceste arte? Cu ce ar trebui să începi? Cum reflectă arta decorativă și aplicată caracteristicile etnice ale culturii?

Cercetare independentă, căutare media

Pregătește o prezentare „Magia broderiei antice”. Află ce semne și simboluri erau brodate pe prosoape și cămăși.

Fantezez, experimentez, acționez

Întreabă-ți rudele dacă păstrează lucruri vechi, cum ar fi covoare, prosoape brodate sau cămăși. Împărtășește informațiile cu colegii tăi de clasă.

Motive etnice în muzica clasică și modernă

? Amintește-ți de particularitățile scalei pentatonice, care stă la baza muzicii din Orient. Pe ce taste este ușor de cântat acest ton?

Dans indian

Dans chinezesc

Arta muzicală tradițională a diferitelor continente, în special în țările estice, este interesantă și originală.

În China antică, a fost înființată o academie de dans și muzică de curte, deoarece acestor arte li s-au dat puteri magice. Erau considerate importante pentru atingerea armoniei dintre trup și suflet, elemente obligatorii ale educației copiilor.

În zilele noastre, muzica orientală este din ce în ce mai folosită pentru relaxare, multe astfel de selecții sunt distribuite pe Internet.

Melodiile japoneze liniștitoare vă transportă cu imaginația în faimoasele grădini japoneze, unde fiecare sunet, precum respirația blândă a florilor de vișin (sakură), rezonază cu natura și cu armonia sa grațioasă.

O călătorie etnomuzicală în India, țara yoghinilor și a vrăjitorilor, este ca o invitație pe tărâmul melodiilor melancolice ale unui fermecător de șerpi, unde domnește o atmosferă de meditație, pace interioară și echilibru.

Scufundă-te în frumusețea uimitoare a muzicii orientale.

Describe particularitățile melodiilor și timbrurilor muzicii din Orient. Alege fragmente sau creează compoziții muzicale pe sintetizator pentru propria relaxare. Folosește-le în momentele de neliniște și agitație ca instrument antistres.

Muzica tradițională chineză. Muzică de meditație japoneză și indiană (sunete ale naturii, peisaje). Apă misterioasă.

1

2

3

Cântatul la instrumente muzicale: 1 – la pipa chinezească; 2 – la koto japonez; 3 – la flautul indian de bambus bansuri.

Alfabetizare muzicală

Știi deja ce înseamnă cuvântul pentatonic, care provine din cuvintele grecești *pen*te – cinci și *tonos* – sunet. Acest mod este folosit în muzica populară și modernă din țările din Asia, Africa și America. Elemente pentatonice se găsesc și în unele melodii ucrainene, în muzica blues, rock modern și pop.

Există diferite tipuri de pentatonică: semitonală (sistemul chinezesc), semitonală (în muzica japoneză și indiană), combinată, care unește caracteristicile primelor două (în muzica unor popoare africane) etc.

Galeria de portrete

Isao Tomita (1932-2016) – compozitor japonez, cunoscut în domeniul muzicii electronice și al muzicii de film. S-a născut în Tokyo. A învățat singur muzică în timp ce era încă în școală. A studiat istoria artei la Universitatea Keio.

Tomita și-a creat propriile compoziții electronice și a aranjat lucrările unor compozitori europeni.

Isao Tomita. Coloana sonoră a filmului „Twilight Samurai” („Samurai sumbru”) Claude Debussy. Lumina lunii (în aranjament electronic).

? Gândește-te cum muzica europeană capătă trăsături orientale în versiunea electronică a aranjatorului japonez. Descrie motivele ei „ecologice”, „fantastice” și „cosmice”.

Filmul de animație „Aladdin”, creat de studiourile Walt Disney, este pătruns de tonurile Orientului arab. Adaptarea sa cinematografică (regia de G. Ritchie) este, de asemenea, plină de motive arabe ale cântecelor încântătoare și ale dansurilor fascinante (compuse de A. Menken).

? *Privește un film, învață un cântec în engleză sau ucraineană. Înainte de interpretare, bate ritmul, acordă atenție părților mai dificile de intonație ale melodiei și cântă-le separat. Cântă cântecul cu mișcări expresive (intonație plastică).*

Арабська ніч

1. Я приїхав здаля,
Де гаряча земля,
Де верблюди між дюн пливуть.
Де радіють гостям,
Там не всім, ти затям,
Бо зухвальців не люблять тут!
2. Сонце смажить кістки,
Вітер носить піски,
А від спеки скипає чай.
Отже, часу не гай,
А на килим сідай
І в країну казок прилітай.
Приспів.

Приспів:

Арабських ночей нас подих пече!
Там стільки турбот,
Там стільки пригод,
Від них не втечеш!
Місяця край із-за хмар визира,
Його не гніви і гав не лови,
Бо ніч — це не гра.

Compozitorul azer Kara Karaev a redat spiritul și ritmul muzicii rituale africane într-un dans din baletul „Path of Thunder” („Calea tunetului”). Motivul etnic principal se repetă de mai multe ori, de parcă ar fi hipnotizat.

Kara Karaev. „Dans” din baletul „Calea tunetului”.

Shakira. Waka Waka (De data aceasta pentru Africa).

La ce instrument este interpretată tema principală a dansului?

Ce motive etnice sunt folosite în cântecul Shakirei?

Interpretează-l ca dans ritmat împreună cu cântărețul și dansatorii din videoclip.

Femeile africane care dansează (dintr-un tablou vechi)

Cutiuța artei

Motiv (element stabil) –

Cea mai simplă unitate ritmică a unei melodii (adesea formată din două sau trei sunete)

Element caracteristic al unei imagini care este folosit în mod constant într-o operă de artă

O temă sau o idee dintr-o operă literară, teatrală sau de altă natură

Generalizez, argumentez, sistematizez

Ai înțeles totul din textul manualului? Ce informație ți s-a părut complicată? Folosește emoji-uri pentru autocontrol și autoevaluare (desenează emoticoane, decupează stickere și atașează-le în textul manualului lângă partea respectivă). Ce fel de tonalitate se folosește în muzica popoarelor orientale? De ce, după părerea ta, este recomandat să asculți muzică orientală pentru relaxare?

Cercetare independentă, căutare media

Află mai mult despre instrumentele muzicale ale diferitelor popoare ale lumii. Găsește exemple originale care îți vor surprinde pe colegii tăi de clasă cu sunetul și forma lor. Împărtășește-te cu cele găsite online.

Fantezez, experimentez, acționez

Improvizează diferite ritmuri de dansuri africane la instrumente de percuție.

Lucrări ale măștrilor populari

? *Ce obiecte de uz casnic creează confort în casele ucrainene și aduc frumusețe în viața noastră de zi cu zi?*

Vasele din ceramică, ulcioarele, bolurile, cutiile de lemn, farfuriile, lingurile, sfeșnicele și multe alte articole nu sunt doar folosite în gospodărie, ci și ne încântă în fiecare zi cu calitățile lor artistice, decorul frumos – picturi, sculpturi. Iar jucăriile populare ucrainene făcute din lemn, lut, paie și aluat distrează copiii de multă vreme.

Sculptura sau sculptură decorativă în lemn a fost folosită în mod tradițional pentru decorarea locuințelor, a mobilierului, a obiectelor de uz casnic și a instrumentelor muzicale. Adesea astfel de obiecte erau decorate cu încrustare: părțile ornamentelor erau umplute cu măgele, năframă, sticlă și metal.

? *Cum se numește dansul sculptat de meșterii din Kolomyia?*

Excursie virtuală

Fă un tur virtual la Muzeul Național de Artă Populară al Hutsulshchynei și Pokuttya din Kolomyia, unde se păstrează obiecte de artă populară din această regiune etnică.

<http://hutsul.museum>

Decuparea ca metodă de decorare a hainelor din țesătură, piele și blană este cunoscută din cele mai vechi timpuri. Artă de a decupa decorațiuni din hârtie a luat naștere în China antică și de acolo a călătorit cu succes în întreaga lume.

Ucrainenii au început să folosească decupajul din hârtie ca decorațiuni pentru casele rurale. Decupajele sunt realizate în formă de cerc, oval, pătrat, romb și fâșie. În conformitate cu trăsăturile artistice, decupajele pot fi de tip ajurat (cu multe tăieturi) și de tip siluetă. În decupaje se folosesc diferite tipuri de ornamente. De asemenea, ele înfățișează plante, animale, oameni, obiecte de uz casnic și arhitectură.

? Prin ce deosebesc decupajele diferitelor popoare? Ce înseamnă un decupaj simetric? Care imagine este ajurată?

Decupaj (China)

Decupaj (Polonia)

Decupaj (Ucraina)

Galeria de portrete

Mykola Telizhenko (1951–2024) – sculptor ucrainean, grafician, Pictor al Poporului din Ucraina, care a lucrat în diferite tipuri de arte decorative și plastice. Lucrările pictorului sunt păstrate în multe muzee și colecții private din Ucraina și din străinătate.

Decupajele sale impresionează prin tehnica de performanță virtuoză, conținut profund și emoționalitate. Folosind tehnica străveche de sculptură, pictorul a creat compoziții pe teme actuale ale prezentului.

Tehnicile antice primesc o nouă aplicație și sunt integrate cu succes în spațiul de artă modernă.

Decor interior

Guler-decupaj

Decupajele sunt prezentate la expoziții ca opere de artă. Ele pot fi adaptate cu ușurință la realitățile moderne datorită tehnicilor de tăiere cu laser și de imprimare color. Arhitecții și designerii folosesc ajuratul decupajelor în mediul urban, în decorarea locuințelor și chiar în îmbrăcăminte.

Rochie din piele cu tăiere cu laser de Emilio Pucci

Bancă de parc

Pavilionul Poloniei La Expoziția Mondială în Shanghai (China)

Decorează-ți casa cu propriul tău decupaj (material la alegere).

Cutiuța artei

Sculptura în lemn este o tehnică care implică sculptarea unui desen sau a unui model prin tăierea lemnului.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Numește tehnicile de artă și artizanat în care sunt confecționate ouăle de Paște.

Care sunt legăturile dintre arta populară și modernitate? Compară motivele etnice în artă pe baza exemplului de decupaj.

Ce idei și tehnici ți-au atras atenția și te-au făcut să vrei să experimentezi diferite tipuri de artă și meserii?

Cercetare independentă, căutare media

Dacă este posibil, ia un interviu cu un meșter al artelor decorative și aplicate din regiunea ta. Pregătește în prealabil întrebările care pot fi de interes pentru colegi.

Fantezez, experimentez, acționez

Creați o mini-expoziție a propriilor lucrări „Reînvierea tradițiilor populare”. Prezentați-vă lucrările și organizați o autoevaluare.

Muzică și teatru

? Ce tipuri de artă «interacționează» între ele în teatru? Amintește-ți ce este o operă. Numește componentele unui spectacol de operă.

Teatrul de operă.
Lviv

Teatrul este o artă veche și, în același timp, modernă, în care jocul actorilor se îmbină cu muzica, coregrafia, pictura și artele decorative (decoruri, costume).

Însuși clădirea teatrului, exteriorul său, adesea decorat cu sculpturi și mulaje, „anunță” de îndată despre lumea frumuseții. Interiorul teatrului creează, de asemenea, o atmosferă specială. Combinația de pictură și

elemente decorative din hol și din sală adâncește imaginea arhitecturală. Scări magnifice, balcoane și loje modelate, oglinzi luxoase, lămpi luminoase – totul creează o atmosferă de sărbătoare.

Sinteza artelor a căpătat o soluție originală în operă și balet. În prezent, acestea devin din ce în ce mai populare datorită cinematografului. Și cu ajutorul internetului, toată lumea poate urmări un spectacol în celebra La Scala sau Covent Garden.

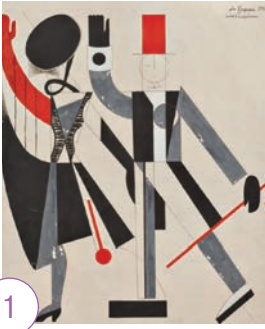

Interiorul Operei din Lviv

În teatrele muzicale se dezvoltă arta scenografiei, unde artiștii își pot întruchipa ideile creative, astfel încât imaginile vizuale să se potrivească cu muzica.

În Ucraina s-a stabilit o tradiție de implicare a pictorilor de prim rang în crearea costumelor de teatru și a decorațiunilor. Anatolii Petrytskiy, Vadym Meller și Oleksandra Ekster au experimentat în domeniul scenografiei.

1

2

3

- 1 – *Anatolii Petrytsky*. Dans excentric. Schiță pentru o miniatură de balet;
 2 – *Vadym Meller*. Dansatoare albastră. Schiță de costum pentru opera „Măștile”;
 3 – *Oleksandra Exter*. Schiță de decor

Opera „Carmen” a compozitorului francez Georges Bizet este o capodoperă a muzicii clasice mondiale. Secretul popularității sale constă în bogăția de minunate melodii. Atmosfera spaniolă și personajele principale temperamentale au fost recreate cu măiestrie.

Uvertura juxtapune două sfere contrastante: o imagine plină de lumină a unei sărbători naționale și o poveste tragică a dragostei și a morții eroilor. Piesa începe cu un marș strălucitor, sună melodia cupletelor lui Toreador – laitmotivul operii. Deodată, apare tema dramatică a destinului...

Georges Bizet. Carmen: uvertura, habanera, cupletele lui Toreador.

Ce dispoziție îți provoacă această muzică? Caracterizează fragmentele de operă pe care le-ai ascultat. Împreună cu colegii de clasă, creează o orchestră de percuție și zgomot pentru a acompania cupletele lui Toreador.

O scenă din opera „Carmen” de la Teatrul Academic de Operă și Balet Dnipro

De mai bine de 100 de ani, „Carmen” pășește triumfător prin teatrele lumii, fiind interpretată în multe limbi. Lucrarea a fost filmată de două ori (1967, 1983). Cea mai de succes este „Carmen Jones”, bazată pe versiunea de operetă.

În diferite țări au fost montate baletе într-un act pe muzica lui J. Bizet. În Ucraina, interpretarea coregrafică a celebrei opere a fost realizată de maestrul de balet Radu Poklitaru. Baletul „Carmen. TV” interpretată de Teatrul de Balet Modern din Kiev este o combinație originală a limbajului dansului clasic și al scenografiei moderne.

Galeria de portrete

Georges (Alexander César Leopold) Bizet (1838–1875) a fost un compozitor și pianist francez, autor de lucrări orchestrale, vocale și corale de diferite genuri. Artistul s-a născut la Paris. În copilărie, a intrat la vestitul Conservator din Paris, după care i s-a acordat un premiu pentru un stagiu în Italia.

Opera „Carmen”, bazată pe nuvela lui Prosper Mérimée, este cea mai mare realizare creativă a lui Bizet și, în același timp, cântecul său de lebedă.

Premiera operii a avut loc la Teatrul Opéramique din Paris (1875). Publicul a văzut pe scenă personaje neașteptate: țigani, soldați, muncitori obișnuiți, contrabandiști. Mai mult, pasiunile s-au încheiat cu o crimă! Publicul șocat a făcut scandal, jurnaliștii au criticat cu înverșunare opera. Dar acest lucru nu a făcut decât să sporească interesul pentru ea. „Carmen” a început să câștige rapid popularitate în întreaga lume. În traducerea ucraineană a lui Maksym Rylskyi, opera a fost pusă în scenă în teatrele din Ucraina.

Muzica lui Bizet a primit o nouă viață în numeroase interpretări și aranjamente. Melodiile aprinse ale operii au devenit la fel de îndrăgite și cunoscute publicului larg ca și cântecele populare și hiturile pop.

Edouard Manet. Emilia Amber ca Carmen

Pablo de Sarasate. Fantezie pe teme din opera „Carmen” de Bizet pentru vioară și orchestră.

Fantezii pe teme din „Carmen” în diverse interpretări: „Bond Senorita”, cvartetul electronic „Amadeus”, etc.

Cvartetul „Amadeus”

Cutiuța artei

Laitmotiv este o temă muzicală asociată cu o anumită imagine, cu o idee care se repetă de mai multe ori într-o operă, balet sau simfonie.

Scenografia este arta de a proiecta spațiul scenei și de a crea o imagine vizuală a spectacolului cu ajutorul mijloacelor artistice, a efectelor luminoase, a recuzitei și a costumelor.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Care este rolul scenografiei în teatru? Ce schimbări au avut loc în muzica operii „Carmen” a lui J. Bizet datorită diverselor aranjamente? Care dintre ele te-a interesat cel mai mult? Explică. De ce, după părerea ta, opera „Carmen” a câștigat o largă recunoaștere în lume?

Cercetare independentă, căutare media

Fă cunoștință cu adaptările ecranizate ale operii „Carmen”. Ce culori a dat cinematografia lucrării?

Fantezez, experimentez, acționez

Experimentează în domeniul scenografiei: inventează costume pentru Carmen și Toreador. Dacă dorești, aplică tehnologii informatice (photoshop etc.).

Cum se nasc imaginile arhitecturale

? Ce clădiri ne povestesc despre cultura noastră: bisericile de lemn sau de piatră, zidurile puternice ale castelului, palatele luxoase sau simplele case albe?

*L*imbajul arhitecturii este o simfonie incredibilă, în care fiecare clădire își cântă nota sa unică și împreună creează un concert maiestuos, care rămâne cu noi pentru totdeauna.

În toate colțurile lumii există monumente de arhitectură care ne dau o idee despre frumusețea arhitecturii epocilor trecute. Ele au supraviețuit pentru că sunt făcute din materiale puternice – piatră, metal, lemn, iar mai târziu sticlă și beton.

Burj Khalifa, Dubai (EAU)

Excursie virtuală

Vizitează site-ul Muzeului Național de Arhitectură Populară și Viața Ucrainei din Pirogov, în care este reprezentată cultura tuturor regiunilor etnografice ale Ucrainei. Dacă dorești, adăugă la turul virtual muzeet etnografice în aer liber (skansen) din Lviv, Uzhgorod, Cernăuți.

<https://www.pyrohiv.com>

Arhitectura este o artă care în continuu se dezvoltă. Imaginația artiștilor nu cunoaște limite, ei inventează noi forme arhitecturale originale. Clădirile se ridică deasupra norilor și se scufundă în adâncurile mării. Materialele și tehnologiile moderne de construcție fac posibilă construirea unor clădiri de o frumusețe uimitoare.

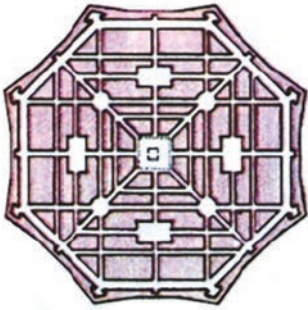
Succesele arhitecturii moderne se bazează pe cunoștințele și

Tokyo, Japonia

experiența primilor arhitecți care au inițiat **planificarea urbană**. Așezările antice erau adesea construite pe malurile înalte ale râurilor și pe stânci inaccesibile. Cu timpul, ele au crescut și au fost înconjurare de ziduri noi. Prin urmare, orașele cu o istorie veche au un model complex în planul lor. Arhitecții antici au căutat să elaboreze un plan pentru „orașul ideal” cu o aranjare regulată a străzilor.

? Analizează planul antic al „Orașului Ideal” cu străzi care se depărtează de centrul orașului. Compară-l cu planurile orașelor, descrise în tablourile picturilor moderne.

George Vasari.
Orașul ideal

Jazbury Blue. Planul
orașului Amsterdam

Joni Alter.
Oraș

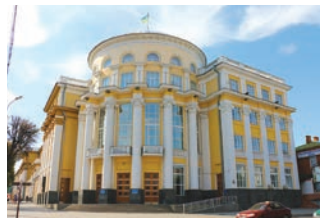
Astăzi, arhitecții și urbanii se gândesc cum să construiască un oraș confortabil pentru oameni. Ei planifică dezvoltarea de teritorii separate, comunicațiile de transport și dezvoltarea orașului în viitor.

Pe lângă urbanism, există și alte tipuri de arhitectură: arhitectura peisagistică și arhitectura construcțiilor de dimensiuni foarte mari. Aceasta din urmă include arhitectura rezidențială, publică, industrială și religioasă.

Arhitectura rezidențială este destinată pentru locuirea oamenilor în permanență sau temporar. Locuințele permanente includ clădiri individuale sau de apartamente, iar cele temporare includ hoteluri și pensiuni.

Ansamblu rezidențial în
Kiev (Ucraina)

O clădire publică în
Vinnitsia

Un palat al artelor în
Portugalia

Arhitectura publică are ca scop proiectarea și construirea clădirilor pentru uz public. Printre acestea se numără școli, spitale, magazine, stadioane, gări, teatre, circuri, muzee etc.

Arhitectura industrială include clădiri de fabrici și uzine, centrale electrice, elevatoare de cereale.

Arhitectura religioasă (sacră) include bisericile, catedralele, bisericile catolice și alte clădiri destinate serviciului divin.

Alfabetizare vizuală

Cum se creează un proiect de arhitectură? Ideile se nasc în imaginația artistului, reflectând viziunea autorului în numeroase schițe. În cele din urmă, apare o schiță de proiect care ține cont de elementele fundamentale ale arhitecturii: rezistență, folosință și frumusețe. O schiță de proiect de arhitectură este de obicei prezentată sub forma unei fațade și este realizată cu materiale grafice.

Gara feroviară din Kiev astăzi

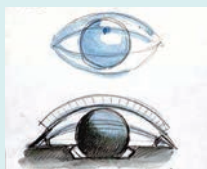

Oleksandr Verbytskyi. Schiță a fațadei clădirii gării feroviare din Kiev

- ?** *Comparați schița de arhitectură cu clădirea construită. S-au păstrat formele și proporțiile în proiectul realizat? Cum este evidențiată intrarea, cum sunt amplasate ferestrele și cum este exprimat ritmul?*

Galeria de portrete

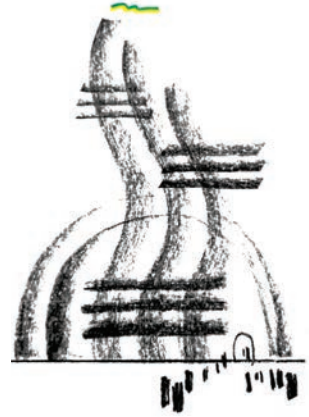
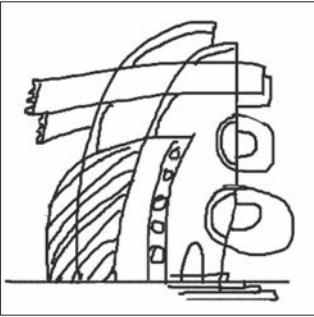
Santiago Calatrava Valls (născut la 29 iulie 1951) este un arhitect și sculptor spaniol-elvețian, autor a numeroase clădiri originale din întreaga lume. Lucrările sale sunt uneori definite ca fiind „biotehnologice”. Cele mai multe dintre proiectele lui S. Calatrava sunt realizate la granița dintre arhitectură și inginerie. Caracteristicile distinctive ale lucrărilor sale sunt o soluție constructivă inovatoare și legătura dintre formele arhitecturale și cele naturale. Orașul Artelor și Științelor din Valencia (Spania).

? *Compară clădirea lui S. Calatrava cu schița. Gândește-te, pe ce forme naturale s-a bazat autorul.*

Varianta 1. Creează o schiță „Fantezie arhitecturală” (cretă, cărbune, pastel). Teme propuse: „Casa în spirală”, „Fortăreața broască țestoasă”, „Turnul Chiparos”. Dacă dorești, poți folosi inteligența artificială (clipdrop) pentru a transforma schița de linii într-o imagine tridimensională în culori a clădirii.

Varianta 2. Desenează o hartă a orașului sau a satului tău (markere, pixuri). Folosește culori diferite pentru a marca toate zonele, de exemplu: parcurile și piețele în verde, râurile și lacurile în albastru, centrele administrative în roz, zonele rezidențiale în galben, iar casele în roșu, unitățile industriale în violet etc.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Care sunt principalele tipuri de arhitectură? Dă exemple de diferite tipuri de arhitectură din orașul sau satul tău. Explică rolul planificării urbane pentru ca viața oamenilor să fie confortabilă.

Cercetare independentă, căutare media

Găsește informații despre Premiul Pritzker pentru arhitectură. Ce arhitecți au fost distinși cu acest premiu? Care sunt particularitățile clădirilor lor?

Fantezez, experimentez, acționez

Imaginează-ți, cum ar putea arăta clădirea unei grădinițe de copii bazată pe stilizarea formelor naturale. Experimentează cu această formă în plastilină.

Muzică și arte vizuale

? Imaginile cărui tip de artă întruchipează cunoscutele lucrări „Pagode” de Debussy și „Fântânile din Roma” de Respighi?

Candace Knapp.
Fantezie pentru pian nr. 1

Muzica și artele vizuale... Atât de diferite la prima vedere. Muzica este invizibilă, pictura, sculptura, arhitectura – inaudibile. Formarea imaginilor muzicale are loc în timp, iar a imaginilor vizuale – în spațiu. Cu toate acestea, atunci când percepem arta, simțim că muzica evocă adesea imagini vizuale, iar pictura începe să „sune” cu culori strălucitoare.

Culoarea, gama de culori a picturii poate fi comparată cu culorile timbrale

ale muzicii, iar melodiile cu expresivitatea liniilor grafice sau a contururilor construcțiilor arhitecturale. „Muzica înghețată” sau „muzica în piatră” a fost numită arhitectură de către gânditorii din trecut. Într-adevăr, simțim armonia combinării părților unei clădiri într-o compoziție unitară, simetria sau asimetria acesteia. Structura formelor muzicale este asemănătoare. Alternanța sunetelor muzicale, precum și repetarea elementelor în ornamente, formează un anumit ritm.

Într-un templu, unde muzica este combinată armonios cu arhitectura și sculptura, cu imagini de icoane, fresce, mozaicuri, vitralii, chiar este dificil de determinat ce tip de artă are un efect mai puternic asupra unei persoane.

Case „muzicale” în Germania și China

? *Cu ajutorul imaginilor, explică modul în care ideile muzicale pătrund în arhitectură.*

În catedralele și bisericile ortodoxe, slujba este acompaniată de un cor a cappella, polifonia fiind baza cântării.

În bisericile catolice și protestante, pe lângă cor, în timpul slujbelor se cântă la Orgă – cel mai mare instrument de clape și de suflat din lume, care este numit „regele” instrumentelor.

Muzica de orgă se aseamănă în multe privințe cu arhitectura: bazarile masive sunt „fundația” compoziției, iar melodiile din registrele superioare formează o cascadă de „turnuri” sonore care se înalță spre cer. Orga sună maiestuos și puternic. În timpul sărbătorilor, bisericile sunt decorate cu instalații.

Orga bisericii Saint-Sulpice din Paris (Franța)

Sala Casei de orgă și muzică de cameră din Dnipro (Ucraina)

Remo Giazzotto (Tomaso Giovanni Albinoni). Adagio în sol minor pentru instrumente de coarde și orgă (dirijat de G. Karayan). J. S. Bach. Toccata și fugă în re minor pentru orgă.

Instalație în cadrul Festivalului Luminii din Ghent (Belgia)

? *Gândește-te dacă muzica pe care ai ascultat-o poate fi comparată cu arhitectura care a prins viață. Argumentează-ți părerea.*

Compozitorii ucraineni contemporani folosesc adesea cuvântul frescă în titlurile operelor lor muzicale.

Lesia Dychko. Frescele „Dzherelo”; baletul „Kateryna Bilokur” (fragmente la alegere).

? *Imaginează-ți imagini vizuale corespunzătoare conținutului lucrărilor. Descrie-ți emoțiile, sentimentele, fanteziile care au apărut.*

Galeria de portrete

Lesia (Liudmyla) Dychko este o compozitoare inovatoare, autoare de muzică în diverse genuri, în special corală. De la o vârstă fragedă, a fost interesată de interacțiunea dintre arte. Lesia Dychko este capabilă să „vadă” sunetul în culori, să transforme imaginile vizuale în imagini muzicale. De aici și atracția ei specială pentru artele înrudite.

Patrimoniul artistei include variațiuni ale piesei „Pysanka” pentru pian (artă decorativă), cinci piese de teatru „Castelele Loarei” (arhitectură) și o operă pentru copii „Nașterea Domnului” (teatru). Ea a creat numeroase fresce pentru cor, orchestră, orgă etc.: „Carpatică”, „Franceză”, „Spaniolă”, „Elvețiană” (corală), „Dzherelo”, „Fresce murale” pe baza unor tablouri de K. Bilokur și baletul „Kateryna Bilokur”.

Kateryna Bilokur. Bujorii

Muzica și artele vizuale se combină armonios în instalații și spectacole sonore, unde artiștii experimentează cu sunetul, creează universuri acustice unice pentru a transmite emoții prin vibrații sonore în spațiu. Aceștia implică nu doar auzul, ci și privirea publicului, deschizând noi orizonturi de percepere artistică.

 Muzica de Pavlo și Petro Solodukha, versuri de Petro Solodukha. „Lângă plop” (vezi anexa).

Cutița artei

Instalația (din engleză *installation* de la to install – a instala) este o compoziție spațială, creată din diverse elemente și materiale care sunt combinate într-un întreg artistic.

Performanța este o formă de artă contemporană, o acțiune a autorului, pe care publicul o urmărește în timp real.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Cum pot interacționa între ele muzica și artele vizuale? Dă câteva exemple. Ce ai învățat despre relația dintre aceste arte? Descrie particularitățile sintezei artelor în biserică. Care este diferența dintre muzica dintr-o biserică ortodoxă și cea dintr-o catedrală catolică? Completează propoziția: „O frescă este ...”.

Cercetare independentă, căutare media

Propune propria idee de folosire a muzicii în practicile artistice contemporane (instalații, performance-uri). Preliminar cercetează aceste forme inovatoare de artă contemporană.

Fantezez, experimentez, acționez

Jocul „Dă viață sculpturii”. Inventează istorii interesante despre interacțiunea dintre muzică și artele vizuale, folosind sculptura cu două violi a artistei americane Candice Knapp (1) și sculptura „Violonistul pe acoperiș” a lui Seyfaddin Gurbanov (Harkov) (2). Alege muzica potrivită pentru povestirea (storytelling) ta.

Sinteza artelor în ansamblul arhitectural

? Explică cuvântul ansamblu folosind exemple din diferite tipuri de artă.

Piramidele Egiptului și sfinxul

Templele poporului maya
(America Latină)

? Ce tipuri de sculptură au folosit artiștii în ansambluri?

1

2

1 – ruinele Acropolei din Atena (Grecia);
2 – cariatidele templului Erechtheion din Acropole

*A*nsamblul arhitectural creează o unitate armonioasă între clădiri în mediul spațial al unei străzi, al unei piețe, al unui oraș sau al unui parc. Acesta poate include temple, palate, monumente și alte clădiri, care sunt integrate cu peisajul teritorial și compozițional. Sinteza artelor în ansamblul arhitectural are loc prin interacțiunea dintre arhitectură, sculptură, arte monumentale și decorative, precum și pictură.

Primele exemple ale ansamblului arhitectural sunt masivele piramide, templele și sculpturile din Egiptul Antic și din civilizația maya. Acestea și până în prezent ne impresionează prin măreția lor.

Ansamblul arhitectural al Acropolei din Atena combină arhitectura, sculptura și pictura monumentală. Acolo se află celebrele temple ale Greciei Antice, inclusiv Partenonul. În Templul Erechtheion s-a păstrat un portic cu statui de figuri feminine – cariatide.

Un ansamblu poate fi creat deodată, în conformitate cu o singură idee și un singur stil, cum ar fi Acropole din Atena, sau pe parcursul unei perioade lungi de timp, prin completarea compoziției inițiale cu noi clădiri, cum ar fi Lavra Pecherska din Kiev.

Lavra Pecherska din Kiev

În conformitate cu scopul lor funcțional, ansamblurile arhitecturale sunt împărțite în următoarele tipuri: de apărare; mănăstiri; de palate și parcuri; industriale, precum și centrele istorice ale orașelor.

? *Compară tipurile de ansambluri arhitecturale.*

Cetatea Kamianets-Podilskyi

Lavra Adormirii Maicii Domnului din Pochaiv

Rezervația istorică și culturală națională Kachanivka

Fabrica de încălțăminte „Fagus”, Germania

Centru istoric al orașului Lviv

Un exemplu de sinteză a artelor într-un ansamblu arhitectural este Grădina japoneză Okuma (Tokyo, Japonia). Ea este situată pe teritoriul universității, printre clădirile academice, înconjurată de o vegetație pitorească. Cărrile pentru pietoni duc la gazoane, pârâiașe, felinare vechi, statui și mici pagode.

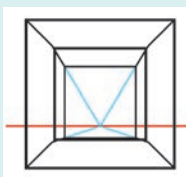

? *Ce impresie îți face o grădină japoneză? Imaginează-te în liniștea ei, în armonie cu natura. Ce emoții te cuprind?*

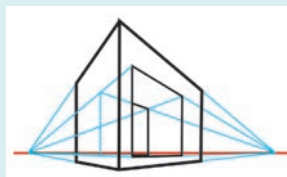
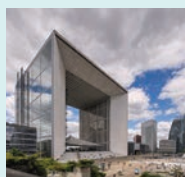
Alfabetizare vizuală

Atunci când un artist proiectează o clădire, se gândește cum va arăta dintr-un anumit unghi. Pentru a face acest lucru, o reprezintă într-o perspectivă liniară. El construiește o imagine, folosind linii care se întâlnesc la orizont într-un punct (perspectivă frontală) sau în două puncte (perspectivă unghiulară).

Perspectivă frontală

Perspectivă unghiulară

👤 *Varianta 1. Lucrul în echipă.* Organizați un „birou de arhitectură” și creați ansamblul arhitectural „Strada viselor”.

Realizați imagini în relief ale caselor pe o foaie de album din materialele disponibile (ambalaje de bomboane, carton colorat, hârtie etc.). Pentru a asigura un ansamblu, aplicați aceleași metode de decorare a fațadelor. Îmbinați lucrările într-o compoziție de fâșie. Organizați o discuție despre lucrări din punct de vedere al armoniei în ansamblu.

Varianta 2. Creează o compoziție „Fortăreața de neînvinc” (relief din plastilină).

Varianta 3. Desenează o stradă decorată festiv în perspectivă liniară (tehnică la alegere). Gândește-te, ce decorațiuni ar trebui să folosești (steaguri, felinare, flori, baloane etc.).

Cutiuța artei

Un ansamblu arhitectural este un grup de clădiri coordonate armonios într-un anumit mediu spațial.

Perspectiva liniară este o reducere a dimensiunii obiectelor atunci, când acestea sunt reprezentate pe un plan, convergența liniilor paralele, îndreptate în adâncul spațiului, într-un punct de pe linia orizontului.

Punctul de convergență este un punct imaginar de pe linia orizontului, în care se întâlnesc liniile paralele orizontale ale obiectelor îndreptate în spațiu atunci, când se construiește o perspectivă liniară.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Prin ce se manifestă sinteza artelor într-un ansamblu arhitectural? Dă exemple de ansambluri de apărare, mănăstiri, palate și parcuri. Numește tipurile de perspectivă liniară. Care este diferența dintre ele?

Cercetare independentă, căutare media

Caută pe internet ansambluri arhitecturale moderne, unde se folosesc tehnologii inovatoare.

Fantezez, experimentez, acționez

Află dacă există ansambluri arhitecturale în regiunea ta și care este componența acestora. Împarte informația cu colegii tăi.

„Ave Maria” sau muzica sacră

? *Îți place să asculți muzică sacră? Ce dispoziție evocă? Unde poate fi ascultată?*

Muzica spirituală, sacră, religioasă... Acestea sunt definițiile pe care le poți auzi pentru descrierea unor piese muzicale. De obicei, lucrările create în cadrul tradiției bisericești sunt numite religioase. Prin muzică spirituală se înțelege atât piesele laice interpretate la concert, cât și cele interpretate în biserici. Adică, acest termen este mult mai larg. De altfel, muzica sacră include tot ceea ce privește sufletul, lumea interioară a unei persoane. În ea „divinul” se combină armonios cu „pământescul”. Muzica sacră este o denumire intermediară între muzica spirituală și cea religioasă, ea descrie orientarea de la cele deșarte la cele veșnice.

În legendele și miturile multor popoare, există o imagine plină de înțelepciune și iubire infinită – imaginea Zeiței Mamă. Slavii antici o numeau Bereghina.

Cultura creștină a dat omenirii propria imagine a Mamei.

În ritualul ortodox răsăritean este Maica Domnului, iar în cel catolic occidental este Fecioara Maria. Chipul luminos al Maicii Domnului este o „temă veșnică” în artă.

Leonardo da Vinci. Buna Vestire

Lucrările muzicale dedicate Fecioarei Maria cuprind o mulțime de genuri, în special vocale și corale. Ele sunt asociate cu evenimentul sacru al *Bunei Vestiri*. Din fraza inițială de salut a arhanghelului Gabriel către Maria a luat naștere o rugăciune binecunoscută, care a devenit mai târziu imnul „Ave Maria” (în latină, „Bucură-te, Marie”). Peste 40 de lucrări muzicale au fost compuse pe versurile rugăciunii sau a unui text liber bazat pe această temă și anume: F. Schubert, J. Verdi, F. Liszt, A. Dvořák, J. Brahms, C. Saint-Saëns, J. Bizet și G. Fauré.

Bazându-se pe „Micul Preludiu” în do major al lui Johann Sebastian Bach, compozitorul francez Charles Gounod a creat o versiune vocală a „Ave Maria”. Popularitatea extraordinară a acestei muzici este un exemplu viu, care arată cum un aranjament al unei lucrări capătă o nouă viață.

Alexander Murashko.
Buna Vestire

Fra Beato Angelico.
Buna Vestire

Franz Schubert. *Ave Maria*.
Johann Sebastian Bach – Charles Gounod. *Ave Maria*.

- ? Ce trăsături au dat compozitorii chipului Mariei? Acordă atenție expresivității melodiei și ritmului (finețe, plasticitate, flexibilitate). Arată printr-o linie (grafic sau imaginativ-cu mâna) evoluția melodiei, evidențiază punctul culminant. Cânt-o vocal, dacă dorești. Creează propria interpretare a chipului Mariei (frază muzicală, melodie, cântec).

John Collier.
Buna Vestire

Unul dintre primii compozitori, care a întruchipat imaginea Fecioarei Maria în muzica instrumentală, a fost Ferenc Liszt. El a creat o transcriere a operei vocale „Ave Maria” a lui F. Schubert.

Piesa pentru pian „Ave Maria”, cu subtitlul „Clopotele Romei”, compusă în timpul aflării sale în acest oraș italian, a fost inovatoare. Probabil anume clopotele bisericii romane l-a inspirat pe compozitor să recreeze imaginea Bunei Vestiri. Lucrarea „Ave Maria” de Giulio Caccini a devenit extrem

de populară, însă autoratul lucrării este discutabil.

*Franz Schubert – Franz Liszt.
Ave Maria.*

Franz Liszt. Clopotele Romei (pentru pian).

*Giulio Caccini. Ave Maria
(în diferite interpretări).*

Caracterizează textura instrumentală a pieselor audiate.

Donatello. Buna Vestire

Imnul „Ave Maria” a inspirat artiștii să creeze aranjamente și transcripții, compoziții originale la scară largă. De exemplu, cântecul solo „Ave Maria” al compozitorului ucrainean Mykhailo Skorulsky a fost utilizat pe scară largă în aranjamente instrumentale pentru diverse instrumente (cu acompaniament de pian), și anume: vioară, violoncel, violă, clarinet și chiar contrabas.

Concertul lui Alemdar Karamanov aparține lucrărilor de mare formă.

Alemdar Karamanov. Concertul pentru pian și orchestră nr. 3 „Ave Maria” (fragment).

? *Describe melodia principală a concertului care sună de mai multe ori la începutul lucrării. Se poate oare spune că ea radiază Lumină și Har?*

Chipul Fecioarei Maria a fost creat de cântărețele ucrainene contemporani Alyona Alyona și Jerry Hale. Duetul alcătuit din rapper și pop vedetă a câștigat Selecția Națională pentru concursul Eurovision-2024 cu piesa „Teresa & Maria”. Piesa a adunat foarte repede milioane de vizualizări pe YouTube.

Alyona Alyona & Jerry Heil

Cutiuța artei

Sacru – sfânt, care aparține unui cult religios și ritual, ceremonial.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Explică, cum înțelegi sensul muzicii sacre, religioase și spirituale. Dă exemple. Răsună această muzică în mediul tău? Cum și s-au îmbogățit cunoștințele și înțelegerea despre chipul Fecioarei Maria în artă? Cum a influențat muzica sacră asupra stării tale emoționale?

Cercetare independentă, căutare media

Proiectul artistic „Ave Maria” (muzică sacră însoțită de un slideshow sau de un alt format de vizualizare).

Fantezez, experimentez, acționez

Exersează la interpretarea cântecului „Teresa & Maria” în stil rap (vezi anexa).

Sinteza artelor în templu: arhitectura de cult

? *Ce clădiri se află în centrul orașului sau satului tău? Care dintre ele se văd cel mai bine chiar și de la periferie?*

Biserica Sfântului
Andrei (Kiev, Ucraina)

Acestea sunt, de obicei, lăcașuri de cult. Ele atrag întotdeauna atenția prin frumusețea lor grațioasă și aura spirituală.

Arhitectura de cult (sau sacră) este un tip special de arhitectură, creată în scopuri religioase și care întruchipează credințele și tradițiile spirituale ale comunității. Există multe religii în lume, ceea ce se reflectă în diferite tipuri de biserici. De exemplu, biserici ortodoxe, biserici catolice, sinagogi evreiești, moschei islamice, pagode budiste.

În funcție de apartenența religioasă, arhitectura de cult se deosebește prin particularitățile fațadelor, cupolelor, turnurilor și ferestrelor.

Catedrala din
Köln (Köln,
Germania)

Marea Sinagogă
(Pilsen,
Republica Cehă)

Moscheea Albastră
(Istanbul, Turcia)

Templul budist
Senso-ji
(Tokyo, Japonia)

? *Compară bisericile de diferite religii după caracteristicile arhitecturale și decorarea exterioară. Ce emoții îți trezește admirația arhitecturii religioase?*

În biserică omul este impresionat de sinteza artelor: interacțiunea dintre arhitectură, pictură, sculptură, artă monumentală și decorativă, muzică, care se combină pentru a transmite spiritualitate și frumusețe.

Interiorul unei biserici creștine formează un spațiu special. Într-o biserică ortodoxă sunt fresce, mozaicuri, icoane, iar într-o biserică catolică – sculpturi și vitralii, care reprezintă imagini ale unor figuri duhovnicești și povestesc despre evenimente biblice.

Muzica umple biserica cu melodii solemne.

1

2

- 1 – Catedrala
Sfântul Volodymyr
(Kiev, Ucraina);
2 – Catedrala
Fecioarei Maria de la
Chartres
(Chartres, Franța)

În Ucraina există 2 500 de obiecte de arhitectură de cult din lemn, dintre care multe au o valoare artistică extraordinară. Printre acestea se numără Biserica Coborârii Sfântului Duh, cu vechimea de 500 de ani, din satul Potelych. În pictura murală și iconostasul bisericii de lemn din secolul al XVI-lea a Sfântului Iura s-au păstrat imagini cu subiecte biblice, precum și scene laice și portrete de mecenaiți.

? *Ce impresie îți fac aceste monumente de cultură și artă?*

Biserica Coborârii Sfântului Duh
(satul Potelych, Ucraina)

Interiorul Bisericii Sfântul Iura
(Drohobych, Ucraina)

Pentru fiecare religie, arhitectura de cult are propriul set fix de caracteristici, care fac posibilă deosebirea acesteia de alte clădiri. O caracteristică principală este prezența unui simbol religios pe clădire. Pentru creștinism este o cruce, pentru musulmani – o semilună și o stea, pentru iudaism – steaua cu șase colțuri a lui David.

? *Recunoaște siluetele templelor diferitelor religii.*

Pentru arhitectura sacră modernă sunt caracteristice bisericile care arată mai mult ca niște clădiri publice. Arhitecți renumiți au fost implicați în crearea lor. Ca urmare, multe clădiri bisericesti au devenit obiecte clasice ale arhitecturii.

1

2

1 – Biserica Nașterii Sfintei Fecioare Maria (Lviv, Ucraina). Arhitect – R. Zhuk.;
2 – Catedrala Sfintei Fecioare Maria (Brazilia). Arhitect – O. Niemeyer

? *Gândește-te, prin ce, după părerea ta, se deosebesc bisericile moderne de cele vechi.*

Viața modernă a catedralelor este bogată în evenimente interesante. Ele devin platforme pentru spectacole de lumini cu acompaniament muzical.

1

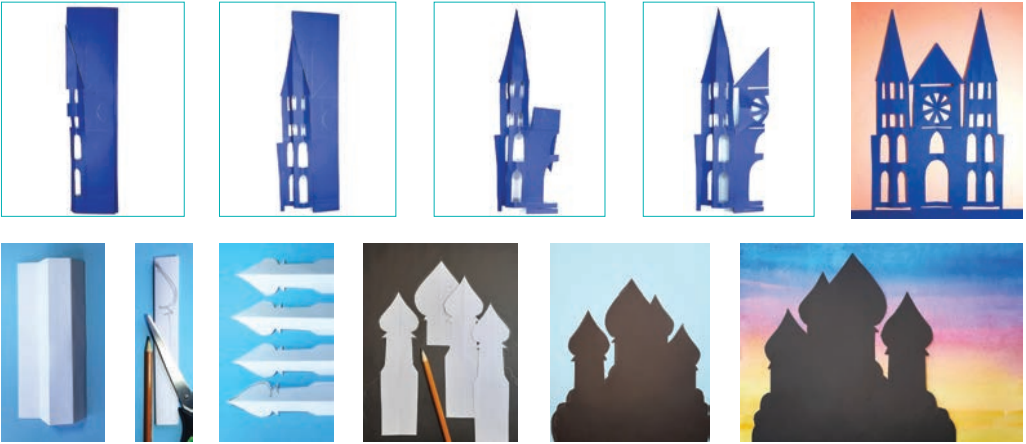

2

1 – Catedrala Sfântul Mihail (Kiev, Ucraina);
2 – Chartres de seară (Franța)

Creează aplicația „Silueta templului” (acuarelă și hârtie neagră sau hârtie neagră și colorată).

Cutiuța artei

Biserica catolică (din latinescul *castellum* – un loc fortificat, un castel) este un edificiu religios al creștinilor catolici.

Moscheea este o construcție arhitecturală musulmană.

Pagoda (în sanscrită – sacru) este o clădire religioasă budistă.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Numește clădiri religioase, care aparțin diferitelor religii, și descrie particularitățile acestora. Ce este surprinzător în informațiile despre ele? Dacă ți s-ar oferi să faci propuneri din partea Ucrainei pentru reînnoirea listei patrimoniului mondial UNESCO, ce clădiri arhitecturale sacre ai recomanda? Argumentează-ți alegerea.

Cercetare independentă, căutare media

Cercetează particularitățile artistice ale clădirii de cult, aflate cel mai aproape de tine sau ale alteia după dorința ta.

Fantezez, experimentez, acționez

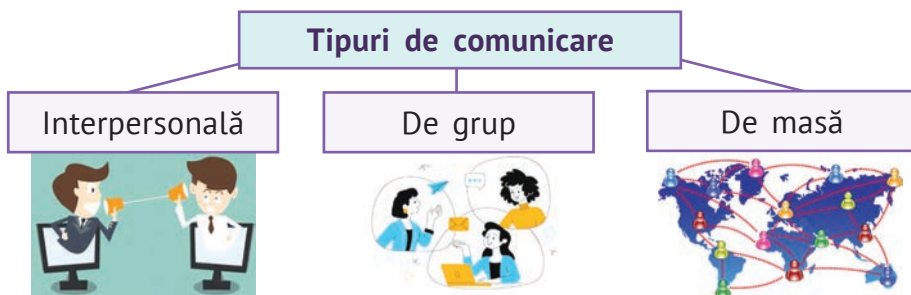
În timpul liber, creează un joc – o imitație de puzzle-uri – „Siluetele templelor”. Pentru a face acest lucru, alege 3-5 ilustrații fotografice ale bisericilor și taie-le în fragmente mici, astfel încât în timpul jocului să formezi imagini întregi ale templelor.

Media, mass-media, multimedia

? Ce mijloace de comunicare aleg susținătorii moderni ai artei atunci, când fac schimb de idei creative?

Este greu de imaginat cum în trecut, când nu existau calculatoare și telefoane mobile, oamenii făceau schimb de idei, imagini, emoții, aflau despre știri. Contemporanii noștri au acces nelimitat la comunicații – procesul de schimb de informații.

Au fost inventate o mulțime de mijloace diferite de comunicare care au fost numite **media**. După metodele de prezentare, se disting următoarele tipuri de informații: verbale (orale și scrise), numerice, grafice (imagini), sonore (în special muzicale), tactile, video. Ele sunt reunite sub o denumire comună – *texte media*.

Mijloacele de comunicare „tradiționale” transmiteau informații într-o formă aproape neschimbată unui grup restrâns de oameni, uniți printr-o limbă și o cultură comune. De exemplu, în antichitate, aceasta se făcea prin intermediul miturilor, al folclorului cântat, al semnelor și simbolurilor din artele vizuale și decorative.

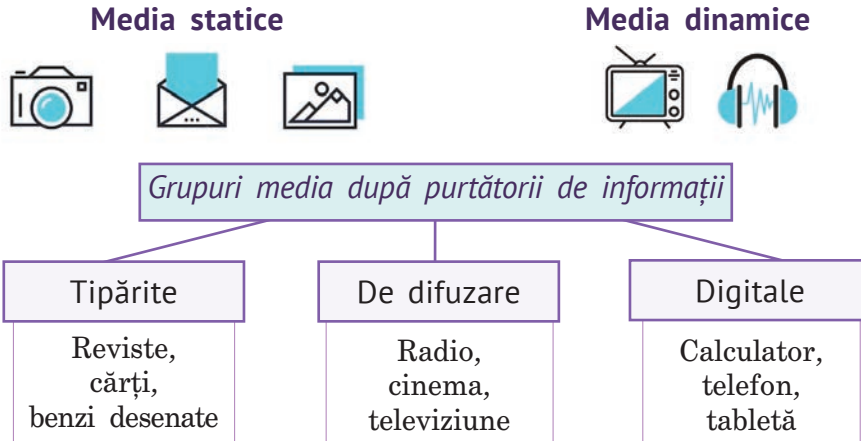
Odată cu apariția tiparului și cu dezvoltarea industriei tipografice, informațiile au început să se răspândească mult mai repede cu ajutorul cărților și al presei (ziare și reviste).

Mijloacele de comunicare, legate de tehnologiile de producție în masă, adică capabile să transmită în același timp informații unor grupuri mari de persoane, se numesc **mass-media**.

? Ce texte media folosești în propria comunicare?

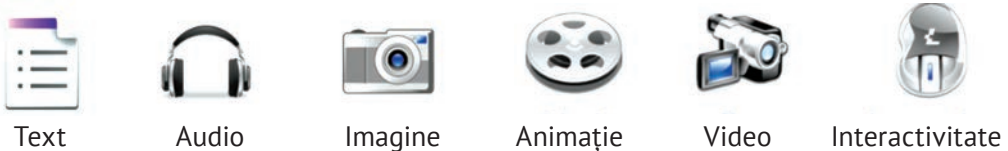
Nu există o clasificare unică a acestei palete bogate de mijloace de comunicare. În funcție de natura informațiilor, acestea se împart în *stative* (cărți poștale, fotografiile, panouri publicitare, afișe, benzi desenate și alte imagini statice) și *dinamice* (radio, cinematografie, televiziune, video).

Media tradiționale sau „vechi” difuzează informații în mod centralizat și pot fi controlate de o anumită instituție sau organizație. Noile media funcționează pe principiul unei rețele, cu contacte create chiar de către utilizatori. Ele oglindesc interesele și nevoile acestora. Rețelele sociale se dezvoltă spontan și sunt greu de controlat.

Termenul **multimedia** înseamnă că pentru a transmite mesaje sunt utilizate diferite tipuri de informații, combinând imagini statice și în mișcare, sunet și texte verbale. Videoclipul este un exemplu de astfel de informație combinată pe ecran. O dimensiune suplimentară a multimedia este interactivitatea, atunci când utilizatorul poate influența la conținutul mesajului – poate interveni, ca în cazul jocurilor video.

Componentele multimedia

Nu cu mult timp în urmă, bunicii tăi ascultau muzică cu gramofonul, iar apoi acesta a fost înlocuit cu magnetofonul. În prezent, pentru a reproduce sunetul digital, se folosesc aparate și mai complicate: centre muzicale, playere digitale, calculatoare cu o placă de sunet și o claviatură MIDI.

? Folosind ilustrațiile, comentează cum s-au schimbat dispozitivele media și tehnica.

Lumea profesiilor creative

Un inginer de sunet este o persoană care este responsabilă de calitatea sunetului înregistrat, știe cum să lucreze cu aparatura corespunzătoare de procesare a sunetului și dispune de programe speciale de calculator, mijloace tehnice analogice și digitale. Acest lucru necesită ascultarea permanentă a muzicii, așa că este nevoie de un auz muzical bun și de memorie. Angajatul unei companii de televiziune sau de radio lucrează atât cu înregistrări, cât și cu transmisiuni în direct, în special în timpul evenimentelor de amploare- concerte, festivaluri.

Inginerul de sunet este o profesie de creație legată de crearea de imagini artistice sonore, de formarea dramaturgiei sonore și de înregistrarea de noi sunete. O astfel de persoană cunoaște fizica sunetului, detaliile acusticii, cunoaște bine aspectele tehnice și este capabilă să combine sunetele.

Profesiile de inginer de sunet și regizor de sunet sunt căutate în organizații de concerte, teatre, studiouri de înregistrări, agenții de publicitate, televiziune și industria cinematografică.

Divertismentul este adesea remarcat ca funcția principală și cea mai proeminentă a mass-media. Divertismentul este o activitate care aduce satisfacție oamenilor, iar mass-media corespunde eficient acestor nevoi. Ziarele, revistele, radioul, televiziunea și, mai ales, internetul propun o mare varietate de texte media pentru un timp liber interesant și folositor – de la știri, sport, modă, până la emisiuni culinare. De asemenea, mass-media transmite informații despre artă unui public larg prin difuzarea de filme documentale și artistice, spectacole, concerte, reportaje de la expoziții, interviuri cu artiști etc. Textele media de natură variată sunt capabile să interpreteze fenomenele artistice, să modeleze gusturile estetice și preferințele artistice ale oamenilor.

- *Muzică și versuri de O. Smyk. „A trăi în Ucraina” (vezi anexa).*

- *Folosiți un chestionar în lanț pentru auto-evaluare și evaluarea reciprocă a interpretării cântecului (un elev începe, iar ceilalți completează pe rând).*

Cutiuța artei

Mass-media – mijloace de informare, capabile să transmită în același timp informații unor grupuri mari de oameni.

Media (*media* în engleză din latină *medium* – *intermediar*) – mijloace de transmitere, păstrare și reproducere a informațiilor sub orice formă.

Multimedia (din latină *multum* + *medium*) este o combinație de diferite forme de informații (text, sunet, grafică, animație etc.) pe un singur purtător.

Generalizez, argumentez, sistematizez

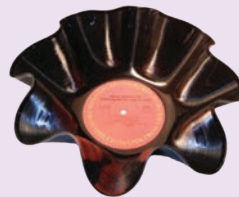
Dă exemple de mass-media tradiționale și moderne. Care sunt dinamice și care sunt statice? Realizați o hartă mentală a subiectului. În pereche cu un coleg de clasă, discutați și clarificați interpretarea noilor noțiuni complexe. Apreciați reciproc nivelul de înțelegere a subiectului despre mass-media.

Cercetare independentă, căutare media

Analizează înregistrarea cântecului „A trăi în Ucraina” din punct de vedere al muncii inginerului de sunet. Crează un acompaniament (sintetizator) și înregistrează-ți propria cântare (aplicația „Înregistrare vocală” pe Windows).

Fantezez, experimentez, acționez

Fantazează, cum poți folosi mediile vechi în decor.

Arta fotografică – un tip de media static

? Ai observat vreodată cât de multă informație vizuală statică ne înconjoară? Gândește-te și dă câteva exemple.

În era modernă a informației, mass-media joacă un rol extrem de important în viața oamenilor. Ele ne ajută să percepem și să înțelegem lumea din jurul nostru și le oferă artiștilor posibilitatea de a-și exprima ideile creative. Prin intermediul informațiilor primite, spectatorii și cititorii pot să simtă emoții

puternice și să facă o călătorie fascinantă în lumea imaginilor de neuitat.

Mediile statice cuprind artele plastice și decorative, designul și fotografia; acestea sunt utilizate în diverse domenii culturale, inclusiv în tipografie, publicitate, precum și în învățământ. Ele redau imagini vizuale bazate pe expresivitatea formelor, liniilor și culorilor.

În desenele pictate, care sunt realizate manual sau la calculator, artiștii își transmit ideile, gândurile, sentimentele prin imagini artistice. O varietate de imagini statice: etichete, logo-uri, materiale de ambalare, cărți poștale și plicuri etc. familiarizează consumatorii cu informațiile care sunt importante pentru ei.

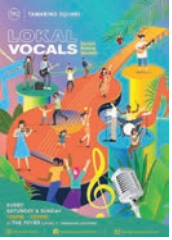
Arhitecții și designerii dezvăluie ideea autorului sub formă de desene, care, cu ajutorul programelor de calculator, sunt prezentate publicului sub formă de imagini percepute aproape ca reale.

Imaginile media statice pot fi văzute în muzee și la expoziții. În cărți, reviste și ziare se folosesc pe scară largă o varietate de imagini ilustrative pentru a-i ajuta pe elevi să învețe și să-și formeze o viziune a lumii din jurul lor. În cărțile cu benzi desenate- povești desenate- imaginile sunt combinate cu texte scurte.

Grafica publicitară include broșuri, afișe, postere, panouri publicitare etc. De exemplu, informațiile din afișe sunt atrăgătoare cu fotografii ale actorilor și actrițelor și cu cadre impresionante, pentru a-i face pe oameni să se intereseze de un film. Iar fotografiile uriașe ale

mărfurilor reclamate de pe panourile publicitare, situate de obicei lângă drumuri, atrag imediat atenția pasagerilor și îi îndeamnă să cumpere produsele.

? În ce sfere culturale sunt folosite mediile vizuale reprezentate în ilustrații?

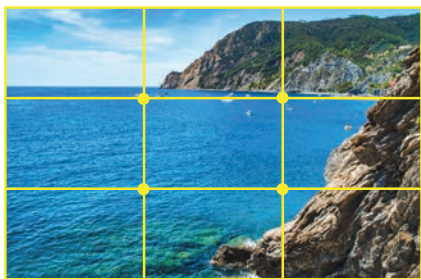
Imaginile făcute cu un aparat de fotografiat fixează un anumit moment în timp, atât în viața unor persoane, cât și evenimente istorice însemnate. Fotografiiile ajută la învățare, la fel ca și diverse diagrame, tabele, desene și alte mijloace de vizualizare. Ele oferă vizibilitatea și, datorită realismului lor, ușurează cunoașterea informațiilor. Fotografiiile ne ajuta să aflăm despre diferite țări și evenimentele care au loc în lume.

Datorită telefoanelor mobile, fotografia a devenit o activitate obișnuită în zilele noastre și este adesea folosită ca mijloc de transmitere a informațiilor vizuale.

? Ai fi vrut și tu să surprinzi momentul, când soarele iese din spatele norilor pentru a saluta curcubeul după o furtună de vară? Sau să păstrezi în istoria școlii tale fotografiile făcute de tine despre victoria la un concurs de artă sau la o competiție sportivă? Care este cel mai bun mod de a face aceasta?

Pentru a controla atenția privitorului și pentru a crea un mesaj vizual, un fotograf folosește mijloacele de compoziție. Pentru aceasta, el alege un anumit format de cadru: pătrat sau dreptunghiular (regulat sau alungit, vertical sau orizontal). Cu ajutorul încadrării fotografiei, fotograficul clarifică locația subiectului principal în cadru.

Lumina și culoarea sunt instrumentele principale pentru realizarea unei idei creative.

Subiectul principal este mai bine să îl plasați în centrul fotografiei. Sau conform cu „regula treimilor” – de-a lungul liniilor care împart fiecare dintre cele patru laturi ale cadrului în

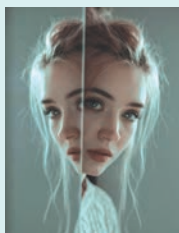
trei părți. De exemplu, într-un peisaj, linia orizontului nu trebuie plasată în mijloc, ci de-a lungul liniei orizontale de sus sau de jos.

? Explică, cum este transmisă adâncimea spațiului în fotografii. În care dintre ele predomină contrastul culorilor și în care nuanțele?

Alfabetizare vizuală

Cel mai popular gen de fotografie este portretul. Atunci, când faceți fotografii cu telefonul mobil, la îmbunătățirea calității imaginii va ajuta modul de fotografiere „portret”, alegerea luminii „naturale” sau „de studio”. Este mai bine să nu folosiți unitatea „flash”. Punctul de fotografiere trebuie să fie la nivelul ochilor modelului. Trebuie de ales un fundal care să nu fie prea colorat și de încercat diferite unghiuri. Este de dorit ca nu numai fața, ci și spațiul din jur să între în cadru. Pentru ca modelul să fie în centrul compoziției, se poate folosi un cadru – o umbrelă, un arc, ramuri de copac etc. Tendințe moderne în portretul fotografic: fotografierea unei reflecții într-o oglindă, joc de lumini și umbre pe față și o sesiune foto în alb-negru.

Varianta 1. Realizează un portret foto al unei prietene sau al unui prieten. Gândește-te, cum se poate mai bine de redat personalitatea lor, hobby-urile, expresiile faciale, emoțiile.

Varianta 2. Realizează schițe de compoziție a peisajului pentru viitoarele fotografii.

Cutița artei

Unghi este punctul de fotografiere relativ la poziția obiectului fotografiat.

Panou publicitar (în engleză billboard: de la bill – publicitate, board – panou) este un panou publicitar de dimensiuni mari, care este instalat în principal de-a lungul străzilor și drumurilor.

Posterele sunt imagini grafice, create pentru a face publicitate la filme, de obicei amplasate pe pereți.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Dă exemple de medii statice. În ce domenii ale culturii sunt folosite mediile statice? Ce sfaturi ale fotografilor ti-au fost cele mai de folos?

Cercetare independentă, căutare media

Află mai multe despre arborele tău genealogic. Creează o cronică foto electronică a familiei tale.

Fantezez, experimentez, acționez

Creați un fotocolaj „Clasa mea este familia mea”.

Radioul – tip de media dinamic

? *Ce melodii ascuți la radio? Ce programe radio îți plac?*

Radioul însoțește viața omului permanent. Oamenii îl ascultă pentru a obține rapid informațiile de care au nevoie. Astăzi este greu de imaginat radioul fără muzică și cântece. Muzica în direct ne prezintă cele mai recente hituri noi și ne afundă în muzica populară clasică. Ea este capabilă să îmbunătățească starea de spirit cu o mișcare energetică, să liniștească cu o compoziție de fundal liniștită și să sporească energia spirituală cu un cântec patriotic, care evocă sentimente sublime de mândrie pentru Patrie.

? *Ce cântece patriotice, difuzate la radio, au devenit pentru tine cele mai preferate? Explică de ce. Cine le interpretează?*

Radioul este una dintre cele mai vechi forme de comunicare în masă. Radiodifuziunea a devenit larg răspândită în anii '20 ai secolului trecut.

În prezent, acest tip dinamic de mass-media este mai puțin popular decât televiziunea și internetul, însă rămâne un mijloc puternic de difuzare a știrilor, a muzicii și a publicității.

În lume există un număr mare de posturi de radio (mai mult de o mie în Ucraina), care transmit semnale ce pot fi recepționate de receptoarele casnice, iar fiecare persoană are posibilitatea de a alege programe radio după preferințele sale.

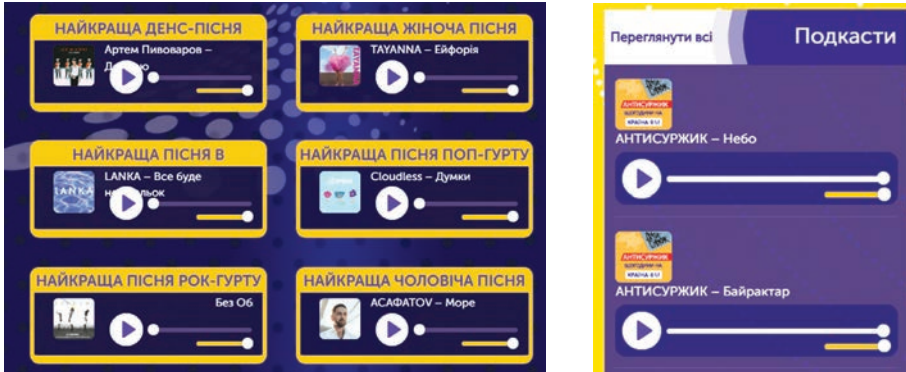

Radiouri: 1 – retro; 2 – de buzunar cu unde scurte;
3 – cu energie solară (FM)

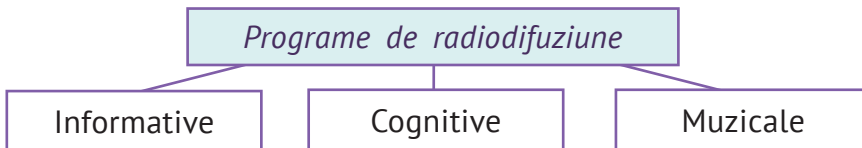

În clasamentul posturilor naționale de radio ucrainene după numărul de melodii în limba ucraineană, cele mai înalte poziții au fost ocupate de Krayina FM (100%), UA: Radio Promin (95%), UA: Radio Kultura (92%).

? În timpul liber, ascultă cele mai frumoase melodii și podcasturi ale „Antisurzhih” la „Krayina FM” în limba ucraineană.

Radiodifuziunea produce și distribuie diverse programe. Programele *informative* includ emisiuni de știri. Programele *cognitive* includ programe de învățământ și sportive. Programele *muzicale* cuprind muzică academică și populară. De asemenea, este posibilă combinarea acestora.

Unul dintre avantajele radiodifuziunii este transmiterea de informații la nivel de imagini. Ascultătorului i se lasă loc pentru fantezie – reproducerea liberă a informațiilor auzite în imaginație.

De exemplu, genul teatrului radiofonic, în lipsa decorului obișnuit, a costumelor și a artibutului vizual, accentuează atenția asupra percepției sonore a conținutului, asupra bogăției emoționale a vorbirii. Prin urmare, în teatru, rolul muzicii, în special al muzicii de fundal, al efectelor de zgomot, cum ar fi ciripitul păsărilor, zgomotul valurilor și zgomotul străzii, este din ce în ce mai important. Imitarea sunetelor necesită imaginație și creativitate (de exemplu, baterea cu degetele creează o imagine sonoră a unor călăreți care se apropie).

? Propune o piesă, care să fie interpretată în teatrul radiofonic al școlii cu ocazia Zilei Mondiale a Radioului (sărbătorită anual la 13 februarie).

Programele de radio sunt adesea întrerupte de jingle-uri, datorită cărora ne recunoaștem postul nostru de radio preferat în emisie în câteva secunde. Un exemplu de jingle este cântarea mesajului: „Ascultă radioul online pe frecvența... site-ul... sau pe smartphone-ul tău!”. Jingle-urile publicitare includ uneori un nume de marcă și un slogan. Prin urmare, la crearea lor participă un compozitor, un aranjator, un inginer de sunet, un crainic și un vocalist.

Melodia celebrului cântec, interpretat de cântărețul-bandurist Andriy Bobyr, a devenit indicativul de apel al Radioului ucrainean. În zilele noastre este interpretată în aranjamente moderne, păstrând în același timp energia spirituală a sursei originale.

? Ascultă jingle-urile moderne ale radioului ucrainean. Recunoaște motivul cântecului, cântă-l și numește autorii.

Secretele profesiilor creative

Principalele profesii din industria radioului includ *corespondent*, *editor*, *jurnalist*, *inginer de sunet*, *operator de sunet*, *DJ* și *tehnician radio*. Corespondenții și jurnaliștii caută informații noi pentru emisiunea radio, editorul pregătește programul pentru difuzare, iar moderatorii și crainicii îl reproduc. Inginerul de sunet și operatorul de sunet sunt responsabili de calitatea sunetului, în timp ce tehnicianul radio este responsabil de funcționarea aparaturii. Profesia de DJ, care conduce programe muzicale la radio, este interesantă și atractivă din punct de vedere comercial.

Miss K8

ARTBAT

În lista celor mai buni 100 de DJ din lume (conform DJ Mag) au fost incluși ucraineanca Miss K8 (Kateryna Kremenko), care concertează la festivaluri internaționale de muzică electronică de dans. De asemenea, duo-ul ARTBAT (Artur Kryvenko și Vitaliy Limarenko), ale cărui piese au devenit imaginea muzicii electronice ucrainene în lume.

Printre DJ-urile superstar se numără muzicianul și producătorul Pierre David Guetta, care a lansat 10 milioane de albume și 65 de milioane de single-uri!

ARTBAT. Track-uri „Planet”, „Mandragora”.
David Guetta. „Titanium”.

Galeria de portrete

Pierre David Guetta s-a născut și a crescut la Paris, unde a început ca DJ de club, iar mai târziu a fost prezentatorul propriei emisiuni radio la un post de radio pe internet. A cântat cu cântăreți celebri, precum Rihanna, Lady Gaga și Justin Bieber. Hiturile sale au ajuns în repetate rânduri în fruntea topurilor din diferite țări. A fost distins cu două premii Grammy. În 2011, 2020 și 2021, D. Guetta a fost recunoscut ca fiind DJ-ul numărul unu (DJ Mag Top 100 DJs). Forbes a apreciat veniturile artistului în 25 de milioane de euro. Astfel, muzica media este o afacere profitabilă.

Radioul modern se adaptează la realitățile digitale ale epocii și rămâne un mijloc de comunicare operativ.

Cutiuța artei

Jingle (în engleză *jingle* – sunet) – o scurtă frază muzicală sau fragment dintr-un cântec, inclus între emisiunile radio; folosit ca un anunț, ca ecran de protecție pentru publicitate.

Radioul (lat. *radio* – radiază) este un mijloc de comunicare în masă care transmite semnale audio cu ajutorul undelor electromagnetice.

Clasamentul este o listă de piese muzicale populare, întocmită pe baza vânzărilor, a vizualizărilor și a difuzărilor la radio.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Care este rolul muzicii în transmisiunile radiofonice? Ce profesii creative din industria radiofonică ți-au atras atenția? Cu ce anume te-au interesat? Descrie specificul profesiei de DJ. Explică de ce, în viziunea ta, radioul rămâne popular în era digitală.

Cercetare independentă, căutare media

Lucrul în echipă. Creați o listă de redare a cântecelor patriotice și a podcasturilor despre Ucraina din programele radio. Convingeți-vă părinții, prietenii și cunoștii că a asculta muzică ucraineană – e grozav!

Fantezez, experimentez, acționez

Antrenează-te la compunerea de jingle pentru radioul ucrainean.

Publicitate

? *Ce părere ai despre publicitate? Influențează ea la decizia ta de a cumpăra un produs? Ce reclamă te-a impresionat prin originalitatea sa?*

Publicitate în Tokyo noaptea
(Japonia)

Este imposibil să ne imaginăm viața modernă fără publicitate. Ea este unul dintre cele mai influente tipuri de media, folosite pentru a comunica cu un public de masă cu scopul de a promova bunuri, servicii sau idei. Publicitatea exercită asupra societății o influență socială, politică, educațională, culturală, psihologică.

Publicitatea comercială are ca scop creșterea vânzărilor de mărfuri sau servicii și obținerea profiturilor. Publicitatea necomercială (socială) are ca scop atingerea unor obiective utile din punct de vedere social, promovarea valorilor universale, atragerea atenției asupra problemelor sociale și nu obținerea de profit.

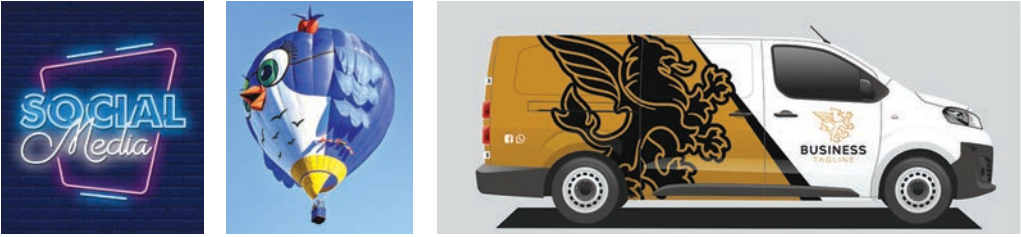
? *Explică modul în care agenții de publicitate au reușit să prezinte produsul într-un mod clar și accesibil. Există oare printre exemplele date publicitate necomercială?*

Publicitatea este distribuită prin diferite canale. De exemplu, prin intermediul mijloacelor de comunicare: presă (ziare, reviste), televiziune, radio, agende telefonice etc. În publicitatea tipărită, mesajele sunt plasate în broșuri, cataloage, afișe, cărți poștale, calendare.

Publicitatea exterioară include panouri de informare (panouri publicitare), borne, chioșcuri, panouri electrificate („linie în mișcare”), panouri de semnalizare și vitrine de magazin, publicitate luminoasă

(instalații de lumină și neon, casete luminoase cu iluminare) și chiar inscripții în cer (bannere, baloane).

Publicitatea în *mijloacele de transport* include inscripțiile și imaginile de pe autobuze, tramvaie, mașini; reclame tipărite în compartimentul pentru pasageri; vitrinele din gări și aeroporturi. Publicitatea amintește consumatorilor de mărfuri *la punctele de vânzare a acestora, la expoziții* și ajunge la consumatori sub formă de *suveniruri* etc.

Informațiile publicitare sunt distribuite în mod activ pe Internet, în aplicațiile de telefonie mobilă. Sarcina principală a reclamei este de a atrage atenția consumatorilor, de a-i încuraja să cumpere un produs sau de a folosi un serviciu, precum și de a sprijini o anumită companie.

Publicitatea nu oferă doar informații. Ea evocă emoții, captează atenția cu imagini vii, opinii originale asupra lucrurilor obișnuite și comparații neașteptate.

? Care dintre aceste soluții crezi că este cea mai reușită?
De ce? Dă propriile tale exemple de publicitate interesantă.

Secretele profesiilor creative

Profesia de agent de publicitate necesită conștientizare și creativitate în multe tipuri de activitate creativă. De aceea, publicitatea de succes este adesea rodul creativității specialiștilor din agențiile de publicitate. Împreună, ei elaborează idei originale pentru a transmite informații consumatorilor într-un mod accesibil și interesant. Pentru a transmite informațiile necesare, se folosesc fotografiile, grafică pe calculator, animații, muzică, videoclipuri și chiar jocul actorilor și actrițelor sau declarațiile unor persoane cu autoritate. Pentru a crește interesul, agenții de publicitate folosesc uneori capodopere de artă.

? Compară modelele publicitare cu pictura originală. După părerea ta, în ce cazuri o asemenea publicitate este acceptabilă și în ce cazuri este lipsită de etică?

Leonardo da Vinci.
Gioconda

Publicitatea socială este utilizată pentru a promova idei importante din punct de vedere social. De exemplu, campaniile publicitare pot susține evenimente artistice, pot promova un stil de viață sănătos, pot face apel la protecția mediului și la păstrarea energiei, precum și a atrage atenția asupra prevenirii criminalității, protecției sociale și siguranței oamenilor.

? Ce teme din afișele publicitare te-au impresionat cel mai mult? Cum, după părerea ta, culorile atrag atenția și influențează asupra emoțiilor privitorului?

Este necesar de știut că publicitatea poate fi nedreaptă și îndoielnică. Ea poate fi intruzivă și chiar să manipuleze oamenii. Prin urmare, etica și responsabilitatea în industria publicității sunt foarte importante.

Varianta 1. Propune o idee și creează o reclamă originală pentru produsele ucrainene (alternativ, o reclamă cu fotografii). Propune o metodă de distribuire a reclamei.

Varianta 2. Lucru în grupuri. Formați grupuri creative și creați reclame cu baloane (la alegere: artistică, educativă, stil de viață sănătos etc.).

Cutiuța artei

Publicitatea este un element de cultură, un mesaj, care influențează asupra consumatorului cu scopul de a transmite informații despre subiectul publicității și de a forma anumite trebuințe corespunzătoare.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Descoperă influența publicității asupra oamenilor. Care sunt obiectivele publicității comerciale și sociale? În ce moduri este distribuită? Ce mijloace artistice sunt folosite pentru a crea publicitate?

Cercetare independentă, căutare media

Interesează-te ce mijloace noi de publicitate apar în prezent. Fă schimb de informații cu colegii tăi.

Fantezez, experimentez, acționez

Realizează un videoclip publicitar despre un monument cultural din regiunea ta. Propune muzeului local de tradiții locale să folosească materialul tău publicitar pentru a atrage turiști.

Arta cinematografică și industria cinematografică

? Știi tu oare, că Ziua Internațională a Filmului este sărbătorită pe 28 decembrie, la aniversarea primei proiecții de film cu plată din lume? Unde a avut loc acest lucru?

Cinematograful din Leonberg (Germania) cu cel mai mare ecran din lume

Cinematograful a devenit o parte din viața noastră de zi cu zi ca divertisment și puțini oameni se gândesc la cât de puternică este această industrie. Producția și distribuția de filme reprezintă o parte importantă a industriilor creative cu o cifră de afaceri multimiliardară. Filmele sunt realizate în studiourile de filmare pentru a fi difuzate în cinematografe, pe ecrane de televiziune și pe internet.

Paleta multi-gen de filme artistice include filme dedicate vieții și activității compozitorilor, dirijorilor, cântăreților, dansatorilor de balet și idolilor-rock. Răspândirea muzicii clasice a fost favorizată de adaptările de operă realizate de regizori celebri: „Flautul fermecat” de W. A. Mozart (regia I. Bergman), „Traviata” de G. Verdi (regia F. Zeffirelli).

1

2

- 1 – poster pentru filmul „Flautul fermecat”;
- 2 – un cadru din filmul „Coriștii”

Atenția pasionaților de cinema este atrasă de activitatea unor „slujitori ai muzelor” mai puțin cunoscuți, unde adevărata „eroină” a ecranului de cinema devine Muzica. De exemplu, filmul francez „Coriștii” (regizat de François Girard) arată cum un profesor organizează un cor într-un internat pentru băieți „dificili” și descoperă tinere talente.

Înalta misiune a muzicii este evidențiată de filmul „Titanic” (regia J. Cameron), care deține recordul pentru cele mai multe premii Oscar

(11 statuete). Coloana sonoră a lui James Horner, „My Heart Will Go On”, interpretată de Celine Dion, a devenit carte de vizită a filmului, fiind una dintre cele mai populare piese din istoria muzicii.

1

2

3

1 – poster pentru filmul „Titanic”; 2 – James Horner; 3 – James Cameron

Filmele „Coriștii”, „Titanic” (fragmente, coloana sonoră).

Ți s-a schimbat atitudinea față de cânt după ce ai urmărit filmul „Coriștii”? Spune-ne despre impresiile tale cu privire la rolul muzicii în situațiile extreme de viață, descrise în filmul- catastrofă.

Filmul documentar include filme de știință populară și filme educaționale. Acestea includ seria „Arta Ucrainei”, „Capodopere ale artei ucrainene” etc. Un exemplu de documentar este filmul „Mit” despre Vasyl Slipak, care a părăsit scena operei pentru a-și apăra patria și a devenit un erou al Ucrainei.

Spre galeria de portrete

Vasyl Slipak (1974–2016) – celebru cântăreț de operă ucrainean cu un timbru de voce unic (contratenor). S-a născut în regiunea Lviv, de la vârsta de 9 ani a cântat în corul „Dudaryk”. A studiat arta vocală la Institutul de Muzică din Lviv. A câștigat Marele Premiu la Concursul Internațional de Muzică din Franța și și-a început cariera la Opera din Paris. Cea mai preferată a fost partitura lui Mefistofele din opera „Faust” de Gounod (de unde și indicativul „Mit”). V. Slipak a condus mișcarea de voluntariat. În 2015 s-a întors în Ucraina și s-a oferit voluntar pentru a merge pe front, unde a fost ucis de glonțul unui lunetist.

 D/f „Mit” (dir. L. Kanfer, I. Yasniy).

Probabil, că nu există un gen media mai complicat decât scurtmetrajul. Creatorii au la dispoziție o cantitate limitată de timp disponibil pe ecran și, prin urmare, posibilități limitate de a realiza o idee și de a atrage spectatorul cu o povestire interesantă. Printre tipurile de scurtmetraj se numără și videoclipul muzical.

Fiind o formă de prezentare a cântecelor, videoclipurile muzicale pot fi cu sau fără subiect, în ele realizatorii de clipuri folosesc efecte speciale de iluminare și, uneori, de animație.

Videoclipul muzical a devenit o modalitate de promovare nu doar a artei, ci și a manierei de comportare, a modei. Bugetele unor videoclipuri depășesc câteva milioane de dolari.

 Clip muzical pentru piesa „Florile zonelor cu mine” de S. Vakarchuk (regia Oleg Tomin).

Graffiti cu imaginea Dr. Gregory House (Sevilia, Spania)

Filmele fascinante îi motivează pe tineri să aleagă profesiile prezentate pe ecrane. De exemplu, după ce au vizionat serialul „Doctor House”, utilizatorii rețelelor de socializare au discutat în mod activ despre influența protagonistului filmului asupra dorinței lor de a deveni medic.

Media pe ecran poate ridica prestigiul anumitor profesii cinematografice. Dacă visezi la o carieră în cinematografie sau la filmări în reclame, atunci castingul este exact ceea, despre ce trebuie să știi.

Secretele profesiilor creative

Echipa de filmare include uneori până la 50 de specialiști diferiți. Întregul proces de pe platoul de filmare este condus de *regizor*. Cu toate acestea, *scenaristii* scriu scenariul filmului cu mult înainte de începerea filmării. După casting *actorii* întruchipează în rolurile lor ideea comună a regizorului și a scenaristului.

Operatorul dezvoltă soluția vizuală a filmului și îl filmează.

Echipe artistică, condusă de *designerul de producție*, include *creatori de costume, make-up artiști, scenografi și recuziteri*.

Atelierul de procesare și reproducere a sunetului este condus de un *inginer de sunet* care lucrează direct cu *operatorul de sunet*. Cu ajutorul efectelor sonore se creează o anumită atmosferă a filmului în unitatea muzicii și imaginilor.

Producătorul este responsabil de organizarea producției filmului și de finanțarea acestuia, asigurând condițiile pentru filmare.

? Află singur despre alte profesii din cinematografie (*casador, iluminator, pirotehnist etc.*).

Secolul XXI a adus noi tehnologii și grafică pe calculator în cinematografie. Prin urmare, competențele profesionale în domeniul cinematografeiei includ alfabetizarea digitală.

Cutiuța artei

Clip sau **clip video** (*clip* în engleză – segment) este un videoclip scurt; videoclip muzical – un videoclip pentru o melodie sau o compoziție muzicală.

Castingul este o selecție în cadrul unui concurs de artiști pentru cinematografie, teatru, televiziune și pentru afacerile de modelling.

Cinematografia este o ramură a culturii și economiei care produce, distribuie și difuzează filme.

Generalizez, argumentez, sistematizez

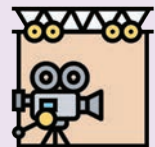
Descoperă caracteristicile videoclipului muzical ca gen de artă și media. Creează o hartă mentală a profesiilor din domeniul cinematografeiei. Care este rolul cinematografeiei în răspândirea informațiilor despre artă?

Cercetare independentă, căutare media

Gândește-te la o idee și scrie un scenariu pentru un scurtmetraj despre unul dintre artiști.

Fantezez, experimentez, acționez

Organizați și realizați un casting pentru un videoclip muzical.

Televiziunea – un mediu electronic dinamic

? Ai vreo emisiune TV preferată? Pe care dintre ele o urmărești împreună cu familia ta?

Televiziunea este o lume atât de interesantă! Toată lumea găsește informații utile în ea. Cineva așteaptă ultimele știri, iar cineva este interesat de programele educaționale. Mulți telespectatori sunt fascinați de emisiunile de divertisment, unii sunt „prinși” de seriale TV.

Televiziunea este cea mai populară sursă de informare pentru publicul de masă. Programele de știri informează

cu promptitudine în buletinele de știri și în reportaje despre evenimentele actuale în orice moment al zilei. În cadrul transmisiunii în direct, telespectatorii pot vedea cum au loc briefing-urile, conferințele de presă pe subiecte de actualitate, cum discută participanții la dezbaterile TV. Telespectatorii înșiși pot comunica (argumenta, discuta) cu invitații telemaratonului, talk-show-ului, atunci când sunt prezenți pe platou sau online.

Programele educaționale și distractive de asemenea au susținătorii săi. Chestionarele TV, emisiunile TV și emisiunile de talente fascinează participanții cu abilitățile lor unice în muzică, dans, sport și alte domenii. Programele TV preferate sunt programele de umor și sport. Majoritatea telespectatorilor preferă să vizioneze seriale, filme și desene animate acasă, când le este mai comod, decât la cinema.

Screensaverele pentru programele de televiziune sunt create cu scopul de a atrage atenția telespectatorilor și de a se adapta emoțional la atmosfera corespunzătoare. Ele constau de obicei din muzică și un videoclip concis, uneori conținând un fragment interesant din program.

Poate că în viitor te vezi un comentator TV celebru sau un prezentator TV popular? Sau visezi să scrii scenariu pentru seriale TV? Atunci este timpul să faci cunoștință cu principalele profesii din televiziune care creează magia și realitatea televiziunii!

? *Reflectează asupra temelor programelor TV prezentate în ilustrații.*

? *Ascultă muzică de fundal pentru diverse programe de televiziune. Ce stare de spirit pune?*

Secretele profesiilor creative

Prezentatorul TV transmite informații telespectatorilor într-un mod interesant și potrivit, pentru că are un vocabular bogat și adaugă emoție în declarațiile sale. Datorită sociabilității sale, este în stare să găsească o limbă comună cu participanții la emisiunea TV și să le cucerească atenția.

Un crainic trebuie să aibă o voce plăcută și bine tonificată, o dicție clară și o pronunțare corectă, precum și o viteză mare de citire și capacități de actorie pentru a transmite publicului mesajul emoțional dorit.

Un crainic-interpret în limbajul semnelor (interpret în limbajul semnelor) este un intermediar în comunicarea dintre persoanele cu deficiențe de auz și societate: traduce sincron informațiile crainicului în limbajul semnelor.

Comentatorul explică probleme complicate, prezintă în mod obiectiv diferite puncte de vedere și își exprimă propriile opinii.

Moderatorul adună susținători de opinii diferite la „masa rotundă”, dar rămâne neutru și orientează conversația într-o anumită direcție.

Operatorul TV filmează tot ce vede spectatorul pe ecran. Reglează camera și o controlează în așa fel încât să arate personajele din unghiul cel mai avantajos, ținând cont de iluminare și de amplasarea petelor colorate din cadru.

Montatorul, ca un adevărat magician, unește toate părțile materialului filmat într-o singură istorie.

Directorul artistic, designerul și scenograful au un rol special în televiziune. Ei rămân în spatele scenei, dar rezultatele muncii lor sunt întotdeauna văzute de public. Aceștia decorează studiourile și anunțurile. De aceea, ei trebuie să cunoască secretele artelor vizuale și ale producției de televiziune, să posede cunoștințe în domeniul tehnologiei informatice.

Alfabetizare vizuală

Pentru fiecare emisiune TV se realizează un design corespunzător al studioului TV, în spațiul căruia trebuie amplasat mobilier special, decorațiuni, precum și echipamente moderne (un ecran format din panouri cu plasmă, lumină rece, monitoare etc.).

Se ia în considerare scopul și caracterul programului TV – informativ, educațional, sportiv, de divertisment etc. De exemplu, pentru programele de știri, în care atenția ar trebui să se concentreze asupra prezentatorului, ar fi potrivit un design laconic și o schemă de culori restrânsă (de exemplu, verde sau albastru). Iar pentru programele de divertisment, sunt potrivite o varietate de culori, o iluminare puternică și diverse efecte speciale.

? După părerea ta, ce soluție de culoare și de iluminare pentru proiectul studioului TV este mai expresivă?

Filmarea seriilor TV este un proces interesant. În el sunt implicați actori și actrițe populare, precum și cascadori, dacă este necesar. Adesea, în timpul filmărilor TV, în loc de un fundal real, se folosește chroma key – un fundal verde care permite să fie înlocuit ulterior cu orice alt fundal: istoric, fantastic, etc.

? Reprezentanți ai căror profesii din televiziune, implicați în realizarea filmului TV, vezi în ilustrații?

Acum știi cât de complexă și în același timp interesantă este lumea televiziunii.

Varianta 1. Creează o schiță a unui studio de televiziune pentru o emisiune TV pe o temă la alegere: despre sport, lumea naturală, călătorii etc. (*cola*).

Varianta 2. Lucrul în echipă. Desfășurați un joc de rol „Realizăm un talk-show” În țara talentelor – a actorilor, muzicienilor”.

Cutiua artei

Televiziunea este un mijloc de informare în masă, un tip de media dinamic pentru producerea și distribuția de programe și emisiuni audiovizuale.

Program de televiziune este un set de emisiuni unite de o idee creativă, care are un titlu permanent și este difuzat la intervale regulate.

Emisiune de televiziune este o parte completă a unui program de televiziune, care are un titlu și un volum de difuzare corespunzătoare.

Un talk-show (în engleză *talk show* – spectacol de conversație) este o emisiune de televiziune de gen conversațional, în care mai mulți participanți invitați discută un subiect propus cu participarea publicului în studio.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Care sunt caracteristicile programelor TV informative, analitice și de divertisment? Ce profesii creative sunt necesare în televiziune? Care sunt cerințele pentru acestea?

Cercetare independentă, căutare media

Organizați o „dezbateri TV” pe tema: „Cum poate ajuta televiziunea la cunoașterea artei”.

Fantezez, experimentez, acționez

Organizați un concurs al celui mai bun crainic pentru prezentarea unui eveniment artistic în Ucraina sau în lume.

Animație

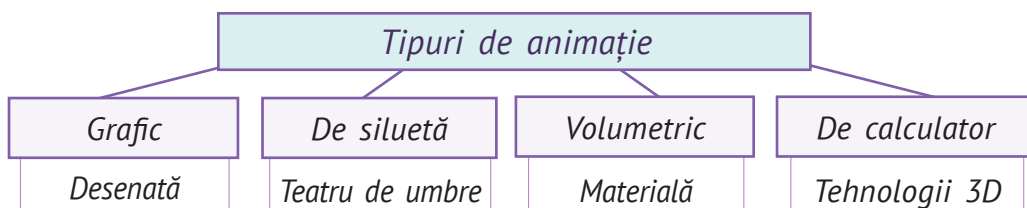
? *Ce melodii din desene animate cunoști? Ce filme de animație sunt create pentru lucrări muzicale?*

Arta animației pentru mai mult de o sută de ani de dezvoltare nu încetează să uimească prin varietatea imaginilor de film. Printre acestea, sunt multe de basm, lirice, pline de umor sau fantezie.

Și care este rolul muzicii în desene animate? Ajută la dezvăluirea caracterelor personajelor, le face mai expresive din punct de vedere emoțional. Datorită efectelor sonore, nu numai că înțelegem mai bine evenimentele care au loc, dar și le trăim ca și cum ar fi reale: suntem triști sau fericiți împreună

cu personajele de pe ecran. De asemenea, muzica este capabilă să transmită savoarea națională, să evoce dispoziția necesară intrigii. Aceasta este marea putere a imaginilor muzicale din filme!

? *Căruia dintre aceste tipuri îi aparține animația cu plastilină și păpuși?*

Desenul animat „Moana”, filmat la studioul Disney, bazat pe mitologia polineziană, povestește despre aventurile unei prințese magice – fiica căpeteniei și viitoarea conducătoare al unui trib din insulele imaginare din Oceanul Pacific. Curajoasa fată pornește într-o călătorie periculoasă pentru a-și salva poporul, întâlnind monștri și pirați teribili. În timpul acestui quest tropical, Moana este ajutată de Maui, semizeul apei și al vântului. Neobișnuirea acestui erou este în tatuajul său, care prinde viață atunci, când se mișcă. Filmul combină trăsături de fantezie și musical.

? *Numește caracteristicile genurilor de fantezie și muzical.*

Acest film de animație a câștigat două premii Oscar pentru muzica și efectele vizuale deosebite (regia *R. Clements și J. Musker*, compozitor *M. Manchina*). Coloanele sonore emoționante joacă un rol important în drama filmului, ele conferă unicitate personajelor.

Lin Manuel Miranda. Coloana sonoră „How Far I'll Go” („Ce mă așteaptă”).

Compară track-ul în original și interpretat de un cor virtual de copii. Descrie impresiile sale. Cum transmite muzica caracterul personajului principal al filmului?

Personajele principale ale desenului animat „Moana”

Povestirile mitologice nu sunt neobișnuite în animația ucraineană. Kotygoroshko și prietenii săi, Mykyta Kozhumyaka, din primul desen animat 3D ucrainean, au devenit eroi legendari ai filmului. Iar cazacii Oko, Hrai și Tur din serialul de cult sunt reprezentați pe primul timbru interactiv ucrainean.

Ațiunea filmul „Mavka: Cântecul pădurii”, bazat pe piesa de basm a Lesiei Ukrainka și pe mitologia ucraineană (regia *O. Malamuzh, O. Ruban*), se desfășoară pe tărâmul duhurilor din pădure, plin de taine. Misterioasa Mavka ocrotește pădurea de oameni.

Formația „DakhaBrakha”

Khrystyna Soloviy

Acompaniamentul muzical, în special „Vesnianka” (de către formația „DakhaBrakha”), adaugă o culoare fantastică, națională atmosferei filmului. Coloana sonoră finală ajută publicul să simtă emoții vii. Datorită lansării filmului într-o largă distribuție internațională, chipul original al Mavkăi a ocupat un loc demn printre personajele mitologice ale animației mondiale.

Muzică și versuri de H. Soloviy. Coloana sonoră „Cântecul pădurii”.
Dario Vero. Muzică orchestrală din desenul animat.

Poate fi considerat „Cântecul pădurii” al Mavkăi drept portretul ei muzical?

Muzică și versuri de Khrystyna Soloviy „Cântec de pădure” (vezi anexa).

Multe filme de animație se bazează pe benzi desenate japoneze – manga. „Naruto” este un *serial anime* de aventuri (regia H. Date). Acțiunea se desfășoară într-o lume imaginară, în care trăiesc ninja. Băiețelul Naruto, care visează să devină cel mai puternic în luptele cu demonii, își descoperă capacități magice unice.

Anime-ul „Naruto” a avut un succes comercial uriaș în Japonia și în alte țări, care a fost ajutat, în mare parte, de muzica sa (69 de piese).

Galeria de portrete

Miyazaki Hayao este unul dintre cei mai cunoscuți regizori și producători japonezi de animație din lume. El este adesea numit „Walt Disney asiatic”.

Artistul s-a născut în 1941 la Tokyo. A devenit co-fondator și, mai târziu, director al studioului de animație. Filmele sale îi poartă pe spectatori în lumile in-

credibile ale spiritelor și fantomelor, ale personajelor misterioase. Anime-urile de cult realizate de Miyazaki: „Vecinul meu Totoro”, „Vântul devine mai puternic”, „Principesa Mononoke” și filmul „Duși de fantome”, care a câștigat Premiul Oscar și alte aproximativ 50 de premii internaționale de prestigiu. A avut încasări de 274 de milioane de dolari la box office și este în continuare filmul cu cele mai mari încasări din Japonia.

Coloane sonore din „Vântul devine mai puternic” sau din alte opere ale lui Miyazaki (la alegere).

Cutiuța artei

Anime – animație japoneză, ecranizare de benzi desenate – manga.
Manga – o carte de benzi desenate japoneză, de obicei, baza pentru anime.

Genul mitologic este reflectarea în opere de artă a personajelor imaginare și a evenimentelor din miturile și legendele diferitelor popoare ale lumii.

Pitchingul (în engleză *pitch* – pus la vânzare) este o prezentare orală sau vizuală a unui proiect de film, apărarea ideii filmului cu scopul de a atrage atenția investitorilor.

Rezumez, argumentez, sistematizez

Explică rolul muzicii în animație după exemplul coloanelor sonore pe care le-ai ascultat. Compară imaginile mitologice ale personajelor anime japoneze cu cele ale personajelor Disney și ale personajelor din animația națională. Completează tabelul comparativ după desenele animate.

Eroii principali din film	Personaje mitice (spirite, zei)	Obiectele mediului înconjurător (clădiri, structuri, arme)	Locații, fundaluri (orașe, sate, deșerturi, mări)	Muzică, coloane sonore
Mavka				
Mayana				
Naruto				

Cercetare independentă, căutare media

Încearcă să „reînvi” cazacii pe timbrul interactiv cu ajutorul aplicației mobile corespunzătoare de pe smartphone-ul tău.

Fantezez, experimentez, acționez

Creează un pitching pentru un film de animație bazat pe mitologia ucraineană. Realizează un portret muzical al personajului principal, având la bază folclorul (de exemplu, inventează cuvinte noi pe melodia unui cântec renumit). Gândește-te la acțiunea și la bugetul filmului. Pregătește o prezentare a unei idei care ar putea interesa investitorii.

Artă digitală

? Cum înțelegi termenul „artă digitală”? Ce lucrări din acest tip de artă îți sunt deja cunoscute?

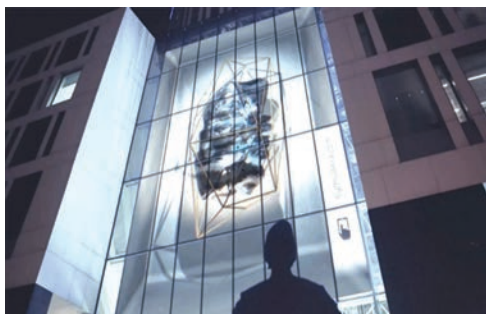

Astăzi arta digitală este unul dintre cele mai interesante fenomene din spațiul artistic. Lumile fantastice din ea par a fi reale. Navele cosmice scânteiază cu metal, strălucesc cu lumini și se pare că le poți auzi chiar și vuietul. Plante ciudate de pe planetele îndepărtate surprind cu culorile lor strălucitoare, ca și cum ar șopti cu petalele lor delicate.

Artiștii media își folosesc pensulele magice pentru a crea *iluzia unui macrocosmos*, trezind în privitori un sentiment de admirație față de creaturi uimitoare.

Datorită tehnologiilor moderne ale informației și calculatoarelor, artiștilor li se deschid noi posibilități de creativitate și de autoexprimare. Iar spectatorii pot vedea operele de artă nu numai în sala de expoziție, ci și pe internet, când le este mai convenabil. În timp ce în muzeele obișnuite nu poți atinge exponatele, în galeriile digitale interacțiunea cu mediul înconjurător este un lucru obișnuit. Atunci când vizitezi o astfel de galerie, poți simți cum spațiul prinde viață, pătruns de lumină, vibrând în culori și forme schimbătoare.

Miracolele tehnologiei digitale pot fi văzute și în piața orașului, unde o sculptură pare să crească din peretele unei clădiri.

Galeria digitală
(Melbourne, Australia)

Artobiect
(Varșovia, Polonia)

Artă video

Animație pe calculator

Grafică pe calculator

Arta media presupune interactivitate, adică interacțiunea dintre artist și observator, precum și dintre spectator și opera de artă. Acest lucru aduce noi senzații și emoții în comunicarea cu arta. De exemplu, în spectacolul „Parcul viitorului”, participanții se pot afla sub o „cascadă digitală” (1), iar în „Pădurea lămpilor rezonante” (2), cu mișcările lor pot aprinde sute de lămpi.

1

2

Muzeul de artă digitală (Tokyo, Japonia)

O expoziție interactivă de versiuni digitale ale capodoperelor celebrului pictor Vincent Van Gogh creează un efect de imersiune totală, permițând spectatorilor să intre cu adevărat în tablouri prin proiecția de pe pereți și podea.

? Cum crezi, este necesar să te familiarizezi cu tabloul original înainte de a vizita instalația? O astfel de „comunicare” va spori impresia emoțională a tabloului?

Vincent Van Gogh. Irișii

Expoziție la Muzeul de Artă Digitală (Paris, Franța)

Secretele profesiilor creative

Un artist media trebuie să fie capabil să se echilibreze la limita dintre arta tradițională, programare și electronică. Artă digitală le permite pictorilor să folosească numeroase instrumente și filtre pentru a obține rezultatul dorit, să experimenteze cu linii, culori, forme, texturi, în special în fotografia digitală. În multe programe, „pensulele” stilizate reproduc tehnici artistice tradiționale. Îmbogățesc foarte mult paleta digitală artistică așa funcții, precum poliecranul, schimbarea formei și a mărimii, suprapunerea imaginilor etc. Unul dintre principalele avantaje ale artei digitale este capacitatea de a corecta rapid imaginile fără a fi nevoie să ștergeți sau să o luați de la început.

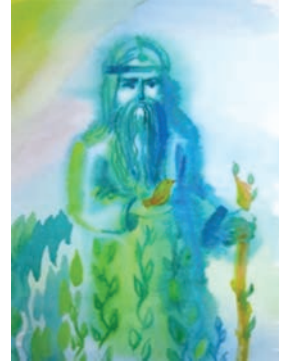
? Dorești să aplici metode digitale de procesare a fotografiilor de portret? De exemplu, pentru a face jumătate din față ca o caricatură sau pentru a înlocui o parte din imagine cu un peisaj? Care dintre aceste metode te-a interesat și de ce?

Lucrările de artă digitală pot fi create la un calculator, o tabletă, un notebook sau un smartphone. Instrumentul utilizat este un mouse de calculator sau un stilus special pentru a desena pe ecranul tactil. Apropo, puteți desena pe ecranul tactil și cu degetul. Încearcă, este distractiv!

Arta digitală cuprinde pictura și sculptura, fotografia și animația, grafica pe computer (publicitate și design de cărți), arta pixelilor și arta jocurilor, robotica și imprimarea 3D și multe altele.

Varianta 1. Creează și desenează o imagine a unuia dintre personajele principale din desenul animat ucrainean „Mavka. Cântecele pădurii” (acuarelă umedă sau acuarelă cu ceară și adeziv PVA). Compară imaginea pe care ai creat-o cu personajul digital din desenul animat.

Varianta 2. Fantazează și creează un personaj bazat pe mitologia ucraineană pentru un film de animație în grafică 3D (plastilină, bricolaj).

Cutiua artei

Arta digitală (în engleză: digital art) este o ramură a artei media bazată pe utilizarea tehnologiilor informaționale și informatice ca bază pentru o lucrare artistică.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Ce gamă de activități artistice sunt cuprinse în tehnologiile digitale? Care sunt avantajele utilizării tehnologiilor digitale pentru crearea de imagini artistice? Ce instrumente folosesc pictorii media în arta digitală?

Cercetare independentă, căutare media

Găsește noi tipuri de artă media pe internet și împărtășește informațiile cu colegii tăi.

Fantezez, experimentez, acționez

În timpul liber, consultă aplicațiile de pe telefonul mobil pe care le poți folosi pentru a edita desene și fotografii.

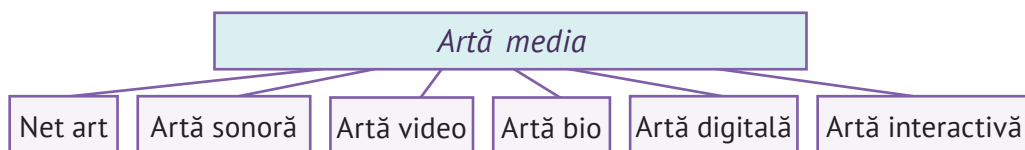
Internet

? „Împreună știm mult mai mult decât oricare dintre noi singur.” Această expresie poate fi aplicată la internet?

Astăzi, cele mai multe dintre mesajele noastre le primim de pe internet – cel mai modern tip de media, a cărui influență crește rapid. Care sunt trăsăturile sale caracteristice? În primul rând, este vorba de răspândirea imediată a informațiilor disponibile în spațiul cibernetic pentru miliarde de abonați din peste 150 de țări ale lumii. Internetul creează posibilități de interacțiune cu un public larg de utilizatori, de a trimite mesaje, de a primi

răspunsuri, de a face schimb de opinii și evaluări. Prin urmare, interactivitatea este caracteristica sa importantă.

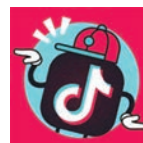

Internetul promovează răspândirea valorilor artistice și crearea de noi forme de artă media.

De mai bine de două decenii, urmărim îmbogățirea „**Wikipedia**” – o enciclopedie electronică care a devenit cea mai completă colecție de cunoștințe din istorie, în special în domeniul artei.

Gigantul media „**Facebook**” a devenit de mult liderul rețelelor: a fost ales pentru a comunica cu prietenii de peste 2,3 miliarde de utilizatori. De asemenea, Instagram, destinat pentru schimbul de fotografii. În ultimii ani, **TikTok**, o companie cu logo-ul unei note muzicale, a crescut rapid.

Clipurile scurte de muzică și dans au transformat-o într-un hobby foarte popular în rândul tinerilor. Auditoriul tiktokerilor este în continuă creștere: aceștia urmăresc peste 167 de milioane de videoclipuri pe minut! Interesant este faptul că aici s-a născut o nouă tendință de dans, care în prezent face furori în întreaga lume: moda hopak-ului ucrainean.

Rețelele online se concentrează din ce în ce mai mult pe anumite industrii: mașini, fotbal, artă etc. De exemplu, serviciul de găzduire a fotografiilor „Pinterest” oferă acces gratuit la o varietate de colecții tematice de imagini și posibilitatea de a vă împărtăși propriile imagini.

Internetul de astăzi s-a transformat într-un depozit global al experienței umane în domeniul artei. Acum nu mai este nevoie să călătorești la Paris pentru a vedea zâmbetul Giocondei sau să zbori peste ocean pentru a te scufunda în atmosfera hiturilor formației „Metallica”.

Cel mai vizitat serviciu de găzduire din lume, **Google**, este un sistem de căutare unic. Screensaverurile tematice (Google Doodles) sunt adesea dedicate reprezentanților artei. De exemplu, artiștilor E. Munch și E. Warhol, compozitorilor A. Vivaldi și F. Liszt, precum și legendelor cinematografice Chaplin și Kurosawa. Există, de asemenea, doodle-uri cu dedicații artiștilor ucraineni: regizorului de film V. Dakhno, cântăreței S. Krushelnytska și arhitecturului V. Horodetskyi.

Primul doodle animat creat de inteligența artificială onorează memoria lui J. S. Bach. Acesta este un minijoc, în care jucătorul creează o melodie și apasă un buton pentru a o armoniza în stilul Bach.

1

2

Doodles dedicate: 1 – S. Krushelnytska; 2 – lui J. S. Bach

? Experimentează ca compozitor aranjator.

Cel mai popular site de muzică din lume, „Spotify”, fondat în Suedia (2006), pe lângă vizionarea de compoziții audio și podcasturi, se oferă să discute playlisturi și să asculte muzică creată de inteligența artificială.

În domeniul ecranelor media, compania americană „Netflix” a câștigat recunoaștere mondială cu serviciul său bogat de filme. Producția și distribuția filmelor aduc companiei un profit anual de peste 5 miliarde.

? Află despre filmele în limba ucraineană dublate de „Netflix”.

Numărul de vizite pe **YouTube** crește în fiecare minut. Care sunt „farmecele” unui lider multimedia? Vizualizarea și comentarea conținutului, adăugarea de videoclipuri. Canalele YouTube în limba ucraineană sunt grupate pe categorii: învățământ, artă, muzică, film și animație, jocuri video, umor, fotografie, sport, modă etc. Minunatele „Cântece pentru copii” au peste un milion de abonați.

Coperta revistei

Multe reviste de artă au trecut online, cum ar fi cea mai veche „Artnews” din lume, fondată la New York (1904), sau creează site-uri web.

Secretele profesiilor creative

Un blogger este o persoană care conduce un jurnal online, postează și comentează conținutul unui anumit subiect. Acest lucru necesită cunoștințe și capacități de comunicare pentru a menține atenția publicului. Crearea unui blog este primul pas spre afaceri și este nevoie de mult efort pentru a-l face să aibă succes.

? *Aflați ce bloggeri popularizează muzica și cântecele ucrainene.*

Familiarizează-te cu postările de pe blogul „Cinema Squad” despre cinematografie, creativitate, regizori, actori și creatori de videoclipuri. În Ucraina, **Viber** este la modă: aproape toți posesorii de smartphone-uri îl descarcă.

Dovadă a rolului internetului în cultura muzicală de astăzi este piesa spaniolă „Despacito” în versiunea cântărețului canadian Justin Bieber, a ajuns în fruntea topurilor în zeci de țări. Videoclipul a primit numeroase premii prestigioase, a devenit deținătorul unui record pe YouTube (peste 8 miliarde de vizualizări) și a fost inclus în cartea ”Recorduri mondiale Guinness”. Single-ul s-a răspândit în numeroase remixuri, inclusiv remixuri de dans.

Luis Fonsi (Deddy Yankee). „Despacito” (pentru pian interpretat de Peter Benze, trio de acordeon, flaut Pan, saxofon, duo de harpe electronice, etc.

? *Compară diferite interpretări instrumentale ale piesei. Pe care dintre ele ai adăuga-o în playlistul tău pentru a crea o stare de spirit optimistă?*

Designerul de sunet Peter Benze

Așadar, internetul contribuie la unirea popoarelor pe baza idealurilor de frumusețe și armonie, deoarece miliarde de iubitori de artă împărtășesc acum energia pozitivă a interacțiunii creative.

Cutiuța artei

Un blog (*blog* în engleză, din *web log* – un jurnal online) este un site web, care conține înscriseri adăugate în mod regulat de către utilizatori (text, imagini, videoclipuri).

Doodles sunt cărți poștale dedicate unor evenimente importante care sunt afișate pe pagina principală a Google.

Internetul (din engleză *internet*) este o rețea globală de calculatoare, World Wide Web.

Chat (în engleză *to chat* – vorbărie) este un instrument de comunicare în grup și schimb de informații în timp real pe internet.

Rezumez, argumentez, sistematizez

Caracterizează proprietățile internetului ca tip de media. Dă exemple de site-uri web și de mijloace de comunicare online. Cu cine faci schimb de informații despre muzică și artă? Împărtășește-ți propria experiență. Identifică logo-urile cunoscute ale rețelelor sociale din ilustrații.

Cercetare independentă, căutare media

Organizați o viziune comună a filmului „Chef” și discutați cu părinții, prietenii și prietenele voastre despre avantajele și dezavantajele afacerii de familie, folosind exemplul personajelor din film.

Fantezez, experimentez, acționez

Creează o serie de emoticoane distractive „Concert virtual”.

Jocuri video

? Cum preferi să comunici cu prietenii tăi? Ce jocuri jucați? Folosești un calculator în jocurile tale?

Cândva oamenii jucau diverse jocuri la masă. Acestea erau: table de lemn sau de carton, figurine, cărți și cuburi, loto. Jocurile de masă permiteau jucătorilor să îndeplinească sarcini în echipă sau să concureze între ei. Damele și șahul continuă să rămână jocuri de masă populare, apar noi jocuri, de exemplu, „Monopoly”.

Odată cu apariția calculatoarelor, jocurile s-au mutat pe ecranele monitoarelor. Se pot juca jocuri la calculator atât singur, cât și cu prietenii online.

Datorită tehnologiei moderne a calculatoarelor, jocurile video au devenit mai complicate, iar personajele mai realiste. Într-un joc video, jucătorul poate controla personajele folosind un regulator, un mouse sau o claviatură.

Jocurile video pot fi: de aventură, de acțiune, de simulare, de strategie, de sport și de curse etc. Cele mai răspândite jocuri la calculator sunt: „Minecraft”, „Fortnite”, „Super Mario”

etc. Odată cu apariția smartphone-urilor, au început să apară jocuri pentru telefoane mobile sau tablete, precum „Trei în rând”. Principalul lor avantaj este simplitatea și controlul convenabil pe ecranul tactil.

? Pentru mulți oameni, jocurile video sunt doar o distracție preferată. Ești interesat să afli cum sunt create jocurile video?

Secretele profesiilor creative

Crearea unui joc video (game design) este un proces îndelungat, multifacțat și minuțios, care implică aproximativ 40 de specialiști de diferite profesii.

Un designer de joc (designer șef, manager de proiect) propune o idee de joc. El inventează subiectul și regulile jocului, decide ce aventuri îi așteaptă pe jucători, realizează desene preliminare – hărți conceptuale ale personajelor. Designerul jocului lucrează cu toți specialiștii pentru a asigura o combinație armonioasă de joc, grafică și sunet.

Pictorii sunt responsabili de grafica jocului, dezvoltă modele tridimensionale ale personajelor și ale altor obiecte; de asemenea, ei creează și descriu mediul înconjurător.

Designerul de nivel aranjează obiectele gata făcute, creează evenimente de scenariu și stabilește mișcarea obiectelor și a personajelor după nivelul respectiv.

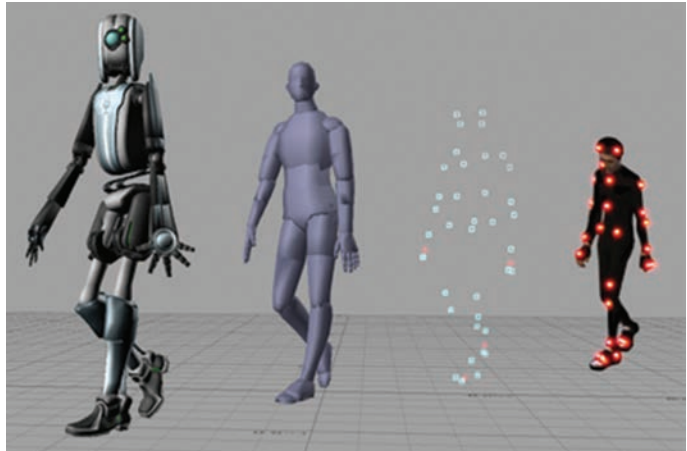
Designerul de sunet asigură, din punct de vedere tehnic, acompaniamentul sonor al jocului: muzică, diverse sunete (zgomote naturale și mecanice, voci de păsări și animale).

Programatorul este responsabil pentru partea tehnică a procesului de joc: el scrie și perfecționează codul de program al jocului, este responsabil pentru toate comenzile care lansează jocul.

Testerul joacă jocul, îi testează funcționarea, identifică greșelile și neajunsurile pentru a asigura calitatea jocului înainte de lansare. După ultima verificare și testare, jocul este reprodus pentru a fi vândut în continuare.

Modelarea mișcării personajelor

? *Ce profesii legate de dezvoltarea jocurilor video îți plac? Cu ce anume te atrag ele?*

Alfabetizare vizuală

Procesul de creare a unui joc este complicat. Acesta necesită utilizarea simultană a mai multor obiecte și interacțiunea acestora în joc.

Personaje: personajele principale și alți participanți la joc; au propriul design, animație și textură.

Obiecte de mediu: obiecte, clădiri, plante, mobilier etc.

Fundaluri și locații: medii diferite, în special, lumi de jocuri fantastice.

Efecte și animații: explozii, foc, elemente de apă, precum și mișcări ale personajelor, schimbări în situațiile de joc.

Interfață: elementele care apar pe ecranul jucătorului (meniuri, butoane, indicatori, tablouri de bord etc.) și care ajută la gestionarea jocului.

Când joci în jocuri, nu numai că te poți distra și relaxa, dar îți poți îmbunătăți concentrarea și atenția, poți învăța cum să rezolvi puzzle-uri și să iei decizii rapide. Cu toate acestea, este important de reținut că trebuie să petreceți timp adecvat pentru jocuri și să nu uitați de alte aspecte importante ale vieții reale: studiul, sportul, creativitatea, comunicarea cu familia și prietenii.

? Ești interesat de procesul de creare a jocurilor video? Poate că în viitor vei deveni un vestit producător de jocuri! Este timpul să încerci!

Varianta 1. Proiectează elementele (forme geometrice sau personaje ciudate) pentru jocul video „Trei în rând” (materiale grafice sau Paint). Figurile sau personajele jocului trebuie să se încadreze într-un pătrat sau într-un cerc.

Varianta 2. Creează un personaj pentru un joc video (plastilină, bricolaj).

Cutiuța artei

Joc video este un joc care se desfășoară prin controlul imaginilor vizuale de pe un monitor.

Designul de joc este procesul de dezvoltare a unui joc video, a regulilor și a designului vizual al acestuia.

Textura este o imagine care reproduce proprietățile vizuale ale oricărei suprafețe, de exemplu, piatră, lemn, metal etc.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Ce fel de jocuri video sunt? Ce fel de specialiști sunt implicați în crearea unui joc video? Explică, de ce jocurile video au succes comercial.

Cercetare independentă, căutare media

Cercetează ce jocuri video sunt disponibile pe teme economice. Gândește-te și spune cum pot ele oferi jucătorului o experiență folositoare. Ce determină ca astfel de jocuri să fie rentabile din punct de vedere comercial?

Fantezez, experimentez, acționez

Imaginează-ți cum ar putea arăta un joc video despre cazacii ucraineni.

Muzeul ca o fereastră virtuală în lumea artei

? Cum să vizitați muzeele din întreaga lume fără a călători cu avionul? Răspunsul este simplu – faceți un tur virtual.

Muzeul de instrumente muzicale din Bruxelles, HARP HALL

Muzeele sunt instituții care păstrează și popularizează monumentele culturale. Ziua Internațională a Muzeelor este sărbătorită anual pe 18 mai în multe țări. Într-un *muzeu virtual* care există pe internet, vizitatorii pot vedea exponate – analogi digitali ale colecțiilor reale.

Primul *muzeu interactiv* de știință și artă din Singapore (ArtScience) prezintă galerii de realitate virtuală care impresionează imaginația cu magia naturii, a universului, a „lumii viitorului”. De exemplu, fiecare vizitator poate desena creaturi marine fantastice, le poate scana, le poate lansa în acvariul cu schițe și le poate vedea cum prind viață. Conținutul muzeului combină instalația, arta performativă și tehnologia cinetică cu muzica.

Muzeul Interactiv de Știință și Artă din Singapore, galerie de realitate virtuală

? Alătură-te prietenilor de la ArtScience! Te așteaptă călătoriile în lumi, în care știința se întâlnește cu arta și muzica electronică.

Laurie Anderson (compoziții la alegere).

laurieanderson.com

Care sunt tipurile de muzee de artă? Muzeele *universale* sunt dedicate diferitelor tipuri de artă, în timp ce muzeele *memoriale* sunt dedicate operei unui singur artist. O galerie de artă expune în principal picturi, în timp ce muzeele în aer liber (*skansen*) expun arhitectură și viața populară.

Luvru (Paris, Franța), autorul piramidei de sticlă – Yeo Ming Pei

Luvrul deține recordul pentru numărul de vizitatori (10 milioane de persoane anual). Este situat într-un vechi palat regal din centrul Parisului. Colecțiile Muzeului Universal cuprind o gamă largă de regiuni geografice și perioade de timp. Cele mai cunoscute exponate sunt statuia lui Venus din Milo și „Gioconda” a lui Leonardo da Vinci.

? Puteți vedea comorile muzeului pe site-ul web al Luvrului în cadrul unui tur 3D sau în formatul unui tur.

www.louvre.fr/en/visit.

În inima Florenței se află vechea **Galerie Uffizi**, care găzduiește numeroase capodopere ale artiștilor italieni și altor artiști, printre care Botticelli, Michelangelo, Tițian, Rubens și alții. Picturile sunt aranjate în ordine cronologică în 45 de săli.

Galeria Uffizi (Florența, Italia)

Muzeul Prado (Madrid, Spania)

Colecția bogată de picturi a **Muzeului Prado** se bazează pe fosta colecție regală, împărțită pe școli naționale și tematic. De exemplu, puteți vizualiza tablouri ale pictorilor spanioli (Diego Velázquez, Francisco Goya, El Greco etc.) sau lucrări pe tema „Profesii și meșteșuguri”.

Expozițiile virtuale pot fi mărite pe googleartproject.com.

Să mergem mai departe la Viena – capitala europeană a muzicii, renumită nu doar cu valsul, ci și cu numeroasele sale colecții de artă. Așadar, alege: o vizită online la Muzeul de Istorie a Artei sau proiectul „Digital Belvedere” (exponatele galeriei sunt digitalizate și postate pe site cu hyperlink-uri).

Belvedere
(Viena, Austria)

? *Ce muzee ucrainene ai descoperit datorită internetului?*

În Ucraina există mai mult de 70 de muzee de artă – publice, private etc.

Muzeul Național de Artă al Ucrainei (MNAU) este situat chiar în centrul Kievului.

Clădirea cu colonadă (proiectată de Vladyslav Horodetskyi) este un

monument de arhitectură. Colecția a fost creată prin eforturile intelectualilor ucraineni și mecenaților, în special ale familiilor Khanenko și Tereshchenko (peste 40 de mii de exponate).

? Fă cunoștință cu fondurile muzeului pe site-ul web, vizitează expozițiile virtuale și sala de lectură a muzeului. www.namu.ua

Probabil știi deja că cel mai mare ou de Paște din lume (13,5 metri) este considerat cartea de vizită a Ucrainei și este expus lângă Muzeul „Pysanka”. Colecția conține peste 12.000 de exponate din diferite regiuni etnice din Ucraina și din străinătate: Polonia, Republica Cehă, Franța, Suedia, SUA, Canada, India, Pakistan și Sri Lanka.

Muzeul „Pysanka” (Kolomyia, Ucraina)

Un exponat al Muzeului „Pysanka”

? Interesează-te, dacă Muzeul „Pysanka” are exponate din regiunea ta etnică. Ce muzee de artă există în regiunea ta? Există informații despre ele pe internet?

Secretele profesiilor creative

Un ghid turistic (de asemenea un ghid) este o persoană care efectuează tururi la expoziții, muzee și rezervații naturale, lucrează în agenții de turism. Sarcinile sale principale sunt să dezvolte o temă interesantă pentru excursie, să studieze sursele și să întocmească un traseu.

Un ghid care lucrează într-un muzeu de artă sau de muzică, trebuie să aibă cunoștințe în domeniul artei. Succesul muncii sale depinde de capacitatea de a comunica cu un public de vârste, educație și interese diferite. Nu mai puțin importante sunt competența lingvistică, arta, capacitatea de a face comparații emoționale și figurative originale într-un mod fascinant.

Este de dorit ca ghidul să mențină o formă fizică bună, deoarece aproape în fiecare zi trebuie să depășească kilometri de săli de muzee sau trasee turistice.

? *Gândește-te, dacă un ghid trebuie să cunoască limbi străine pentru o carieră de succes.*

Cunoștințe în artă

Pentru a vă familiariza cu expoziția unui muzeu sau a unei expoziții pe cont propriu, este convenabil să folosiți un ghid audio. Acesta este format din fragmente audio pentru exponate (text, uneori muzică). Ele sunt numerotate și sunt legate de harta traseului turistic. În muzeele mari din străinătate, puteți obține un player audio digital portabil sau puteți instala o aplicație specială pe smartphone.

Există multe muzee muzicale din întreaga lume care oferă expoziții digitale interactive.

Muzeul instrumentelor muzicale din Bruxelles este unul dintre cele mai vechi din Europa. El are cea mai mare colecție din lume (peste 8000 de exemplare), care se află într-o clădire istorică în stil modern. Un ghid audio vă va ajuta să parcurgeți tururile virtuale care dă vocea exponatelor.

O parte din instrumentele muzeului interactiv privat HARP HALL din Lviv se află temporar la Zagreb (Croatia). Copiii și adulții pot cânta la aproape orice instrument la cursurile de master: harpă, kalimba africană sau toba djembe!

♪ *Muzică de Jule Stein, versuri de Sammy Kahn. „Let It Snow!” („Lasă să ningă!”) (vezi anexa).*

Hituri de Crăciun și de Anul Nou: „Let It Snow!” (Frank Sinatra), „Happy New Year” (ABBA), „Jingle Bells” (OT VINTA).

Excursie virtuală

Toți muzicienii sunt impresionați de calitatea pianelor digitale, a pianelor și a sintetizatoarelor fabricate în Hamamatsu. Japonezii îl numesc „orașul artelor”, deoarece aici se află un muzeu de instrumente muzicale cunoscut prin expozițiile sale digitale și exponatele unice.

Toba bas

Cutiuța artei

Audioghid – o fonogramă pentru a te familiariza cu expoziția muzeului, expoziții: un instrument special pentru redarea unei înregistrări audio.

Muzeul virtual este un muzeu care există pe internet pentru a crea produse virtuale.

Sketch (din engleză sketch – schemă) este o formă artistică scurtă folosită în teatru (interludiu), televiziune (sketch show), arhitectură, modă și alte domenii.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Ce nou ai aflat despre muzeele de artă și muzică, inclusiv cele virtuale? Explică de ce calități, aptitudini și competențe are nevoie un ghid turistic. Ce muzee renumite din lume vizezi să vizitezi în viitor? Alege-l pe cel ale cărui exponate le-ai văzut online.

Cercetare independentă, căutare media

Află ce muzee ucrainene au introdus ghiduri audio în limba engleză.

Fantezez, experimentez, acționez

Creează un ghid audio pentru un tur virtual pe o temă de istorie locală. Folosește serviciul ODGuide (scrie un text și alege o voce).

Dreptul de autor

? *Ți s-au deschis deja ușile către minunata lume numită Internet? Care sunt pericolele comunicării online?*

Pe internet, procesul de căutare și însușire de noi informații este extrem de interesant și captivant. Tu poți afla despre țări, culturi, știință, artă și multe altele doar apăsând câteva butoane sau atingând ecranul smartphone-ului sau tabletei. Probabil faci schimb de informații sau îți împărtășești

impresiile cu prietenii, prietenele sau alte persoane pe rețelele de socializare.

Cu toate acestea, comunicarea nepăsătoare (imprudentă) poartă anumite pericole. Escrocii se pot folosi de lipsa ta de cunoștințe despre comportamentul online de siguranță pentru a-și atinge propriile scopuri egoiste și înșelătoare. În acest caz, competența mediatică te poate ajuta să eviți pericolul.

? *Amintește-ți regulile de siguranță pe internet sau citește-le în Artnavigator.*

? *Atunci când apelezi la internet pentru a descărca filme, muzică, copia tablouri, fotografii, acorzi întotdeauna atenție la paternitatea acestora?*

De obicei, folosești informațiile de pe internet nu în scopuri comerciale, ci pentru învățatură sau autodezvoltare. Cu toate acestea, chiar și atunci când pregătești un rezumat sau scrii un eseu și folosești materialele altor persoane, trebuie să indici întotdeauna autorul lucrării și să furnizezi un link către acesta.

În cele mai vechi timpuri, pentru a confirma paternitatea produselor sale, meșterii le puneau un semn special – o ștampilă.

? *Gândește-te și spune, dacă ștampilele măștrilor greci antici sunt asemănătoare cu ștampilele de firmă moderne.*

Ștampile de pe mânerile amforelor grecești antice

Semnătura de autor binecunoscută este monograma lui Albrecht Dürer, un pictor remarcabil al Renașterii, constând din două litere A și D. Cu ajutorul semnăturii sale, artistul a încercat să lupte împotriva numeroaselor falsuri ale operelor sale.

Pictorul James Whistler nu a folosit litere ca semnătură, ci o imagine a unui fluture.

*Albrecht Durer.
Autoportret și
monogramă*

? *Găsește inscripția de pe tablou – comentariul lui Dürer despre autoportretul său și monograma sa.*

De obicei, pictorii își semnează lucrările sale în colțul din dreapta jos al tabloului, cum ar fi Maria Prymachenko.

În 2013, pictura Mariei Prymachenko „Șobolanul pe drum” a devenit cunoscută lumii întregi din cauza încălcării drepturilor de autor ale pictorului de către compania finlandeză „Marimekko”. Compania și-a decorat produsele cu lucrarea lui Primachenko și a plasat „Șobolanul pe drum” pe avioanele companiilor sale aeriene în scopuri publicitare. Ulterior, lucrarea artistei ucrainene a încetat să fie folosită, iar pe Wikipedia a fost creată o pagină despre ea în limba finlandeză.

Legea Ucrainei „Cu privire la drepturile de autor și drepturile conexe” protejează drepturile autorilor la opere literare, muzicale, dramatice, coregrafice, pantomime, muzică și spectacole de lumini, spectacole de circ, producții teatrale, precum și lucrări de artă plastică și aplicată, design, arhitectură, urbanism, artă de grădină și formațiuni peisagistice, lucrări fotografice, remake. Aceasta înseamnă că trebuie să respectăm lucrările altora și să nu le folosim fără permisiune.

Înșușirea operei altcuiva sau folosirea acesteia fără a indica autorul se numește **plagiat**.

Știi deja că, atunci când aranjezi muzică sau creezi cover-uri de cântece, trebuie să citezi întotdeauna sursa originală. Dreptul de autor se aplică la „artele spectacolului” (PA) și la „înregistrările sonore” (SR). În domeniul muzicii, plagiatul este atunci când cineva copiază ideile și melodiile muzicale ale altor persoane și le prezintă ca fiind ale sale, lipsindu-i pe autori de recunoaștere. El îi poate face pe artiști să își piardă inspirația în creativitatea lor și îi poate lipsi de venituri. La urma urmei, în multe cazuri, compozitorii și aranșatorii primesc bani pentru folosirea compozițiilor lor în concerte sau filme.

Fiecare autor al unei opere, de exemplu, un regizor de film, un regizor al unui spectacol de balet sau de circ, un dezvoltator de jocuri video, are dreptul de a-și proteja creativitatea. Plagiatul încalcă acest drept și poate duce la consecințe juridice.

Prin urmare, trebuie de apreciat creația celorlalți și să fim sinceri în atitudinea noastră față de artiști.

Simbolul internațional al protecției drepturilor de autor este semnul de copyright © – o metodă de a proteja rezultatele creativității, cum ar fi o carte, un cântec, o pictură, o fotografie etc. Atunci, când vedem un semn de copyright, uneori împreună cu numele autorului și anul publicării, înseamnă că alte persoane nu pot folosi lucrarea fără permisiunea proprietarului drepturilor de autor. Ține minte acest lucru și respectă drepturile de autor ale artiștilor!

? Găsește, analizează și comentează semnul de copyright de pe a doua pagina a manualului.

Gândește-te și desenează propria semnătură sub forma unei monograme sau a unui desen* (*pixuri, markere*). Acum o poți folosi pentru a-ți semna lucrările de artă.

Михайленко Наталія Вікторівна

Зозуля Вадим Семенович

Cutiuța artei

Dreptul de autor este dreptul unei persoane la rezultatul activității sale intelectuale / creative, care este protejat de legile în vigoare.

Monograma este un semn grafic format din primele litere ale numelui și prenumelui unei persoane, uneori și ale unui patronimic sau ale unui nume, care sunt conectate, împletite sau așezate una lângă alta.

Plagiatul (din latinescul *plagiarius* – hoț) este atribuirea dreptului de autor a operei, invenției, descoperirii altuia; folosirea ideilor altora în propriile lucrări fără a face referire la autor.

Remake (în engleză *remake* – prelucrare) – interpretarea a unei opere publicate mai înainte în cinematografie, muzică; o versiune reînnoită și relansată a unui joc video etc.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Ce nou ai învățat la acest subiect? Ce reguli de siguranță pe internet în domeniul artei trebuie respectate? Numește operele de artă protejate de legea dreptului de autor. Explică sensul simbolului copyright.

Cercetare independentă, căutare media

Cercetează drepturile de autor în domeniul muzicii, în special, în ceea ce privește cântecele, artele spectacolului, înregistrările sonore și partiturile de film video.

Fantezez, experimentez, acționez

Joacă jocul online „Interland: siguranța copiilor pe internet”.

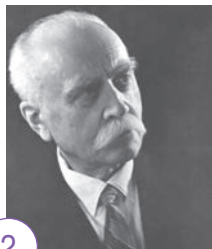
* În aceste desene sunt folosite inițiale (nume, prenume) în limba ucraineană.

Îmi verific reușitele

- 1 Cine dintre artiștii reprezentați în aceste portrete este:
 a) fondatorul muzicii clasice ucrainene?
 b) un compozitor de muzică simfonică;
 c) o vedetă a scenei de operă;
 d) un câștigător al premiilor „Globul de Aur”?

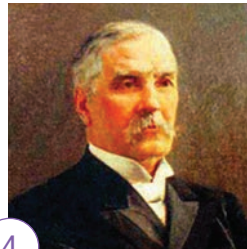
1

2

3

4

- 2 Ce dansuri populare sunt reprezentate în ilustrații? Ce dans a devenit un simbol muzical – coregrafic al ucrainenilor și a devenit popular în tiktok?

1

2

3

- 3 Enumeră tipurile de aranjamente muzicale și descrie diferențele dintre ele. Numește compozitorii care sunt aranjatori vestiți de muzică populară și academică.

1

2

3

4

5

- 4 Numește filmele de animație bazate pe povești mitologice, care combină caracteristici ale genurilor fantastic și muzical. Care dintre ele a fost realizat la studioul Disney? Care dintre ele este o adaptare manga?

1

2

- 5 Identifică în lista de profesii din industria media cele legate de muzică: *operator de sunet, producător, designer de sunet, blogger, DJ, prezentator TV*. Explică semnificația termenilor muzicali din industria media: *jingle, podcast, track, videoclip*.

- 6 Găsește denumirile muzeelor din ilustrații. Care dintre ele deține recordul pentru numărul de vizitatori și care este primul muzeu virtual de știință și artă din lume?

1

2

3

4

5

6

Îmi verific reușitele

- 1 Numește monumentele de arhitectură din Ucraina care sunt incluse în lista patrimoniului mondial UNESCO. Care dintre ele sunt prezentate în ilustrații?

1

2

3

4

- 2 Din ce tipuri de arte decorative și aplicate fac parte produsele reprezentate? Care dintre ele sunt incluse de UNESCO în patrimoniul cultural imaterial al umanității?

1

2

3

4

5

6

7

8

- 3 Numiți tipurile de arhitectură a construcțiilor de dimensiuni mari. Care tip nu este prezentat în fotografie?

1

2

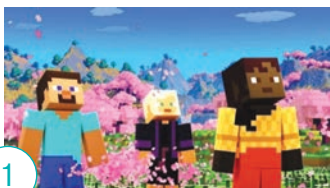

3

4. Identifică și numește tipurile de artă media.

5. Care jocuri aparțin jocurilor video?

6. Identifică publicitatea comercială și socială.

Jazzul – arta improvizației

? Amintește-ți ce știi deja despre jazz. La ce instrumente cântă muzicienii de jazz? Care dintre ele sunt prezentate în ilustrație?

La începutul secolului al XX-lea, în sălile de concert, a început să sune o muzică complet nouă, neobișnuită pentru acea vreme. Era vorba de jazz. El a apărut în sudul Statelor Unite, cu o melodie, un ritm și un stil de interpretare specific. Jazzul își are rădăcinile în folclorul muzical african, care

s-a combinat cu tradițiile muzicale europene. Originile jazz-ului sunt considerate a fi spirituals, blues și ragtime.

Spirituals sunt cântecele religioase ale afro-americanilor. Trăsăturile lor caracteristice: polifonia, improvizația colectivă, ritmul complex, emotivitatea emoționantă și construcția muzicală după principiul „întrebare – răspuns” (liderul cântă și corul răspunde).

Blues sunt lucrări vocale sau instrumentale ale muzicii afro-americane de natură lirică, tristă. Inițial, ele erau interpretate cu acompaniament de chitară, banjo sau armonică. „Râd doar ca să-mi stăpânesc lacrimile” – sună într-unul din blues-urile legendarei cântărețe Bessie Smith. Și acest răs absurd, aproape tragic, este esența acestui gen.

Din *ragtime* – muzica de dans a afro-americanilor – jazzul a moștenit un ritm deosebit, care a fost creat de melodii „rupte” cu un acompaniament clar asemănător marșului.

🎧 Scott Joplin. Ragtime „The Entertainer”.

? Muzica ragtime este un cântec sau muzică de dans? La ce instrument se interpretează?

Primii interpreți de jazz au învățat singuri să cânte la instrumente muzicale. Au experimentat neobosit. Așadar, baza jazz-ului este improvizația. Dar un improvizator de jazz nu este doar un compozitor

și un interpret într-o singură persoană, ci un tip special de artist care creează în colaborare cu parteneri. În aceasta constă sensul jazz-ului!

Exemplele de muzică de jazz seamănă cu o formă de variație. După interpretarea temei muzicale principale (adesea la pian), soliștii improvizzatori o variază pe rând la diferite instrumente.

William Sydney Mount.
Un băiat care cântă la banjo

Keith Mallett.
Bebop

Cunoștințe în muzică

Cântăreții de jazz încearcă să-i imite pe instrumentiști în improvizații libere. Se poate auzi modul de intonație caracteristic unei trompete sau saxofon. A apărut o tehnică vocală specială (scat improvizație): în locul cuvintelor s-au folosit diverse silabe care nu implicau niciun sens („hibi-jibi”). S-a format o paletă originală de tehnici și efecte vocale: exclamații puternice, tremurări ale vocii (vibrato), șoapte, falsetto ascuțit (cel mai înalt registru al vocii), subtonuri răgușite, glissando („alunecare” lină de la sunet la sunet), care este indicat în note printr-o linie ondulată.

Compoziția „Summertime” (Ella Fitzgerald, Louis Armstrong).
Louis Armstrong. Let My People Go!, Hello, Dolly!

? Descrie muzica pieselor pe care le-ai ascultat, compară-le după stările de spirit. Acordă atenție improvizației interpretării, abilităților vocale (expresivitatea intonației, nuanțele ritmice).

1

2

3

Portrete ale lui
Louis Armstrong:
1 – Olivier Bouvard;
2 – Garth Glazier;
3 – Susan Sines

? Care dintre portretele lui Louis Armstrong îți place cel mai mult?

Galeria de portrete

Louis Armstrong (1901-1971) a fost un trompetist și cântăreț american, cunoscut sub numele de Regele jazz-ului. Vocea sa coborâtă și răgușită, talentul său în improvizație i-au adus popularitate și dragostea publicului. Creația lui Armstrong a avut o influență semnificativă asupra muzicii din secolul XX.

El a pus bazele multor tendințe ulterioare ale jazz-ului. Sunetul strălucitor al trompetei, vibrația sa uimitoare, trecerile amețitoare, libertatea ritmică și imaginația fără margini a improvizațiilor sale au extins posibilitățile trompetei și ale muzicianului care o cântă. Datorită lui Armstrong, jazz-ul a început să se dezvolte solo.

Formațiile de jazz – *big bands* și *dixielands* – sunt formate în principal din instrumente de suflat și de percuție. O orchestră specială de varietăți și simfonică interpretează muzică în stilul sympho-jazz. Cu timpul, în locul unui grup de instrumente de percuție, a apărut un set de tobe la care cântă un singur muzician. Formațiile de jazz includ, de asemenea, pian, contrabas și chitară. Trompetele și tromboanele folosesc surdine – dispozitive pentru amortizarea sunetului și schimbarea timbrului.

Printre renumiții lideri de orchestră se numără Benny Goodman, Glen Miller și Duke Ellington, compozitor, pianist și aranjator.

Duke Ellington. *Caravana*.

? La ce instrumente era interpretată tema principală a unei piese de jazz? Care dintre ele adaugă dinamism, energie și un impuls deosebit?

1

2

- 1 – Duke Ellington;
2 – Orchestra lui Duke Ellington

Joseph Kosma. Blues „Frunze căzute” (în diverse aranjamente instrumentale și vocale, solo și ansamblu).

? *Interpretează melodia de blues vocalize (ca o variantă alternativă, folosește un scat sau inventează cuvinte), improvizează un acompaniament ritmic (vezi anexa).*

Așadar, ultimul secol poate fi numit secolul jazz-ului. Acesta a îmbogățit arta cu melodii rafinate, ritmuri capricioase, gândire improvizatorică și a pus începutul marșului triumfător al muzicii populare.

Cutiuța artei

Jazz (în engleză *jazz*) este un tip de artă muzicală care se caracterizează prin moduri non-academice de intonație, caracter improvizational al interpretării, poliritmie și emoționalitate crescută.

Dixieland (în engleză *dixieland*) este un ansamblu de jazz care combină trăsături de marș, ragtime și blues cu improvizația colectivă.

Ragtime (în engleză *rag* – rupt, *time* – timp) este un gen de muzică americană care imită sunetul unui banjo la pian.

Generalizez, argumentez, sistematizez

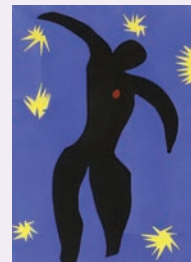
Numește genurile muzicale care sunt considerate originile jazz-ului. Care sunt particularitățile interpretării jazz-ului (voce, instrumente, ansambluri etc.). Ce informații despre jazz dorești să studiezi mai aprofundat?

Cercetare independentă, căutare media

Află mai multe despre tabloul „Jazz” al lui Henri Matisse.

Fantezez, experimentez, acționez

Încearcă să improvizezi pe melodii de sketch.

Designul și tipurile sale

? Cum crezi tu, ce domenii ale activității umane cuprinde designul? Dă exemple de design în viața ta de zi cu zi și în mediul înconjurător.

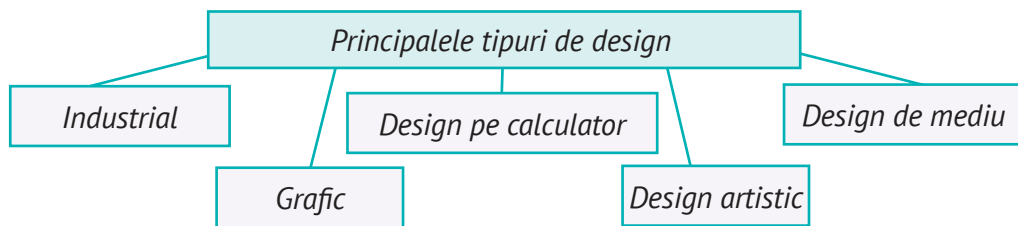

Când te gândești câte domenii ale vieții noastre sunt atinse de design în fiecare zi, este pur și simplu uimitor. Vedem un model nou de mașină sau un autobuz modern confortabil sau un nou smartphone și spunem cu încântare: „Ce design minunat!”.

Un designer este un artist, un pictor care își planifică și își pune în aplicare ideile, realizează desenele necesare. Atunci, când elaborează forma și designul unui produs, el ia în considerare menirea acestuia, confortul și siguranța lui de folosire, costul etc.

Bineînțeles, designerul colaborează cu diverși specialiști. Dar tocmai gândirea și imaginația sa sunt cele care determină impresia pe care consumatorii o vor avea despre un produs. Nu este de mirare, că designul determină capacitatea de concurență a produselor.

Ce a ajutat designul să ia o astfel de poziție? Designul a preluat tradițiile meșteșugurilor populare, experiența arhitecturii, a artelor decorative și plastice. Dezvoltarea sa este influențată de progresele din domeniul științei și tehnicii, precum și de dorința oamenilor de a avea condiții de trai confortabile. Prin urmare, noi tendințe de design apar permanent.

? Gândește-te, de ce arta designului câștigă rapid pozițiile de lider în lumea contemporană. Argumentează-ți opinia.

Designul industrial cuprinde o gamă largă de obiecte. Acestea includ mijloace de transport, calculatoare, smartphone-uri, computere, aparate de uz casnic, mobilier, veselă, îmbrăcăminte, bijuterii și jucării.

Scopul *designului grafic* este vizualizarea ideilor prin intermediul graficii și de a le răspândi cu ajutorul materialelor tipografice, al televiziunii și al internetului. Aceasta include designul de cărți și reviste, broșuri și afișe publicitare, ambalaje și etichete, standuri și panouri informative, mărci comerciale și logo-uri, timbre poștale etc.

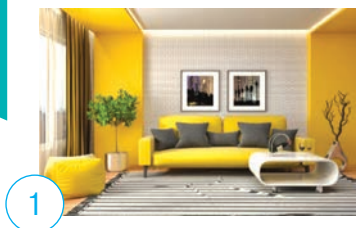
? *Compară produsele de design industrial. Urmărește evoluția acestei forme de artă.*

Designul pe calculator, care înainte era în primul rând un instrument de proiecție a designului, s-a împărțit acum în domenii separate de activitate creativă: dezvoltarea de site-uri web și de interfețe pentru utilizatori, designul de jocuri.

? *Compară mijloacele artistice de expresivitate ale afișelor publicitare de la începutul secolului al XX-lea cu cele contemporane. Descrie designul interfeței telefonului mobil.*

1

2

3

Designul de mediu cuprinde mediul arhitectural intern și extern, precum și mediul natural (peisaj) și social (ceremonii, evenimente). Designul de iluminare joacă un rol important, deoarece influențează în mod pozitiv asupra impresiei emoționale și a percepției estetice a spațiului sălii de expoziție sau a străzii decoreate festiv.

4

- 1 – design interior;
- 2 – design exterior;
- 3 – design peisagistic;
- 4 – design de iluminare

Designul artistic este crearea de obiecte decorative de expoziție care, de obicei, nu au un scop practic. Imagini și materiale neobișnuite, tehnologii realizate manual sunt adesea folosite în acest scop.

Designerul *Glen Taylor*

Alfabetizare vizuală

Designerii creează proiecte în diferite tipuri de compoziții.

Compoziția frontală (1) este amplasată pe un plan (carte poștală, poster, insignă, pictură murală) și este prevăzută pentru a fi privită dintr-o singură parte.

Compoziția volumetrică (2) a unui produs separat, pe care îl examinăm din diferite părți, din mai multe unghiuri (bicicletă, vază, penar).

Compoziția spațială (3) cuprinde obiecte plasate în spațiu (interior, scenă de teatru, loc de joacă pentru copii) într-un singur ansamblu.

1

2

3

Varianta 1. Creează un suvenir memorabil al festivalului de jazz: o broșă, un port-chei, o insignă, o miniatură sculpturală (*plastilină, plastic*).

Varianta 2. Realizează o schiță de design de iluminare a scenei pentru un concert de jazz. Folosește o perspectivă frontală (*pasteluri sau creioane colorate*) pentru a descrie scena.

Cutiuța artei

Designul (în engleză – idee, plan, desen) este procesul și rezultatul proiectării artistice și tehnice a unui mediu obiectual-spațial armonios cu scopul de a satisface necesitățile materiale și spirituale-estetice ale unei persoane.

Compoziție – construcția, proiectarea unei opere artistice, combinând părțile acesteia într-un singur întreg în conformitate cu planul; precum și știința, teoria creativității, care are legi adecvate, tehnici, mijloace de compunere și construcție a unei forme artistice.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Ce este designul? Explică cu exemple. Numește principalele tipuri de design și descrie-le pe scurt. Care informație a fost nouă pentru tine? Care este diferența dintre compozițiile planare, volumetrice și spațiale?

Cercetare independentă, căutare media

Interesează-te de designul artistic al site-urilor web. Fă o colecție de screenshot-uri (imagini de ecran) ale unora dintre ele. Analizează ce mijloace artistice de exprimare a folosit designerul site-ului pentru a atrage atenția utilizatorilor.

Fantezez, experimentez, acționez

Creează un colaj de fotografii intitulat „Tipuri de design în jurul meu” folosind imagini de diferite tipuri de design. Faceți schimb de informații cu colegii de clasă.

Jazz și muzică clasică

? Imaginează-ți că răsună muzică de jazz. De unde știi că acesta este anume jazz?

Lorena Assisi. Afiș de jazz

James Whistler. Nocturne în albastru și argint

Muzica de jazz a influențat dezvoltarea muzicii academice, în special a muzicii simfonice și de operă. Intonațiile de jazz au pătruns treptat în lucrările compozitorilor profesioniști. De exemplu, elemente de jazz sună în piesa „Doll Cake Walk” de Claude Debussy, în simfonia „Din lumea nouă” de Antonin Dvořák, în sonata pentru vioară și pian de Maurice Ravel (partea a doua „Blues”). Această listă poate fi continuată, deoarece compozitorii europeni au descoperit noi culori muzicale și posibilități în jazz.

Folosirea jazzului în muzica simfonică a fost inițiată de George Gershwin în „Rhapsody in Blue”. Titlul lucrării este tradus ca „Rapsodie în tonuri de blues” sau „Rapsodie albastră”, deoarece cuvântul englezesc blue are două sensuri – albastru și trist (de la acesta din urmă provine termenul blues).

Ideea de a scrie o rapsodie i-a venit lui J. Gershwin după ce a vizitat o expoziție în care picturile erau expuse în tonuri de albastru. Acestea erau nocturnele lui J. Whistler.

George Gershwin. Rapsodie în tonuri de blues (fragment).

? Ce stări de spirit sunt întruchipate în pictura lui J. Whistler? Ce fel de muzică vă puteți imagina sub impresia acesteia? Compară pictura cu starea de spirit ale rapsodiei. Această lucrare a lui J. Gershwin poate fi numită o nocturnă? Explică.

Galeria de portrete

George Gershwin (1898-1937) – compozitor american, fondator al jazzului simfonic. Moștenirea compozitorului include lucrări simfonice și piese pentru pian, operete și musicaluri, aproximativ 300 de cântece, muzică pentru filme. Opera „Porgy și Bess” și „Rapsodia albastră” îmbină tradițiile muzicii „clasice” și cele simfonice. Stilul deosebit al artistului a deschis o nouă direcție în cultura muzicii mondiale. Înainte de Gershwin, mulți compozitori au simțit apariția unui nou gen, dar Gershwin a fost cel care l-a adus pe scena profesională și a declarat în mod deschis începutul erei jazzului.

Andy Warhol. G. Gershwin

O scenă din opera „Porgy și Bess”

Jazzul ucrainean a parcurs o cale semnificativă de dezvoltare, de la arta restaurantelor și divertismentului la săli de concert și filarmonici.

Orchestra de jazz „Medicus” a interpretat muzică bazată pe melouri naționale.

Chitaristul Enver Izmailov a creat compoziții virtuozose bazate pe motive tătare din Crimeea.

Repertoriul trupei de bărbați „Man-Sound” include standarde de jazz și folclor ucrainean în aranjamente originale *a cappella*.

Enver Izmailov

Ihor Khoma.
Verkhovyna („Medicus”).
Let it Snow („ManSound”).
Enver Izmailov.
Compoziții pentru chitară
(la alegere).

Grupul vocal „ManSound”

? *Describe impresiile tale despre compozițiile de jazz – instrumentale și vocale. În care dintre ele se simte o aromă națională?*

De mai bine de jumătate de secol, cântecul lui Myroslav Skoryk „Desenează-mi noaptea” în diverse interpretări a cucerit milioane de inimi și a intrat în fondul de aur al jazz-ului ucrainean.

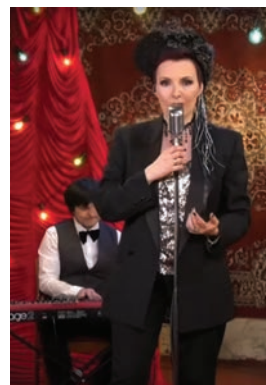
Aranjamentul cântecului popular ucrainean al compozitorului de jazz Oleksandr Saratskyi a fost interpretat la Carnegie Hall de pianistul de origine ucraineană Antonio Brasileiro Johnson. Această interpretare a celui mai tânăr pianist (12 ani) a fost inclusă în Registrul Național al Recordurilor din Ucraina.

Muzica de M. Skoryk, versuri de M. Petrenko. „Desenează-mi noaptea”.
O. Saratsky. „Boogie Woogie”, „Blues” din Suita nr. 2.

Sala Carnegie hall

Maryna Odolska
cântă melodia
„Draw me a night”

? Ce versiune a hitului lui M. Skorik ai alege pentru relaxare – solo sau corală?

Muzica de J. Gershwin, versurile de D. Hayward și A. Gershwin. *Summertime* (vezi anexa).

Deci, să rezumăm: jazz-ul, care a luat naștere în rândul afro-americanilor, a adus în arta mondială libertatea improvizației, noi ritmuri și stări de spirit.

Cutiuța artei

Standardele de jazz sunt melodii sau teme de jazz care sunt atât de cunoscute, încât toți muzicienii de jazz le cunosc.

Keikouok este un dans al negrilor executat în acompaniament de banjo, cu un ritm tipic ragtime.

Rapsodia este un gen muzical care se caracterizează prin „libera exprimare” a improvizației.

Symphojax este un tip de jazz, o combinație de caracteristici ale genurilor muzicale ușoare și simfonice.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Dă exemple de interacțiune între jazz și muzica academică. În ce constă importanța operei lui Gershwin în istoria muzicii? Imaginează-ți că trebuie să crezi un poster pentru un concert de jazz. Care dintre picturile lui Mikhail Rosenwein ai alege – un trio sau un cvartet?

Cercetare independentă, căutare media

Ascultă cântecul popular ucrainean „O, somnul se plimbă pe lângă ferestre”. Află probabilitatea versiunii că acesta l-a inspirat pe Gershwin să creeze cântecul de leagăn „Summertime”.

Fantezez, experimentez, acționez

Proiect artistic: „Jazz-ul ucrainean”.

Secretele designului industrial

? *Ce obiecte din mediul tău înconjurător sunt fabricate în mod industrial? Ți place designul lor? Ce vă pot spune hainele despre o persoană? Cum ele influențează asupra imaginii ei?*

O gamă largă de produse pe care le vezi în jurul tău în fiecare zi aparțin designului industrial – activitatea de proiectare artistică a obiectelor de producție în masă. Dezvoltarea designului industrial este inseparabil legată de progresul științific și tehnologic, de realizările în domeniul tehnologiilor moderne și de ecologie.

Designul industrial cuprinde avioane și automobile, mașini-unelte și instrumente, echipamente pentru persoanele cu dizabilități etc.

Exemple de design industrial

Designul industrial este strâns legat de modelarea 3D, care a contribuit la simplificarea procesului de proiectare. Vizualizarea ajută la analizarea în prealabil a unui produs industrial pentru a-i identifica neajunsurile.

Proiectarea calculatoarelor și a produselor electronice este un domeniu modern și important al designului artistic. Designerii se asigură ca calculatoarele, smartphone-urile, computerele, notebook-urile și playerele să fie ușor de folosit și să aibă un aspect atrăgător.

Mobila, aparatele de uz casnic, vesela, jucăriile și alte numeroase articole de consum contribuie la confortul vieții noastre.

Un domeniu cu perspectivă al designului modern este crearea de roboți de uz casnic inteligenți.

? *Propune propriile idei pentru utilizarea robotului mobil.*

? Analizează diferențele în designul fierbătoarelor „muzicale”. Care crezi că este cel mai original?

Galeria de portrete

Peter Behrens (1868-1940) – unul dintre fondatorii designului industrial modern, pictor german, reprezentant al funcționalismului în arhitectură și susținător al noilor construcții și materiale (sticlă, oțel). Pentru prima dată în istorie, designerul a dezvoltat „stilul corporativ” al concernului „AEG”, care includea clădirile fabricilor și birourilor, mobilierul, panourile publicitare, produsele (lămpi, uscătoare de păr, ventilatoare etc.) și punctele de vânzare ale acestora.

P. Behrens a combinat forme geometrice simple cu un decor ușor, deschizând o lume a frumuseții în produsele tehnice. El a fost primul care a introdus noțiunea de modul, care a devenit de bază în design.

În zilele noastre, mobilierul modular este larg răspândit și poate fi combinat în mod convenabil într-o cameră. Designerii proiectează mese, scaune, dulapuri, rafturi și alte tipuri de mobilier pentru case, birouri, instituții de învățământ etc.

Designerul italian Massimo Morozzi a creat masa de sufragerie modulară „Tangram”. El a împrumutat ideea și numele de la un puzzle antic chinezesc – un set de construcție format din mai multe elemente care pot fi folosite pentru a realiza numeroase combinații.

? *Ce calități ale mobilierului ți-au atras atenția? Ce design ți-a plăcut cel mai mult? Explică de ce. Proiectarea de haine și accesorii aparține industriei modei.*

Schițe și fotografii ale colecției Haute Couture a casei de modă franceze Christian Dior

Scopul designului de îmbrăcăminte este de a crea haine care să te facă să te simți confortabil pe vreme diferită, să te miști comod și, în același timp, să arăți frumos.

Un designer de haine se numește creator de modă. El inventează noi forme și siluete, creează detalii decorative pentru haine și alege țesăturile necesare după culoare și textură.

În designul de haine, un *accesoriu* este un element care completează aspectul și dă costumului deplinătate: pălărie, fular, șal, mănuși, geantă, ceas, curea, ac de păr etc.

Lucrul în grup. Uniți-vă în ateliere de creație și realizați schițe de design pentru „Centrul Muzical”: mobilier, haine pentru angajați, accesorii, suveniruri, jucării muzicale, etc. (*materiale la alegere*).

Cutiuța artei

Designul industrial este un tip de activitate creativă, de proiectare artistică a obiectelor industriale și a produselor de uz casnic.

Modul în design este un element cu o anumită configurație care poate fi repetat, combinat cu același element sau cu alte elemente și poate forma în combinație diverse versiuni de compoziții.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Povestește-ne ce gamă de produse cuprinde designul industrial. Ce ar trebui să ia în considerare un designer atunci când proiectează un produs industrial? Organizați o discuție pe tema „Influența modei asupra imaginii unui adolescent modern”.

Cercetare independentă, căutare media

Compară diferite ceasuri – vechi și moderne. Explică modul în care forma, decorul și materialele acestora se schimbă de-a lungul timpului. Găsește exemple de modele originale de ceasuri pe internet.

Fantezez, experimentez, acționez

Imaginează-ți că ești un designer. Propune o idee proprie și originală de dronă.

Muzica rock

? Te interesează muzica rock? Cu ce instrument o asociezi?

La mijlocul secolului trecut, în America a apărut muzica rock care s-a răspândit rapid în întreaga lume și a devenit parte a prezentului nostru. Rockul este oglinda societății: el a exprimat protestul tinerilor împotriva valorilor dominante. Această cultură a tineretului nu includea doar cântece pe teme acute, ci și mijloacele de comunicare ale tinerilor (jachete de piele, coafuri șocante, tatuaje), comportamentul scenic nestăpânit și dorința de inovație.

Hotelul „Hard Rock” (Hard Rock Hotel) din Hollywood (Florida, SUA)

Caracteristicile determinante ale muzicii rock

Dominarea unei baze ritmice clare

Componența trupelor (chitare electrice și tobe)

Volum puternic

Expresia mărită a interpretării

Stil de cântat neacademic

De-a lungul existenței sale, rockul a devenit tot mai complex atât din punct de vedere tehnic, cât și artistic. El folosește elemente de jazz, folclor și muzică clasică. Poate că anume aceasta a și stimulat apariția a numeroase tipuri de muzică rock.

Începutul a fost apariția *rock and roll-ului*. Acest gen de cântece și dansuri a încorporat trăsături de folk, blues și jazz. În rock and roll, rolul principal este jucat de chitara electrică, la care, de obicei, sunt interpretate părți solo. Vocea este foarte energică, iar comportamentul artiștilor pe scenă este liber și relaxat. Cel mai de succes interpret de rock 'n' roll este considerat cântărețul american *Elvis Presley*.

Elvis Presley. Opere la alegere.

Care este rolul ritmului și al melodiei în compoziție? Compară modul de interpretare vocală al lui E. Presley cu cel al vocilor academice și de jazz.

Galeria de portrete

Elvis Presley (1935-1977) – cântăreț și actor american, regele rock and roll-ului și cel mai de succes muzician în show-business-ul secolului al XX-lea. El a reușit să realizeze marele vis american: un băiat născut într-o familie săracă a devenit milionar. Personalitatea sa a combinat un talent strălucit, o capacitate de muncă excepțională și un noroc incredibil.

Moștenirea creativă a lui Presley este enormă: a vândut peste un miliard de discuri, a jucat în peste 30 de filme, iar 150 de albume au atins statutul de aur, platină sau multi-platină. În timpul vieții sale, E. Presley a primit trei premii „Grammy” și a stabilit multe recorduri de neîntrecut în domeniul muzicii rock. Despre el s-au scris sute de cărți și mii de articole. Muzicianul a obținut atât de multă popularitate încât mulți l-au numit pur și simplu Elvis.

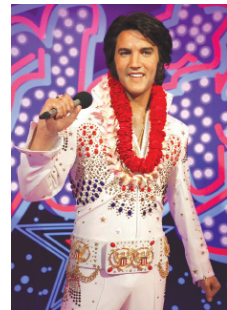

Mateus Zogala.
Portretul lui Elvis

Află mai multe despre muzeele regelui Rock and Roll din întreaga lume. Există astfel de colecții în Ucraina?

- 1 – monumentul lui Elvis Presley (Memphis, SUA);
- 2 – figura de ceară a lui Elvis Presley într-o filială a muzeului Madame Tussauds (Tokyo, Japonia)

Desenul animat
„Submarin galben”
despre „The Beatles”

Compoziții muzicale ale trupei „The Beatles” și ale altor trupe rock (la alegere).

? *Atrage atenția asupra trăsăturilor caracteristice muzicii rock (ritm, intonație vocală, părți solo ale instrumentelor muzicale). Compară muzica rock cu jazz-ul.*

Rolling Stones

Treptat, trupele au încetat să mai sune ușor, adică rock ‘n’ roll. Au renunțat la cuvântul roll (a se roti) și au lăsat doar rock (a se legăna). Denumirea a rămas, la fel ca și componența tipică a trupelor rock: un vocalist, unul sau doi chitariști, un basist și un baterist, uneori și un claviaturist.

Apariția rock-ului psihedelic, care folosea aranjamente complexe și versuri

filozofice, a coincis cu popularitatea hippies în SUA. Susținătorii ei au cerut pacea mondială, au ales o muzică care cânta despre o lume utopică. Un exemplu clasic este trupa „Pink Floyd”, ai cărei muzicieni au combinat stiluri diferite.

În paralel, se dezvoltau tendințe „grele” – hard rock, heavy metal, care se caracterizau prin ritmuri rapide, solo-uri de chitară virtuozitate și expresive, voci dure și energie puternică. Giganții metalului britanic – trupele „Deep Purple” și „Led Zepelin”.

Led Zepelin

Unul dintre cei mai de succes din istoria muzicii rock a fost grupul „Queen” cu carismaticul solist Freddie Mercury. Muzica strălucitoare emoțională a grupului, care a rămas în cadrul unui sunet ușor, modul de cântare al liderului său a devenit un exemplu de pop rock. Cu toate acestea, stilul acestor muzicieni este numit uneori rock de stadion, deoarece în perioada de maximă popularitate au adunat stadioane întregi de fani. Muzica rock este, de obicei, în contrast cu muzica pop, însă unele tendințe balansează la granița dintre ele.

Freddie Mercury – liderul trupei „Queen”

? Ascultă mega-hiturile lui „Queen” în timpul liber: „Barcelona”, „We Are The Champions”, „Bohemian Rhapsody”, „We Will Rock You”, „The Show Must Go On”, „Mother Love”. Alege un cântec care te va ajuta să învingi emoțiile negative, stările de tristețe și neliniștea. Privește secvențe din filmul biografic „Rapsodie boemă”.

Muzicienii rock sunt personalități creative, sunt în continuă căutare, așa că nu e de mirare că apar noi tendințe și genuri hibride: o serie de varietăți *de punk rock*: cu compoziții simple și teme sociale, *rock industrial* (amestecat cu muzică electronică), *nu-metal* (amestecat cu rap sau hip-hop) etc.

Trupa americană „Metallica”, cea mai de succes din punct de vedere comercial, este considerată un clasic al *thrash metal-ului*, fiind prezentă pe scena rock de peste 40 de ani și câștigând nouă premii „Grammy”.

Logo-ul trupei rock „Metallica” și coperta ultimului album

În prezent, cel mai popular subgen al rockului *alternativ* este *indie rock* (în engleză *independent* – independent). Are un buget redus, este orientat spre mainstream și se bazează pe principiul „fă-o singur” (do it yourself).

Chitaristul rock V. Pavleshchuk

Încercările de a combina rock și muzica academică au dus la apariția *art rock-ului*. Interacțiunea lor are loc prin aranjamentul muzicii clasice de către muzicieni rock; spectacolele lor cu orchestre simfonice. De exemplu, chitaristul rock ucrainean Volodymyr Pavleshchuk interpretează „Marșul turcesc” al lui Mozart, capodopere de J. S. Bach, E. Grieg, L. Beethoven și G. Rossini. Datorită tehnicilor de montare (costume, interior), spectacolul se transformă într-un show.

Compoziții ale trupei „Metallica” cu orchestră simfonică.
V. Pavleshchuk. Aranjament rock de lucrări clasice.

În prezent, apar trupe rock în Australia, America Latină și Japonia. Rokerii și metaliștii pot fi întâlniți în multe părți ale lumii. Fiecare țară are anumite particularități naționale ale muzicii rock. *Ethno-rock* se bazează pe folclor și folosește instrumente tradiționale.

Folosirea tradițiilor folclorice este o caracteristică importantă a rockului ucrainean în numeroase și diverse stiluri.

Printre formațiile care au câștigat popularitate se numără „VV,” „Okean Elzy”, „Plach Yemii”, „Skryabin”, „Druha rika”, „Braty Gadyukiny”, „Kozak System”, „SKY”, „Bez obmezhen”, „Motanka”, „Dity inzheneriv”, „Stoned Jesus”, „Boombox”, „The Hardkiss”, „Antytila” și altele.

? Amintește-ți numele formațiilor pe care le-ai ascultat interpretând melodiile «Ой у лузі червона калина», «Шум», «Стефанія» la lecțiile de artă.

Compoziții ale trupelor rock ucrainene (la alegere).

Selectează melodii ale formațiilor rock menționate în manual, în care simți aroma etnică ucraineană și care îți plac. Fă o listă de redare.

Muzica de R. Lyzhychko, versuri de O. Xenofontov. „Arcana” (vezi anexa).

Cutiuța artei

Muzica rock (din limba engleză *rock* – probabil o abreviere de la rock’n’roll) este denumirea generală a unui număr mare de tendințe muzicale din a doua jumătate a secolului XX – începutul secolului XXI.

Rock’n’roll (eng. *rock’n’roll* – rotire, legănare) este o muzică populară de dans care a apărut la mijlocul secolului al XX-lea în Statele Unite; este interpretată de obicei de un cântăreț acompaniat de o chitară sau de un mic ansamblu instrumental.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Numește caracteristicile și genurile de muzică rock. Care dintre ele au fost neașteptate pentru tine? Dă exemple de combinații de muzică rock și muzică clasică. Ce hituri rock ucrainene le recomanzi prietenilor tăi să asculte? Creează un nor de cuvinte „Rock”.

Cercetare independentă, căutare media

Alege single-uri moderne care, după părerea ta, sunt capabile să reprezinte în mod demn rock-ul ucrainean pe scena europeană.

Fantezez, experimentez, acționez

Creează un backing track pentru un cântec, pe care nu l-ai cântat în clasă.

Design grafic

? Amintește-ți care este scopul designului grafic. Prin ce se deosebește designul grafic de alte tipuri de design?

**Л В Г Д Е Є Ж З
И І Й К Л М Н
О П Р С Т У Ф Х Ц
Ч Ш Щ Ъ Ю Я**

Designul grafic este o activitate de proiect artistic, al cărei baza principală este grafica. În fiecare zi primim o mare varietate de informații vizuale din diverse surse. Designerul grafic este cel care transmite vizual ideile și mesajele,

le face atractive și ușor de înțeles de către public.

Designul grafic include designul artistic al publicațiilor tipărite: cărți, reviste, ziare. Pentru a interesa cititorii, designerii grafici găsesc modalitatea de a face o carte frumoasă, creează ilustrații originale și o copertă pentru ea. Ei știu cum să folosească fotografia pentru a completa textul ziarelor și revistelor. Apariția de noi fonturi este, de asemenea, meritul designerilor grafici.

Publicitatea este o parte importantă a designului grafic. Creând cărți poștale publicitare, broșuri, afișe, designerii se străduiesc să transmită în mod figurativ ideea încorporată în mesaj către consumatori. Pentru a face acest lucru, ei încearcă să privească lucrurile obișnuite într-un mod non-standard, folosind o perspectivă neașteptată, o combinație contrastantă de culori și forme. În postere, designerii fac reclamă la filme, expoziții, concerte, evenimente sportive etc.

Broșură publicitară

Afiș publicitar

Poster

Grafica industrială oferă designerului numeroase posibilități de creativitate. Crearea de marci comerciale și embleme este o activitate deosebit de interesantă. Și cât de interesant este să desenezi un timbru poștal! Deoarece în el se amintesc adesea tradițiile culturale, persoanele de seamă și evenimentele istorice.

Timbru poștal

Emblemă

Marca comercială

Coperta discului

În societatea modernă, necesitatea de mijloace de comunicare vizuală a crescut semnificativ. Standurile, panourile și indicatoarele realizate de artiști grafici ajută cetățenii să se orienteze pe străzile care se întrepătrund și să găsească rapid clădirile potrivite, cum ar fi muzee, teatre și magazine. În gări și aeroporturi, este important ca informațiile să fie clare pentru toți pasagerii. Pentru a face acest lucru, pictorii au folosit metoda străveche de transmitere a mesajelor prin pictograme – desene laconice care descriu obiecte sau acțiuni. Pictogramele sunt necesare și în supermarketuri: imaginile vă vor spune întotdeauna ce produs unde este plasat. Atunci când sportivii și fanii din diferite țări se adună la Jocurile Olimpice, aceștia se pot orienta cu ușurință datorită pictogramelor cu imagini stilizate ale diverselor discipline sportive.

? *Gândește-te, unde altundeva ar putea fi necesare pictograme. Analizează după ce caracteristici pictogramele sunt combinate în grupuri separate.*

1

2

Pictograme: 1 – pentru magazin; 2 – tipuri de sport

Alfabetizare vizuală

Scopul pictogramelor este de a transmite rapid informațiile pe care le conțin. Prin urmare, imaginile de pe pictograme ar trebui să fie ușor de înțeles. Pentru a face acest lucru, designerii simplifică forma obiectelor. De obicei, se creează o serie de pictograme pe o singură temă, cum ar fi sportul, îmbrăcămintea, grădina zoologică etc. Pictogramele din serie sunt stilizate în funcție de caracteristicile comune. Ele au aceeași formă geometrică (cerc, pătrat, romb etc.) și aceeași culoare. Uneori, culorile din aceeași serie pot fi diferite, dar într-o anumită coloritură.

Datorită tehnologiei informatice, designul grafic domină la televiziune, în cinematografie și în alte medii vizuale și adaugă o culoare emoțională mesajelor informative. Răspândire rapidă capătă designul web și motion design, atrăgând spectatorii cu imagini animate vii.

? *Cum crezi tu, eticheta este importantă pentru un produs? Despre ce ea ne poate spune? Cum poate un designer grafic să facă dintr-o etichetă un mijloc eficient de publicitate?*

Salvador Dalí

O etichetă frumoasă pe un produs poate încuraja clienții să-l cumpere, pentru că este atât de atractivă, ca o adevărată operă de artă! Desene sau fotografiile minunate, culori strălucitoare, fonturi originale sunt combinate într-o compoziție armonioasă. Designerii vin cu idei de publicitate interesante pentru a prezenta

în mod profitabil produsul. De asemenea, pe etichetă este plasată, de obicei, marca producătorului. Din ea puteți afla despre proprietățile produsului și despre cum să îl îngrijiți. Adică, o etichetă mică conține nu numai o imagine laconică a produsului, ci și informații folositoare.

Chiar și artiștilor celebri le plăcea să creeze etichete. Salvador Dalí a pictat pe etichetă un miel care adulmecă o floare. Unicitatea imaginii constă în faptul că este realizată cu o singură linie întrețesată fără întreruperi. S. Dalí a creat o marcă comercială în formă de floare pentru compania Chupa Chups.

Forma etichetei poate fi rotundă, dreptunghiulară sau curbată. Designul etichetei este un autocolant pe partea din față a pachetului sau o bandă care învelește produsul. Sunt agățate pe un fir decorativ, în special sub formă de carte.

Varianta 1. Creează o etichetă pentru o sticlă de apă minerală produsă în Ucraina (*acuarelă, pixuri cu pâslă*). Alege o formă dreptunghiulară, rotundă sau curbată. Dacă dorești – sub forma unei cărți. Fă reclamă unui stil de viață sănătos!

Varianta 2. Proiectează câteva pictograme pentru un magazin de articole sportive (*creioane colorate, markere*).

Cutiuța artei

Designul grafic este o activitate de proiect artistic pentru a crea un mediu vizual și comunicativ armonios și eficient.

Etichetă – o plăcuță, o etichetă care conține imagini sau inscripții, indicând numele, producătorul, data de fabricație etc.

Motion design (în engleză *motion* – mișcare) este un proces de creare a graficii animate bazat pe principiile designului grafic.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Spune-ne ce domenii ale vieții omului sunt cuprinse în designul grafic. Care este activitatea de creație a unui designer grafic? Explică specificul designului de pictograme. Ce tipuri de etichete există după formă, construcție și design artistic?

Cercetare independentă, căutare media

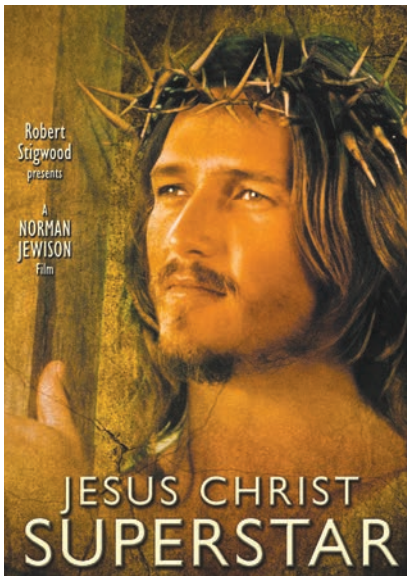
Compară seriile de pictograme olimpice din ani diferiți. Identifică idei originale de design în compoziția și stilizarea obiectelor sportive (minge, rachetă etc.).

Fantezez, experimentez, acționez

Amintește-ți ce profesii din industria cinematografică cunoști. În timpul liber, fantezează și creează pictograme pentru sediul studioului de film.

Opera rock și musicalul

? *Gândește-te la ceea ce știi despre musicaluri și opere rock din anii de studiu anteriori. Care dintre piesele pe care le-ai ascultat au rămas în memoria ta?*

Opera rock – o formă de artă născută dintr-o combinație de teatru și muzică rock. Ea este numită sora *musicalului*, dar necâtând la asemănarea de gen, există o diferență între ele. În timp ce într-un musical toate numerele muzicale sunt unite de o acțiune comună, într-o operă rock ele sunt statice, ceea ce ne permite să ne concentrăm asupra stării interioare și a sentimentelor personajelor. Personajul principal este adesea un supererou dintr-un mit, parabolă sau poveste biblică.

Poster al videoclipului operii rock „Iisus Hristos – Superstar”

Alfabetizare muzicală

Genul operii rock a păstrat numerele caracteristice operii clasice – arii, duete, coruri, scene de dans. Cu toate acestea, a introdus un mod special de a cânta – voce temperamentală, ceva mai încordată, precum și dansuri de masă și plasticitate specifică. Opera rock folosește ansambluri rock, orchestre sau o combinație a celor două. Spectacolele folosesc dialoguri vorbite, leitmotive, tehnici excentrice de proiectare a sunetului și efecte de lumină.

Unul dintre cele mai cunoscute exemple ale genului de operă rock este „Iisus Hristos – Superstar” („Jesus Christ Superstar”), muzica pentru care a fost scrisă de Andrew Lloyd Webber pe un libret de Tim Rice. Lucrarea descrie ultima săptămână din viața lui Iisus și trădarea ucenicului său Iuda Iscarioteanul. Webber a scris, de asemenea, mai multe musicaluri de cult, dintre care cel mai profitabil a fost „Fantoma de la Operă”, pus în scenă în peste 30 de țări și tradus în 14 limbi, după care a fost realizat și un film (regia J. Schumacher).

Andrew Lloyd Webber. Aria Mariei Magdalenei „I Don't Know” din opera rock „Iisus Hristos – Superstar”; duetul Fantomei și Christinei din musicalul „Fantoma de la Operă”.

? *Compară interpretarea în opera rock și în musicaluri cu vocea de operă clasică. Vizionează filmul „Fantoma de la Operă” (reg. J. Schumacher).*

Scene din opera rock „Iisus Hristos – Superstar” și din musicalul „Fantoma de la Operă”

Una dintre cele mai populare opere rock ucrainene este „Corbul alb” a compozitorului Gennadiy Tatarchenko, bazată pe poemul dramatic al lui Yuriy Rybchynsky. Este dedicată faptei eroice Ioanei d’Arc, care a condus poporul francez în timpul războiului și și-a sacrificat viața pentru libertatea și independența acestuia. Titlul lucrării este destul de simbolic: „corb alb” este o personalitate strălucitoare și extraordinară, nu ca toți ceilalți, la fel ca specia de corb alb din natură.

? *Amintește-ți ce știi despre eroina națională franceză Ioana d’Arc din cursul „Istoria universală”. Ce îți amintești despre ea? Compară diferite imagini ale acestei femei renumite – istorice și artistice, create de artiști din diferite epoci.*

1

2

- 1 – Jean Auguste Dominique Ingr. Ioana d’Arc la încoronarea lui Carol al VII-lea în Catedrala din Rin 17 iulie 1429;
2 – poster pentru filmul „The Messenger: The Story of Joan of Arc” (regia Luc Besson, cu Milla Jovovich în rolul Ioanei)

? Uită-te la afișele pentru opera rock. Care dintre ele întrușchipează cel mai bine, după părerea ta, ideea operei și chipul eroinei?

Compozitorul prezintă imaginea eroinei principale, Ioana d'Arc, în dezvoltarea părților sale vocale. În ele se simte o gamă multicoloră de sentimente: bucuria victoriilor și amărăciunea dezamăgirilor, neliniștea și disprețul propriului ei, pe care l-a condus cu curaj în lupta împotriva cuceritorilor. Cu toate acestea, eroina rămâne fidelă convingerilor sale până la sfârșit.

 Gennadiy Tatarchenko. Opera rock „Corbul alb” (regia A. Khostikoyev): scena „Libertatea” și altele.

? Cum se schimbă caracterul temei Ioanei în funcție de evenimentele și evoluția subiectului? Analizează costumele și decorurile din opera rock.

Compozitorul încredințează tema Ioanei flautului lui Pan, ceea ce îi conferă o deosebită căldură și intimitate. De-a lungul operei, acest leit-motiv sună diferit: uneori cu ritmurile dure ale rock-ului și tremolo-ul amenințător al timpanelor și al corzilor, care par să plângă, iar apoi apare în intonațiile corului feminin.

Scene din opera rock „Corbul alb”

Opera rock „Corbul Alb” a avut o importanță epocală pentru muzica ucraineană. Temele, pe care această operă le ridică de trei decenii – libertatea, eroismul, devotamentul față de popor, alegerea morală – sunt eterne, iar interesul pentru ele nu va dispărea niciodată. Iar în aceste vremuri dificile pentru țara noastră, ideea de opera rock și imaginea eroinei principale devin deosebit de emoționante și actuale.

Cutiuța artei

Un leitmotiv (germană – *leitmotiv*) este o temă care se repetă de mai multe ori într-o piesă muzicală (operă, balet, simfonie) și care caracterizează un anumit actor, o stare, o idee, un fenomen etc.

Opera rock este un gen muzical și scenic a cărui bază este muzica rock, iar rădăcinile sale sunt legate de muzicale.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Ce nou ai aflat despre opera rock și teatrul muzical? Compară aceste genuri cu opera clasică. Discutați în clasă despre influența emoțională a muzicii rock. Gândiți-vă dacă ea poate provoca neliniște sau alte emoții negative. Faceți o concluzie asupra momentului în care este potrivit să o ascultați: dacă e nevoie să te calmezi sau invers, când vrei să te înveselești și să-ți stimulezi energia.

Cercetare independentă, căutare media

Studiază activitatea lui E. L. Webber, creează un „Portret al artistului” și postează-l online pe Padlet-ul clasei tale.

Fantezez, experimentez, acționez

Propune o temă pentru o operă rock din viața modernă. Improvizează la sintetizator tema personajului principal în stilul muzicii rock, care ar putea fi leitmotivul piesei.

Stilul de firmă

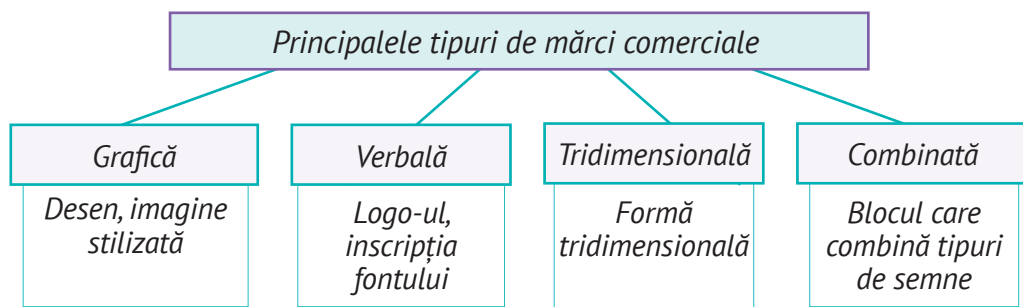
? Ce te ajută să recunoști imediat produsele preferate de pe rafturile magazinelor? Acorzi atenție la producător? Este important acest lucru pentru tine?

Producătorii de produse (fabrici, uzine, companii de construcții, ferme etc.) și organizațiile care oferă diverse servicii (complexe sportive, coafor, clinici, magazine etc.) se străduiesc să câștige încrederea consumatorilor. Ei caută modalități de a se face cunoscuți și de a arăta mai bine decât concurenții lor. Stilul de firmă le vine în ajutor.

Stilul de firmă reprezintă o întreagă gamă de măsuri menite să formeze imaginea unei companii, să o deosebească de altele și să răspândească informații despre aceasta.

Primul pas în dezvoltarea unui stil de firmă este crearea unei mărci de firmă unice (marcă comercială). Ea poate fi *grafică* – o imagine stilizată care reflectă activitățile companiei printr-un desen sau simbol. *Marca verbală* – logotip – este un nume de companie scris cu un font original. *Marca tridimensională* este forma unui produs (de exemplu, forma săpunului, ciocolatei) sau a ambalajului acestuia (de exemplu, o sticlă de apă minerală, de suc sau o sticlă de parfum). Într-o *marcă combinată*, semnele grafice, verbale și tridimensionale pot fi combinate în diverse moduri. Cel mai răspândit este blocul de marcă, care constă din simboluri grafice și verbale.

Marca comercială este folosită pentru a marca produsele în sine, precum și în publicitatea produselor la televiziune, în presă și pe internet.

Pentru ca o companie să fie ușor de recunoscut și de reținut, se aleg culorile corporative (de obicei două sau trei, cu care imaginea ei va fi întotdeauna asociată). Nu e de mirare că firmele aleg culori care au un efect emoțional asupra consumatorilor și le atrage atenția. În funcție de cui este produsul destinat: copiilor sau adulților, sau ținând cont de specificul acestuia, culorile corporative pot fi „delicate” (nuanțate) sau „active” (contrastante).

? *Ce spune logo-ul despre activitatea gospodăriei agricole „Granat”? Gândește-te și spune dacă culorile corporative sunt alese potrivit.*

ГРАНАТ

Uneori, o companie are propriul slogan – un slogan de marcă pe care îl folosește pentru a se adresa consumatorilor.

Logo-ul, culorile și sloganul companiei sunt componente permanente ale stilului de firmă. Alte elemente sunt create în funcție de necesități: fonturi suplimentare pentru texte explicative și sloganuri, un personaj corporativ, pictograme, semne de apel muzicale etc.

? *Analizează compoziția mărcii combinate „Granat”: atrage atenția la amplasarea armonioasă a logo-ului, a imaginii și a textelor suplimentare.*

Alegerea purtătorilor stilului său de firmă depinde de tipul de activitate, în care este angajată compania.

Semnalizarea, interiorul, îmbrăcămintea angajaților, articolele de papetărie și vesela trebuie să fie în culorile corporației și să poarte logo-ul acesteia. Chiar și produsele sunt distribuite în mașini de marcă. Suveniruri, calendare și jucării de Crăciun sunt, de asemenea, realizate în stilul de firmă al companiei.

Uneori, o companie folosește un personaj de marcă pentru a promova un produs sau un serviciu. Aceasta este o imagine originală a unui obiect, animal, plantă sau persoană. Se întâmplă uneori ca un erou comunicator să fie invitat să participe la o campanie publicitară – un actor sau o actriță renumită sau o persoană care se bucură de autoritate în societate.

Adică, cu cât este mai largă gama de mijloace publicitare cuprinse în stilul de firmă, cu atât este mai eficient efectul acestuia.

Autorul mostrei – Yana Mulko

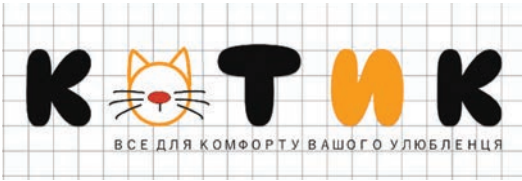
? Găsește elementele permanente ale stilului de firmă în publicitatea gospodăriei agricole „Granat”. După părerea ta, care dintre următoarele elemente ale stilului de firmă garantează succesul acestei companii în publicitate?

A *Varianta 1.* Propune o marcă comercială pentru organizația ecologică „Pădurile din Carpați” sau „Carpații verzi”. Gândește-te la compoziția semnului. Scrie titlul: mai întâi, trasează două linii paralele cu un creion pentru a scrie cuvântul într-un mod echilibrat. Apoi, adaugă o imagine cu munți, brazi etc. Organizați o evaluare reciprocă a schițelor mărcilor comerciale.

Varianta 2. Elaborează o schiță a unui nume de marcă pentru un magazin de animale de companie. Nume aproximative: „Pisică”, „Papagal”, „Plușica”, „Pește”. Alege culorile corporative și propune un slogan. Apreciază gradul de expresivitate al mărcii pe care ai creat-o.

Autoarea mostrei – Iryna Petrova

Cutiuța artei

Stilul de firmă (*corporativ*) este un mijloc de formare a imaginii unei companii; o combinație de elemente vizuale și informaționale care au un stil identic și care fac ca o companie să fie recunoscută.

Marca de firmă (*comercială*) este o denumire înregistrată prin care produsele unor producători se deosebesc de produsele asemănătoare ale altor producători.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Ce nou ai aflat despre stilul de firmă? Ce a fost cel mai interesant și ce a fost cel mai greu? Ce informație din manual nu este suficient de clară și necesită o atenție suplimentară? Numește principalele componente ale stilului de firmă. Povestește despre tipurile de mărci comerciale.

Cercetare independentă, căutare media

Găsește pe internet mărcile comerciale ale unor branduri ucrainene bine cunoscute de produse lactate, băuturi, dulciuri, produse farmaceutice și electronice. Gândește-te, cum o marcă comercială contribuie la succesul financiar al companiilor.

Fantezez, experimentez, acționez

Analizează marca comercială a editurii care a pregătit manualul tău „Artă” pentru tipar și stabilește dacă este adecvată plasarea ei pe copertă. Discutați cu colegii de clasă idei pentru sloganul editurii și alegeți cea mai bună propunere.

Paleta muzicii pop

? Care cântece îți ridică dispoziția și te ajută să învingi tristețea?

Caracteristică a culturii contemporane este întrepătrunderea divertismentului și a artei academice. Unul dintre exemple a fost creația Marii Orchestre cu renume mondial sub conducerea lui *Paul Moriah*. Pe parcursul mai multor ani, maestrul a creat aranjamente moderne ale melodiilor devenite populare.

Orchestra Simfonică de Estradă a lui Paul Moriah

„Pe muzica lui Vivaldi” (orchestra lui Paul Moriah).

? Împărtășește-ți impresiile despre muzica orchestrală populară.

Muzica populară nu poate fi comparată cu *muzica pop*, deoarece aceasta este doar una dintre tendințele sale. *Muzica pop*, ca parte a culturii de masă, este orientată către gusturile ascultătorilor obișnuiți. Pentru a o face accesibilă, se folosesc versuri simple (de cele mai multe ori lirice), melodii ușor de înțeles (deseori de dans) și un acompaniament simplu (de obicei pentru instrumente electronice).

Genul dominant al muzicii pop este cântecul (single). Prin urmare, vocea emoțională cu un sunet „deschis” joacă un rol principal. Este importantă, de asemenea, și prezentarea vizuală a melodiei: un concert sau un videoclip. Prin urmare, mulți artiști pop au o imagine extravagantă.

Exemplul maxim de popularitate este un *cântec de succes* care este sinonim cu un hit. Muzica pop este creată în principal în scopuri comerciale. Ea depinde de progresul tehnologic și a devenit parte a industriei spectacolului.

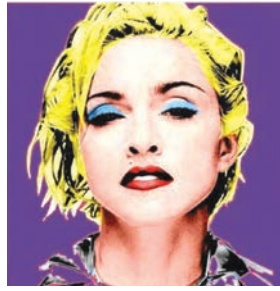

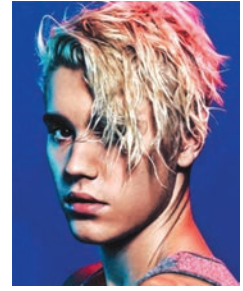
Michael Jackson

Whitney Houston

Madonna

Justin Bieber

După cum se știe, multe superstaruri ale muzicii pop, cum ar fi Michael Jackson, Madonna, Whitney Houston, Rihanna, Lady Gaga, Justin Bieber și alții, au devenit celebre și au avut succes comercial datorită popularizării creației lor în diferite medii.

Potrivit cărții „Recordurile mondiale Guinness”, până în 2009, Houston a fost artista cu cele mai multe premii din industria muzicală (peste 400, inclusiv șapte premii „Grammy”).

În prezent, deținătorul recordului absolut al numărului de victorii este trupa sud-coreeană BTS. Tinerii artiști uimesc fanii cu muzică în stilul *k-pop* și cu realizările lor incredibile. În 2020, au ocupat primul loc în clasamentul mondial al artiștilor cu cele mai mari vânzări de hituri. Piesa „Dynamite” a obținut peste 100 de milioane de vizualizări în primele 24 de ore!

? *Gândește-te la ceea ce determină succesul unui cântăreț: o voce bună, emotivitatea și muzicalitatea, capacitățile vocale și de aranjament, sprijinul comercial, publicitatea etc.*

„Will Always Love You” (W. Houston), „What was I made for?” (B. Eilish), „Dynamite” (BTS) și alte hituri din alte țări.

Galeria de portret

Billie Eilish este o cântăreață și compozitoare americană. Ea s-a născut la 18 decembrie 2001 în Los Angeles, într-o familie de actori. Studiile le-a obținut acasă. A cântat într-un cor de copii și a concertat cu trupa fratelui său Finneas. Și-a înregistrat primul cântec la vârsta de 11 ani. Cu single-ul său de debut „Ocean Eyes”, tânăra cântăreață a făcut o declarație puternică. Vedeta a susținut mișcarea globală Stand Up For Ukraine și le-a dedicat ucrainenilor balada „Your Power” („Puterea ta”).

Billie Eilish a câștigat 7 premii „Grammy”, fiind cea mai tânără câștigătoare din istoria acestui premiu și prima femeie care a câștigat toate cele patru premii principale.

Muzica pop ucraineană își ia începutul de la cântecele pop din secolul trecut. Ea s-a răspândit în două direcții: un cântec interpretat cu o orchestră și un cântec cântat de ansambluri vocal-instrumentale (VIA).

„Fondul de aur” include activitatea legendarului ansamblu „Smerichka” din Bukovyna și a soliștilor săi Nazariy Yaremchuk și Vasyl Zinkevych. Aceștia au fost printre primii care au interpretat superhitul „Chervona Ruta” al lui Volodymyr Ivasyuk. Cântăreața și actrița Nina Matvienko va rămâne pentru totdeauna protectoarea cântecului ucrainean.

Vasyl Zinkevych

Nazariy Yaremchuk

Nina Matvienko

Filmul „Cântecul e mereu cu noi”.

Hituri ale muzicii pop ucrainene: „Două culori”, „Vioara magică”, „Stozhary”, „Gâștele sălbatice”, „Ascultă imnul” (la alegere).

🎵 „De neînvinc” (muzică și versuri de Lucy Kava) sau „What was I made for?” (muzică și versuri de Billie Eilish) (vezi anexa).

Industria muzicală ucraineană contemporană răspunde la nevoile celor mai ambițioși ascultători într-un mod mobil. Artiștii naționali creează muzică de clasă mondială în formate și genuri complet diferite, demonstrând un sound ucrainean de înaltă calitate.

Iryna Bilyk

Dmytro Monatik

Olya Polyakova

Dzidzio

Cutița artei

Muzica pop (în engleză *pop music*, prescurtare de la *popular music*) este un gen de muzică ușoară (în general accesibilă) care aparține culturii tineretului.

Muzica populară este muzica de diferite forme și genuri care se bucură de cea mai mare popularitate în rândul ascultătorilor.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Care sunt trăsăturile specifice ale muzicii pop? Povestește despre vedetele pop ucrainene și străine, despre particularitățile cântării și stilului lor. Care dintre piesele de muzică pop pe care le-ai ascultat evocă emoții vesele și vă încarcă cu energie pozitivă?

Cercetare independentă, căutare media

Efectuează un mini-studiu: alege primele zece melodii din muzica pop ucraineană după propriile preferințe.

Fantezez, experimentez, acționez

Scrie o recenzie a unei piese de muzică pop contemporană.

Designul interior și exterior

? Poate aspectul exterior și interior al casei să influențeze la starea de spirit a noastră? Dă exemple din propria experiență.

Arhitecții și designerii se străduiesc să dea clădirilor un aspect frumos, unic și să le integreze perfect în mediul înconjurător. Pentru decorarea exteriorului clădirilor sunt folosite operele de sculptură și de artă monumentală și decorativă: statui, reliefuri, picturi, vitralii, mozaicuri.

Clădirile lui V. Gorodetsky și A. Gaudi sunt adevărate capodopere. Ei au adus în decorul clădirilor imaginile și culorile lumii reale și fantastice a naturii.

Casa cu himere
(Kiev, Ucraina).
Arhitect – V. Gorodetsky

Casa Batlló
(Barcelona, Spania).
Arhitect – Antoni Gaudi

Ideea de a crea o fațadă multicoloră a apărut din dorința arhitecților de a provoca emoții pozitive. Prin urmare, nu degeaba la exteriorul instituțiilor de învățământ și al clădirilor de locuit moderne se folosesc culori diferite.

Școală
(Bobigny, Franța)

Clădire de locuit
(Budapesta, Ungaria)

? Cum crezi este potrivit de a face clădirile școlilor multicolore? Motivează-ți părerea.

Arhitecții și designerii surprind în permanență lumea cu idei noi. Clădirile moderne au adesea un exterior plastic complex, ca și cum casa ar fi îmbrăcată într-o fațadă cu forme complicate. Acest decor tridimensional este unul dintre elementele de construcție ale clădirii.

? Ce tehnici de decorare a fațadelor ți-au atras atenția? Gândește-te cum exteriorul clădirilor moderne poate influența asupra emoțiilor oamenilor?

Când intrăm într-o clădire, pătrundem într-o lume specială a designului interior, care este capabilă să ne spună multe despre locuitorii ei, precum și despre tradițiile și obiceiurile naționale. Detaliile interioare: mobilierul, obiectele de uz casnic, decorul, schema de culori pot informa despre gusturile, hobby-urile și chiar sfera de activitate profesională a proprietarilor locuinței.

Excursie virtuală

De-a lungul vieții sale, Ivan Honchar a colecționat comori de artă populară care sunt dovezi ale culturii naționale, în special, tradițiile ucrainenilor de a decora interiorul casei și viața de zi cu zi. Vizitează site-ul web al „Muzeului Ivan Honchar”.

honchar.org.ua

Alfabetizare vizuală

Interioarele sunt reprezentate în două tipuri de perspectivă – frontală și unghiulară.

Perspectiva frontală

Sunt reprezentați trei pereți.
Cel frontal este paralel cu linia orizontului

Albrecht Adam.
Atelierul pictorului în München

Perspectiva unghiulară

Sunt reprezentați doi pereți,
ce se întâlnesc sub un unghi

Manuel Cabral Aguado-Bejarano.
În atelierul pictorului

În ciuda diversității mijloacelor de comunicare moderne, biblioteca rămâne în continuare o comoară a cunoștințelor omenirii păstrate în cărți.

? Compară interioarele unei biblioteci antice cu cele ale unei biblioteci moderne. Ce, după părerea ta, a influențat la aceste schimbări?

Biblioteca Abației Admont
(Austria)

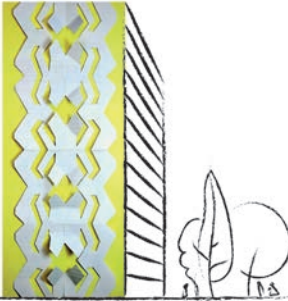

Biblioteca orășenească
(Stuttgart, Germania)

? Analizează caracteristicile interioarelor bibliotecilor moderne pentru copii. Acordă atenție designului decorativ și iluminatului. Din punctul tău de vedere, este cazul de a folosi mobilă modulară în bibliotecă?

Varianta 1. Realizează o schiță a decorului exterior al clădirii folosind tehnici de papier-mâché, decupaj, aplicații.

Varianta 2. Lucrul în perechi. Realizați schițe ale exteriorului și interiorului unei biblioteci pentru copii cu motive ucrainene (*pixuri, markere, creioane colorate*). Apreciați-vă reciproc schițele realizate.

Cutiuața artei

Interior (din franceză *interieur* – intern) – 1) spațiu interior al unei clădiri amenajat din punct de vedere arhitectural și artistic; 2) gen de artă plastică (pictură, desen) care înfățișează interiorul unei încăperi.

Exteriorul este amenajarea exterioară a unei clădiri.

Generalizes, argumentez, sistematizez

Care este diferența dintre imaginile de interior în perspectivă frontală și unghiulară? Cum, după părerea ta, designul interiorului poate face viața unei persoane mai confortabilă?

Cercetare independentă, căutare media

Cercetează modul în care designerii contemporani folosesc tradițiile ucrainene în amenajările interioare.

Fantezez, experimentez, acționez

Imaginează-ți cum vrei să arate decorul interior al clasei tale.

Concursuri muzicale, festivaluri, flash mob-uri

? *Ce concursuri și festivaluri muzicale ți-au atras atenția? Cu ce te-au impresionat ele? Amintește-ți cum se desfășoară concursul „Chervona Ruta”.*

Din an în an, numărul de concursuri și festivaluri care popularizează muzica crește în întreaga lume. Spre deosebire de concursurile de cântece, festivalurile de muzică nu includ întreceri. Unele dintre ele, cum ar fi cel mai vechi festival ucrainean „Chervona Ruta”, au admiratorii lor înfocați și există de mult timp. Alții, având ratinguri scăzute, dispar repede.

Cu toate acestea, toți descoperă nume noi și aprind viitoarele stele aflate la început de carieră.

Emisiunile TV sunt pline de diverse emisiuni de show. La noi în țară se bucură de mare succes show-urile de talente vocale „Vocea Țării” și „Vocea. Copii”. În afară de participanți, principalii figuranți sunt antrenorii care ajută în mod profesionist la cucerirea „Hoverlei muzicale”.

Un exemplu sunt biografiile cântăreților care au participat la aceste spectacole. Alekseev, după performanța sa în semifinala „Vocea Țării”, a câștigat premiul „YUNA 2016” drept „Descoperirea anului”. Dar renumitul compozitor și interpret în stilul hip-hop Yaroslav Karpuk (YAKTAK), după o prestație de succes în super finala „Vocea. Copii”, în curând a participat la Selecția Națională pentru Concursul Muzical Eurovision 2024.

Alekseev

Show „Vocea țării”

YAKTAK

Succesul unui program de show depinde de mulți factori. Bineînțeles, în primul rând, depinde de componenta financiară, pentru că ea este o formă de show business. Capacitatea de concurență a emisiunii este determinată de interesul publicului. De aceea, divertismentul oferit de echipa de creație a organizatorilor joacă un rol semnificativ.

Secretele profesiilor creative

Ideile artistice pentru programele de show-uri sunt de obicei inițiate de *producătorul* proiectului, care coordonează activitățile regizorului, artistului, sound designer-ului, precum și procesul tehnologic și activitățile publicitare. *Sarcina regizorului* este de a forma o imagine vie a acțiunii teatrale pentru spectator. De aceea, spectacolul se bazează pe legile dramei: începutul, dezvoltarea, punctul culminant și finalul. Pentru a crește dinamica influenței emoționale, sunt introduse o serie de efecte „șoc”: dansuri, contraste de gen și ritmice, trucuri de estradă și de circ, accente de lumină, elemente decorative.

? *Ce efecte artistice (decorative, de iluminat etc.) au folosit organizatorii și designerii show-ului? În ce au dat dovadă de creativitate?*

VIVID Grand Show la Berlin (Germania)

Muzica pop este reprezentată pe scară largă la concursul de cântece „Eurovision”, care se desfășoară anual în țara câștigătorului concursului precedent. Mulți dintre câștigătorii săi au obținut succese mari în industria muzicală: ABBA, Maneskin, Toto Cutugno, Celine

„Platforma muzicală a Ucrainei”
de Anul Nou (2024)

Dion, dar irlandezul Johnny Logan și suedeza Loreen au câștigat de două ori.

În 2004 și 2016, cântărețele ucrainene Ruslana Lyzhychko cu piesa „Dyki Tantsi” și, respectiv, Jamala cu piesa „1944” au câștigat concursul, iar în 2022, grupul „Kalush Orchestra” a câștigat cu hitul „Stefania”.

Ruslana

Jamala

Grupul „Kalush Orchestra”

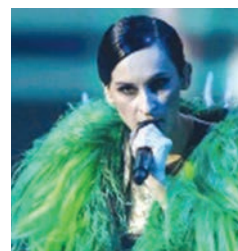
Oleksandr Ponomarev

Tina Karol

Verka Serdyuchka

Trupa „Go_A”

Cântece ale câștigătorilor și participanților ucraineni la concursul „Eurovision” (la alegere).

Flash mob „Hulubul păcii”

Printre fenomenele culturii contemporane se numără o formă teatrală și inovatoare de spectacol precum *flash mob-ul* (și varianta sa artistică – *artmob-ul*). Evenimentele artistice de masă se petrec direct pe străzi, stadioane, gări etc., conform unui scenariu elaborat în prealabil.

 Muzică și versuri de V. Ivasyuk. Cântecul „Chervona Ruta” (vezi anexa).

Cutiuaa artei

Concurs în domeniul artei, muzicii – o competiție cu scopul de a alege drept cel mai bun candidat la victorie.

Un **festival** (fr. *festival* – sărbătoare) este un eveniment festiv de masă care include o revizuire sau o demonstrație a realizărilor în anumite tipuri de artă (muzică, teatru, cinema, dans, pop etc.).

Flash mob (din engleză *flash* – izbucnire, *mob* – o mulțime de nicăieri) este o acțiune de masă planificată în care oamenii se adună rapid într-un anumit loc, ca prin surprindere, execută acțiuni prestabilite conform unui scenariu și apoi se împrăștie rapid.

Show-ul (din engleză *show* – spectacol) este un eveniment de divertisment; are varietăți: teatrală, muzicală, dans, iluminat (focuri de artificii), gheață, televiziune etc.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Cum înțelegi noțiunea de *concurs*, *festival*, *flash mob*? De ce ar trebui să țină cont producătorul și regizorul de programe de show pentru succesul lor? Care sunt caracteristicile comune dintre show și artele teatrale? Organizați o discuție în clasă pe tema „Care este rolul evenimentelor muzicale de binefacere în zilele noastre?”.

Cercetare independentă, căutare media

Interesează-te ce festivaluri și concursuri de muzică se organizează în Ucraina pentru copii și tineret.

Fantezez, experimentez, acționez

Organizați o sărbătoare cu elemente de spectacol pentru Ziua Internațională a Teatrului sau Ziua Umorului. Alegeți numerele de concert ținând cont de caracteristicile programelor de show descrise în manual. Gândiți-vă la designul artistic și tehnic al evenimentului. Alegeți un regizor, un pictor și un designer de sunet. Organizați repetiții și show-uri.

Design peisagistic

- ? Ai vizitat vreodată parcuri – locurile preferate de relaxare ale oamenilor? Știi cine este acest magician, care creează o asemenea frumusețe și confort? Acesta este un designer de peisaj.

Parcul Dendrologic Național „Sofiyivka”,
Uman (Ucraina)

Aideți să ne gândim împreună cum să facem parcurile și străzile noastre frumoase. Mai întâi de toate, să alegem un loc pentru grădina de flori. Ucrainenii au avut de demult tradiția de a crește flori lângă casele lor. De asemenea, ar trebui și noi să alegem așa flori care vor înflori pe rând de la începutul primăverii până toamna târziu.

De asemenea, este necesar să privim relieful terenului. Dacă există o înălțime, se poate instala un foisor pe ea – atunci va fi clar văzută din toate părțile. Dacă există un bazin de apă – un lac sau un râu – vom amenaja malurile. Și dacă ar mai fi o fontană, ar fi minunat! Aleile, potecile le vom decora cu ghivece de flori și poate chiar cu sculpturi. Să nu uităm de băncile din parc, iar pentru copii – bineînțeles, de leagăne!

Grădina chinezească,
Singapore

Așadar, principalele mijloace de creare a unei compoziții peisagistice sunt elementele naturale: vegetația, relieful și apa. În *designul peisagistic* se combină armonios natura și arhitectura, sculptura, arta decorativă etc. Pentru a face mediul atractiv și confortabil, designerii folosesc forme arhitecturale mici: foșoare, sculpturi, bănci, garduri, scări, felinare, fontane, poduri de parc și comunicații vizuale. Ele sunt realizate din piatră, cărămidă, beton, lemn, metal, plastic și pot fi decorate cu mozaicuri, sticlă colorată etc.

Designerii moderni au venit cu ideea de a combina diferite funcții în forme arhitecturale mici. De exemplu, într-un ghiveci de flori există un loc de odihnă (1), iar băncile se transformă seara în lămpi (2).

? *Îți plac astfel de inovații? Argumentează-ți părerea.*

Unul dintre cele mai populare domenii ale designului peisagistic este arta *topiară*, care constă în tăierea în formă a coroanelor copacilor și arbuștilor pentru a le da forme geometrice, a crea imagini realiste și fantastice.

? *După părerea ta, au reușit designerii să transmită o atmosferă artistică în aranjamentele florale? Care sunt ideile tale pentru popularizarea diferitelor tipuri de artă cu ajutorul topiarului?*

Grădina Botanică
(Montréal, Canada)

Expoziție de flori pe Câmpul Cântului
(Kiev, Ucraina)

Apa fascinează întotdeauna prin înfățișarea ei: cu suprafața ca o oglindă a unui lac, cu strălucirea argintie a pâraielor, a cascadelor, cu jeturile elastice ale unei fontane.

Excursie virtuală

Harbin (China) este unicul oraș din Asia căruia UNESCO i-a conferit titlul de „Oraș al muzicii”. În parcul orașului se desfășoară „Concertul de vară din Harbin” și alte evenimente muzicale. Imaginea arhitecturală a parcului este formată din trei părți; ciclul se deschide cu „Uvertura de bun venit”.

Designerii contribuie la extinderea posibilităților de relaxare și comunicare în spațiul orașului. Așa au apărut *parkletele*. În locul par-cărilor pentru mașini, pe marginea străzii, este instalat parklet-ul. Pe teritoriul parklet-ului sunt amplasate bănci, fotolii, mese, precum și locuri de parcare pentru biciclete și chiar simulatoare sportive. Echipamentele pentru parklet pot fi realizate din materiale care au fost deja folosite înainte, cum ar fi paleții și cutiile de lemn. Într-adevăr, re folosirea materiilor prime este o necesitate extrem de importantă în prezent. Plantele amplasate în parklet – mici straturi de flori, arbuști și copaci în ghivece – îmbunătățesc aspectul estetic al străzilor și contribuie la purificarea aerului.

Parklet în Ivano-Frankivsk (Ucraina)

Parklet în São Paulo (Brazilia)

Podetele sunt adesea în centrul compoziției peisagistice din parcuri și grădini. După construcție acestea pot fi drepte și arcuite, uneori cu scări pe una sau pe ambele părți. Decorul podului este balustrada acestuia cu o compoziție simetrică sau asimetrică, construită pe baza de motive vegetale sau geometrice.

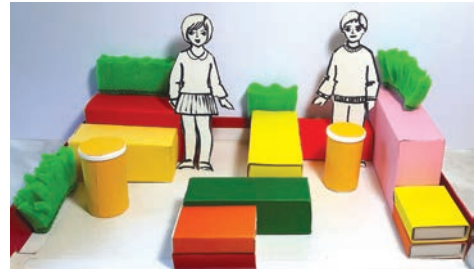
Pod drept în Parcul Feofania
(Kiev, Ucraina)

Podul cu arc din
Wilhelm Mountain Park
(Kassel, Germania)

Varianta 1. Creează o machetă a unui parklet. Pentru baza acestuia, folosește o cutie de bomboane dreptunghiulară; pentru bănci, mese, paturi de flori – alte ambalaje mici; pentru a imita plantele, folosește hârtie, plastilină sau un burete. Decupează din carton o figură a unei persoane care să se potrivească cu „mobilierul”.

Varianta 2. Creează o schiță a unui pod din parc (*materiale la alegere*). Dacă dorești, adaugă mediul natural.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Cum înțelegi noțiunea de design peisagistic? Explică ce este topiarul. Care crezi că sunt avantajele parklet-urilor ca mijloc de îmbunătățire a mediului urban? Care este rolul formelor arhitecturale mici, în special al podețelor în parc?

Cercetare independentă, căutare media

Găsește pe internet informații despre parcurile peisagistice din Ucraina. Creează o prezentare publicitară a unuia dintre aceste locuri.

Fantezez, experimentez, acționez

Organizați și desfășurați un flash mob de artă socio-ecologică „Fă un pas spre curățarea planetei!”.

Concursuri de dans, festivaluri, show-uri

? Cum crezi, cu ce îi atrage pe oameni dansul? Dorești să înveți să interpretezi dansuri moderne? Care mai exact?

Ziua Internațională a Dansului este sărbătorită la 29 aprilie de către UNESCO. Dansul este una dintre cele mai vechi forme de artă.

Dansul contemporan este o ramură a artei coregrafice care include diverse tehnici și stiluri formate pe baza dansului *modern*. Este caracterizat de un ritm expresiv, de energia mișcărilor libere, de improvizație și de expresia emoțională a autoexprimării.

Josephine Wall. Dansul visului

? Cum a transmis pictorul elementul de mișcare? Explică titlul tabloului.

Galeria de portrete

Isadora Duncan (1877–1927) – dansatoare-inovatoare americană, creatoare a dansului liber. În activitatea sa, ea a dezvoltat și a folosit o plasticitate originală, pe care a combinat-o cu dansul antic grecesc. A purtat chiar și un chiton pe scenă în loc de costum de balet și a dansat desculță. Artista visa să creeze o „persoană nouă” pentru care dansul să devină limbajul sufletului și al libertății. Ea considera, că „orice mișcare va fi frumoasă doar dacă exprimă sentimente și gânduri

cu onestitate și sinceritate”. Copilăria Isadorăi este descrisă în cartea Lari-sei Denysenko.

Multă vreme, dansurile jazz și dansul modern au existat separat. Treptat, s-au amestecat diferite elemente ale limbajului plastic, au fost adăugate mișcări originale, chiar și bazele coregrafiei clasice. A apărut *jazz-modern*, care a fost influențat de stiluri noi, chiar și de stilurile stradale. Esențială a rămas improvizația la muzica de jazz.

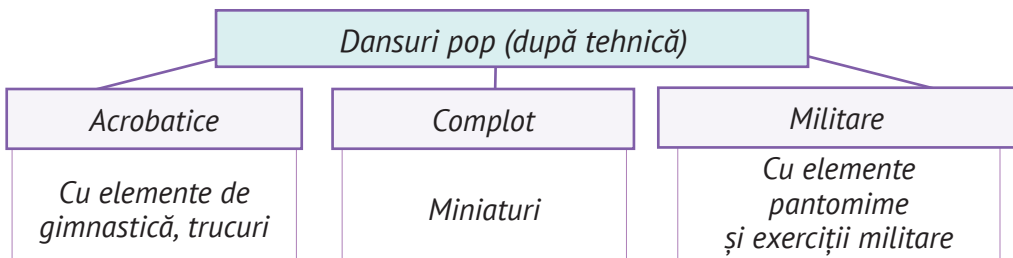
Cinematograful și televiziunea au avut o mare influență asupra dezvoltării coregrafiei moderne. Datorită acestor mijloace de comunicare, dansurile *disco*, *rock 'n' roll*, *twist* și *beat* au intrat în modă. Odată cu apariția videoclipului, așa-numitele dansuri de stradă cu elemente acrobatice (*hip-hop*, *breakdance*, *techno*) au devenit dominante în cultura tineretului și pot fi văzute în videoclipurile cântăreților și cântărețelor contemporane.

Hip-hop a ieșit din cartierele sărace americane, a depășit granițele etnice, lingvistice și geografice și a cucerit scenele festivalurilor din întreaga lume. La fel ca și acompaniamentul său de muzică rap, el a devenit parte a culturii pop, a industriei globale de divertisment. Din punct de vedere vizual, cultura hip-hop este reprezentată de graffiti (un tip de street art) și de hainele rapperilor (blugi largi și tricouri, adidași sau pantofi de sport, șepci de baseball sau șepci de rapper).

Există multe direcții, genuri și stiluri de dansuri moderne. Prin urmare, orice clasificare este condiționată.

Graffiti este o parte a artei hip-hop

Dansul pop contemporan este, de obicei, o producție scenică, a cărei intrigă se dezvoltă conform legilor dramaturgiei, unde este o expunere, o intrigă, un punct culminant și un final. De aceea, pe scenă, un rol important îl joacă măiestria actoricească de a stăpâni nu numai plasticitatea, ci și pantomima, capacitatea de a improviza.

Dansuri pop moderne (la alegere).

Dansuri moderne

? *Lucrul în perechi. Creați o miniatură de dans modern.*

Dansurile pe gheață, care sunt incluse în programul Jocurilor Olimpice de iarnă, formează un grup separat. Spre deosebire de elementele complicate, pur sportive, ale patinajului artistic, acestea nu folosesc acrobații.

Combi-nația dintre coregrafie, regie, muzică și scenografie a devenit baza pentru apariția *show-urilor* de divertisment.

Un exemplu este emisiunea de televiziune talent-show „Dansează toți!”. În întreaga lume se organizează numeroase festivaluri de dans care au un caracter instructiv, de cunoaștere sau de binefacere.

? *Ce show-uri de dans sau flash mob-uri cunoști? Amintește-ți cum se desfășoară renumitul „Bal vienez”.*

O componentă a artei dansului modern sunt *dansurile de sală*, care se bucură de o mare popularitate în întreaga lume. Dansurile de sală competiționale sunt adesea numite dansuri *sportive*, lor le sunt dedicate campionatele mondiale profesionale. Ele sunt interpretate în perechi și împărțite în două programe: *european* (standard) și *latino-american*, fiecare dintre acestea incluzând cinci dansuri.

Programul european include: *vals lent*, *tango*, *vals vienez*, *foxtrot lent*, *quickstep* (foxtrot rapid). Toate dansurile se execută în cerc în sens invers acelor de ceasornic. Costumele trebuie să corespundă cerințelor obligatorii: doamnele trebuie să poarte rochii de bal, iar domnii trebuie să poarte frac negru sau albastru marin cu cravată cu papion.

1

2

Dansuri de sală: 1 – program european; 2 – program latino-american

Programul latino-american include următoarele dansuri: *samba*, *cha-cha-cha*, *rumba*, *paso doble* și *jive*. Dintre acestea, doar *samba* și *paso doble* se execută prin deplasarea de-a lungul liniei de dans. În altele, dansatorii rămân în mare parte într-un singur loc. În conformitate cu cerințele, rochiile doamnelor sunt, de obicei, scurte și deschise, iar costumele domnilor sunt adesea (dar nu întotdeauna) negre.

Înregistrări ale concursurilor de dans de sală (la alegere).

Spune-ne impresiile tale despre dansuri. Ar fi potrivit ca interpreții din programul european să execute dansuri în costumele din programul latino-american și invers? Explică.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Numește dansurile moderne pe care le cunoști. Care dintre ele le dansezi tu sau prietenii tăi? Ce dansuri de sală sunt incluse în programele de concurs ale campionatelor mondiale? Interesează-te, de asemenea, ce concursuri și festivaluri de dans au loc în Ucraina.

Cercetare independentă, căutare media

Vizionează filmul muzical de animație „Balerina” (regia A. Scola).

Fantezez, experimentez, acționez

Pregătește o expoziție virtuală pe tema „Istoria dansului în pictură”. Postează-o pe pagina ta de socializare.

Designul activităților de masă, evenimente

? Ai fost vreodată la vreun eveniment public? Care au fost impresiile tale?

Scena concursului Eurovision-2017
la Kiev

vizitarea diferitelor sărbători, festivaluri și concursuri, show-uri și spectacole de teatru, parade și performance-uri lasă impresii de neuitat în memorie. Datorită fanteziei și creativității designerilor, aceste evenimente devin strălucitoare și unice.

Designul evenimentelor și activităților de masă este crearea unui spațiu pentru un anumit eveniment, în care oamenilor le place să fie și să primească emoții pozitive.

Evenimentele pot fi sociale, religioase, sportive și artistice. În Ucraina se desfășoară evenimente de masă pentru copii și tineri: expoziții de artă și târguri de obiecte de artă, concursuri și festivaluri, sărbători teatrale și diverse spectacole.

Paralimpice din 2020
în Tokyo

În funcție de mărime, există evenimente individuale (de exemplu, o zi de naștere), evenimente de grup (aniversarea școlii), evenimente naționale (Ziua Vyshyvanka) și evenimente internaționale (Jocurile Olimpice, concursuri de frumusețe etc.).

Alfabetizare vizuală

Designerul trebuie să se gândească cum să adapteze locul de desfășurare la viitorul eveniment. Doar artiștii au nevoie de o scenă și de echipamente speciale pentru a cânta. Dacă evenimentul are loc într-o sală de concerte, există deja o scenă și echipamentul necesar. Dacă are loc la aer liber, se construiesc structuri de scenă temporare. Sub cer liber se desfășoară festivalurile folclorice în skansens, evenimentele sportive – pe stadioane, paradele – în piețe. Soluția originală de design este folosirea unor scene gonflabile cu forme fantastice și culori strălucitoare, care arată ca un decor.

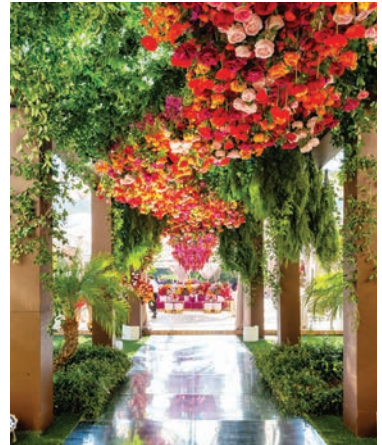

Scena concertului festiv dedicat
Zilei Independenței Ucrainei

Scopul designerului este de a crea o imagine frumoasă și armonioasă a viitorului eveniment și de a o pune în aplicare. De asemenea, designerii se gândesc cum să facă cea mai bună publicitate pentru eveniment. Pentru a face acest lucru, ei creează un stil de firmă, un site web, un afiș, invitații etc.

Decorul trebuie să corespundă conținutului evenimentului. Pe scenă sunt amplasate logo-ul, sloganurile, felicitările, fotografiile și elementele decorative realizate în anumite culori (de exemplu, stilul de firmă). Pentru decor, scena este acoperită cu țesături. Dacă este cazul, se folosește fitodesignul – se creează ikebana sau aranjamente florale cu care se decorează chiar și tavanul. Baloanele colorate obișnuite pot fi, de asemenea, de folos. Reunite de o schemă cromatică comună, toate elementele de design artistic și micile forme arhitecturale amplasate în cadrul evenimentului, inclusiv zonele foto, trebuie să transmită tema, ideea și să creeze o atmosferă festivă.

? *Ce elemente decorative îți plac și de ce?*

Lumina este un element important al designului de eveniment. Aceasta creează starea de spirit și atmosfera evenimentului. Direcția luminii poate orienta atenția spectatorilor și poate evidenția formele principale din design. Pentru iluminat se folosesc reflectoare, lasere, benzi LED etc.

Culorile sunt selectate în funcție de efectul care trebuie creat pentru cei prezenți. De exemplu, pentru conferințe și instruire, se folosesc nuanțe de culori deschise și nuanțate, de exemplu, în gama albastru-verde. Culoarea trebuie să sublinieze spațiul și să pună în evidență elementele de design.

Efectele speciale surprind întotdeauna, încântă și oferă o dispoziție bună. Pentru aceasta, se folosesc efecte speciale fără pericol pentru oameni: fum, foc, artificii, zăpadă, confetti, bule de săpun. Ecrane de ceață și apă, holograme, show-uri cu laser – toate acestea au fost create pentru un decor scenic creativ și spectaculos. Efectele speciale pot fi atât o decorare a momentului culminant al evenimentului, cât și să însoțească întreaga acțiune. Ele mențin o atmosferă vie și dau scenei strălucire, dinamism și energie.

Designerii îi ajută pe participanți să țină minte timpul minunat petrecut la o manifestare solemnă sau la un eveniment important. În acest scop, este amenajată o *zonă foto* – un loc special decorat unde oaspeții fac fotografii. Zona foto poate arăta ca o mini scenă.

Unicitatea evenimentului este asigurată de mascote, simboluri, actori-comunicatori, îmbrăcați adesea în costume și măști speciale.

Simbolul și mascotele campionatului de fotbal Euro 2012

Aranjamentele de masă festive sunt, de asemenea, importante pentru crearea imaginii evenimentului. Designerul culinar folosește *carving-ul* – decupează decorațiuni frumoase pe fructe și legume. Acest lucru provoacă emoții pozitive la oameni.

Info **Varianta 1.** Creează o machetă a unei zone foto de ziua de naștere (*cutie de bomboane pentru ramă, carton colorat, hârtie, materiale cu texturi diferite*).

Info **Varianta 2.** Crează o schiță a unui aranjament festiv al mesei (*aplicație pe hârtie colorată, pixuri cu vârf de pâslă*). Pentru a tăia rapid 4–6 farfurii sau șervețele, împăturește o fâșie de hârtie de 2–3 ori și taie forma dorită.

Cutișța artei

Designul de evenimente (*event design*) este activitatea de proiect a designerului pentru proiectarea artistică a diverselor evenimente.

Carving-ul culinar este arta tăierii fructelor și legumelor și crearea compozițiilor voluminoase din acestea.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Care este rolul designerului în pregătirea evenimentelor și activităților de masă? Ce instrumente de design sunt folosite pentru decorarea artistică a sărbătorilor solemne și evenimentelor? Descrie impresiile pe care le ai din experiența proprie cu privire la designul evenimentelor de masă.

Cercetare independentă, căutare media

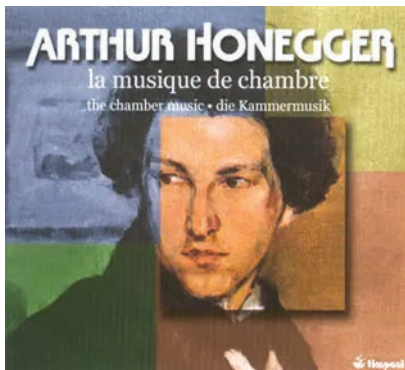
Studiază tradițiile sărbătoririi Zilei Vyshyvanka în orașul sau satul tău.

Fantezez, experimentez, acționez

Propune o idee pentru organizarea și designul unui festival de carving pentru a promova fructele și legumele sănătoase cultivate în regiunea ta.

Căutări inovatoare în domeniul limbajului, genurilor și formelor muzicale

? *Ți s-a întâmplat vreodată să întâlnești o muzică care să fie prea grea pentru a o înțelege?*

Disc cu muzică de A. Onegger

Arta muzicală contemporană a direcției academice a absorbit aspirațiile inovatoare ale epocii. Ea este adesea numită elitistă, de neînțeles. Uneori suntem surprinși – unde sunt melodiile și imaginile obișnuite? „Incomprezibilitatea” acestei muzici este legată de dorința de a transmite în ea complexitatea vieții moderne.

Compozitorii experimentează cu formele, caută noi culori ale limbajului. În muzică au fost incluse ritmuri dinamice ale prezentului, sunete ale lumii industriale.

De exemplu, în opera lui Arthur Onegger „Pacific 231”, orchestra reproduce claxoane, zgomot de roți, zdrăngănit de frâne. Și acest lucru nu este surprinzător, pentru că eroul operei este un tren! Titlul piesei provine de la modelul de locomotivă cu aburi „Pacific”, deși inițial a fost intitulată „Mișcarea simfonică”. Și nu efectele sonore l-au atras pe compozitor, ci mintea umană care poate face ca o structură de oțel să se miște cu o viteză amețitoare. Prima interpretare a piesei a provocat un val de critici: autorul a fost numit „mecanic în muzică”. În scurt timp, piesa a adus compozitorului faima internațională.

1 – coperta partiturii primei ediții ucrainene Artur Onegger. Pacific 231;
2 – Konstantin Piskorsky. Civilizație. Orașul

1

2

Artur Onegger. *Pacific 231*.

? Analizează limbajul muzical al piesei pe care ai ascultat-o. Fă o analogie între reflectarea dinamicii în muzică și compozițiile artistului ucrainean Konstantin Piskorsky, contemporan al lui Artur Onegger.

În muzică se petrec experimente în domeniul limbajului, al genurilor și al formelor. Unii artiști au renunțat la utilizarea tonalităților majore și minore și la alte tradiții clasice, dând naștere la muzica *atonală* și la *dodecafonie*.

Galeria de portrete

Arnold Schoenberg.
Autoportret

Arnold Schoenberg (1874–1951) – compozitor, dirijor, artist, profesor austriac, fondator al Noii Școli de Compozitori din Viena, inventator al dodecafoniei și tehnicii seriale. În operele muzicale ale compozitorului – opere, simfonii, piese de teatru, cântece – există o tendință spre o expresivitate sporită a imaginilor și o intensitate semnificativă a emoțiilor. Stilul său creativ este caracterizat de caracterul pătrunzător al expresiei muzicale și de stările de neliniște care predominau în societatea din acea vreme. Muzica este plină de disonanțe, nu este imediat înțeleasă de auz.

Ciclul vocal-instrumental „Pierrot lunar” al lui A. Schoenberg, bazat pe versurile lui A. Giraud, a devenit un simbol al inovațiilor în muzică. Opera a fost scrisă pentru o voce feminină acompaniată de un ansamblu de cameră. Tragicul, liricul și satiricul s-au contopit într-unul singur. Personajele sunt ca niște marionete, care sunt trase de sfori de către forțele malefice (oamenii sunt reprezentați ca niște păpuși).

Tehnica de interpretare vocală a cântecului implică faptul respectării ritmului de către interpret, dar intonațiile sunt instabile, astfel încât melodia când „cade”, când „se înalță”. Imaginile, cu nume tradiționale, sunt deformate la Schoenberg. „Valsul lui Chopin” este un „portret” de o ironie dureroasă al valsului lui Chopin. „Madonna” este o imagine muzicală sumbră, departe de cunoștințele obișnuite despre Fecioara Maria.

Frédéric Chopin. Vals. Arnold Schoenberg. Pierrot Lunar (nr. 5 – „Valsul lui Chopin”, nr. 6 – „Madonna. Ave Maria”).

? *Amintește-ți caracteristicile unui vals. Care este diferența dintre valsul lui Schoenberg și valsul lui Chopin? Cum apare Madona lui Schoenberg în fața ascultătorului?*

Scene din piesa „Pierrot lunar” de A. Schoenberg

Masca de aur a lui Grok

Compozitorul italian Luciano Berio a fost unul dintre primii care a creat *teatrul instrumental*. El a scris „Secvența pentru trombon”, dedicată memoriei celebrului clown Grok, care este plină de efecte excentrice (de exemplu, uneori, trombonistul trebuie să cânte și la trombon, și din gură în același timp).

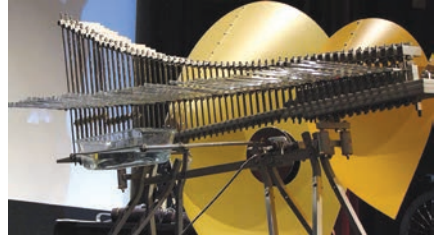

Luciano Berio. Secvență pentru trombon.

Școala ucraineană de compozitori are, de asemenea, propria sa *avangardă* care include: V. Silvestrov, E. Stankovych, L. Grabovsky și alții. Artiștii contemporani însușesc cu măiestrie muzica electronică și genurile de artă media. În sound art (arta sunetelor) nu este implicat doar auzul, ci și vederea: imagini cu culori și texturi schimbătoare sunt proiectate pe ecran în mod sincronizat. Spectacolele sonore creează lumi acustice unice care transmit emoții prin vibrații sonore (voce, mașini care zumzăie, clopote care sună). Instalațiile muzicale ale lui Oleksandr Shmarak sunt experimente cu sunete și senzații. Alla Zahaykevych combină mijloacele computerizate cu sunetul instrumentelor tradiționale.

Sound instalație de sunet
„Cor virtual” cu 40 de difuzoare

Instrumente de sound designer

Filmul „Mamai” (soundtrack de Alla Zagaykevych).

Muzică și versuri de L. Horova. „Muzica sună” (vezi anexa).

Cutiuța artei

Dodecafonia (din greacă – doisprezece, sunet) este o metodă de a crea muzică bazată pe 12 sunete. Inventatorul este A. Schoenberg.

Generalizez, argumentez, sistematizez

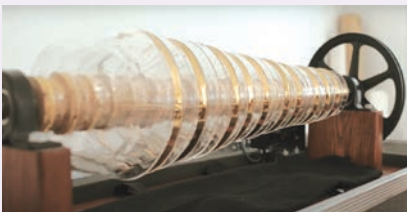
Ce fenomene muzicale noi au apărut în epoca modernă? Care dintre ele te-au interesat cel mai mult? Gândește-te, de ce au fost necesare astfel de inovații.

Cercetare independentă, căutare media

Interesează-te de sound art, despre influența sunetului asupra emoțiilor.

Fantezez, experimentez, acționez

Experimentează ca sound designer pe platforma SoundQ, un program gratuit pentru biblioteca de sunete.

Practici de artă modernă, tehnici artistice, instalații

? Gândește-te, dacă arta este întotdeauna înțeleasă, în special arta modernă.

Ken Kelleher. Instalație

În zilele noastre, arta a devenit un tărâm al creativității nemaipomenite și a depășit multe dintre concepțiile obișnuite despre ea. Putem crea colaje originale și montaje foto, lumi virtuale nemaivăzute în grafica computerizată. Sau putem picta picturi murale pe pereții caselor ori putem face lucruri neobișnuite din materiale de uz casnic. Este important de experimentat cu îndrăzneală și de ales tehnici, metode și materiale artistice interesante pentru a vă pune în aplicare ideile. Nu te teme și

tu să-ți exprimi gândurile într-un mod original și neobișnuit!

Haideți să pătrundem în lumea artei contemporane și să descoperim posibilități nelimitate pentru creativitate.

Practicile artistice netradiționale sunt orice tip de activitate care folosesc arta ca instrument de cercetare și comunicare. Ele nu se încadrează în cadrul tradițional al artei, așa că sunt numite *obiecte de artă* în loc de opere de artă. Practicile artistice utilizează tehnici și materiale artistice neobișnuite pentru a experimenta și a căuta idei noi pentru a lărgi cunoștințele despre artă. De asemenea, este folosit pentru a reflecta probleme sociale sau pur și simplu pentru a evoca anumite emoții în rândul publicului. Printre practicile artistice se numără *performance-ul* (o formă teatrală a artei contemporane – acționismul), *instalația și mobilitatea*.

Pentru a depăși statica unei compoziții plane, în loc de picturi și sculpturi, artiștii creează structuri care luminează și se mișcă în spațiu. Instalațiile mobile, construite de obicei din metal, sticlă sau alte materiale și conectate la dispozitive de iluminat, se numesc *mobile*.

César Manrique.
Mobil

Anthony Haywood.
Instalație din televizoare

? În ce constă, după părerea ta, originalitatea instalațiilor și a mobilelor? Gândește-te, ce idei au vrut să transmită artiștii.

În prezent, arta ecologică este dezvoltată în mod activ de către artiștii care sunt preocupați de problemele de mediu. Ei creează instalații din obiecte naturale și opere de artă realizate din gunoaie și deșuri industriale, precum și tablouri și sculpturi dedicate problemelor de mediu.

Michelle Stitzline. Instalație din sârmă, fragment

În zilele noastre, practica creării picturilor murale, o formă de street art, a devenit foarte răspândită în multe orașe. Pe multe dintre ele le cunoști deja din cronică artelor ucrainene contemporane, în special pe teme patriotice și anti-război.

Lucrarea pictorului stradal Zed1 nu este doar o pictură murală, ci și o pictură ecologică. Vopselele folosite de artist sunt realizate cu ajutorul unei tehnologii care înlătură efectiv poluarea aerului. Ele trebuie să absoarbă smog-ul produs de 79 de mașini în fiecare zi.

Toshiko Horiuchi McAdam

Ivan Marchuk. Trezirea
(fragment)

Artista Toshiko Horiuchi McAdam croșetează lucruri amuzante pentru copii. Terenurile sale de joacă textile sunt o varietate de culori și forme pentru dezvoltarea fizică și estetică a copiilor.

Tablourile realizate de pictorul ucrainean Ivan Marchuk sunt create din cele mai subțiri linii și seamănă cu dantela. Artistul a numit în glumă noua tehnică pe care a creat-o „plontanism”, de la cuvintele *a țese și a împleti*.

Din anii de studiu precedenți, cunoști deja câteva tehnici artistice netradiționale: pictura cu degetul și cu palma, diverse forme de tehnica blotting și monotipie.

Noi posibilități de creativitate pot fi găsite în materiale obișnuite, dacă sunt folosite cu fantezie. De exemplu, pastele de diferite forme

Paste vopsite

Frottage

Arta firului

pot fi folosite pentru a crea compoziții originale în relief. *Frottage* – tehnica de transpunere a texturii unui material pe hârtie – are un aspect nou dacă folosești un material cu o suprafață interesantă. În *arta firului*, în funcție de poziția firelor pe hârtie, fiecare nouă compoziție va fi unică.

Materialele colorate transparente pot fi realizate din recipiente de plastic și vopsite cu markere: obiectele de artă tridimensionale luminoase îți vor ridica mereu starea de spirit. Și cât de extravagant arată hârtia de ziar sau hârtia pentru muzică în compoziții. Ea poate fi folosită pentru aplicații sau, și mai interesant, se poate pur și simplu desena pe ea. Prin presarea unei mingi sau a unui balon pe hârtie se creează o varietate de suprafețe pictate, precum și flori frumoase – întotdeauna potrivite pe o felicitare.

Materiale transparente

Aplicații din ziare

Imprimare cu un balon sau cu o minge

Arta este un medicament efectiv, nu pentru gripă sau covid, ci pentru frică și disperare. Folosirea artei ca instrument pentru tratamentul sănătății mintale se numește *art-terapie*. Admirarea tablourilor și desenul, cântatul și ascultarea muzicii, mișcările de dans și pantomima, vizionarea desenelor animate etc. ajută la reducerea nivelului de neliniște, ceea ce este deosebit de important în situații extreme, în timpul războiului. Pentru aceasta, operele de artă sunt selectate special pentru a ajuta oamenii să confrunte stresul, depresia și alte probleme. Cu alte cuvinte, art-terapie înseamnă vindecarea sufletului prin creativitate.

De exemplu, culoarea verde are proprietăți de vindecare. Contemplarea verdei, în special a plantelor din peisaje și naturi moarte, dă un sentiment de siguranță și confort. În mod asemănător poate acționa muzica lirică a lui W. A. Mozart, F. Chopin, K. Debussy, care ajută la calmarea și ameliorarea stresului psiho-emoțional.

Galeria de portrete

Oleksandr Porfirovici Arkhypoenko (1887–1964) – sculptor ucrainean, artist inovator care este considerat primul sculptor abstract. El a reușit să folosească cu măiestrie liniile frânte și formele abstracte „goale”. Pentru prima dată în practica mondială, a folosit „golul” ca element pictural al sculpturii. Aceasta a fost una dintre descoperirile sale inovatoare. El a readus culoarea în sculptură, a folosit cu îndrăzneală lemnul, metalul și sticla. A experimentat cu „sculptura sonoră”. Arkhypoenko a creat o serie de portrete

sculpturale ale unor personalități americane celebre, monumente lui Taras Șevcenko, Ivan Franko și altor ucraineni remarcabili. Este autorul primelor instalații din istoria artei – proiecte care se află la granița dintre arta plastică, inginerie și design.

Caruselul lui Pierrot

Procesiunea

Lucru colectiv. Târg-performance al măștrilor artei. Creați souveniruri sub formă de obiecte de artă sculpturală, folosiți diverse tehnici artistice netradiționale: relief în folie, obiecte sculpturale tridimensionale („goale”) bazate pe lucrările lui O. Arkhypoenko, instalații din forme geometrice sau forme arbitrare (statice, dinamice) etc.

Gândiți-vă la organizarea acțiunii de caritate și pregătiți fragmentele teatrale. Cu ajutorul adulților și al voluntarilor, discutați despre aspectele financiare (de exemplu, folosirea banilor pentru a reconstrui instituțiile culturale distruse sau pentru a trata soldații răniți ai forțelor armate ucrainene). Invitați profesorii și elevii școlii, părinții și colegii.

Cutiuța artei

Mobilul (din latinescul *mobilis* – în mișcare) este o operă de artă mobilă, o structură realizată din metal ușor și plastic care își schimbă forma în timpul mișcării aerului sau cu ajutorul unor dispozitive mecanice.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Ce inovații au apărut în artele plastice din epoca modernă? Dă exemple de practici artistice și instalații. Care este diferența dintre un mobil și o sculptură? Ce tehnici artistice netradiționale ți-au atras atenția; pe care le-ai însușit deja în practică și care sunt în planurile tale pe viitor?

Cercetare independentă, căutare media

Gândește-te ce fel de instalații poți crea pentru a decora sala de expoziție a creativității copiilor și a tineretului.

Fantezez, experimentez, acționez

Observă pe propria experiență influența culorilor asupra emoțiilor, sentimentelor și dispoziției.

Versuri transformate în melodii de cântece

? *Ce poezii cunoști care i-au inspirat pe muzicieni să creeze cântece? În ce genuri vocale se întruchipează, de obicei, chipurile poetice?*

C. Marchuk. Cântecele

Din cele mai vechi timpuri, poezia și muzica au fost strâns legate între ele. În Grecia antică, rapsozii cântau opere poetice, acompaniindu-se la liră.

La orele de literatură, ai făcut deja cunoștință cu poezia ucraineană, în special cu cuvântul poetic al Marelui Kobzar. Mulți compozitori ucraineni au scris muzică pe versurile lui Taras Șevcenko. Ele au răsunat în limbaj muzical în numeroase interpretări vocale și corale: „Muzică pentru Kobzar” de M. Lysenko, „Plopul” de K. Stetsenko, „Soarele apune” de S. Lyudkevich, „Apa curge în marea albastră” de B. Liato-

shynskiyi. Formațiile moderne le aduc noi culori în aranjamentele clasicilor literari.

„Bandurist, vultur albastru!” (Capela Națională a banduriștilor, „Shpyliasti kobzari”), videoclip „Plopul” (trupa „Vreau mai mult”).

? *Compară diferite interpretări ale cântecului despre bandurist. Ce mod de a cânta se potrivește mai bine cu chipul poetic al lui Taras Șevcenko? Ce fel de caracter capătă poezia „Plopul” datorită amestecului de rock, hip-hop și etno?*

Capela Națională de Onoare a banduriștilor care poartă numele lui H. I. Mayboroda

În genurile vocale, muzica și poezia sunt inseparabile. Cu toate acestea, ele au un limbaj artistic special: poezia ne vorbește cu cuvinte, iar muzica – cu sunete. Textul poetic conține epitete, metafore și comparații, în timp ce muzica îl îmbogățește cu o varietate de armonii și timbre instrumentale. Poezia și muzica se completează reciproc. Intonația este comună pentru limbajul sunetelor și al cuvintelor.

Poeții ucraineni erau pasionați de muzică și cântec. Lesya Ukrainka a folosit următoarele titluri pentru poeziile sale: „Melodie”, „Ritmuri”, „Nocturnă”, „Cântece solo”. Romanticului și poetului-șaizeicist Vasyl Symonenko îi aparțin poeziile „Muzica”, „Cântec despre muzică” și „Cântec despre cântec”. Ivan Franko în activitatea sa poetică a amintit, de asemenea, despre rolul cântecului.

? Citește poeziile de mai sus și urmărește accentele logice, pauzele. Experimentează: rostește o anumită frază cu diferite intonații (narativă, exclamativă, jalnică etc.). Imaginează-ți că vei deveni autorul unui cântec cu aceste cuvinte. Ce fel de muzică îți imaginezi după dispoziție? Care voce ar cânta-o cel mai bine? Cântă melodia (recitativ sau rap). Compară intonația vorbirii și cea muzicală. Simte cum poezia clasicilor capătă o a doua viață în muzică.

„Aș vrea să devin un cântec”, versuri de Lesya Ukrainka.

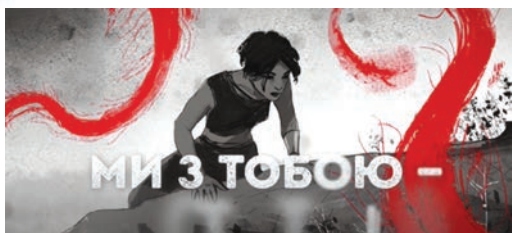
Lesya Ukrainka
„Aș vrea să
devin un
cântec”

? Ce emoții evocă diferitele versiuni ale cântecului? Pe care o preferi: versiunea cu elemente vocale sau versiunea recitativă cu un „ritm rupt”, care este subliniat și de mișcarea aripilor din videoclip?

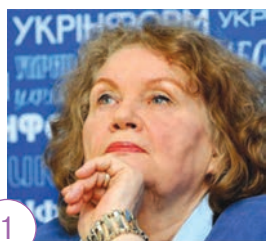

Videoclipul „Nu a mea” (grupul „Kozak System”, baza – o poezie de V. Symonenko, cu completări la cântec – de O. Polozhynskyi).

? Ce corzi ale sufletului atinge cântecul? Descrie sentimentele și emoțiile pe care le simți. Acordă atenție la imaginile vizuale laconice ale schiței din clipuri.

Poezia Linei Kostenko impresionează prin frumusețea sa unică. Poezia „Aripi” aparține liricii cu un sens profund. Imaginea aripilor în-truchipează aspirațiile spirituale ale unei persoane, dorința sa de a se ridica în înălțimi. Poeta compară o persoană cu o pasăre – simbol al zborului liber. Ea dezvăluie ideea poeziei cu o serie de cuvinte: generozitate, libertate, adevăr, grijă, încredere, iubire, devotament, entuziasm. Poezia „Aripi” a devenit vestită după videoclipul lui Bohdan Stupka, care a câștigat și mai multă popularitate atunci, când a fost „tradus” în limbajul animației.

1

2

3

1 – Lina Kostenko; 2, 3 – cadre din desenul animat „Aripi”*

Bohdan Stupka recită poezia „Aripi” de Lina Kostenko.

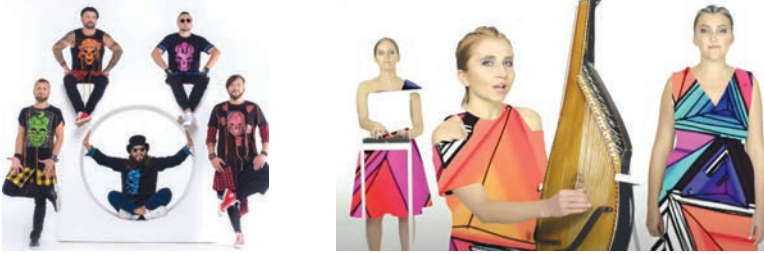
* Студія Draw&Care, керівник проєкту – Кук Діана.

Grupul „Ptakha” a creat un track original pentru această poezie. Fraza cheie „Și are aripi!” a devenit refrenul.

Piesa „Aripi” (grupurile „Kozak System”, „Ptakha”).

? Ce caracter al muzicii au întruchipat ansamblurile masculine și feminine? Prin ce se deosebește acompaniamentul la cânt? Care este rolul debordărilor strunelor bandurei și al efectelor virtuale (abstracțiuni de culoare în haine)?

♪ Cântecele „Aripi” sau „Aș vrea să devin un cântec”.

? Interpretează fragmente din cântec în diferite maniere de a cânta (vocalize, rap).

Cutiuța artei

Intonația (din latină *intono* – pronunț cu voce tare) este un ansamblu de elemente ale vorbirii verbale sau muzicale: ritm, tempo, accent etc. pentru exprimarea coloritului emoțional.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Dovedește relația dintre muzică și poezie. Găsește versuri ale poeților ucraineni și străini despre muzică, cântec. Dezvăluie semnificația noțiunilor de intonație verbală și muzicală. Dă exemple din cântece.

Cercetare independentă, căutare media

Urmărește un film netradus într-o limbă străină pe care nu o înveți. Încearcă să îți imaginezi și să înțelegi conținutul dialogurilor și al evenimentelor care au loc doar după intonația vocii actorilor și actrițelor.

Fantezez, experimentez, acționez

Experimentează cu intonația poeziilor și cântecelor pentru a reda diferite stări emoționale și stări de spirit (recitativ, vocalizare, rap).

Imagini vizuale în unitate cu limba și literatura

? De care cărți ești pasionat? Ele te ajută să găsești răspunsuri la întrebările care te preocupă?

Ex-libris a lui
Yakov Gnizdovsky

Din cele mai vechi timpuri, cartea a fost un izvor de înțelepciune, păstrând cunoștințele omenirii. De-a lungul secolelor, ea și-a schimbat aspectul: de la o carte scrisă de mână, făcută din piele, s-a transformat acum într-o carte electronică, care poate fi citită de pe un gadget. Și totuși, este atât de plăcut să răsfoiești paginile de hârtie ale cărții preferate, să privești ilustrațiile pentru a te scufunda încă o dată în misterul evenimentelor și să simți emoțiile personajelor!

Cartea este rodul muncii minuțioase a multor specialiști. Totul începe de la autor, care inventează un subiect interesant și personajele, caracterele lor, precum și aspectul.

Viața și activitatea scriitorilor remarcabili sunt uneori nu mai puțin pline de evenimente interesante decât personajele din poeme, povestiri și romane. Acest lucru îi inspiră pe pictori și sculptori să le creeze portretele.

1

2

3

1 – Vasyl Kasiyan. Taras Shevchenko; 2 – Medalie comemorativă „Ivan Kotliarevskyi”; 3 – Mykhailo Zhuk. Portretul lui Kotsiubynskyi

? Compară portretele personalităților literaturii în grafică, pictură și artă medallistică. Ce știi despre viața și activitatea lor?

În întreaga lume există numeroase monumente literare, inclusiv pentru personajele preferate din cărțile pentru copii și tineri. La Paris – celebrului muschetar d’Artagnan (1), iar pe malul mării din Copenhaga – popularei Mici Sirene, care a devenit simbolul Danemarcei. În orașul englez Guildford, în apropierea casei în care a locuit scriitorul Lewis Carroll, puteți vedea o sculptură neobișnuită în parc, realizată din bronz și sticlă: fetița Alice pare să treacă printr-o oglindă (2). Iar imaginea sculpturală a micului călător Ivasyk-Telesyk din cunoscutul basm ucrainean decorează parcul din Lviv sub forma unei fontane cu lebede (3).

1

2

3

? Ajută oare arta sculpturii să ne imaginăm mai bine aventurile personajelor literare?

? Probabil ai deja propria bibliotecă de cărți preferate, cu care te împarți cu prietenii și prietenele. Dar știi tu cum să-ți marchezi cartea, astfel încât să nu se piardă?

Există o metodă minunată de a face acest lucru – folosește un ex-libris – un semn de carte unic care arată cui aparține cartea. Acest semn conține expresia ex libris ceea ce din latină semnifică din cărți, precum și numele și prenumele proprietarului.

Necesitatea de ex-libris a crescut odată cu răspândirea cărților tipărite. Pictorul Albrecht Dürer a fost unul dintre primii autori de ex-libris – gravuri.

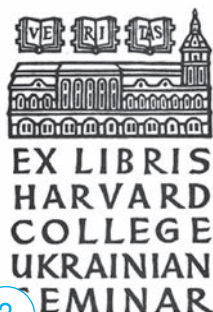
Ex-librisurile sunt folosite nu numai de proprietarii de cărți, ci și de biblioteci, muzee, teatre.

1

2

3

Ex-librisuri:
1 – de Albrecht Dürer (cu stema familiei);
2 – de Mykola Stratilat;
3 – de Jacob Hnizdowski

Alfabetizare vizuală

Un semn de carte este, în primul rând, o compoziție în care se combină armonios imaginile și inscripțiile, pentru care artiștii graficieni aleg fonturi laconice și expresive. Pe lângă tradiționalul „Ex libris” și numele proprietarului, se pot folosi inscripțiile „Aceasta este cartea mea ....”, „Pentru mine și pentru prietenii mei” etc.

Cel mai interesant lucru în ex-libris este imaginea care ne vorbește despre personalitatea proprietarului cărții. Din ex-libris se poate afla despre profesia sau hobby-ul proprietarului (pictură, muzică, astronomie, sport etc.). Așadar, acesta este un fel de portret al proprietarului, care reflectă interesele, gusturile și preferințele acestuia.

? După părerea ta, ce hobby-uri ale proprietarilor de cărți sunt reflectate în ex-librisurile lor? Atrage atenție la modul în care se realizează unitatea imaginilor vizuale și a inscripțiilor în compoziție.

În zilele noastre, pe lângă ex-librisurile pictate, sunt răspândite semnele realizate prin tehnica gravurii pe lemn, linoleum, metal, precum și cu ajutorul graficii computerizate.

? Numește instrumentele muzicale și personajele din opere literare cunoscute, reprezentate pe ex-librisuri.

1 Varianta 1. Creează și desenează (sau taie dintr-o gumă de șters) un ex-libris pentru cărțile din biblioteca ta (materiale la alegere).

2 Varianta 2. Lucru în grup. Creați o serie de imagini vizuale „Eroii basmelor ucrainene” (gravură pe spumă).

Cutiuța artei

Ex-libris (lat. *ex libris* – din cărți) este un semn de carte, o imagine grafică în miniatură (etichetă autocolantă sau sigiliu) care arată că o carte aparține unei anumite persoane sau colecții de cărți.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Explică cum înțelegi legătura dintre artele vizuale și limbă și literatură. Dă exemple de monumente dedicate eroilor cărților populare. Care este scopul ex-librisurilor? Ce tehnici artistice sunt folosite pentru a le crea și ce este înfățișat pe ele?

Cercetare independentă, căutare media

Găsește printre cele 55 de ex-librisuri ale graficianului ucrainean Yakiv Hnizdovsky pe cele cu teme artistice. Prezintă-le în clasă și explică ideea autorului.

Fantezez, experimentez, acționez

Gândește-te cărui erou literar ar trebui să i se ridice un monument sub forma unei sculpturi în parc sau a unei fontane.

Subiecte și chipuri literare în muzică răsună

? Ce piese muzicale cunoști bazate pe capodopere ale literaturii? Amintește-ți de „Balada nălbilor” de V. Ivasyuk. Numește caracteristicile acestui gen.

Franz Schubert

Muzica este capabilă să interacționeze nu numai cu poezii scurte, ca într-un cântec, ci și cu marile opere literare, în care subiectul, portretele eroilor și eroinelor joacă un rol important.

Datorită activității trubadurilor medievale, în literatura europeană s-a dezvoltat balada, care are rădăcini folclorice. Ea a rămas un gen liric-epic atât pentru poezie, cât și pentru muzică. Baladele combină trăsături de dramă, eroism și fantezie; trăsături ale picturalității și ale subiectului.

Balada „Regele pădurii” a lui Franz Schubert, compusă la vârsta de 18 ani într-o singură seară, a cucerit lumea cu dramatismul său. Lucrarea, inspirată din poemele romanticului german Johann Wolfgang Goethe („Regele pădurii”, „Regele arinilor”, „Țarul arinilor”), este un exemplu viu al unității artistice a textului poetic și a muzicii. El se bazează pe conflictul dintre două lumi: cea umană (chipurile unui tată și ale unui copil) și cea a basmului fantastic (muma-pădurii).

*Franz Schubert.
Balada „Regele
pădurii” pentru voce
și pian.*

? Care sunt impresiile tale despre muzică? Cum se dezvoltă acțiunea?

*Carl Gottlieb Pescher.
Ilustrație la balada
„Regele pădurii” (fragment)*

Probabil că nu există persoană care să nu fi auzit niciodată „Marșul de nuntă” al lui Felix Mendelssohn. Cu toate acestea, nu toată lumea știe că acestea sunt doar fragmente din muzica pentru comedia lui William Shakespeare „Visul unei nopți de vară”, care constă din 11 părți. Când compozitorul a citit piesa, el a fost impresionat de descrierea naturii și a decis să reproducă acest peisaj magic în muzică. Așa a apărut chipul pădurii fermecate, unde au loc evenimente romantice.

F. Mendelssohn a compus mai întâi o uvertură de concert cu program, apoi i-a adăugat încă 10 părți de suită simfonică:

1. „Uvertură”.
2. „Scherzo”.
3. „Marșul Elfilor”.
4. „Corul elfilor”.
5. „Intermezzo”.
6. „Nocturnă”.
7. „Marș de nuntă”.
8. „Prolog”.
9. „Marș funerar”.
10. „Dansul Bergama”.
11. „Finala”.

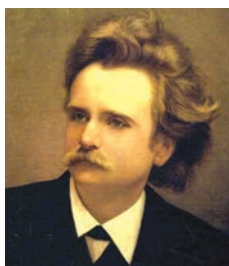
Felix Mendelssohn. Muzica la comedia „Visul unei nopți de vară” a lui William Shakespeare. Uvertura și alte părți (la alegere).

Ce sentimente și emoții trezește în tine muzica pe care o asculți?

Secretele profesiilor creative

De obicei, compozitorii creează opere, baletе și muzică pentru spectacole dramatice împreună cu un *libretist* – autorul libretului. Uneori, compozitorul îl compune el însuși pe baza unei opere literare. Libretistul nu urmează textul original, ci îl modifică în funcție de ideea muzicală. El alege din poveste sau din poezie ceea ce este legat de destinele personajelor, creând magia sentimentelor. Adesea, libretul adaptează originalul, explicând doar pe scurt subiectul.

Edvard Grieg

Un exemplu de colaborare creativă dintre compozitor și autorul libretului este „Peer Gynt” de Edvard Grieg – muzică pentru drama cu același nume de Henrik Ibsen. Eroul principal își părăsește satul natal și pornește în călătorii îndepărtate. El trece prin aventuri uimitoare, multe dintre ele fiind legate de Ibsen cu episoade din vechile legende norvegiene.

Premiera piesei a avut loc împreună cu muzica. Apoi, din muzica piesei, compozitorul a ales cele mai importante episoade terminate și a compus două suite.

<i>Suita nr. 1</i>	<i>Suita nr. 2</i>
1. „Dispoziție de dimineață”	1. „Plângând Ingrid”
2. „Moartea lui Oze”	2. „Dansul arab”
3. „Dansul Anitrei”	3. „Întoarcerea lui Peer Gynt”
4. „În peștera regelui muntelui”	4. „Song Solveig”

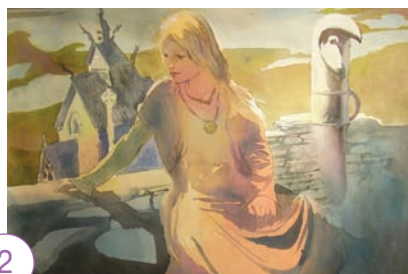
Edvard Grieg. Suita „Per Gynt”: „Dispoziția de dimineață”, „Dansul Anitrei”, „Cântecul lui Solveig”.

? În care portret muzical se simte aroma norvegiană și în care – aroma orientală? Compară aceste două chipuri lirice feminine – de dans și de cântec – în conformitate cu schema.

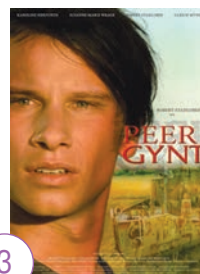
melodie	tempo	ritm	dinamica	timbru	registru
---------	-------	------	----------	--------	----------

1

2

3

1, 2 – Per Gynt, Solveig (ilustrări); 3 – afiș pentru filmul „Peer Gynt”

Baletul a fost pus pe muzica suitei lui E. Grieg, care a intrat în tezaurul de aur al artei mondiale. Ea este interpretată în concerte, inclusiv în spectacole de teatru, desene animate și adaptări cinematografice.

Printre noutățile sintezei artei se numără *book trailer-ul*, care este creat pentru a face publicitate publicațiilor de carte cu scopul de a încuraja lectura. Videoclipul repovestește pe scurt subiectul și prezintă personajele principale într-un mod viu și plin de imaginație. Resursa media este distribuită în rețea, atrăgând atenția cu elemente vizuale tipice trailerelor de film. Sarcina principală a unui *book trailer* este să intereseze, să surprindă și să intrige viitorul cititor. Pentru aceasta se folosesc muzica, video, ilustrații, fotografii, coperta cărții, animație, efecte speciale.

Cutiuța artei

Un book trailer (în engleză *book – carte, trailer – un camion pentru transportul mărfurilor*) este un videoclip scurt (2–3 minute) care povestește despre o carte într-o formă liberă.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Gândește-te, ce pierderi ar suferi muzica dacă nu ar exista literatură și invers. Explică cum înțelegi afirmația lui Alphonse de Lamartine: „Muzica este literatura inimii; ea începe acolo unde se termină vorbirea.” Ce versiune de interacțiune artistică ți-a plăcut cel mai mult? Goethe – Schubert, Shakespeare – Mendelssohn, Ibsen – Grieg? Crează un portret al unuia dintre compozitori.

Cercetare independentă, căutare media

Proiect artistic. Creează un program pentru un miniconcert „Dialogul dintre muzică și literatură”. Uită-te în Artnavigator și, în funcție de temă, adaugă în program muzica pe care ai ascultat-o în clasele 5–7. Scrie scurte comentarii la piese.

Fantezez, experimentez, acționez

Împreună cu un prieten, creați un *book trailer* pentru una dintre operele pe care le-ați studiat la orele de literatură. Gândiți-vă la un subiect cu intrigi pentru a interesa publicul cititor. Distribuți sarcinile. Alegeți episoade interesante din texte, ilustrații, muzică, efecte speciale. Distribuți videoclipul în tiktok. Interesați-vă dacă a atras atenția cititorilor.

Ilustrație și benzi desenate — vizualizarea operelor literare

? *Influențează ilustrațiile la impresia ta despre carte? Îți plac benzile desenate? Explică de ce.*

Cartea modernă nu este doar un produs al tiparului, ci și o operă de artă. În ea, literatura și arta plastică sunt strâns legate. Pentru a dezvălui mai bine conținutul unui poem, al unui roman sau al unui material didactic, graficienii vin în ajutorul autorilor. Ei creează ilustrații de cărți — un acompaniament vizual al textului, care îl explică prin imagini vizuale. Pentru ilustrații ei aleg cele mai importante episoade, astfel încât

cititorii să poată să se orienteze mai bine prin evenimente și personaje. Ilustratorii le interpretează în felul lor, pe baza propriei experiențe artistice de viață.

Pentru preșcolari, cărțile ilustrate sunt făcute pentru a privi ilustrațiile, cu foarte puțin text. În manualele școlare, ilustrațiile, ca și textele, fac parte din conținutul învățării, ele demonstrează cele mai importante lucruri care sunt greu de transmis verbal. Iar în literatura științifică, poate să nu existe deloc ilustrații. Principalul lucru este că designul artistic al oricărei cărți să fie realizat în același stil.

? *Analizează ilustrațiile din manualele școlare la diferite obiecte. În care dintre ele se transmite cu precizie unitatea dintre text și imagini?*

1

2

3

Ilustrații la balada lui Goethe „Regele pădurii”:
1, 3 — de Anton Pik; 2 — gravura secolului al XIX-lea.

? Compară ilustrațiile la balada lui Johann Wolfgang Goethe „Regele pădurii”. Cum au reușit pictorii să transmită rapiditatea mișcării? Cum este descris vântul? Cum influențează culoarea asupra emoției percepției? Care culoare, după părerea ta, este mai dramatică? În care ilustrație este prezentată cea mai fantastică natură? Care ilustrație este în ton cu muzica lui Franz Schubert și transmite mai exact atmosfera misterioasă a baladei?

Uneori, o ilustrație pentru o anumită operă literară devine cea mai recunoscută dintre toate, cum ar fi simplul desen cu cerneală realizat de Pablo Picasso pentru romanul lui Cervantes „Don Quijote” (1). Sau desenele unice ale lui Antoine de Saint-Exupéry în acuarelă (2), fără de care aproape nicio carte „Micul Prinț”, tradusă în peste 300 de limbi, nu este publicată.

Banda desenată este un gen literar-artistic popular. În această „poveste în imagini”, acțiunea se dezvăluie printr-o serie de desene care descriu succesiv evenimentele. Temele cele mai răspândite sunt aventura și umorul. Populare sunt benzile desenate despre supereroi cu puteri sau calități extraordinare, cum ar fi „Superman” sau „Batman”. În benzile desenate sunt adesea descrise călătoriile în cosmos, extraterestrii și inovațiile tehnologice, cum ar fi în „Războiul stelelor”.

Muzica rock este unul dintre subiectele benzilor desenate. Aproape despre toate vedetele rock sunt realizate istorii în imagini.

Uneori, benzile desenate devin imboldul pentru filme de lung metraj. Baza multor filme anime japoneze este adaptarea cinematografică a benzilor desenate japoneze – manga.

Astăzi, benzile desenate sunt create nu numai pentru divertisment, ci și în scopuri educaționale. Chiar și operele clasicilor literari sunt publicate sub formă de benzi desenate.

La Bruxelles a fost înființat Centrul belgian al benzilor desenate, unde printre exponatele muzeului se află eroii preferați, cum ar fi jurnalistul-detectiv Tintin. Datorită desenatorului de benzi desenate Hergé, acesta a ajuns pe Lună înaintea astronautilor adevărați și primul s-a întâlnit cu extraterestrii. Unele dintre numeroasele aventuri ale eroului au fost ecranizate de Steven Spielberg. Pe baza filmului creat de renumitul regizor, a fost realizat un joc video în genul quest.

1 – coperta unei benzi desenate; 2 – banda desenată japoneză;
3 – discul filmului „Aventurile lui Tintin”

 După dorință, poți viziona filmul de acțiune detectiv-aventură „Aventurile lui Tintin: Secretul Unicornului”, cu muzica lui John Williams (2011).

Alfabetizare vizuală

Benzile desenate pot fi alb-negru sau colorate. Desenul în benzile desenate este simplificat pentru a fi mai rapid de desenat și pentru a fi mai ușor de înțeles. Cu toate acestea, emoțiile personajelor sunt întotdeauna clar exprimate. Desenele sunt plasate în rame mari care alcătuiesc compoziția paginii. Ele sunt uneori însoțite de dialoguri și inserturi de text. Vorbirea directă este transmisă din gura personajului cu ajutorul unei „bule de cuvinte”. Cu toate acestea, există benzi desenate fără cuvinte. De obicei, benzile desenate sunt la fel de subțiri ca revistele (20–50 de pagini). Uneori, mai multe părți ale aceleiași lucrări sunt adunate împreună într-un singur număr.

Variante de reprezentare a „bulelor de cuvinte”

Exemple de compoziții pentru plasarea cadrelor pe o pagină de benzi desenate

Povestește despre un eveniment interesant din weekendul tău într-o bandă desenată (*creioane colorate, markere*). Mai întâi, descrie pe scurt desfășurarea evenimentului în ordine succesivă. Acestea vor fi subiectele pentru desene. Împarte foaia în numărul de subiecte – ferestre pentru plasarea secvențială a desenelor. Dacă este necesar, completează imaginea cu „bule de cuvinte”.

Cutiuța artei

Ilustrația (din latină *illustratio* – iluminare, imagine vizuală) este o imagine care însoțește o informație textuală pentru a ușura înțelegerea acesteia.

Banda desenată (din engleză *comic* – comedios, comic, amuzant) este o secvență de desene, de obicei, însoțite de texte scurte, care formează o povestire coerentă.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Povestește despre rolul ilustratorilor în design-ul de carte. Ce tipuri de ilustrații există? Prin ce diferă o carte de benzi desenate de o carte obișnuită? Ce au ele în comun? Explică prin exemple legătura dintre benzile desenate și cinematografie.

Cercetare independentă, căutare media

Cercetează pentru care operă literară din programa școlară ar fi potrivit crearea unei benzi desenate. Gândește-te, dacă o astfel de publicație ar fi destul de populară pentru a aduce câștig.

Fantezez, experimentez, acționez

Imaginează-ți ce înfățișare ar putea avea o carte în viitor. Cum crezi, ce ar trebui să se citească despre viața copiilor și adolescenților moderni în cărți pentru posteritate?

Cronica muzicală a mileniilor

? *Ce piese muzicale istorice cunoști deja? Amintește-ți cine au fost personajele din operele „Taras Bulba” și „Cazacul de dincolo de Dunăre”.*

Iulius Cezar

„Am venit, am văzut, am cucerit” este un slogan binecunoscut atribuit legendarului împărat roman Gaius Iulius Caesar. Datorită activității acestui comandant, Imperiul Roman s-a extins pe aproape întregul teritoriu al Europei. Muzica și dansul, în special, ne pot ajuta să ne scufundăm în acele vremuri îndepărtate.

Pentru a transmite evenimente istorice, compozitorii apelează adesea la genul operei, așa cum a făcut, de exemplu, Giuseppe Verdi în „Aida”. Alți compozitori apelează la cantate monumentale sau oratorii, care conțin, de asemenea, texte. Dar Ottorino Respighi a întruchipat istoria romană antică fără cuvinte în limbajul coregrafic.

? *Ce lucrări de G. Verdi și O. Respighi ai ascultat în anii trecuți? Dă un exemplu de operă istorică de genul de luptă. Reamintește-ți componentele unui spectacol de balet, cuvintele-cheie din alfabetul baletului.*

Muzica baletului Iulius Caesar se bazează pe lucrări simfonice de O. Respighi, în special „Trilogia romană”: „Fontanele Romei”, „Pinii Romei” și „Sărbătorile romane”. Dirijorul Mykola Dyadyura l-a completat cu muzică dintr-un alt balet al compozitorului pentru spectacolul din Ucraina. Libretul a fost scris de coregrafa Aniko Rekhviashvili.

Scene din baletul „Iulius Caesar” la Teatrul Național de Operă și Balet din Ucraina

Stanislav Petrovsky, scenograf și decorator, și Natalia Kucherya, designer de costume, vă vor ajuta să vă cufundați în atmosfera epocii, în atmosfera unui palat pompos și luxos.

Baletul „Iulius Caesar” este o poveste nu doar despre putere, conspirație și trădare, ci și despre dragostea împăratului pentru soția sa, Calpurnia. Prin urmare, pe lângă scenele eroice masive cu sărituri și rotiri ale legionarilor dansatori, dansuri dinamice cu săbii care imită luptele gladiatorilor, opera este plină de versuri ușoare transmise în scene rafinate. Portretul coregrafic al împăratului întruchipează trăsăturile aristocrației și nobilimii, iar chipul soției sale – grația și rafinamentul mișcărilor.

Ottorino Respighi. Baletul „Iulius Caesar” (fragmente).

Galeria de portrete

Ottorino Respighi (1879–1936) – compozitor-sinfonist italian. S-a născut la Bologna într-o familie de muzicieni (tatăl său era profesor de pian). A studiat la Liceul de Muzică din Bologna, unde a învățat să cânte la vioară. A luat lecții de compoziție de la diverși muzicieni celebri. A susținut concerte, iar din 1913 a predat la Conservatorul Santa Cecilia din Roma.

Opera artistului, diversă ca genuri, include nouă opere, cinci balete, lucrări simfonice și muzică de cameră pentru diverse instrumente.

Alla Zagaykevich

Vasyl Vyshyvanyi

Compozitoarea ucraineană contemporană Alla Zahaykevych a scris o operă avangardistă intitulată „Vyshyvanyi” pe un libret de Serhiy Zhadan despre războiul din 1918–1920. Opera se bazează pe materiale istorice reale și prezintă istoria lui Vasyl Vyshyvanyi, un colonel al legiunii ucrainene de pușcași Sich și participant la lupta de eliberare națională. El a vrut să unească teritoriile ucrainene ca principat autonom sub protectoratul habsburgic.

Artista a combinat sunetul unei orchestre simfonice cu muzica electronică. Lucrarea folosește, de asemenea, cântul popular autentic (cu intonație aproximativă), ceea ce este atipic pentru operă.

Au fost publicate într-o carte separată libretul, un itinerar de excursie și o serie de fotografii „Prin locurile lui Vyshyvanyi” din Viena.

Opera lui Zahaykevych a implicat 200 de artiști (bugetul său a fost de 17 milioane de UAH), iar pe scenă a fost amplasată o structură metalică pe trei nive-uri, bazată pe principiul unui cufăr de naștere.

? Familiarizează-te cu prezentarea-performanță a operei, cu particularitățile limbajului poetic și muzical, cu decorurile și costumele. vyshyvanyi.com.ua/opera/

Alla Zahaykevych. Opera „Vyshyvanyi. Regele Ucrainei” (fragmente).

Scene din opera „Vyshyvanyi. Regele Ucrainei” la Teatrul Național Academic de Operă și Balet în numele lui Mykola Lysenko din Kharkiv

Cântecul „Pușcașul își ia rămas bun” (a cappella, corul bărbătesc „Akord”; grupul „Piccardian Tertia”). „Se aude imnul” (Skofka (Volodymyr Samolyuk)).

? *Interesează-te de istoriile neobișnuite despre cântecele pe care le-ai auzit și discută-le în clasă. Exprimați-vă propria atitudine față de ele.*

♪ *Cântecele „Se aude imnul” sau „Pușcașul își ia rămas bun” (vezi anexa).*

Cutiuța artei

Autentic (din greacă – real) – destul de probabil, original, bazat pe surse primare.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Organizați un mini-concurs de interpretarea cântecelor istorice ucrainene. Explică, cu ajutorul unor exemple, cum limbajul muzicii și al dansului poate transmite evenimente istorice în operă și balet. Gândește-te, de ce opera „Vyshyvanyi” de A. Zahaykevych a devenit cea mai scumpă punere în scenă din cei 30 de ani de independență a Ucrainei.

Cercetare independentă, căutare media

Cercetează istoria cântecului ucrainean de pușcași „Pușcașul își ia rămas bun”.

Fantezez, experimentez, acționez

Lucrul în grup. Scrieți un scenariu pentru o operă sau un balet pe o temă istorică despre o renumită personalitate ucraineană contemporană care a devenit un model de slujire a Patriei. Super-eroul poate fi ales dintre filmele din seria „Carte-călătorie. Ucraina”.

Pe drumurile artei prin milenii

? *Ți-ai dorit vreodată să privești înapoi în timpuri străvechi, să vezi cum trăiau oamenii din antichitate și cum arăta Kievul antic? Ar fi interesant să vedem modul de viață și hainele strămoșilor noștri. Dar mașinile timpului nu au fost încă inventate. Așa că arta plastică vine în ajutorul istoricilor!*

Giorgio de Chirico.
Arheologii

istoria și artele vizuale au o relație profundă și multilaterală. Artă devine o sursă importantă pentru înțelegerea istoriei, iar istoria dă sens și scop operelor artistice. Interacțiunea dintre istorie și arta vizuală ne ajută să păstrăm și să dezvăluim patrimoniul nostru cultural și istoric. Pictorii reacționează la tragedii sau mișcări sociale prin sentimentele, ideile și gândurile, pe care le exprimă în lucrările sale.

Artă îi poate ajuta pe arheologi să identifice obiectele antice. Arheologii, la rândul lor, descoperă secretele istoriei și găsesc opere de artă care se dovedesc a fi capodopere unice.

? *Compară ceramica antică chineză și cea ucraineană. Există ceva comun între ele?*

- 1 – ceramică chinezească Yangshao;
2 – ceramică ucraineană Trypillia

Pictorii creează opere de artă monumentale, tablouri, icoane, sculpturi și ilustrații care ne vorbesc despre diferite vremuri și evenimente din trecut. În acest fel, artă devine un martor al schimbărilor istorice.

Tabloul lui O. Slastion „Petrecerea la Sich” descrie evenimente din trecut, dar este foarte rezonantă cu prezentul.

? Unde are loc despărțirea cu cazacul? Cine, după părerea ta, îl petrece? Ce lucruri ia cu dânsul? Ce emoții evocă tabloul?

Opanas Slastion.
Petrecerea la Sich

Arta plastică poate fi un izvor important pentru a ilustra figuri importante din istorie. Portretele unor lideri, artiști și oameni de știință renumiți ne ajută să aflăm mai multe despre vremurile în care au trăit și să le păstrăm chipurile.

Chipul figurii istorice a Hetmanului Armatei Zaporojene Petro Konashevych-Sahaidachny poate fi văzut în gravură, sculptură și chiar în filatelia (colecționarea și studierea timbrelor poștale) și numismatică (știința despre monede).

Portretul Hatmanului
Armatei Zaporojene
Petro Konashevych-Sahaidachnyi.
(gravură în lemn)

? Gândește-te, care dintre imagini este un portret ceremonial?

Există o legătură strânsă între istorie, arhitectură și sculptură. Vechea primărie din centrul orașului belgian Leuven nu este doar o capodoperă arhitecturală din secolul al XV-lea, ci și un monument al istoriei țării.

Fațada clădirii este decorată cu 236 de figuri de oameni care au trăit și au lucrat în oraș în antichitate. Printre acestea se numără personalități militare, religioase și culturale de diferite profesii. Decorul bogat și sculpturile transformă primăria într-o dantelă completă de piatră.

Primăria din Leuven (Belgia)

Arta ajută la păstrarea și transmiterea moștenirii culturale. Operele de artă decorativă și aplicată ne vorbesc despre tradițiile și culturile diferitelor popoare. Statuetele din porțelan (1) înfățișează cu măiestrie muzicieni și instrumente muzicale. Puteți arunca o privire detaliată asupra costumelor naționale chinezești antice. Dar iată ce înfățișare au chipurile fine ale femeilor muziciene din epoca Renașterii (2).

? Cum se numește grupul de trei muzicieni reprezentați în sculptură și în pictură?

- 1 – statueta din porțelan chinezesc „Muzicanții”;
2 – Autor necunoscut.
Femeile muziciene

Monumentul apărătorilor Ucrainei (Zhytomyr)

La Zhytomyr a fost deschis un monument dedicat Apărătorilor Ucrainei (autoarea Daryna Yevpak). Monumentul înfățișează eroi patrioți moderni: un soldat și un voluntar care apără statul, un voluntar într-o cămașă brodată și o asistentă medicală care salvează viețile soldaților. În vârf se află soarele, care simbolizează viitorul luminos al Ucrainei.

Unele simboluri artistice au rădăcini și semnificații istorice. De exemplu, porumbelul descris de Picasso a devenit un simbol al păcii, iar floarea de mac este un simbol al Zilei celor căzuți în războaiele mondiale.

Pablo Picasso.
Porumbelul păcii

Operele de artă ne ajută să înțelegem, să apreciem și să simțim istoria.

Int *Varianta 1.* Creează un poster care să transmită un anumit eveniment istoric sau o idee patriotică (*materiale la alegere*). Folosește simboluri sau alegorii corespunzătoare. De exemplu, o imagine alegorică a păcii după terminarea războiului sau a luptei pentru drepturile copiilor.

Int *Varianta 2.* Creează un joc pentru copii numit „Comoara arheologului”: ajută-l pe arheolog să lipească la loc farfuria spartă. Desenează o farfurie după motivele culturii tripiliene și taie-o la întâmplare (*acuarelă*).

Generalizez, argumentez, sistematizez

Ce lucruri noi ai învățat despre modul în care arta plastică te ajută să înveți istoria? Care este rolul arheologiei în cunoașterea artei? Ce monumente istorice (sculpturi, clădiri) există în regiunea ta?

Cercetare independentă, căutare media

Află mai multe despre crearea monumentelor în cinstea apărătorilor contemporani ai Patriei în diferite regiuni ale Ucrainei.

Fantezez, experimentez, acționez

Gândește-te, ce fel de film artistic sau de animație ar putea fi creat pe baza evenimentelor istorice care au avut loc în regiunea ta? Cum ar putea arăta afișul unui astfel de film?

Călătorii pe harta muzicală a lumii

? Ce ți-au „povestit” cântecele, dansurile și instrumentele muzicale ale popoarelor lumii despre geografia diferitelor țări?

În timpul studierii artei, noi nu o dată am călătorit prin Ucraina și prin alte țări pentru a afla mai multe despre tradițiile muzicale naționale. Așadar, haideți să desenăm o hartă muzicală imaginară a lumii.

Prima călătorie. Ucraina – Europa

„Lăudați munții și văile, pajiștile, florile, pădurile, codrii...” – așa era cântată Patria noastră natală. Sufletul fiecărui bărbat și femeie ucraineană este încălzit de cântecele lirice despre casa părintească, despre stepele largi – teritoriul statului liber cazac, despre râurile și lacurile fermecătoare și despre orașele deosebite. Cântecele despre Kiev este admirat în întreaga lume, deoarece orașul de pe Nipru a devenit un simbol al rezistenței ucrainene.

Serhiy Vasytkivsky. O casă din Opișnia

Ivan Aivazovski. Stufărișuri pe Nipru

Muzică de A. Pashkevych, versuri de M. Nehoda. „Pe lângă stepă, pe lângă stepă...” (Corul popular din Cerkasy, solistă – Raisa Kyrychenko). Muzică de V. Shamo, versuri de D. Lutsenko. „Cum să nu te iubesc, Kievul meu!”

Astăzi, multor orașe ucrainene le sunt dedicate innuri sau cântece. Vestita cântăreață de muzică rap Alyona Alyona a înregistrat o serie de piese întitulate „Orașe curajoase”, dintre care una este despre eroicul și curajosul Mariupol.

„Dacă nu ar fi fost acest ciudat Cernihiv, nu aș fi devenit poet”, – scria Pavlo Tychyna. Filmul video al lui Yevhen Filatov a devenit o carte de vizită muzicală a orașului antic, în care vei auzi revărsările corzilor de bandură, clopotele bisericii, acordurile unei fanfare de stradă și melodiile blânde ale flautului.

? *Imaginează-ți sunetul unui oraș modern în muzică. Cum este muzica din Cernihiv? Și cum ar putea suna cea din Lviv?*

În tabloul muzical al lui E. Filatov, dedicat orașului Lviv, auzim motivul goarnei de la primărie, acordurile sălii de orgă, care rezonează cu arhitectura veche. Aria de operă a lui S. Krushelnytska și timbrul arhaic al lirei cu roată sună destul de modern pe fundalul percuției moderne și al zgomotului tramvaielor. Punctul culminant al acestei simfonii urbane este ritmul de ticăituri al cailor care duc turiștii în trăsură.

„Cum sună Ucraina?” este o galerie neobișnuită de „portrete” muzicale contemporane ale orașelor țării noastre.

Cernihiv. Val

Odo Dobrovolskyi. Lviv

? *Evgheni Filatov. Compoziții electronice „Cum sună Cernihiv?”, „Cum sună Lviv?”.*

? *Imaginează-ți ce sunete din orașul sau satul tău natal ar trebui să fie incluse în compoziție.*

Te-ai familiarizat cu muzica din multe țări europene. Amintește-ți de peisajele de vioară ale italianului Vivaldi, de temperamentul flamenco al Spaniei însorite, de natura aspră a Scandinaviei, care au prins viață în muzică. Probabil, că îți amintești de balul de la Viena și de melodiile regelui valsurilor, Johann Strauss, de catedralele maiestuoase din Germania, unde sună muzica de orgă a lui J. S. Bach. Deci, ai o înțelegere cuprinzătoare a geografiei muzicale a Europei. Și, în curând, în luna mai, când se va sărbători Ziua Europei, de pretutindeni se va auzi melodia lui Beethoven – cunoscutul Imn al Uniunii Europene.

Instalație: statui ale lui Beethoven în piața din Bonn (Germania)

? Pe harta muzicală a Europei, marchează cu o steluță țările ai căror compozitori îi cunoști. Amintește-ți și ascultă lucrările lor muzicale. Dacă dorești, creează un rebus – un tabel vizual asociativ (3 x 3) pe această temă.

A doua călătorie. Asia, Africa, America. Australia

În cadrul lecțiilor de artă a fost prezentată muzica asiatică (deși mai puțin decât clasicii europeni). Cântece și dansuri indiene, opera Peking și instrumente tradiționale chinezești, arabescuri muzicale, muzică de film japoneză. Aceasta este departe de a fi o listă completă.

Dans indian

Interpretare la koto japonez

? Numește caracteristicile muzicii și instrumentelor orientale. Ce gamă din cinci tonuri este răspândită în China?

Ținem cursul spre continente îndepărtate.

Este ușor să ne imaginăm Africa în improvizațiile virtuozitate la tobe, în ritmul cărora, de obicei, dansează popoarele acestui continent, impresionând prin mișcări libere și poliritmie.

? Improvizați în perechi ritmuri de dansuri africane la tobe.

Sunteți deja cunoscuți cu America de Nord datorită compozițiilor de jazz. La acestea, ar trebui de adăugat muzica *country*, care sună cel mai des în filmele cu cowboy, unde cântul este de obicei însoțit de armonică, banjo și chitară.

America de Sud se distinge prin dansuri originale, în primul rând, prin emoționantă și fierbinte *samba*, care sună la carnavalurile din Rio. *Tangoul argentinian* și creatorul său – un compozitor cunoscut în patria sa ca „Marele Astor” – au devenit nu mai puțin populari în lume.

Muzica country din western-urile americane (la alegere).
Astor Piazzola. Oblivion (în diverse interpretări).

? Ce intonații ale unui dans vestit ai auzit?
Ce timbru de interpretare al piesei este
mai potrivit cu atmosfera muzicală din
America Latină?

Astor Piazzola

Thomas Eakins. Cowboy (cu banjo)

Muzica Australiei este un continent puțin cunoscut pe harta muzicală mondială. Cu toate acestea, arhitectura modernă a Operei din Sydney este recunoscută în fotografii datorită aspectului său original, care amintește o barcă cu pânze. Capodopera este inclusă în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO.

Teatrul de Operă
din Sydney
(Australia).
Arhitect –
J. Watson

A treia călătorie. Continente îndepărtate. Mări și oceane

Poate că, cea mai dificilă provocare va fi găsirea celui de-al șaselea continent de pe harta muzicală a lumii, pe care îl cunoaștem doar din știrile despre stația polară ucraineană „Akademik Vernadsky”, care studiază schimbările climaterice globale în Antarctica.

Compozitorul englez Ralph Vaughan Williams a scris simfonia „Antarctica” despre frumusețea acestui continent misterios.

Ralph Vaughan-Williams. Simfonia nr. 7 „Antarctica” (fragmente).

? Acordă atenție timbrurilor (celesta, vibrafon, xilofon).

Claude Debussy avea o pasiune deosebită pentru reprezentarea apei și a elementelor apei – mări și oceane – în muzică.

? Amintește-ți și ascultă lucrările lui Debussy. Pot fi ele incluse în categoria „marină muzicală”?

Cutiuța artei

Western (în engleză *western* – de vest) este un gen de film care combină caracteristicile unui film de aventuri, ale unei comedii și ale unui detectiv; acțiunea se desfășoară în Vestul Sălbatic (SUA).

Country (în engleză *country* – rural) este o direcție a muzicii anglo-americane care folosește chitara, armonica și banjo.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Care informație de pe harta muzicală a lumii te-a interesat cel mai mult? De ce? Dă exemple de relații între muzică și geografie. Imaginează-ți cum sună orașul tău preferat, împărtășește-ți fanteziile. Alege o temă muzical-geografică din manual pentru a o discuta în clasă.

Cercetare independentă, căutare media

Cercetează muzica country. Alege un cântec pe care le-ai recomanda prietenilor și prietenelor tăi să-l asculte în timpul călătoriei.

Fantezez, experimentez, acționez

Lucrul în grup. Creați o hartă „Geografia muzicală” (pe hârtie, pe calculator sau o hartă mentală în LearningApp). Completați-o cu nume și imagini de artiști, instrumente etc.

Artele vizuale și geografia

? *Îți place să călătorești? Îți este interesant să vezi noi ținuturi: munți, păduri, mări, râuri? Sau poate că îți atrage atenția cultura unei anumite țări?*

Există moduri originale de a călători, chiar dacă nu ieși din casă! La urma urmei, artiștii și cartografilor, care au călătorit în diferite ținuturi, au descris ceea ce au văzut în tablouri, gravuri și hărți geografice, atât în antichitate, cât și astăzi. De aceea, de exemplu, este interesant să vezi nu doar întinderea vastă a Ucrainei, ci și imaginile cazacilor pe o hartă realizată artistic în 1716.

Și geografia, și artele vizuale studiază lumea din jurul nostru. Geografii studiază caracteristicile fizice, economice și sociale ale planetei noastre, Pământul. Geografia fizică include studiul peisajelor, al climei, caracterul interacțiunii omului cu natura, descoperirea „petelor albe”, care sunt încă multe pe harta lumii. Frumusețea ne-

întrecută a naturii devine adesea o sursă de inspirație pentru artiști. Caracteristicile geografice ale unei anumite regiuni – munți, râuri, păduri, pot deveni subiect de pictură, grafică, sculptură, artă decorativă și pot reflecta unicitatea peisajelor unei anumite regiuni. Bineînțeles, în zilele noastre se poate folosi un aparat de fotografiat pentru a surprinde frumusețea naturală a țării natale sau pentru a privi fotografiile de pe internet și a arunca o privire în ținuturi îndepărtate de noi. Cu toate acestea, să vezi lumea prin viziunea imaginativă și emoțională a artiștilor înseamnă a obține o adevărată plăcere.

? *Privește, cât de uimitor de exact sunt redat peisajele din diferite părți ale lumii: Ucraina, China și Mexic. Este posibil, după părerea ta, să descrii peisajul și natura acestor țări pe baza tablourilor? Au reușit oare pictorii să transmită o anumită dispoziție prin intermediul culorilor?*

Carpații ucraineni

Hong Leung. Peisaj

Kara Pabst Moran.
Paradisul cactusilor

În zilele noastre, ecoturismul capătă din ce în ce mai multă dezvoltare în lume. Datorită progreselor în domeniul fotografiei artistice, oricine se poate bucura virtual de peisaje unice. Cu toate acestea, călătorii pasionați sunt fascinați de natura sălbatică și călătoresc în cele mai îndepărtate colțuri ale planetei noastre, având grijă să-i păstreze bogățiile.

Printre aceste ținuturi neexplorate se numără, de exemplu, insula Socotra din Oceanul Indian, cu peisaje fantastice, aproape nepământenesti și o vegetație uimitoare printre dune. După cum s-a dovedit, aproximativ 700 de plante pot fi văzute doar pe această petică a Pământului, iar două sute dintre ele erau necunoscute biologilor. Așa că insula a fost numită un paradis botanic și inclusă în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO.

În aceeași listă a nimerit și Drumul Uriașilor, care impresionează prin măreția sa de piatră formată din 40 de mii de coloane masive. Potrivit legendei locale, a fost construit de un Gigant mitic, deși, de fapt, arhitectul acestui miracol este un vulcan în erupție.

? Alătură-te la excursia ecologică virtuală împreună cu fotografiile care au fost acolo.

Copaci-umbrele a „dragonului” de pe insula Socotra

Drumul Uriașilor (Irlanda)

Caracteristicile geografice ale zonei, cum ar fi terenul, clima și resursele naturale, influențează tradițiile arhitecturale, în special, alegerea materialelor de construcție: lemn, lut și piatră.

Sanctualele și monumentele naționale pot atrage atenția artiștilor, deoarece reflectă frumusețea unică a diferitelor regiuni.

Imaginile monumentelor arhitecturale din Ucraina, India și Japonia, create în diferite tehnici artistice, vă vor ajuta să simțiți emoțional coloritul național. Gravura alb-negru (1) transmite atmosfera unei zile georoase de iarnă în munții Carpați. Acuarela roșie-portocalie „umedă” (2) parcă ar fi brăzdată de aerul cald al tropicelor. Iar floarea delicată de cireș roz (3) sugerează prospețimea primăverii.

? Care dintre aceste peisaje se potrivește cu dispoziția ta de astăzi?

Petro Obal.
Izvor

Maya Vronska.
Taj Mahal

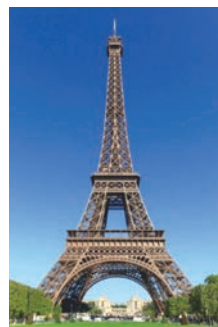

Tsuchiya Koitsu.
Castelul Nagoya

Geografia socială studiază așa fenomene culturale diverse, cum ar fi limba, ritualurile și tradițiile diferitelor popoare. Legende, poveștile și folclorul local pot inspira artiștii să creeze picturi și sculpturi care să reflecte tradițiile din regiune.

În diferite țări europene, există monumente arhitecturale care au devenit cărți de vizită turistice ale orașelor.

? Găsește aceste orașe pe harta geografică.

Pictorul Julien Nonnon a realizat proiecțiile de lumină „Animale care plâng”. Mai întâi, el a pictat locuitorii pădurilor și munților care și-au părăsit mediul din cauza intervenției umane. Apoi și-a dus echipamentul în munți, unde a proiectat imagini de animale pentru a atrage atenția publicului asupra dispariției animalelor.

Varianta 1. Lucru în grup. Creați o hartă artistică a Ucrainei (*hârtie colorată, markere, lipici*). Inventați imagini simbolice ale monumentelor de artă pentru pictograme, pe care le desenați cu markere pe hârtie colorată în același design (dimensiune 2 x 2 cm), le decupați și le lipiți pe harta de contur.

Varianta 2. Creează un peisaj „Lacurile Shatsk” pentru o carte poștală turistică. Combină diferite tehnici artistice și materiale (*acuarelă, monotip, desen pe folie, cereale, materiale naturale*).

Generalizez, argumentez, sistematizez

Cum ne ajută arta plastică să ne facem cunoștință cu peisajele din diferite părți ale lumii? Care este relația dintre geografie și cultură? Explică, cum arta influențează la atractivitatea turismului ecologic și cultural.

Cercetare independentă, căutare media

Găsește pe internet tablouri care reprezintă călătorii pe mare. Cum și-au exprimat pictorii admirația față de natură?

Fantezez, experimentez, acționez

Gândește-te, ce publicitate care implică arta va fi comercială (turistică) și care socială (ecologică).

Arta și matematica

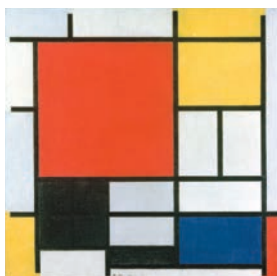
? *Savurezi muzica și picturile, dar nici măcar nu-ți dai seama de asemănările lor cu matematica. Care este legătura dintre această regină înțeleaptă a tuturor științelor și muzică, regina emoțiilor?*

Robert Delaunay. Ritm

Sonia Delaunay.
Ritmul colorat

Piet Mondrian.
Compoziție
cu roșu, galben și
albastru

Poetul Guillaume Apollinaire a numit tabloul lui Robert și Sonia Delaunay „orfism”, subliniind muzicalitatea compozițiilor din cercurile colorate. Comparația cu Orfeu din Grecia antică, al cărui cântec cucerea întreaga natură din jurul său, nu este întâmplătoare. Magia ritmului colorat poate crea frumusețe chiar și din forme geometrice simple. Piet Mondrian a folosit pentru asta doar trei culori. Și asta a fost de ajuns pentru ca întreaga lume să se îndrăgostească de ele și să le transforme într-un trend.

În artele vizuale, vedem ritmul cu ochii, în coregrafie îl simțim prin mișcare, iar în muzică – îl percepem prin auz. Ca element important al limbajului muzical, ritmul are o mare putere de influență și este capabil să hipnotizeze. De exemplu, în „Bolero” de Ravel sau în renumita sonată a lui Ludwig van Beethoven, unde acompaniamentul monoton al melodiei creează un efect hipnotic.

? *În timp ce ascuți muzică, desenează o compoziție relaxantă din cercuri colorate, linii netede și spirale (neurografie).*

Ludwig van Beethoven. Sonata nr. 14 „Clar de lună” (1 oră).

? *Verifică-ți cunoștințele muzicale: bate din palme ritmuri (1); dirijează mărimile (2); numește lungimile notelor și pauzele (3). Explică rolul calculelor matematice în muzică.*

1

2

3

Unul dintre primii, care a început să cerceteze frumusețea muzicii cu ajutorul numerelor, a fost matematicianul grec antic Pitagora, care credea că muzica poate vindeca oamenii și poate învinge emoțiile negative. Baza de studiu în școala sa de înțelepciune era formată din două materii: muzică și matematică.

Licenta muzicala

Pitagora a studiat muzica ca pe o știință a numerelor și a stabilit în ea relații matematice, distanțele dintre sunete – **intervale**. Ele sunt notate cu numere în funcție de numărul de trepte pe care le acoperă **intervalul**. Intervale simple: 1 – prima, 2 – secunda, 3 – terța, 4 – cvarta, 5 – cvinta, 6 – sexta, 7 – septima.

Intervalele sunt împărțite în **melodice** (care sună secvențial) și **armonice** (care sună simultan). În mod convențional, se disting: cele care disonează (secunda, septima) și cele care consonează (toate celelalte în octavă).

După cum știi deja, muzica se scrie în note, iar în fiecare octavă sunt șapte note: *do, re, mi, fa, sol, la, si*. Ele alcătuiesc orice melodie – un element al limbajului muzical, fără de care muzica își pierde sufletul. Într-o melodie, sunetele sunt organizate pe verticală (înălțimea sunetelor) și pe orizontală (durata). Iată aici intră în joc cunoștințele matematice.

UT queant laxis
REsonare fibris
MIra gestorum
FAMuli tuorum
SOLve polluti
LABii reatum
Sancte Ioannes

Monumentul lui Guido d'Arezzo în Florența

Dar cine a inventat notele muzicale? Inventatorul notației muzicale este Guido d'Arezzo (din Arethyn), care a trăit acum mai bine de o mie de ani în Italia. El a fost profesor de muzică și de cânt coral și a încercat să creeze o alfabetizare muzicală accesibilă. Guido a inventat versul *acrostic*. Silabele care se terminau cu un sunet vocalic erau ușor de cântat. Prin urmare, mai târziu UT a fost înlocuit cu DO, iar aceste sunete (silabe) au fost marcate cu note (pătrate și apoi ovale) plasate pe linii *paralele*.

Al doilea sistem comun de notație muzicală este cel alfabetice, în care literele latine reprezintă șapte note: C, D, E, F, G, A, H (B).

Dintre toate artele vizuale, arhitectura este cea mai apropiată de matematică. Construcția oricărei clădiri se bazează pe cele mai precise calcule și figuri geometrice. Să ne amintim templele grecești sau piramidele egiptene, care uimesc imaginația umană. Sau arena circului, care este întotdeauna și peste tot calculată cu precizie matematică.

Partenonul

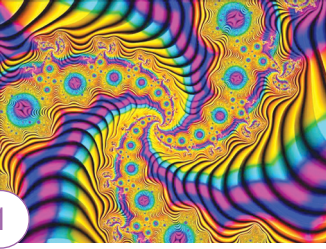
Piramidele egiptene

Arenă de circ (13 metri)

Cercetătorii demonstrează că lucrările complexe ale lui Bach sunt calculate cu precizie, iar melodiile au anumite coduri digitale. Compozițiile graficianului Maurits Cornelis Escher ne învață să realizăm infinitatea, multidimensionalitatea și armonia lumii, la fel ca muzica lui Bach.

Picturile fractale abstracte de artă digitală, care amintesc creaturi fantastice, sunt comparate cu jazzul. Este greu de crezut că o asemenea frumusețe a fost creată cu ajutorul formulelor și calculelor matematice.

1

2

3

1 – fractal; 2 – *Maurits Cornelis Escher. Compoziție;*
3 – *Yayoi Kusama. Compoziție decorativă*

Johann Sebastian Bach. Concertul Brandenburg Nr. 3 (ch. 1. Cantabile).

Cum crezi: arta lui Bach este un zbor al fanteziei unui geniu sau un calcul precis? Descrie legătura dintre matematică și arta decorativă, folosind ilustrațiile.

Muzică și versuri de T. Piskaryova. „Fericire, vivat!” (vezi anexa).

Cutiuța artei

O poezie acrostică este o operă poetică în care primele litere ale fiecărui vers, citite de sus în jos, formează un cuvânt sau o propoziție.

Un interval muzical este raportul dintre înălțimile a două tonuri care sună consecutiv sau simultan.

Generalizez, argumentez, sistematizez

Explică legătura dintre matematică și artă, folosind exemplul ritmului. Când sunt folosite numerele și fracțiile în muzică? Explică aforismul lui J. Sylvester: „*Muzica este matematica sentimentelor, iar matematica este muzica minții*”. Analizează ritmul clapelor la acordeon.

Cercetare independentă, căutare media

Cercetează proprietățile acustice și matematice ale intervalelor muzicale: stabilește caracterul sunetului (consonanță, disonanță).

Fantezez, experimentez, acționez

Creează un joc „Domino muzical” folosind elemente digitale de alfabetizare muzicală.

Artă și biologie: pe calea spre dialog

? Ție, probabil, îți sunt interesante informațiile despre plantele exotice și animalele rare despre care ai aflat la lecțiile de biologie. Dar știi tu oare ce cunoștințe a împărtășit înțeleapta natură cu arta?

Rafal Albinsky.
Flautul fermecat

Chiar dacă nu te-ai gândit până acum să cauți legătura dintre artă și biologie, ar trebui să știi, că cele două domenii au multe în comun. Fotografiiile realității sunt foarte importante pentru studiul naturii, dar se deosebesc foarte mult de imaginile artistice, care reflectă de mult timp mediul înconjurător. Artiștii sunt inspirați de această frumusețe. De exemplu, în cântecele ucrainene se amintește de viburnumul roșu, de plopii subțiri sau de molid, de vocea unei privighetori.

? Numește genurile de artă vizuală care oglindesc natura. Amintește-ți piesele pastorale pe care le-ai ascultat înainte. Formați trei grupuri și numiți cât mai multe cântece ucrainene, în care sunt amintiți copacii, florile și păsările.

📺 Cântecele a 60 de specii de păsări pe muzica lui W. A. Mozart din opera „Flautul fermecat”.

Tablourile pictoriței ucrainene Olga Kvasha relatează într-un mod unic istorii despre frumusețea naturii și interacțiunea omului cu mediul înconjurător. Compozițiile decorative pline de culoare sunt ca o fereastră magică în lumea copacilor, frunzelor, ierbii, florilor, animalelor și păsărilor.

Olga Kvasha:
1 – Cenușul
cu pete;
2 – Se plimbă
vara printre
flori

1

2

? *Describe impresiile pe care le ai despre operele lui O. Kvasha. Florile din lucrările ei par realiste sau fabuloase? Pe care dintre ele le recunoști? Ce sentimente evocă darurile neprețuite ale naturii redată în tablouri? Este oare posibil să se obțină o asemenea magie în fotografii? Explică parerea ta.*

Galeria de portrete

Edwin Henry Landseer (1802–1873) s-a născut în familia unui gravor și a studiat pictura cu tatăl său. Pictorul englez poate fi atribuit cu siguranță animaliştilor. A călătorit adesea în Scoția pentru „schite”, unde a pictat peisaje alpine aspre, cerbi frumoși și alți reprezentanți ai naturii sălbatice. Aristocrații bogați i-au comandat pictorului să le picteze atât portretele lor, cât și portretele animalelor lor de companie cu patru labe. Cu toate acestea, în tablourile lui Landseer, se pot vedea nu numai spanieli nobili și

Saint Bernardi, ci și corcitură nu mai puțin drăguțe. În cinstea pictorului animalist, rasa de câini, care este un tip de Newfoundland, a fost numită landseer.

Salvatorul

Șoimul

? *Ce poți spune despre câinele, care a salvat-o pe fată în timpul furtunii de pe mare, și despre pasărea din portret? Care compoziție descrie mediul natural și care este o scenă-producție?*

S-a păstrat o poveste emoționantă despre Bobby din Edinburgh, leghendarul Sky Terrier. După moartea stăpânului său, Bobby a mers la cafeneaua, unde obișnuia să se ducă în fiecare zi cu stăpânul său timp de 14 ani, a luat o chiflă și s-a întors la mormântul stăpânului său. Câinelui, care a impresionat prin devotamentul său, i s-a ridicat un monument sculptat de V. Brody și s-a făcut un film despre el.

Spre deosebire de filmele documentare și fotografiile despre animale, desenele animate prezintă imagini stilizate ale unor personaje: câini, pisici, unicorni etc. În acest fel, în ciuda convenționalității limbajului său artistic, animația ne ajută să cunoaștem lumea animalelor nu prin asemănări exterioare, ci prin aventuri și evenimente în care acestea își dezvăluie cel mai bine deprinderile și caracterele.

Monumentul lui Bobby în Edinburgh

Sky Terrier, personajul principal al filmului despre Bobby

Animație

? *Compară particularitățile de reprezentare a câinilor în pictură, sculptură, fotografie și animație.*

Din păcate, ca urmare a activității umane pe Pământ, 140 de specii de păsări au dispărut și sunt incluse în „lista neagră” (informațiile despre existența lor lipsesc de cel puțin 50 de ani). Cartea Roșie a Ucrainei oferă informații despre animalele și plantele pe cale de dispariție, precum și măsurile de conservare a acestora. Prin urmare, este necesar nu numai să iubim, ci și să protejăm natura!

Formele arhitecturale neobișnuite, asemănătoare cu formele naturii vii, uimesc omenirea cu frumusețea lor ciudată.

Parcul oceanografic din Valencia, Spania. Arhitect – F. Candela

De exemplu, case care arată ca niște cochilii, schelete de pește sau conturul unei coji de ou de pasăre. Aceasta nu este doar dorința artiștilor de a găsi noi imagini prin imitarea formelor naturale. Este important, de asemenea, să se folosească particularitățile structurii și funcționării naturii vii în arhitectură și design. De aceasta se ocupă *biodesignul* – construcția artistică bazată pe studiul și împrumutul de imagini ale naturii vii.

Baza pentru biodesign este *bionica* – știința legată de biologie și tehnologie. Un exemplu de aplicare a bionicii este oferirea corpului navei formei simple a corpului unui delfin; proiectarea aeronavelor pe baza studiilor mecanismului de zbor al păsării.

Forma plantelor și principiul atașării tulpinii de floare au fost împrumutate de Frank Lloyd Wright, creând biroul sediului Johnson Wax (1) în SUA. Tavanul holului biroului este format din „flori”, susținute de coloane subțiri, prin golurile cărora lumina pătrunde în încăpere.

Arhitectul Santiago Calatrava este cunoscut pentru structurile sale bionice, printre care se numără și Orașul Artelor și Științelor din Valencia (Spania). Arhitectul a impresionat vizitatorii de la Expo 2020 din Dubai cu pavilionul său expozițional original (2). Forma și construcția acestuia seamănă cu aripile unui șoim, care se pot mișca și schimba aspectul clădirii.

1

2

AirPod, o mașină mică de oraș dezvoltată de francezi, se mișcă datorită aerului comprimat. Poate transporta trei persoane timp de 200 km fără realimentare.

Mașina de oraș AirPod

Supercar hibrid

? Cu ce seamănă aceste mașini?

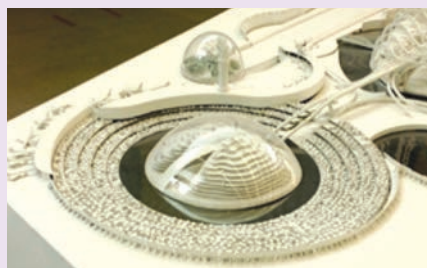
Galeria de portrete

Luigi Colani este o legendă a designului industrial. El este fondatorul biodesignului. Toate creațiile sale, inclusiv elicopterele, camioanele, mașinile, casele și chiar scaunele și căștile, au căpătat forme naturale aerodinamice și netede. Aceste forme ajută obiectele sale să atingă viteze mai mari. Designerul lucrează înaintea vremii sale, iar multe dintre lucrările sale nu sunt încă solicitate. O întreagă epocă în lumea designului este legată de numele său, iar în Japonia și Germania există centre de design „Kolani”.

Luigi Colani. Automobil

Modelul orașului bionic Human City pentru Shanghai

Bionica în design este o căutare permanentă a originalului, neobișnuitului și promițătorului. Studiul naturii vii excită imaginația și ajută la rezolvarea problemei armoniei dintre biologie și artă.

Cutiua artei

Bionica (din grecescul *bios* – viață) este știința care constă în aplicarea structurilor, formelor, funcțiilor și proprietăților naturii vii în arhitectură, design și inginerie.

Lucrul în grup. Creați schițe de transport pentru un joc video pe calculator: mașină, autobuz, camion, tren, vapor, avion, tanc, rachetă, dronă etc. pe baza unor forme bionice (*crocodil, broască țestoasă, gândac, pasăre, pește, plantă*).

Generalizez, argumentez, sistematizez

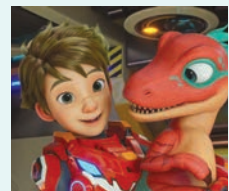
Ce nou ai aflat despre relația dintre artă și biologie? Cum ne ajută operele de artă să înțelegem mediul înconjurător? Dă exemple de folosire a formelor naturale în arhitectură și design.

Cercetare independentă, căutare media

Fă o mini-cercetare: găsește imagini ale lumii naturale în manualele de biologie și artă. Compară influența fotografiilor documentare și a operelor de artă (peisaje, naturi statice, picturi și sculpturi de animale). Trage o concluzie despre ilustrațiile care au un efect mai emoțional. Argumentează-ți decizia.

Fantezez, experimentez, acționez

Vizionează serialul animat 'Dinosterul'. Cu ajutorul inteligenței artificiale, inventează o imagine a unui robot-dinozaur și, dacă dorești, creează-l din deșuri casnice.

Chipurile copiilor în muzică

? Amintește-ți de lucrările muzicale pentru copii și tineret pe care le-ai ascultat în anii precedenți. Care dintre ele a devenit preferata ta?

Toby Rosenthal. Bach în cercul familiei

Poate că ești conștient de existența imaginilor întruchipate de artiști în sunete, forme, culori, care fac parte din așa-numitele teme eterne ale artei. Una dintre ele este lumea copilăriei, plină de sentimente vii, cântată în numeroase cântece și tablouri.

Johann Sebastian Bach a inițiat tradiția de a compune cicluri pentru copii. Nu există tineri pianiști care să nu interpreteze piesele sale. „Caietul de muzică al Annei Magdalena Bach” este un album de familie, care conține polonaise, marșuri, arii, corale etc. În unele note, vocile mijlocii sunt omise. De ce? Crezi că compozitorul a uitat să le adauge? Desigur nu. Elevii (ar fi putut fi fiii lui Bach) le-au completat singuri.

? Johann Sebastian Bach. Caietul de muzică al Annei Magdalena Bach. Aria nr. 20 (două versiuni), piesă.

? Compară versiunile ariei. În originalul „Caietul de muzică...” titlul piesei lipsește. Cum poate fi numită? Explică.

Moștenirea lui Johann Sebastian Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart și Ludwig van Beethoven – creatorii sonatei clasice – include sonate care pot fi interpretate de copii.

Tatăl lui W. A. Mozart, Leopold Mozart, la fel ca Bach, a predat muzica fiicei și fiului său minune. El a scris un menuet pentru micul Wolfgang care a intrat în repertoriul pedagogic.

Majoritatea lucrărilor pentru copii și despre copii se află în moștenirea compozitorilor romantici. Datorită lor a înflorit muzica de program, care a extins și a îmbogățit foarte mult tema „copiilor”.

Leopold Mozart. Menuet.

Creează o povestire pe tema „Familia muzicală” despre muzica în familia lui Bach sau Mozart.

Johann Nepomuk della Croce.
Familia Mozart

Robert Schuman a scris multe piese de teatru care prezintă imagini din viața tineretului: jocuri, vacanțe, drumeții, alte evenimente, pline de diverse impresii și stări de spirit.

Robert Schumann. Album pentru tineret (la alegere).

Parcă dintr-un plein-air însoțit, în muzica copiilor au intrat armonii colorate K. Debussy și M. Ravel.

Robert Schuman

Amintește-ți, ce piese din „Colțul copiilor” de Debussy ai ascultat mai înainte.

În suita sa pentru pian în patru mâini, „Mama mea găscă”, Ravel creează portrete muzicale ale unor personaje din basmele franceze: Frumoasa din pădurea adormită, Băiețelul-Degețel etc. Mai târziu, compozitorul a orchestrat piesele și a scris muzică pentru un balet pe baza lor.

Maurice Ravel. „Conversația dintre Frumoasa și Bestia” din suita „Mama mea găscă” (pentru pian și interpretare orchestrală).

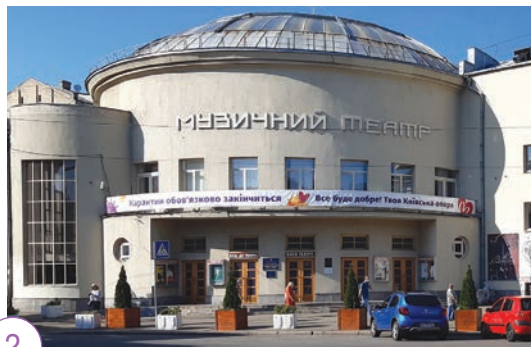
Cum este construit dialogul muzical dintre personaje? Ce dans o caracterizează pe Frumoasa? Căru instrument i-a atribuit compozitorul tema Bestiei în versiunea orchestrală?

Ne duce înapoi în lumea copilăriei uimitoarea producție a baletului „Alice în Țara Minunilor” de Joby Taylor de pe scena de la Covent Garden. Spectacolul defilează triumfător în jurul lumii datorită mijloacelor de comunicare moderne (peste 4,5 milioane de vizualizări pe YouTube).

? Pentru a trăi emoțiile magiei baletului, alătură-te publicului numeros de fani ai „coregrafiei” Alice, precum și a celei de pe „ecran” – nu mai puțin originală (filmul regizat de T. Burton).

1

2

- 1 – afișul baletului „Alice în Țara Minunilor”;
2 – Teatrul Academic Municipal de Operă și Balet pentru Copii și Tineret din Kiev

Compozitorii ucraineni sunt primii în genul operei pentru copii. Mykola Lysenko a creat trei opere de basm pe libretul lui Dnipro Chaika pentru copii de toate vârstele: „Capra Certăreață”, „Domnul Kotskyi” și „Iarna și primăvara”. Kyrylo Stetsenko a compus operele „Ivasyk-Telesyk” și „Vulpea, Motanul și Cocoșul”, bazate pe subiectele basmelor ucrainene. Pentru a-l caracteriza pe micul călător, a folosit ca laitmotiv melodia cântecului „Barca plutește”.

🎥 Kirill Stetsenko. Opera „Ivasyk-Telesyk” (fragmente).

? În timpul ascultării muzicii, ridică mâna de îndată ce ai auzit laitmotivul. Interesează-te despre repertoriul teatrului reprezentat în fotografii și acordă atenție la musicalurile ucrainene contemporane.

Colecțiile de piese pentru tineri pianști aparțin multor compozitori ucraineni: R. Savytskyi, N. Nyzhankivskyi, V. Silvestrov, Zh. Kolodub, V. Kosenko, S. Bortkevych și alții. Muzica pentru copii de H. Sasko și L. Ivanenko este pătrunsă de ritmuri de jazz.

Piese din ciclurile: „24 de piese pentru copii” de Viktor Kosenko, „Din basmele lui Andersen” de Serhiy Bortkevych, „Cântăm jazz” de Gennadiy Sasko (la alegere). Larysa Ivanenko. „Boogie al unui nasture rupt”.

? Compară temele pieselor de program din ciclurile lui V. Kosenko și S. Bortkevych. Ce unește muzica lui H. Sasko și a lui L. Ivanenko?

„Copilăria mea este de aur” (muzică și versuri de N. May) (vezi anexa).

Generalizez, argumentez, sistematizez

Cum diferă lucrările pentru copii de lucrările pentru adulți? Ce compozitori ucraineni au creat muzică pentru copii? Ce piese ți-au plăcut cel mai mult și ai recomanda să le asculte copiilor mici din cercul tău de prieteni?

Comparați piesa lui M. Ravel „Frumoasa și Bestia” și muzica din desenul animat cu același nume.

Cercetare independentă, căutare media

Proiect de artă „Lumea copilăriei în muzică”. Înregistrați lucrări muzicale și alegeți un acompaniament vizual pentru ele.

Fantezez, experimentez, acționez

Creați o compoziție pentru coperta partiturii „Albumului pentru copii” a compozitorului ale cărui lucrări v-au plăcut cel mai mult.

Lumea copilăriei în arta plastică

? Ce lucruri interesante poți afla despre viața copiilor din tablouri și sculpturi?

Nerone în copilărie
(statuie romană)

În orice epocă, copiii, adolescenții și tinerii au fost subiecte dorite de pictori, graficieni și sculptori. Lumea copilăriei aparține „temelor eterne” în artă. În toate timpurile, ea a entuziasmat imaginația artiștilor, care și-au întruchipat viziunea creativă în picturi și sculpturi.

Sculptorii din antichitate au creat portrete sculpturale perfecte ale băieților și fetelor care au devenit modele de neegalat pentru multe generații ulterioare.

Pictorii epocii Renașterii l-au înfățișat pe copil în numeroase lucrări dedicate Madonei.

Peter Bruegel. Jocuri pentru copii

? Îți sunt cunoscute jocurile pentru copii care erau populare acum aproape 450 de ani? Cum sunt reprezentate figurile copiilor în mișcare, în diferite poze de joacă?

Compoziția pictorului olandez Pieter Bruegel „Jocurile copiilor” surprinde prin diversitatea jocurilor de stradă, în care sunt reprezentați peste 200 de participanți.

Mulți oameni cunosc imaginea unei fete în rochii luxoase din tablourile artistului spaniol Diego Velázquez. Una dintre ele, „Meninas” („Domnișoarele de onoare”), a devenit vestită datorită ideii sale originale, compoziției misterioase, care a căpătat numeroase interpretări și *parafrazări* vizuale. În portretul de grup al familiei regale, Margarita, în vârstă de cinci ani, este înconjurată de doamnișoare de onoare, pitici, un câine etc. Velázquez s-a pictat, de asemenea, și pe el însuși la șevalet, iar în oglindă – părinții infantei (regele și regina).

Diego Velázquez. Meninas (fragment)

Parafrazări: 1 – José Gutiérrez Solana; 2 – Irma Grünholz

Gândește-te, cum este prezentată prințesa în relație cu oamenii din jurul ei. Cum transmite artistul profunzimea spațiului? Câte personaje sunt prezente în tablou? Caută pe internet pentru a afla cine sunt acestea.

Havrylo Vasko. Portretul lui Borys Tomar

Artiștii au fost adesea atrași de creativitatea copiilor și de capacitatea lor de a se exprima în artă. În chipul unui tânăr artist pictorul ucrainean Gavriilo Vasko l-a înfățișat pe fiul moșierului din Poltava, Borys Tomara. El a transmis cu măiestrie clarobscurul din portret.

Edgar Degas, care a devenit renumit pentru imaginile de balet ale Parisului dansator, a creat, alături de picturi, și o imagine sculpturală a unei balerine – o adolescentă care face primii pași spre marea scenă.

Lumea multicoloră a copilăriei, plină de bucurie și vise, prinde viață, parcă într-un basm bun, în tablourile contemporanilor. Nu mai puțin interesant, ei au redat viața și timpul liber al adolescenților, spontaneitatea lor, sinceritatea relațiilor cu prietenii și părinții.

Edgar Degas.
Micuța dansatoare

1

2

3

Pictorul ucrainean Viktor Zaretskyi a creat chipurile unor copii într-o manieră decorativă uimitoare, caracteristică pentru el.

Soția sa, Alla Horskaya, a redat relația gingașă dintre mamă și copil într-un autoportret dublu.

1 – Alla Gorskaya. Autoportret cu fiul; 2 – Viktor Zaretskyi. Copii în albastru;
3 – James Jean. Fetele prind fluturi

? *Ce fel de compoziție a intenționat să creeze tânărul artist? Ce gamă de culori a ales pentru ea?*

Galeria de portrete

Norman Rockwell (1894–1978) este un ilustrator adorat de milioane de americani. S-a născut la New York, a trăit în orașe mici și a colaborat cu o revistă populară timp de aproape 50 de ani, pentru care a desenat episoade din viața oamenilor obișnuiți. Artistul a fost un maestru al umorului și, în același timp, putea descrie momente dramatice, atingând o expresivitate aproape scenică. Copiii și adolescenții din tablourile lui N. Rockwell transmit o gamă largă de sentimente. Cum sunt ei – eroii operelor sale? Veseli și amuzanți, gânditori și romantici, dar întotdeauna cu emoții vii.

Norman Rockwell.
Autoportret (triplu)

Fata care aleargă în ploaie cu pânze

Practica cântatului la
trompetă

Pictorul american de origine elvețiană John Hintermeister împreună cu fiul său Henry, a creat mai mult de o mie de tablouri-povestiri, uneori destul de comice. Aceste lucrări vesele și însoțite te fac să empatizezi și să zâmbești.

? Pe baza tablourilor, creează un storytelling care va străluci de pozitiv și de bucurie. Interesează-te și despre alte lucrări din serie: jocuri, ciclism, role etc.

John și Henry Hintermeister. Seria „La bunica”

Cutiuța artei

Parafrază (din greacă – *reповestire*) – diferite tipuri de reповestire a textului

Piesă instrumentală cu caracter de virtuozitate

Traducere vizuală a unei idei artistice, interpretare a originalului

Expunerea unui text cu propriile cuvinte, reповestirea unei opere, în special scurte

Varianta 1. Desenează prietenul tău/prietena ta. În timpul vacanței, creează o serie de tablouri care să povestească cum v-ați petrecut timpul liber împreună. Desenează rudele tale sau alți adulți care îți vor deveni prieteni.

Varianta 2. Creează-ți propria schiță-parafrază a compoziției lui D. Velázquez „Meninas”, de exemplu, în stilul lui P. Picasso (1) sau S. Dali (2).

1

2

Generalizez, argumentez, sistematizez

Numește „teme eterne” în artă pe care le cunoști. Care dintre pictorii vestiți au descris jocurile și distracțiile copiilor? Găsește în manualul tău ilustrații care reprezintă portrete de copii, descrie emoțiile acestora. Există printre ele și unele sculpturale?

Cercetare independentă, căutare media

În timpul liber, află ce artiști renumiți din trecut au folosit imaginea Madonei în operele lor.

Cercetare independentă, căutare media

Alege un tablou pe tema copilăriei care îți place cel mai mult, și inventează o mini-poveste despre copilul reprezentat în el (pune accent pe caracter, preferințe, aspect).

Îmi verific reușitele

- 1 Numește muzicienii reprezentați în fotografiile care au intrat în istoria culturală ca reprezentanți remarcabili ai jazzului american. Care dintre ei a îmbinat tradițiile muzicii simfonice și ale jazzului?

1

2

3

- 2 Cărei direcții ale muzicii moderne aparțin acești interpreți? Numește câștigătorul a șapte premii „Grammy”.

1

2

3

4

- 3 Numește vedete ucrainene — câștigători / câștigătoare ai concursului Eurovision.

1

2

3

4

5

6

- 4 Explică relația dintre muzică și literatură, folosind exemplul unor poezii clasice, cărora le-au fost create cântece și desene animate.

- 5 Dă exemple despre cum istoria și geografia ne ajută să înțelegem muzica în timp și spațiu.

- 6 Cum folosesc matematica în diferite tipuri de artă? Explică cu ajutorul unor ilustrații.

Îmi verific reușitele

1 Numește tipurile de design prezentate în fotografii.

1

2

3

4

5

6

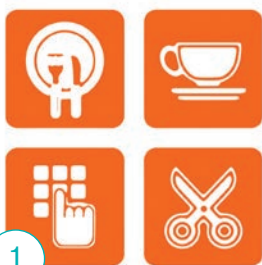

7

8

2 Care imagine este o pictogramă și care este un ex-libris? Explică cum înțelegi acești termeni.

1

2

3

4

3 Numește elementele permanente ale stilului de firmă.

ГРАНАТ

1

2

ЗООМАГАЗИН
К Т И К
ВСЕ ДЛЯ КОМФОРТУ ВАШОГО УЛЮБЛЕНЦЯ

- 4 Combină ilustrațiile cu un cuvânt care să descrie caracteristicile designului.

- 5 Explică semnificația termenilor *instalație*, *mobil*, *performanță*. Care dintre ele aparține practicilor artistice teatrale? Găsește în fotografii instalațiile.

- 6 Explică, cu ajutorul unor exemple, legătura dintre artele vizuale și literatură, istorie, geografie, biologie și matematică.

КОЛИСКОВА МАЙБУТТЯ

Музика і вірші В. Дроботенко

За-черпну я у до-ло - ні криш-та-ле-во - ї во-ди.

По тра-ві пройду бо-со - ніж, за-ли-шу сво - ї слі-ди.

Свіжий ві-тер за - ко-ли - ше у ко-лис-ці май - бут-тя

і ні-ко-ли не за-ли-шить у про-довж мо-го жит-тя. Візь -

му з со-бо-ю піс-ню по-ля, що ма-ти вчи-ла з ранніх літ і

на зо-рі шу-ка - ти до - лю пі-ду за мрі-я-ми у світ. Візь -

^{1.}

^{2.}

- пі - ду за мрі - я - ми у світ

2. Білі хмари, мов вітрила,
Кличуть в зоряний політ,
Виростаєте, руки-крила,
І несіть в незнаний світ!
Лиш надія не згасає,
Що повернемося знов!
Нас в житті оберігає
Віра й батьківська любов!

Приспів. / Двічі

ВЕРХОВИНО, СВІТКУ ТИ НАШ (текст скорочено)

Музика народна

Вірші М. Устияновича

Вер-хо-ви - но, світ-ку ти наш! Гей, як у те - бе тут ми -
ло! Як іг-ри вод, пли-не тут час, сво-бід - но, шум - но ве-се-
ло! Ой не-ма-є кра-ю, краю на ту Вер-хо - ви - ну! Ко-би ме-ні
тут по-бу-ти хоч од-ну го - ди-ну! Ой не-ма-є кра-ю, кра-ю
на ту Вер-хо - ви-ну! Ко-би ме-ні тут по-бу-ти хоч од-ну го - ди-ну!

З верха на верх, а з бору в бір
З легкою в серці думкою,
В чересі крис, в руках топір,
Буяє легінь тобою.

Черемоше, Черемоше,
Бистра твоя вода!
Дівчинонька хорошая,
Гарна твоя врода!

Як зашумить коломийка,
Вагаг загуляє,
Чорнобриву дівчиноньку
Кругом обертає.

Музика Т. Ярової

СКРИПКА ПАГАНІНІ

Вірші Д. Кременя

1. Плаче струна, сміється й плаче вічно й нині,
Звук чарівний віки й століття не вмира.
Світ не вмира, у ньому грає Паганіні.
Що то за гра, о що то за гра.

Скільки розлук між нас печально пролетіло.
Музика рук і світла музика зроста.
Сонячний стан, гінке музичне скрипки тіло.
Скільки зітхань, скільки прощань.

Приспів:

Крилами журби, крилами журби
Зазвучить капричо скрипаля.
Ти завжди люби, ти завжди люби
Музику цю ніжну, як маля.
У плачі струни ти завжди храни
Не тирана злого — короля,
Паганіні гра, щастя не вмира,
Ти храни нам, доле, скрипаля.

2. В сяйві в свічках горять вечірні балюстради,
Птахи кричать і потемнів вечірній пруг,
Дзвенить струна, як і життя за мить до страти,
Вірний мій друг, ніжний мій друг.

Зал завмира: звучить, звучить висока нота.
Щастя моє, не покидай мене в цю мить.
Грай мені, грай, і хай мине моя скорбота,
За небокрай туга злетить.

Приспів.

БІЛЯ ТОПОЛІ

Музика П. і П. Солодухи

Вірші П. Солодухи

Зо-ло-ті луги ве-дуть за небокрай, і сум-но на ду-ші, то-
по-ля, то-по-ля по-хи-ли-ла-ся. Там ста-рі батьки за-
пла-ка-ні сто-ять, про-ща-ти бу-ло їм
си-на, а він ге-ро-єм став... Мо-ло-дий ю-нак,
Приспів:
мо-ло-дий ко-зак... Там, бі-ля то-по-лі ка-ли-на рос-те,
ма-ми-ні о-чі че-ка-ють те-бе, си-ва у-роз-па-чі пла-че, си-
на все че-ка-є, та в Бо-га вже йо-го ду-ша.
Ма-м, я в бо-ю за во-лю пі-шов вда-ле-чїнь,
за прав-ду і до-лю но-вих по-ко-лїнь,
за тих, хто у мо-рі да-ле-ко, і
кри-ла-ми ле-ле-ки по-вер-нуть-ся жи-ві.

2. Рік вже промайнув, прийшла нова весна,
А спокою в душі не було, не було та й ще нема.
Там батько змучений, сам торує шлях,
По ньому мав іти син його, а його вже нема.
Молодий юнак, молодий козак...

Приспів. / Двічі

TERESA & MARIA

Музика й вірші Alyona Alyona & Jerry Heil

1. Джере-джерере-джерело пробива собі шлях,
Що би, що би не було, світ на її плечах.
Мані-мані-манівці — звивисті, скелясті,
Але знай: в твоїй руці твоє власне щастя.

Приспів:

З нами Мама Тереза й Діва Марія,
Босі, ніби по лезу, йшли по землі.

With us mama Teresa, Diva Maria

All the Divas were born as a human beings. / Двічі

2. Навіть ще змалю ми шукали шлях,
Та життя — петля, ніби для тих, хто падає.
На своїх плечах ще мале дівча
Несе з болю чан і вбача, що то вада є.
Знову не така, то надто м'яка,
Одяг на кістках, голяка чи то під вінець?
Де твоє дитя? Що твоє життя?
Та роки ж летять! І затям: скоро вже кінець.
І хай хтось хоче, аби ми зламались,
Хай бува в тобі заряду не по лікоть, а по палець,
І хай хтось хова за посмішкою ненависть і заздрість,
Коли ти пускаєш в серце гнів, добра й любові замість.
Але в небі є святі, їх ноги бачили цю землю.
Знаєш, твій тернистий шлях, саме тому є недаремно.
І хай буде дуже страшно й темно і часом нелегко,
Та з тобою завжди будуть з неба слідувати предки.

Приспів.

ЖИТИ В УКРАЇНІ

1. Моє щоденне відкриття:
Руде волосся, очі сині,
Ти повертаєш до життя,
Я хочу жити в Україні!
Обіймами знімаєш біль,
І дні настояні, як вина!
Я цим завдячую тобі,
Я хочу жити в Україні!
2. Моє тяжіння, мій політ,
Як спадок цінності родинні.
І ми з тобою цілий світ,
Я хочу жити в Україні!
І перший крик, і перший крок,
І правда нашої дитини,
Усе життя — один урок —
Навчися жити в Україні!

КВІТИ МІННИХ ЗОН

Музика і вірші С. Вакарчука

Повер-та-ли-ся до-до - му, Як на-довго — не-ві-до - мо,
 Ще за-ли-ши-лась невзя-та ви-со - та. Повер-та-ли-ся до-до-му,
 Роз-ій-шли-ся по од - но - му. А тебе не від-пус-ка - є пус-то-
 та. Вона рве твої думки, Бо на від-ста-ні ру-ки,
 Трем-тять сльо-зи і бе-тон, Цві-туть кві-ти мінних зон!
 Ди - ха - є вій-на, Ма - мо, це не сон!

2. Не кажи мені: «Я знаю».
 Мамо, ти не уявляєш,
 Як удав, не відпускає пустота.
 Поки спокою не має
 Кожен метр твого краю,
 І невзята кожна твоя висота.
 Вона рве твої думки,
 Бо на відстані руки,
 Тремтять сльози і бетон,
 Цвітуть квіти мінних зон!
 Дихає війна...
 Мамо, це не сон!
3. По дорозі й до вокзалу
 Тебе дівчина чекала
 І в обіймах рятувала сірий день.
 Як надовго — невідомо,
 І чи повернешся додому,
 Чи залишишся у пам'яті лишень?
 Вона рве твої думки!
 Вона — пам'ять навпаки!
 Вона — сльози і бетон!
 Вона — квіти мінних зон!
 Дихає війна...
 Ні, мамо, це не сон!

ЛІСОВА ПІСНЯ (скорочено)

Музика і вірші Х. Соловій

- D G D
1. Заграй мені пісню лісу,
Vm G D
Розбуди мою красу!
Vm G D
І буде вічна весна,
І зійде зірка ясна!
Vm G D
І буде вічна весна,
Vm G D
І зійде зірка ясна!
D Em A
Вір у долю! Будь зі мною!

Приспів / Двічі:

D G
Лине, як вітер, мрія моя!
D G
Всесвіт — наш дім! Тут воля жива!
Vm G
І любов, і любов
D A
Нас врятує від зла!
Vm G D
Лиш любов, лиш любов!
D
Збереже в цьому світі життя!

2. Хай же не гаснуть зірничі,
Хай світять нам у серця!
Прадавні їх таємниці
Нас поведуть у життя!
Прадавні їх таємниці
Нас поведуть у життя!
Вір у долю! Будь зі мною!

Приспів.

І буде вічна весна, і зійде зірка ясна!
Вір у долю! Будь зі мною!

Приспів.

LET IT SNOW! (ХАЙ СНІЖИТЬ!)

Музика Дж. Стейн

Вірші С. Кана

Oh the weath-er out - side is fright - ful But the
does-n't show signs of stop - ping And I
fire is so de - light-ful, And since were no place to
brought some corn for pop - ping The lights are tur - ned down down
go, Let it snow, let it snow, let it snow. It snow. When we
low Let it snow let it snow, let it snow. It snow.
fi - na - ly kiss good - night How I'll hate go - ing out in the storm, But if
you'll rea - ly hold me tight All the way home I'll be warm

Під ногами біле покривало
Вкрило землю і лежить.
Сперечатися з зимою не стану.
Хай сніжить, хай сніжить,
хай сніжить!
Білі шапки на деревах,
Біле хутро на дахах,
Вже напевно зрозуміло —
Це зима вдягає нас.
А коли приходить свято,
І вечерею убраний стіл

Несподівано так тепло,
Так тепло стає на душі.
Замело цілу округу,
І нема куди піти,
Тож давайте у подвір'ї
Покидаємо сніжки.
Усе казкове — сніг мете
І дітям радість він несе,
Сніг кружляє і летить,
Хай сніжить, хай сніжить,
хай сніжить!

Переклад Ю. Гнатковської, Ю. Лорд

AUTUMN LEAVES (БЛЮЗ)

Музика Дж. Косма

SUMMERTIME

Музыка J. Gershвина

Вірші D. Haywarda і A. Gershвина

Summer time and the li-ving is ea - sy, Fish are
jumping and the cot - ton is high. Your da -
ddy is rich and your ma is good loo - king, So
hush, little ba - by, ba - by, don't you cry.

Summertime, an' the livin' is easy.

Fish are jumpin' an' the cotton is high

Oh, Yo daddy's rich an' yo' ma is good lookin'.

So hush, little baby, don't you cry.

One of these morning's, you goin' to rise up singin'
Then you'll spread yo' wings an' you'll take the sky,
But till that morning', there's a nothing' can harm you,
With daddy and mammy standin' by.

І літечко, і життя — щасливе,
Бавовна — висока, і риба — аж вскач.
Татко твій — багач, матуся твоя — вродлива,
То ж тихіше, дитинко, дитинко, не плач.

Якось ранком запрагнеш ти волі
І, розправивши крила, у небо гайнеш.
Доти ж не завдасть ніщо тобі болю,
Бо матуся — з тобою і татко — з тобою теж.

Переклад В. Книра

АРКАН

Музика Р. Лижичко

Вірші О. Ксенофонтова

Гей! Гей! Гей! Гей! За весно-ю — лі - то,
 За зір-ка-ми — ві - тер, Запле-ту їх у вінок, будуть в мене кві - ти.
 Ка - жуть, зем - ля — без крил, А во - на — жи - ва!
 Кажуть, що го - ри — пил, А во-ни спі-ва! Кажуть — шко-дуй се -
 бе, А я — про-сто не-ба! Тиша і спо-кій всім, А ме-ні — не тре-ба!
 Мож - ли - во світ змі - ни - ти як, зна - ю! Гей! Гей!
 Нам та-нок не зу-пи-ни-ти цей. Там, за об - рі - єм, де зо - рі
 ста - ли в ко - ло! Гей! Гей! Я за - па - лю ці - ле не - бо,
 ці - лий все-світ по - лу-м'ям о - чей. Місяць за го - ро - ю,
 Хмари над во - до - ю, За віт - ра - ми — сон - це, Зо - рі за ві - кон - цем,

Приспів:

Музична партитура приспіву в G-мажорі. Текст під мелодією:

За вес - но - ю — лі - то, За зір - ка - ми — ві - тер,
Запле-ту їх у вінок, Будуть в ме-не кві - ти. Ла, ла,ла, ла,ла!
Ла, ла, ла, ла, ла! Ла, ла, ла, ла, ла"

2. Кажуть, мільйони сонць, а воно — одне.
Кажуть, безмежна ніч, а вона мине.
Кажуть, любов — це сон, не шукай даремно,
кажуть, її нема, але все дарма.
Можливо світ змінити — як, знаю! Гей! Гей!
Нам танок не зупинити цей.
Там, за обрієм, де зорі стали в коло! Гей! Гей!
Я запалю ціле небо, цілий всесвіт полум'ям очей.

Приспів:

За весною — літо,
за зірками — вітер,
заплету їх у вінок,
будуть в мене квіти.
За зірками буде вітер.
Заплету їх у вінок,
будуть в мене...
Я прийду до тебе,
наче зірка з неба!

3. Кажуть, шкодуй себе, над горами — ніч.
Кажуть, любов мине, ти її не клич.
Кажуть, забудь, але я прийду до тебе
поза часи й вітри, наче зірка з неба.

Приспів.

НЕЗЛАМНА

Музика і вірші Л. Кави

- C#m
 1. Там, де земля красива,
 А
 Там мого роду сила,
 G#
 Де Ма моя щаслива —
 C#m H5
 Там мій дім!
 C#m
 Там я мала зростала,
 А
 Цвіт в коси заплітала,
 G#
 І щастя вишивала
 C#m
 Рідним всім!
 C#m А
 Незламна!..
 G# C#m
 Незламна!..
2. Хай квітне моя рідна,
 Лине мова солов'їна,
 І росте моя дитина
 Без війни!..
 Я донька України!
 Тут люди всі єдині!
 Разом ми духом сильні
 Навіки!
 Незламна!..
 Незламна!..

*Приспів.**Приспів / Двічі*

C#m
 Українка — я!
 А
 Гордість це моя!
 G#
 Гори і поля —
 C#m
 Це моя земля!
 C#m
 Українка — я!
 А
 Сила то моя!
 G#
 Бачить вся земля,
 C#m
 Що незламна я!

WHAT WAS I MADE FOR?

Музика і вірші В. Ейліш

The image shows a musical score for the song 'What Was I Made For?' by Billie Eilish. It consists of ten staves of music in a 4/4 time signature, with a key signature of one flat (Bb). The melody is written in a treble clef. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some rests and a final double bar line at the end of the tenth staff.

1. I used to float, now I just fall down.
I used to know, but I'm not sure now
What I was made for.
What was I made for?
2. Taking a drive, I was an ideal.
Looked so alive, turns out I'm not real
Just something you paid for.
What was I made for?
Hm... Hm, hm...

Chorus:

Cause I, I,
I don't know how to feel,
But I wanna try.
I don't know how to feel,

But someday I might,
Someday I might.
Mm, hm, ha-ah...
Hm, hm, hm...

1. Раніше я літала, а тепер просто падаю вниз.
Раніше я знала, але зараз не впевнена,
Для чого я була створена.
Для чого я була створена?
2. Вирушаючи на прогулянку, я була ідеальною,
Виглядала такою живою, а виявилось, що я несправжня —
Просто така, за яку ви заплатили.
Для чого я була створена?
Хм... Хм, хм...

Приспів:

Тому що я, я,
Я не знаю, що відчувати,
Але я хочу спробувати.
Я не знаю, що відчувати,

Але коли-небудь я могла би,
Коли-небудь я могла би.
Мм, хм, ха-а...
Хм, хм, хм...

ЧЕРВОНА РУТА

Музика і вірші В. Івасюка

Ти признай - ся ме - ні, звідки в те - бе ті ча - ри,
Я без те - бе всі дні у по - ло - ні пе - ча - лі.
Мо - же, десь у лі - сах ти чар - зіл - ля шу - ка - ла,
Сон - це - ру - ту знай - шла і ме - не зча - ру - ва - ла?
Приспів:
Чер - во - ну ру - ту не шу - кай ве - чо - рами. Ти у ме - не є -
ди - на, тіль - ки ти, по - вір. гір.

2. Бачу я тебе в снах, у дібровах зелених,
По забутих стежках ти приходиш до мене.
І не треба нести мені квітку надії,
Бо давно уже ти увійшла в мої мрії.

Приспів.

МУЗИКА ЗВУЧИТЬ

Музика і вірші Л. Горової

Му-зи-ка жи-ве в мрі-ях і думках, мов - чан-ні і сло-ві,
 Му-зи-ка жи-ве в наших по-чут-тях три - во-ги й лю-бо - ві. І ко-
 ли зву-чить во - на, зу - пи - няєть-ся час, все на-
 род-жу-єть - ся знов, ні - би вперше ко-жен раз! І про
 все забу-ва-єть-ся, лиш лю - бов за-ли-ша - єть-ся.
 За-ти-ха-є все, за-мов-ка-є все, зав-мира-є все на зем-лі, ко - ли
 му - зи-ка зву - чить. За-ти-ха - є все, за-мов-ка - є все,
 зав-мира-є все на зем-лі, ко-ли му-зика, му-зика зву - чить!

Приспів:

2. Може, і давно сивіє печаль
 У когось на скронях, може, із сльози
 Або із дощу краплина в долонях.
 Може, ще початком буде кінець,
 І настане свято для наших сердець!

Приспів. / Двічі

РОЗПРОЩАВСЯ СТІЛЕЦЬ

Українська народна пісня
(Гурт «Піккардійська терція»)

1. Розпрощався стрілець із своєю ріднею,
Сам поїхав в далеку дорогу.
І за рідний свій край, за стрілецький звичай,
Впав в бою за свою перемогу.
2. А вітер колише зелену траву,
Молодий дуб додолу схилився,
Листя шелестить. Вбитий стрілець лежить —
Над ним коник його зажурився.
3. Ой, коню, мій коню, не плач наді мною,
Я тим часом полежу в степу...
Біжи, коню мій, скажи мамі моїй,
Що я в степу лежу вже убитий.
4. Нехай брати і сестри та рідная мати,
Нехай вони за мною не плачуть.
Я в степу лежу за Вкраїну свою.
Чорний крук наді мною вже криче.
5. Стрілецькая слава не вмере, не загине,
Будуть про неї внуки співати,
Що були козаки, та й за волю лягли,
Тепер можемо тільки згадати...

ЧУТИ ГІМН

Музика і вірші В. Самолюка (Skofka)

Приспів:

В небі чис - то-му чу - ти грім, в не-бі свист, а-ле чу - ти
гімн, в не-бі чис - то-му мут-ний дим, го-рить ліс, а-ле чу - ти
гімн. В не-бі чис - то-му чу - ти грім, в не-бі свист, а-ле чу - ти
гімн, в не-бі чис - то-му мут-ний дим, горить ліс, а-ле чу-ти гімн.
¹. За на - ми прав - да, зна - чить вис - то-їм ми ва - ші вист - рі -
ли, за на - ми прав - да, а ї -
ї ні-як не прист-ре-лить, за на - ми прав - да, зна - чить
виз - во-лим се-ло ми за се - лом, за на - ми прав - да, зна - чить
ми з до-лин по-ви - га-ня - єм зло! Ну а по-ки бу-дем
бить вас за А-зов і Бу - чу, за Дні... за Дніпро і кру - чі,
за Ір-пінь, я-кий ти му - чив! За ла... за лани кві-ту - чі!

За Херсон – землю родю - чу! За До... за Донбас по-лу - чиш!
 За Черні - гів не - мину - че! За лі... за ліси дріму - ці! За Хмель -
 ниць - ко - го Бог - да - на! За Фран... за Франка І - ва - на! І за
 Су - ми, і за хра - ми З - С - У прий - де за ва - ми! І за
 но - ці і за ра - ни, за ко - жен три - вож - ний ра - нок! За
 Хар - ків і тюль - па - ни, за О... за О - де - су - ма - му... За
 Рів - не і Здол - бу - нів, за Пол - та - ву, Львів і пу - лі, за
 Ки - їв, Луцьк, за Він - ни - цю, за Ми - ко - ла - їв - ду - лі! За
 Чер - нів - ці, Чер - ка - си, Тер - но - піль і Кри - вий ріг, за За - по -
 ріж - жя і Жи - то - мир, і за Крим за - будь - ся гріх...

В небі чистому чути грім,
 В небі свист, але чути гімн!
 В небі чистому мутний дим...
 Горить ліс, але чути гімн!
 В небі чистому чути грім,
 В небі свист, але чути гімн!
 В небі чистому мутний дим...
 Горить ліс, але чути гімн!

ЩАСТЯ, ВІВАТ!

Музика і вірші Т. Піскаркової

Кві - ти на - вес - ні да - ру - ють а - ро - ма - ти сонця,
 Кві - та - ми вес - ни ми зу - стрі - ча - єм новий день.
 Кві - ти на - вес - ні по - став - лю ма - мі на ві - кон - це,
 З кві - та - ми вес - ни спі - ва - ти мо - жу цілий день. Цілий день.
Приспів:
 Тільки весно - ю разом з то - бо - ю Щас - тю на - зу - стріч йду.
 По - друти й друзі разом зі мною, Бо нас приго - ди ждуть.
 Квіти весно - ю всі розквіта - ють, магі - ї а - ро - мат. Го - лос зву -
 чить радісно так: Щас - тья ві - ват! Щас - тья ві - ват!

2. Що ти відчуваєш, коли сонце посміхнулось?
 Що дарує радість і надію кожен день?
 Поцілунок мами, свіжий у віконце.
 Татова підтримка і мелодії пісень.

Приспів.

МОЄ ДИТИНСТВО ЗОЛОТЕ

Музика і вірші Н. Май

Від от-чо-го по - ро-га у бі-лий світ до - ро-га тер - но-вим цві-том
забри - нить. Та щоб жит-тя пі - зна-ти, не - на-че пта-ше - ня-та, ми
від-лі-та-є - мо в бла - кить! І па-м'я-та-єм свя-то, ма - ту-си-ні по-
ра-ди, сло - ва і муд-рі, і прос-ті: У щас-ті і не - до-лі не забувай
ні-ко - ли ту зем-лю, де вродив - ся. Мо - є ди - тинство зо - ло -
те у снах жу - равко - ю кур - ли - це. Воно ме - не до-до-му
кли - че, де маль-ва за вік - ном цві - те!

2. А десь далеко зорі і небо неозоре,
Веселка птахою зліта!
Та наймиліша в світі
одна стежина в житі,
Яка додому поверта.
Зігріє і розрадить матусина порада,
Слова і мудрі, і прості:
У щасті і недолі не забувай ніколи
Ту землю, де вродився ти!

Приспів. / Двічі
Моє дитинство золоте
Мене у спогадах колише,
І руки мами найніжніші,
Я Богу дякую за те!

Conținutul artnavigatorului (artă muzicală)

Lista operelor pentru interpretare

Pagina	Autorii	Denumirea
8	Muzică și versuri de V. Drobotenko	Cântecul de leagăn al viitorului
25	Muzica de T. Yarova, versuri de D. Kremen	Vioara lui Paganini
32	Coloana sonoră	Noaptea arabă
49	Muzica de P. și P. Solodukha, versuri de P. Solodukha	Lângă plop
57	Muzică și versuri Alyona Alyona & Jerry Heil	Teresa & Maria
65	Muzică și versuri de O. Smyk	A trăi în Ucraina
80	Muzică și versuri de S. Vakarchuk	Florile zonelor minate
88	Muzică și versuri de Kh. Soloviy	Cântecul pădurii
106	Muzica de J. Stein, versuri de S. Kahn	Let It Snow!
127	Muzica de J. Gershwin, poezii de D. Hayward și A. Gershwin	Summertime
137	Muzica de R. Lyzhychko, versuri de O. Xenophontov	Arcana
153	Muzică și versuri de Lucy Kava	Neînfrânta
153	Muzică și versuri de B. Ailish	What was i made for?
161	Muzică și versuri de V. Ivasyuk	Ruta roșie
177	Muzică și versuri de L. Horova	Răsună muzica
187	Versuri de L. Kostenko	Aripile
187	Versuri de Lesya Ukrainka	Aș vrea să devin un cântec
203	Skofka (Volodymyr Samoliuk)	Se aude imnul
203	Cântecul pușcașului ucrainean	Pușcașul își ia rămas bun
221	Muzică și versuri de T. Piskaryova	Fericire, vivat!
231	Muzică și versuri de N. May	Copilăria mea de aur

Lista operelor pentru ascultare și vizionare

Pagina	Autorii	Denumirea
4	Muzica de M. Lysenko, versuri de O. Konysskyi	Dumnezeu este mare, unul și singur
5	Cântec popular pe versuri de de Taras Shevchenko	„Niprul larg urlă și geme ...” (clip cu participarea Emeritului Cor Popular Ucrainean Academic Național din Ucraina în numele lui Hryhoriy Verivka)
7	Cântece populare ucrainene în aranjament coral de Mykola Leontovych	„Shchedryk” (în diferite limbi la alegere)
7	Muzica de V. Vermenich, versuri de M. Syngaevsky	„Chronobrytsi” (interpretat de Oleksandr Ponomaryov)
7	Muzica de V. Mykhailiuk, versuri de M. Yuriychuk	„Cheremshina” (interpretat de Kvitka Tsysyk)
7	Levko Revutskyi	Simfonia nr. 2 în Mi major (fragmente)
15	Levko Kolodub	Dans huțulesc
15	Myroslav Skoryk	Myroslav Skoryk. Dans huțulesc din filmul „Umbrele strămoșilor uitați” (cu fragmente de film)
16	Gheorghe Mayboroda	Rapsodia huțulă (fragment)
16	Cântec popular ucrainean pe versurile lui M. Ustianovici	„Verkhovyna, lumina noastră” (interpretată de Emeritul Cor Popular Academic Transcarpatic)

16	Pavlo Scholz	Fantezie (Variațiuni) pe tema cântecului popular ucrainean „Verkhovyna, lumina noastră” (în diferite interpretări)
17	Johannes Brahms	Dansul maghiar nr. 5
17	Antonin Dvořák	Dansuri slave (la alegere)
23	Niccolò Paganini	Capriciul nr. 24
23	Niccolò Paganini – Franz Liszt	Studiul nr. 6 pentru pian
23	Niccolò Paganini – Miroslav Skoryk	Capriciul nr. 24 pentru orchestră simfonică
24	Bela Bartók	Muzică pentru coarde, percuție și celestă. Final
24	Maurice Ravel	Bolero (desen animat, balet)
30		Muzică tradițională chineză
30		Muzică japoneză și indiană pentru meditație (sunete ale naturii, peisaje)
30		Apa misterioasă
31	Isao Tomita	Soundtrack la filmul „Un samurai în amurg”
31	Claude Debussy	Clar de lună (în aranjament electronic)
33	Kara Karaev	„Dans” din baletul „Calea tunetului”
33	Shakira	Waka Waka (This Time for Africa)
39	Georges Bizet	Opera „Carmen”: uvertura, habanera, strofele Toreadorului
41	Pablo de Sarasate	Fantezie pe teme din opera lui G. Bizet „Carmen” pentru vioară și orchestră
41		Fantezii pe tema „Carmen” în diferite interpretări: „Bond Seniorita”, cvartetul electronic „Amadeus”, etc.
47	Remo Giazzotto (Tomaso Giovanni Albinoni)	Adagio în sol minor pentru coarde și orgă (dirijor G. Karayan)
47	Johann Sebastian Bach	Toccată și fuga în re minor pentru orgă
48	Lesya Dychko	Frescele „Izvorul”; baletul „Kateryna Bilokur” (fragmente la alegere)
55	Franz Schubert	Ave Maria
55	Johann Sebastian Bach – Charles Gounod	Ave Maria
56	Franz Schubert – Franz Liszt	Ave Maria
56	Franz Liszt	Clopoțele Romei (pentru pian)
56	Giulio Caccini	Ave Maria (în diferite interpretări)
57	Alemdar Karamanov	Concertul pentru pian și orchestră nr. 3 „Ave Maria” (fragment)
72	ARTBAT	Track-uri „Planeta”; „Mandragora”
72	David Guetta	„Titan” („Titanium”)
79		Filmele „Cristii”, „Titanic” (fragmente, soundtrack)
80		Filmul documentar „Mitul” (reg. L. Kanfer, I. Yasniy)
80	Muzică și versuri C. Vakarchuk	„Florile zonelor minate” (clip (reg. O. Tomin)
87	Lin-Manuel Miranda	Soundtrack „How Far I’ll Go” („Ce mă așteaptă”)
88	Muzică și versuri de Khrystyna Soloviy	Soundtrack „Cântecul pădurii”
88	Dario Vero	Muzica orchestrală din desenul animat „Cântecul pădurii”
89		Tema Naruto „Naruto’s Main Theme”. „Blue bird” („Pasărea albastră”)
89		Sau-track-uri din anime-ul „Vântul devine mai puternic” sau alte opere ale lui Miyazaki (la alegere)

96	Louis Fonsi, Deddy Yankee	„Despacito” (pentru pian interpretat de Peter Benze, trio de acordeon, flautul lui Pan, saxofon, duet de harpe electronice)
102	Laurie Anderson	Compoziții la alegere
107		Hituri de Crăciun și de Anul Nou: „Let It Snow!” (Frank Sinatra), „Happy New Year” (ABBA), „Jingle Bells” (OT VINTA)
116	Scott Joplin	Ragtime „The Entertainer” (“Poznașul”)
117		Compoziția „Summertime” (Ella Fitzgerald, Louis Armstrong)
117	Louis Armstrong	Let My People Go!, Hello, Dolly!
118	Duke Ellington	Caravana
119	Joseph Kosma	Blues „Frunze căzute” (în diverse aranjamente instrumentale și vocale, solo și de ansamblu)
124	George Gershwin	Rapsodie în tonuri de blues (fragment)
126	Igor Khoma	Verkhovyna („Medicus”)
126		Let it Snow („ManSound”)
126	Enver Izmailov	Compoziții pentru chitară (la alegere)
126	Muzică de M. Skoryk, versuri de M. Petrenko	„Desenează-mi noaptea”
126	Oleksandr Saratsky	„Boogie Woogie”, „Blues” din Suita nr. 2
133	Elvis Presley	Lucrări la alegere
134		Compoziții muzicale ale The Beatles și alte formații rock (la alegere)
136		Compozițiile trupei „Metallica” cu orchestra simfonică
136	Volodymyr Pavleshchuk	Aranjamentele rock ale operelor clasice
137		Compoziții ale trupelor rock ucrainene (la alegere)
142	Andrew Lloyd Webber	Aria Mariei Magdalene „I Don't Know” din opera rock „Iisus Hristos – superstar”
144	Gennadiy Tatarchenko	Opera rock „Corbul alb” (regizor-producător A. Khostikoev): scena „Libertatea” și altele
150		„După muzica lui Vivaldi” (orchestra lui Paul Maurya)
151		„Will Always Love You” (W. Huston), „What was i made for?” (B. Eilish), „Dynamite” (BTS) și alte hituri străine
152		Filmul „Cântecul e mereu cu noi”
152		Hituri ale muzicii pop ucrainene: „Două culori”, „Vioara fermecată”, „Stozhary”, „Gâștele sălbatice”, „Neînfrânta” (la alegere)
160		Cântece ale câștigătorilor și participanților ucraineni la concursul „Eurovision” (la alegere)
167		Dansuri de estradă moderne (la alegere)
169		Înregistrări ale concursurilor de dansuri de sală (la alegere)
175	Artur Onegger	Pacific 231
176	Frederic Chopin	Vals
176	Arnold Schoenberg	Pierrot de lună (nr. 5 – „Valsul lui Chopin”, nr. 6 – „Madonna. Ave Maria”)
176	Luciano Berio	Secvență pentru trombon
177		Filmul „Mamai” (soundtrack de Alla Zagaykevich)

184	Cântecul popular ucrainean pe versurile lui Taras Șevcenko	„Banduristule, vultur cenușiu!” (Capela Națională de banduriști, „Kobzarii spinoși”)
184		Clipul „Plopul” (trupa „Vreau mai mult”)
185	Poezii ale Lesiei Ukrainka	„Aș vrea să devin un cântec”
186	Baza – poezia lui V. Symonenko, adăugarea la cântec – O. Polozhynskyi	Clipul „Nu-i a mea” (grupul „Kozak System”)
186	Poezii de L. Kostenko	Bohdan Stupka recită poezia „Aripile”
187	Poezii de L. Kostenko	Cântecul „Aripile” (formațiile „Kozak System”, „Ptakha”)
192	Franz Schubert	Balada „Regele pădurii” pentru voce și pian
193	Felix Mendelssohn	Muzica pentru comedia lui William Shakespeare „Visul unei nopți de vară”. Uvertură și alte părți la alegere
194	Edward Grieg	Suita „Peer Gynt”: „Dispoziția de dimineată”, „Dansul Anitrei”, „Cântecul lui Solveig»
201	Ottorino Respighi	Baletul „Julius Caesar” (fragmente)
202	Alla Žagaykevich	Opera „Vyshyvanyi. Regele Ucrainei” (fragmente)
203	Cântecul pușcașului ucrainean	”Pușcașul își ia rămas bun” (a cappella, corul bărbătesc „Akord”; grupul „Piccardian Tertia”)
208	Muzică de A. Pashkevych, versuri de M. Nehoda	„Prin stepă, prin stepă...” (Corul popular din Cherkasy, solistă – Raisa Kyrychenko)
208	Muzică de I. Chamo, versuri de D. Lutsenko	„Cum să nu te iubesc, Kievul meu!”
209	Evgheni Filatov	Compozițiile electronice „Cum sună Cernihiv?”, „Cum sună Lviv?”
212		Muzica country din western-urile americane (la alegere)
212	Astor Piazzola	Oblivion (în diferite versiuni)
213	Ralph Vaughan-Williams	Simfonia nr. 7 „Antarctica” (fragmente)
218	Ludwig van Beethoven	Sonata nr. 14 „Clar de lună” (1 oră)
221	Johann Sebastian Bach	Concertul Brandenburg Nr. 3 (Partea 1. Cantabile)
222	Wolfgang Amadeus Mozart	Cântecul a 60 de specii de păsări pe muzica lui din opera „Flautul fermecat”
228	Johann Sebastian Bach	Caietul de muzică al Annei Magdalena Bach. Aria nr. 20 (două versiuni), piesa
229	Leopold Mozart	Menuet
229	Robert Schumann	Album pentru tineret (la alegere)
229	Maurice Ravel	„Conversația dintre Frumoasa și Bestia” din suita „Mama mea găscă” (pentru pian și interpretare orchestrală)
230	Kyrylo Stetsenko	Opera „Ivasyk-Telesyk” (fragmente)
231	Viktor Kosenko	Ciclul „24 de piese pentru copii” (la alegere)
231	Serhiy Bortkevych	Ciclul „Din basmele lui Andersen” (la alegere)
231	Gennadiy Sasko	Ciclul „Cântăm jazz” (la alegere)
231	Larysa Ivanenko	Boogie al unui nasture rupt

CAPITOLUL 1.

ARTA ÎN SPAȚIUL CULTURII

4	<i>Simboluri muzicale ale Ucrainei</i>	1 *	<i>Simboluri vizuale ale Ucrainei</i>	10
14	<i>Noua viață a melodiilor populare în muzica instrumentală</i>	2	<i>Arta populară care impresionează lumea</i>	18
22	<i>Aranjamentul – a doua viață a unei piese muzicale</i>	3	<i>«І рушник вишиваний на щастя, на долю дала...» "Și ți-am dat un prosop brodat pentru noroc, pentru soartă..."</i>	26
30	<i>Motive etnice în muzica clasică și modernă</i>	4	<i>Lucrări ale maeștrilor populari</i>	34
38	<i>Muzică și teatru</i>	5	<i>Cum se nasc imaginile arhitecturale</i>	42
46	<i>Muzică și arte vizuale</i>	6	<i>Sinteza artelor în ansamblul arhitectural</i>	50
54	<i>"Ave Maria" sau muzica sacră</i>	7	<i>Sinteza artelor în templu: arhitectura de cult</i>	58

*Numerotarea temelor în Artnavigator.

CAPITOLUL 2. ARTA ȘI MASS-MEDIA

62	<i>Media, mass-media, multimedia</i>	8	<i>Arta fotografică – un tip de media static</i>	66
70	<i>Radioul – tip de media dinamic</i>	9	<i>Publicitate</i>	74
78	<i>Arta cinematografică și industria cinematografică</i>	10	<i>Televiziunea – un mediu electronic dinamic</i>	82
86	<i>Animație</i>	11	<i>Artă digitală</i>	90
94	<i>Internet</i>	12	<i>Jocuri video</i>	98
102	<i>Muzeul ca o fereastră virtuală în lumea artei</i>	13	<i>Dreptul de autor</i>	108
112	ÎMI VERIFIC REUȘITELE			114

CAPITOLUL 3. DESIGN-UL ȘI MUZICA DE ASTĂZI

116	Jazzul – arta improvizației	14	Designul și tipurile sale	120
124	Jazz și muzică clasică	15	Secretele designului industrial	128
132	Muzica rock	16	Design grafic	138
142	Opera rock și musicalul	17	Stilul de firmă	146
150	Paleta muzicii pop	18	Designul interior și exterior	154
158	Concursuri muzicale, festivaluri, flash mob-uri	19	Design peisagistic	162
166	Concursuri de dans, festivaluri, show-uri	20	Designul activităților de masă, evenimente	170
174	Căutări inovatoare în domeniul limbajului, genurilor și formelor muzicale	21	Practici de artă modernă, tehnici artistice, instalații	178

CAPITOLUL 4. ARTA ÎN RELAȚIILE INTERSECTORIALE

184	<i>Versuri transformate în melodii de cântece</i>	22	<i>Imagini vizuale în unitate cu limba și literatura</i>	188
192	<i>Subiecte și chipuri literare în muzică răsună</i>	23	<i>Ilustrație și benzi desenate – vizualizarea operelor literare</i>	196
200	<i>Cronica muzicală a mileniilor</i>	24	<i>Pe drumurile artei prin milenii</i>	204
208	<i>Călătorii pe harta muzicală a lumii</i>	25	<i>Artele vizuale și geografia</i>	214
218	<i>Arta și matematica</i>	26	<i>Artă și biologie: pe calea spre dialog</i>	222
228	<i>Chipurile copiilor în muzică</i>	27	<i>Lumea copilăriei în arta plastică</i>	232
238	ÎMI VERIFIC REUȘITELE			240

APLICAȚII

У підручнику використано ілюстрації та світлини таких авторів із сайтів:

freepik.com: Anto40, bohlam_neon, cookie_studio, djvstock, EyeEm, freepik, frimufilms, genika80, Khomsan, Imamun4, PatProulx, pikisuperstar, romeo22, user5108356, yasinbaig0786;

shutterstock.com: Dmitri Ometsinsky, fotosvectores, Luciano Mortula – LGM, Martyshova Maria, Mikhail Markovskiy, oNabby, OSTILL is Franck Camhi, Patteran, Rudy Balasko, Sarycheva Olesia, Toni. M, Tykhanskiy Viacheslav, Vectorguru, Vidmachok, vvoe;

uk.wikipedia.org: Alina Vozna, Andriy Makukha (Amakuha), Angelo Pecetti, BimbaUA, Carol M. Highsmith, DedaSasha, Dontworry, Felipe Gabaldón, Gusim, Івасик-Телесик, K0zak1991, Kiyanka, Lyudmyla Dobrynina, Mykola Swarnyk, Nnastazja, Okras, Paul Fleury, President.gov.ua, Qypchak, Ryzhkov Sergey, Serecki, Sergiy Palamarchuk, Spielvogel, Stefan Brending, Lizenz, Syrdon, Uk-Kamelot, Ростислав Маленков;

city-adm.lviv.ua; hatob.com.ua, honchar.org.ua, opera.com.ua (світлини О. Орлової), opera-ballet.com.ua, paralympic.org, suspilne.media/zhytomyr, uaestrada.org, vinnitsa.info, Matthew B. Thompson;

плакат «Дякую за захист» Анастасії Туки, зразки фірмового стилю Яни Мулько, Ірини Петрової.

На форзацах: Sarycheva Olesia. Петриківський розпис; світлина оркестру українських народних інструментів; тарілка (косівська кераміка); виставка робіт Ван Гога у Парижі (Франція); головні герої мультфільму «Моана» (реж. Р. Клементс і Дж. Маскер); павільйон Польщі на Всесвітній виставці в Шанхаї (Китай); зал будинку органної і камерної музики у Дніпрі (Україна); інтерактивний музей науки і мистецтв у Сінгапурі; дудл, присвячений Й. С. Баху; Джанні Де Конно. Я зливаюся з читанням; сцена з балету «Юлій Цезар» у Національному театрі опери та балету України; Піфагор Самоський; Михайло Розенвайн. Квартет; будинок Бальо в Барселоні (Іспанія) (архітектор А. Гауді); готель «Хард-рок» (Hard Rock Hotel) (Флорида, США); музичний чайник; Ольга Кваша. Сивий у яблука; С. Марчук. Пісня.

Навчальне видання

МАСОЛ Людмила Михайлівна
КАЛІНІЧЕНКО Олена Василівна

МИСТЕЦТВО

Підручник інтегрованого курсу для 7 класу
з навчанням румунською мовою
закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Підручник відповідає Державним санітарним нормам і правилам
«Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей»

Переклад з української мови
Перекладач *Руссу Євдокія Григорівна*
Румунською мовою

Редактор *А. М. Сущенко*
Технічний редактор *Л. І. Аленіна*
Комп'ютерна верстка *Д. Д. Карачов*
Коректор *Н. М. Левчук*
Дизайн обкладинки *П. В. Ширнін*

Формат 70 x 100 ¹/₁₆.
Ум. друк. арк. 22,032 + 0,324 форзац.
Обл.-вид. арк. 18,50 + 0,55 форзац.
Наклад 1794 пр.
Зам. .

ТОВ «ВИДАВНИЧИЙ ДІМ «ОСВІТА»

Свідоцтво «Про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції»

Серія ДК № 6109 від 27.03.2018 р.

Адреса видавництва: 03057, м. Київ, вул. О. Довженка, 3

www.osvita-dim.com.ua

Віддруковано
в АТ «ХАРКІВСЬКА КНИЖКОВА ФАБРИКА «ГЛОБУС»
61011, м. Харків, вул. Різдвяна, 11.
Свідоцтво ДК № 7032 від 27.12.2019 р.
www.globus-book.com

Design-ul și muzica de astăzi

Arta în relațiile intersectoriale

